

Matthias Alexander Castrén (1813–1852) was by far the most significant Finnish linguist of the 19th century. In addition to being a linguist he was also a multidisciplinary scholar, equally versatile in the fields of ethnography, folklore, mythology, archaeology, history, and human geography. He left behind a huge corpus of field data, collected by himself during prolonged expeditions to Karelia, Lapland, Arctic Russia, and Siberia between 1838 and 1849. In the short periods of time Castrén spent in an academic environment, he had little opportunity to synthesize his collections, a situation aggravated by his rapidly progressing and ultimately fatal illness. Therefore, a major part of his scholarly heritage remained unpublished when he died.

Castrén's aim was to find the original homeland of the Finns. He approached this question with the aid of linguistics, folklore, archaeology, and history. Castrén was appointed Docent of Finnish and Ancient Nordic Languages and Tribes at the Imperial Alexander University in Helsinki in 1841, and ten years later he became the first Professor of the Finnish Language. As an academic professor, he emphasized the scholarly community's duties to society outside of academia. This volume contains Castrén's archaeological and historical writings as well as texts connected to his activities as a university professor.

MATTHIAS ALEXANDER CASTRÉN

ARCHAEOLOGICA ET HISTORICA
UNIVERSITARIA

9 789525 667929 >

ISBN 978-952-5667-92-9 (print)

ISBN 978-952-5667-93-6 (online)

MANUSCRIPTA
CASTRENIANA

M. A. Castren

ARCHAEOLOGICA ET HISTORICA
UNIVERSITARIA

Edited by Timo Salminen

MANUSCRIPTA CASTRENIANA
REALIA I

Manuscripta Castréniana
Realia I

Matthias Alexander Castrén

ARCHAEOLOGICA
ET HISTORICA
UNIVERSITARIA

Edited by Timo Salminen

Finno-Ugrian Society

Helsinki 2017

*Matthias Alexander Castrén:
Archaeologica et historica
Universitaria*

*Manuscripta Castreniana
Realia I*

Edited by Timo Salminen

*Commentary by Juha Janhunen, Paula Kokkonen,
Karina Lukin, Janne Saarikivi and Timo Salminen*

*Finno-Ugrian Society
Helsinki 2017*

<http://www.sgr.fi/manuscripta/>

*Editorial Board of the series Manuscripta Castreniana
Ulla-Maija Forsberg, Juha Janhunen, Ildikó Lehtinen,
Karina Lukin, Timo Salminen*

*Painting on the cover by Erik Johan Löfgren
("M.A. Castrén", 1859, University of Helsinki),
photograph Timo Huvilinna, Helsinki University Museum*

*Painting on the back by G.D. Budkowski
("Matthias Alexander Castrén", 1845),*

photograph National Board of Antiquities, Finland

*Photograph on the first endpaper by Carl Adolf Hårdh
("The Imperial Alexander University in Helsinki in the 1860s"),*

Helsinki City Museum, CC by 4.0

Map on the last endpaper Anna Kurvinen, Timo Salminen

Layout and cover Anna Kurvinen

*The publication of this volume has been supported by
the Finnish Cultural Foundation and the Kone Foundation*

*© Suomalais-Ugrilainen Seura – Société Finno-Ougrienne –
Finno-Ugrian Society & the authors*

ISBN 978-952-5667-92-9 (print)

ISBN 978-952-5667-93-6 (online)

*Printon
Tallinn 2017*

*Bookstore Tiedekirja
Snellmaninkatu 13
FI-00170 Helsinki
p. (09/+3589) 635 177
<https://www.tiedekirja.fi/>
tiedekirja@tsv.fi*

Contents

Manuscripta Castréniana: A General Preface to the Series <i>by Juha Janhunen</i>	6
Editor's Foreword <i>by Timo Salminen</i>	9
 Matthias Alexander Castrén: ARCHAEOLOGICA ET HISTORICA ARCHAEOLOGICAL AND HISTORICAL WRITINGS <i>Edited and editorial comments by Timo Salminen</i>	
M.A. Castrén's Archaeological and Historical Studies: An Introduction <i>by Timo Salminen</i>	12
1 Utdrag ur Solovetska kloster-kronikan af M. A. Castrén	20
2 Anmärkningar om Savolotscheskaja Tschud	48
3 [Om kurganer eller s. k. Tschud-kummel i den Minusinska kretsen]	89
4 Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen	106
5 Hvar låg det Finska folkets vagga? Appendix 5.1	110 125
Sources and Literature to Archaeologica et historica	126
Index to Archaeologica et historica	135
 Matthias Alexander Castrén: UNIVERSITARIA UNIVERSITY TEXTS <i>Edited and commentary by Timo Salminen</i>	
M.A. Castrén as University Teacher <i>by Timo Salminen</i>	144
1 [Three Lectures]	145
2 [Addresses at the University Senate]	167
Sources and Literature to Universitaria	182
General Index to Universitaria	186

Manuscripta Castréniana: A General Preface to the Series

Matthias Alexander Castrén (1813–1852) was by far the most significant Finnish linguist of the 19th century. When he died at the young age of 38, he left behind a huge corpus of field data, collected by himself during prolonged expeditions to Karelia, Lapland, Arctic Russia and Siberia from 1838 to 1849. In the short periods of time he spent in an academic environment, he was largely occupied by university teaching and social activities and had little opportunity to synthesize his collections, a situation aggravated by his rapidly progressing and ultimately fatal illness. Therefore, and in spite of his active production of specialized articles, reviews and travel reports during his lifetime, a major part of his scholarly heritage remained unpublished when he died. Ever since, the fate of this legacy has stood in the focus of Finnish linguistics.

In Castrén’s lifetime it was said that he had “written the grammars of fourteen languages”, but the actual number of separate idioms documented by him is much larger, coming close to thirty. Moreover, although his main focus was the Samoyedic branch of Uralic, he also recorded several Finno-Ugrian idioms, including varieties of Finnic, Saamic, Mari, Komi and Khanty, as well as languages and dialects belonging to the Turkic, Mongolic, Tungusic and Yeniseic families. With most of these languages, he was the first to collect any kind of coherent grammatical information, which, moreover, was complemented by lexical collections of varying sizes. Not surprisingly, he is today regarded as the founder of not only Uralic, but also Altaic and Palaeosiberian linguistics. An important feature of his approach was that he worked in the framework of a consistent linguistic theory, close to what is today known as “basic grammar”.

It has to be added, however, that Castrén was not only a linguist, but a multidisciplinary scholar equally versatile in the fields of ethnography, folklore, mythology, archaeology, history and human geography. Although he had both predecessors and successors, he is with good reason honoured as the pioneer and foremost representative of the Finnish school of linguistic anthropology, a tradition that was formed several decades before the international breakthrough of the field. Using a more modern term, his way of looking into languages in their overall extra-linguistic context, would correspond to the concept of “rich grammar”. Considering his work on mythology, especially the study of shamanism, he was also the founding figure of the so-called “Northern Paradigm” of mythological studies, a branch of comparative religion whose significance has only recently been fully understood.

Folklore and mythology were discussed by Castrén in a number of public lectures he gave at the Imperial Alexander University in Helsinki.

Linguistic topics were treated by him in a series of academic dissertations, presented between 1839 and 1850. In addition, he authored grammatical sketches with vocabularies on Izhma Komi and Meadow Mari, published in Latin in 1844 and 1845, respectively. After his last expedition he started working on a new series of German-language academic grammars to which he gave the general title *Nordische Reisen und Forschungen*. The series was authorized and financed by the Russian Imperial Academy of Sciences in St Petersburg, and the first volume, on Khanty, appeared in 1849. In his remaining two years, Castrén managed to complete the manuscript for a second volume, on Samoyedic.

With Castrén's death, however, the future of his grammars was in danger, and the series would have been discontinued had it not been taken up by his colleague Anton Schiefner (1817–1879). From 1852 to 1861, Schiefner rapidly completed the project by editing and publishing, not only the Samoyedic volume, but also five other volumes of Castrén's linguistic field data, as well as a reissue of the Khanty volume. To these, he added the German editions of five volumes of Castrén's lectures and earlier publications, including letters and travelogues, which were also being made available in parallel Swedish versions under the name *Nordiska resor och forskningar*, published between 1852 and 1870. This 12-volume international series immediately consolidated Castrén's reputation and has been used as a basic tool of reference ever since—even for languages for which more extensive descriptions have subsequently become available.

In spite of the extremely valuable contribution made by Schiefner to Castrén's legacy, it was almost immediately realized that even more needed to be done. For one thing, there remained important parts of Castrén's materials that were not included in the series published by Schiefner. Moreover, Schiefner, who was not a field linguist, occasionally made mistakes when reading and interpreting Castrén's handwritten materials, which were not always in an accessible format. The idea of republishing Castrén's data in a more complete and correct form was first suggested as early as the 19th century, and this became one of the long-term objectives of the Finno-Ugrian Society, which was founded in Helsinki in 1883 with the specific goal of continuing Castrén's work in the field of Uralic and Altaic linguistics and ethnography.

During the more than 125 years of its existence, the Finno-Ugrian Society has, indeed, cultivated Castrén's legacy by both financing new field work by many generations of scholars and by publishing the results of their work. However, the full publication of Castrén's manuscript materials has not been realized until now. After the idea had once again been mentioned in connection with the 110th anniversary of the Society in 1993, the plan of opening a new series of publications under the name *Manuscripta Castreniana* gradually ripened. This series is scheduled to contain a critical edition of all relevant parts of Castrén's manuscripts, including

both linguistic descriptions and non-linguistic materials. The series will consist of both printed volumes and digital materials available on the website of the project.

In accordance with the original agreement with the Russian Imperial Academy of Sciences, Castrén's manuscripts were placed in the library of the Imperial Alexander University of Helsinki, where Schiefner sent them after completing his work on them. For unknown reasons, however, a small part of the materials remained in the archives of the Academy in St Petersburg. The academy also received Castrén's important ethnographic collections from Siberia. The materials kept in Helsinki have been bound into 33 mainly folio-sized volumes, which, over the years, have been preliminarily catalogued and microfilmed. Unfortunately, the work has never been professionally completed, which is why the volumes still offer surprises to those delving into them.

For the new series of publications, the Finno-Ugrian Society has mobilized a representative team of experts. The volumes, published in a free order, are to be divided into three sections: *Linguistica*, *Realia* and *Personalia*. The *Linguistica* section will contain Castrén's grammatical and lexical data on all the languages he documented. The *Realia* section will contain his notes on extralinguistic realities, including ethnography, folklore, mythology, archaeology, history and geography. Finally, the *Personalia* section will contain his letters and travelogues, as well as a biography with a full bibliography of his works. The contents of all the volumes will be annotated on the basis of today's level of scholarship. In this connection, it may be recalled that large parts of Castrén's materials, including, in particular, those dealing with subsequently extinct languages, are the only extant documents on the topics they deal with.

English was chosen as the language of this series in order to give Castrén's oeuvre the visibility it deserves among the international and Anglo-Saxon readership for whom English is the first language of scholarly communication. The Swedish and German editions, published in the 19th century, will, of course, retain their historical value, but they are inevitably losing their relevance as sources of primary data. For practical reasons, though perhaps unfortunate for some readers, certain parts of the primary material in our new series will be made available only in the original languages, that is, mainly Swedish. This is particularly the case with Castrén's letters and travelogues. Even so, the present series will provide a basis for the future translation of these materials into other languages, including English.

Juha Janhunen

Editor's Foreword

This volume launches a critical edition of Matthias Alexander Castrén's writings, Manuscripta Castreniana series. It contains Castrén's archaeological and historical writings as well as texts connected to his activities as a university teacher, except for whole series of lectures that will be published separately.

The first steps towards realizing this volume were taken in 2009, but most of the work was done in 2013–2014 and 2016–2017, in parallel with editing Castrén's travelogues.

There are five texts of archaeological or historical character and two longer university texts as well as some shorter notes presented by Castrén in the University Senate. The archaeological and historical texts have all been published before. So are the two longer university texts consisting of lectures, but Castrén's addresses in the University Senate have not been printed anywhere until this volume. They are valuable in shedding interesting new light on his views on the task of the academic community in society.

The texts have been edited on the basis of the original manuscripts, where available. The preserved manuscripts can be found in the collections of the National Library of Finland and the University of Helsinki Central Archives. The aim has been to reconstruct the final version by Castrén. The changes made by him have been shown in the marginal notes except for the cases when he has only corrected a miswriting. If the manuscript has been lost, the earliest printed publication has been used. The notes have also been used to provide texts with explanations. Experts of different fields have taken part in writing the commentary to the archaeological and historical part of the volume; every note with commentary is signed with the commentator's initials.

The volume has been structured in parts, as follows: the archaeological and historical writings with an introduction and followed by indices, and the university texts with their indices. Instead of a separate introduction, the contextualizing information for the university texts is provided alternating with Castrén's own writings. Castrén's archaeological field notes are found in his travel diaries and will be published in connection with them, hopefully in 2018.

Cyrillic-written names have been transliterated according to the scholarly standard, except for names that have an established spelling in English (Yenisei, Solovetsky). If it has not been possible to identify a place mentioned by Castrén, his own spelling is used *in italics*.

I express my gratitude to everybody who has helped me in the editing process, as well as the Finnish Cultural Foundation (*Suomen Kulttuurirahasto*), the Kone Foundation (*Koneen säätiö*) and the Finno-Ugrian Society itself whose funding has made the work possible.

In Riihimäki, May 2017

The editor

Explanation of technical signs

- < > an unclear or illegible word or expression; the length of the illegible word is shown with <---->
- [ ] parts of words abbreviated by Castrén
- italics* || 1. (in the marginal notes), the final version, followed by the outstricken version(s) – In cases of expressions consisting of more than one word, the note number referring to text critical notes is mostly put after the first word, but if the first word is provided with a commentary, it can be found after the last word of the expression.
- ~ an unaltered part of the sentence or expression

Matthias Alexander Castrén

ARCHAEOLOGICA
ET HISTORICA

ARCHAEOLOGICAL AND HISTORICAL WRITINGS

Edited and editorial comments by Timo Salminen

*Commentary by Juha Janhunen (JJ),
Paula Kokkonen (PK), Karina Lukin (KL),
Janne Saarikivi (JS), and Timo Salminen (TS)*

- 1 Castrén 1843; 1858c.
- 2 Castrén 1844; 1858a.
- 3 Castrén 1849; 1858b.
- 4 Castrén 1870a; 1870b.

M.A. Castrén's Archaeological and Historical Studies: An Introduction

Timo Salminen

Castrén's archaeological and historical publications

Matthias Alexander Castrén's body of work includes three articles published during his lifetime that are considerably historical and archaeological in character. In addition to these, there are two texts that were published posthumously. The article *Utdrag ur Solovetska kloster-krönikan* [Extract of the Solovetsky Monastery Chronicle] was originally published in the journal *Suomi* in 1843 and was later published again in the fifth volume of *Nordiska resor och forskningar*.¹ *Anmärkning om Savolotscheskaja Tschud* [Notes on Zavoločeskaja čud'] was published both in *Suomi* and *NRF V* in 1844.² *Hvar låg det Finska folkets vagga?* [Where was the Finnish people's cradle?] appeared in *Litterära soiréer i Helsingfors under hösten 1849* and in *NRF V*.³ *Förslag till en undersökning af de in Finland befintlige grafkumlen* [A proposal for an investigation of the grave-mounds in Finland] and *Om kurganer eller s. k. Tschud-kummel i den Minusinska kretsen* [On kurgans or so-called Chud mounds in Minusinsk district] were not published until after Castrén's death in *NRF VI*.⁴ No other unpublished manuscripts of this type have been found in Castrén's archives.

Because these texts present quite different types of scholarly problems, they do not form a coherent whole and can be compared with each other only to a limited extent. In this introduction, a short summary of their aim is sketched, along with a brief analysis of their context in scholarly and ideological history.

Castrén lived during a period when the differentiation and specialization of different disciplines was going on. This is reflected in his writings, wherein elements of history, archaeology, ethnology, geography, and linguistics are in constant dialogue with each other and synergistically interact to form the final conclusions. Castrén approached history and archaeology, as well as linguistics, from ethnological point of view. He used the historical and comparative method that had become established in German and Scandinavian research by early 19th century. He followed international models,

like that of August Ludwig von Schlözer (1735–1809), and domestic ones, like Anders Johan Sjögren’s (1794–1855), that continued the *Völkerkunde/Ethnologie* tradition of searching for the origins of different peoples through a comparative methodology. However, Castrén seems to have assumed, like Johann Gottfried Herder (1744–1803), that peoples are primordial entities, whereas Schlözer considered them merely as taxonomic units. Especially fundamental for Castrén was the idea of a “national spirit” reflected in language and all aspects of culture. More specifically, Castrén was committed to the tradition of Finno-Ugrian research initiated during the previous century.⁵

Although Castrén’s archaeological activities were launched primarily under the auspices of the Imperial Academy of Sciences, he also had a personal interest in researching prehistoric archaeological remains. The latter can be seen in his travel reports from Lapland and Karelia in the 1830s (see the first volume of travels in this series). On the institutional level, his work belonged to the Russian tradition of collecting information about the remote parts of the empire. This institutional framework was based, in fact, on a German ethnological tradition that was introduced into Russia by several German-born scholars who were hired by the Academy of Sciences to travel in Siberia. The idea of an academy of sciences was also adopted from the German world by Emperor Peter I. Castrén’s own contribution was to add a Finnish national(ist) layer on this German/Russian foundation. In all respects, he was continuing the European tradition of exploration.⁶ It was merely his emphasis that varied according to this theme.

Castrén and the prehistory of Siberia

Castrén’s archaeological writings are mainly based on the fieldwork that he carried out during his last expedition in Siberia. All his other excavations and surveys of archaeological sites were marginal and did not result in significant publications, although some were mentioned in his travel descriptions. *Om kurganer eller s. k. Tschud-kummel* deals with the *kurgans* (burial mounds) that Castrén excavated mostly in the upper course of the Yenisei River⁷ between 1847 and 1848.⁸ He also draws on information he had collected from administrative officials in Siberia. Castrén wrote this work after returning home from his expedition but it was not published during his lifetime. The *kurgans* had already been excavated from the 1710s by several travellers and scholars including Philipp Johann Tabbert (von

- 5 Vermeulen 2015: 1, 5, 306–310, 316, 321–323; Korhonen 1986: 64–66; Branch 1973: 23–32; Nisbet 1999; Ahola – Lukin 2016: 43–46.
- 6 Vermeulen 2015: 28–29, 47–58; Korhonen 1986: 64–66; Salmi-nen 2003b: 38–40.
- 7 The Russian (Cyrillic script) names are transliterated according to the scientific transliteration standard of Cyrillic transliteration except for such place-names that already have an established spelling in English like Yenisei or Solovetsky.
- 8 These excavations are published and analysed in greater detail as a part of Castrén’s travel diaries in a later volume of this series.

- 9 Белокобыльский 1986: 7–54; see also Ahola – Lukin 2016: 36–37.
- 10 Above all these include Strahlenberg 1730: 312–317, 336–337, 356–358, 362–371, 410–412; Gmelin 1999 [1752]: 286–291; Pallas 1773: 608–610; 1776: 357–362, 384–387; Степановъ 1835; Спаский. 1818.
- In Miller 1999: 503–539 two of G.F. Müller’s archaeological writings from Siberia have been published, but they did not appear in print during his lifetime and Castrén was probably not familiar with them.
- 11 Trigger 2006: 121–138.
- 12 Nilsson 1838–1843: 85–93.

Strahlenberg, 1676–1747), Daniel Gottlieb Messerschmidt (1685–1735), Johann Georg Gmelin (1709–1755), Gerhard Friedrich Müller (1705–1783), and Peter Simon Pallas (1741–1811).⁹ Castrén’s archaeological work would have hardly been possible without the work of his predecessors, although the literature containing earlier archaeological observations is sparse.¹⁰ Gmelin, Müller, and a little later Pallas, gave this work a more scholarly tone that its early pioneers were lacking. Castrén challenges the typologies made by Gmelin, Müller, and Pallas and his conclusion is that the relationship between the burial mounds and the sought-after Finnic ancestors is uncertain, and even improbable. Instead, he connects them with the Kyrgyz people of the region. Compared with the fact that he eagerly lists Finnish-sounding place-names from the upper course of the Yenisei in his article *Hvar låg...*, he was somewhat unsure of the potential to use the archaeological remains as source material. This uncertainty can be traced to the fact that archaeology itself was only just emerging as an independent discipline and did not yet have an established theoretical and methodological basis.¹¹

The questions that Castrén posed were completely new in the Siberian context. Gmelin and Pallas had attempted to divide the burial mounds into groups by constructing a typology of them on the basis of their location in the topography of the steppe and mountains. Pallas also claimed that kurgans reflected the relative wealth of the population that constructed them as well as the social status of the individuals who were buried therein. This would not have been the case had he assumed that all kurgans from Siberia and European Russia belonged to the same people.

Castrén supplemented his own archaeological field observations with folklore he had collected among locals or read in literature. There was no real means to establish a relative, not to speak of absolute, chronology for archaeological remains before the 1860s, which led Castrén to experiment with different methods of dating the graves according to their appearance and other superficial characteristics. In this respect, he followed the general trend of his time such as the Swedish zoologist and ethnologist Sven Nilsson (1787–1883) who attempted to date archaeological remains and finds through a systematic comparison of them, in addition to making stratigraphic and other geological observations. With them he could reach relatively accurate conclusions, e.g., concerning the end of Stone Age in Scandinavia.¹² Castrén cites Nilsson, which proves that he was familiar with his work and used it as a model. Castrén’s archaeological fieldwork will be analysed in greater detail in connection with his travel diaries in a future volume of this series, which also contains the archaeological notes he made during his voyages.

The excavations that Castrén made in Siberia also brought about a research agenda that Castrén submitted to the Imperial Russian Geographical Society in 1851 in order to investigate the grave mounds or, rather, cairns that he knew about in Finland. *Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen* applies the experience that Castrén had gained both in Finland in the late 1830s and Russia and Siberia in the next decade. His assumption was that through comparative study it could be discovered whether the graves in both regions are the remains of the same people (in his interpretations, the Finns). This type of synthetic question would not have been possible without the fieldwork that Castrén had conducted in Siberia. In Finland's case, there was earlier research about the cairns that has been carried out in the 17th century and collected for the Antiquities Collegium of Sweden. In his travel description of Lapland from 1838, Castrén cites Christfrid Ganander's (1741–1790) observations from Ostrobothnia, published in 1782 (see later in the volume of Castrén's travels in this series).¹³

The research plan was never realized in the form that Castrén had outlined, due to the fact that the development of archaeological methodology made it outdated within a couple of decades. Ethnic questions in themselves remained central to archaeological research until around 1900. A substantive analytical criticism of this methodology arose during the first decades of the 20th century and, finally, it fell out of fashion entirely after the Second World War. Furthermore, because Castrén did not have a means to date the graves, he lacked the necessary chronological basis to realize his own research plan.¹⁴

Hvar låg det Finska folkets vagga? is a synthesis of Castrén's studies in Siberia. It is a lecture in which Castrén continues to explore the question of the whereabouts of the original homeland of the Finnish people. No actual archaeological material evidence is cited, but the lecture is an essential source to understand the conclusions that Castrén makes on the basis of linguistic and folkloric observations. Castrén's most important predecessors are Julius von Klaproth (1783–1835) and Carl Ritter (1779–1859), whose works on the topic Castrén cites. He mentions, above all, their interpretation of the ancient Turks' wandering to their present-day areas of habitation after the Great Flood.¹⁵ Considering the Finns' relationship with Turks, Castrén concludes that the origins of the Finns should also be sought in the Altai and Sayan Mountains of southern Siberia. The main message of the lecture can be found on the ideological level: according to Castrén, Finns must achieve a respected name in history for themselves through their own work instead of chasing unrealistic aspirations to find exalted roots or ethnic relatives

- 13 Nordman 1968: 11–14.
 14 Cf. Aspelin 1875: esp. 57–62; Trigger 2006: 211–216, 235–241, 248–261.
 15 On the deluge myths, see Dundes 1988.

- 16 On the ideological problems connected to Mongol relatives, see Kilpeläinen 1985: 169, 189; Kemiläinen 1993: 107–110; Sommer 2016: 155.
- 17 See Korhonen 1986: 60–61.
- 18 Korhonen 1986: 60; Salminen 2003a; 2003b; 2009.
- 19 Aspelin 1875; Aspelin 1877.

to help them.¹⁶ From today's point of view, the whole lecture can be characterized as a fantasy rather than as a scholarly synthesis¹⁷, and Castrén even exceeded the bounds of empirical research in his own time.

Building on this synthesis, several later attempts were made to reconstruct a more detailed and analytical picture of the ancient past and original homeland of the Finns, based on linguistics, ethnology, and archaeology. Finnish researchers in the second half of the 19th century were inspired to go to Siberia to search for the assumed prehistoric ancestors of the Finns. Although its basic premises turned out to be false, it had an immense influence in launching a research agenda that had international importance, particularly in research about the Turkic inscriptions of southern Siberia.¹⁸

Castrén had not consciously adopted the idea that clues about “national spirit” could be found in artefact material, similar to how he sought them in language and poetry. In Finnish archaeology, this idea was introduced by Johan Reinhold Aspelin (1842–1915) in the 1870s, who built on Scandinavian comparative methods in archaeology.¹⁹ Castrén actually formulated it, however, in his proposal of 1851, in which he laid ground for Aspelin's work to seek by means of archaeology the Finnish wandering from their original home to the west.

Early history of Finns in European Russia

Another area of interest expressed in Castrén's archaeological and historical writings is the early history of the Finns in European Russia. Here he directly built upon the work done by A.J. Sjögren in the 1820s and 1830s and also was in dialogue with some other earlier researchers.

Anteckningar om Savolotscheskaja Tschud is a synthetic overview, dealing with the early history of a people that Castrén interpreted to be Finnic. Castrén wrote the article after his 1842 travels in the Arxangel'sk Governorate and it was published in 1844. The concept of *zavoloč'e*, referred to in the title, means behind the *volok*, or portage – a path across which boats had to be transported while travelling from one river system to another. The *Zavoločeskaja Čud'* people are originally mentioned in the Russian Primary Chronicle, or so-called Nestor's Chronicle. Here Castrén analyses the area of northern European Russia, especially focusing on Karelia and the surroundings of Arxangel'sk. In this research, as in his Siberian research, Castrén combines historical and linguistic material, as well

as some archaeological observations of his own, to gain an image of what kind of people the *Zavoločeskaja Čud'* were and where they lived.

Castrén's work is linked to a long tradition in both Russian and western research. The Italian author Julius Pomponius Sabinus (Pomponius Laetus, 1428–1498) had discussed the question of the *Zavoločeskaja Čud'* in his commentary on Virgil's (70–19 BCE) work in the late 15th century, and the mystery of their origins had been discussed by several other scholars too: most notably by Vasilij Nikitič Tatiščev (1686–1750), A.L. von Schläzer in his commentary on the Primary Chronicle, and Aron Christian Lehrberg (1770–1813).²⁰ Later, A.J. Sjögren expressed his thoughts on the issue²¹ and Castrén concluded that Sjögren's material allowed him to define the borders of the ancient areas of habitation of the Finnic peoples in northern Russia. If Sjögren's research had been the most prominent on this topic since the 1820s, Castrén's research took the leading role after it had been published.²² Today, the *Zavoločeskaja Čud'* are assumed to have been a Baltic-Finnic tribe or group of tribes in the Dvina River basin. Thus, today's understanding of them is still quite close to the one proposed by the early 19th century scholars.²³

In the Russian tradition, the Chuds – both the Finnic and the mythical ones – represented an Otherness that Sjögren and Castrén borrowed to construct a narrative of an assumed Finnic past. Simultaneously they were a rhetorical device for Russians to look at the history of Russia through the eyes of the Other, while for Finns they represented an Other due to their distinctness from today's Finns, in a way that could be considered a third Otherness.²⁴

Castrén's essay *Utdrag ur Solovetska kloster-krönikan* is completely different from the rest. It is not an analysis but rather an overview of material for subsequent, more analytical approaches to 16th and 17th-century history. Published in 1843, the text was written immediately after Castrén's visit to Solovetsky Monastery in 1842 (see the 1841–1844 journey in a volume of travels in this series). In the 18th century, critical source analysis had gained a considerable international significance in historical research, an approach used by A.L. von Schläzer, Castrén's model in several respects.²⁵ The main representative of historical studies in Finland in Castrén's time was Gabriel Rein (1800–1867), who had published a chronology of the history of Finland up to 1523 as two academic dissertations in 1831²⁶, and Castrén's Solovetsky Chronicle forms, to some extent, a regional continuation of it. Castrén's survey is not, however, a real critical source analysis but occupies a place between source analysis and more explanatory accounts of historical material. Most importantly, Castrén did not use primary archival materials from the

- 20 Schläzer 1802b: 39–44; Lehrberg 1816: 29, 32–34.
 21 Sjögren 1832a: esp. 268–276; Sjögren 1832b: esp. 493–496.
 22 Branch 1973: 190–196, 263; Korhonen 1986: 46.
 23 Рябинин 1997: 113–148; Saarikivi 2006: 29.
 24 On construing Otherness in ethnography and its roots in evolutionism and colonialism, see Fabian 2014: 12–20.
 25 Kemiläinen 1983: 50–52; Rytönen 1983.
 26 Rein 1831.

- 27 Jussila 1983: 128–129.
 28 Klinge 2012: 118, 146, 217.

monastery but only the most recent publication of the history of the monastery, based on its chronicle.

Despite Castrén's shift in source material and methodology, in this essay he was continuing his earlier search for a demarcation line between Finns and Russians. The scope of his research was the areas where the Swedish-Russian border remained vaguely defined in the 16th century. Thus, the article can, in a broad sense, be seen as another part of the construction of the same narrative that had been built around the prehistory of Siberia and northern Russia. Its scope is the 16th and 17th century history of Finnish-Russian relations in the north according to the notes in a published version of the Solovetsky Monastery Chronicle.

Castrén as a historical thinker

Castrén's historical thinking was fundamentally based on the Romantic ideology of nations as main actors of history. On a practical level, Castrén was neither a historian nor an archaeologist in the present-day specialized understanding of these words, but he composed his interpretations by drawing from many different fields of study. Such polymathy is reflected especially in his articles on the *Zavoločeskaja čud'* and the original homeland of the Finnic peoples. This tradition had preceded Castrén, especially by such scholars as Schlözer, Ritter, and Sjögren, who, of course, each had their own emphases.

Castrén's relationship to contemporary and earlier Russian historiography was pragmatic. He cited Afanasij Mixajlovič Ščekatov (1753–1814), Nikolaj Mixajlovič Karamzin (1766–1826), and others when necessary, although he himself belonged to another tradition of research. According to Osmo Jussila, Karamzin wrote specifically about the state and Emperor, but not social history, also representing the Russian official nationalist view of history.²⁷ In these respects, Castrén differs radically from him.

In Castrén's scholarly career, historical and archaeological writings belong to the years 1843–1851, i.e. practically the final phase of his career, during which he was attempting to build a coherent synthesis of the Finno-Ugrian past. This synthesis was never completed, however, due to Castrén's early death in 1852. In a more general sense, constructing a new national(ist) view of the history of Finland and the Finns was fashionable only in the mid to late 19th century.²⁸ Castrén supplied society's demand, although he did not accept the most radical views of the younger Fennoman circles (see his university texts in this volume). Following the nationalist tradition, Castrén interpreted the past through a dichotomy of "us" and "the Others", which, along with the idea of progress and the

idea of a “national spirit”, were the main elements that Castrén’s interpretations of history and prehistory consisted of. The latter two appear above all in his *longue durée* syntheses of prehistory; in his shorter-term histories they remain marginal. One could assume his understanding of internal cultural development was a natural outgrowth of the concept of “national spirit”. Nevertheless, Castrén also acknowledged diffusion and external contacts as sources of development. In this way, he applied an international model to a specific object of study. However, this is only a superficial layer on his fundamentally nationalist way of thinking which appears in his understanding of grave types and his interpretation of the poetry of the peoples he is dealing with in his essay on the original homeland of the Finns.

Castrén’s aim in all of his work was to define the Finns through their history and areas of habitation. His ideological roots in this respect lay in the Romantic philosophy of Johann Gottfried von Herder.²⁹ Thus, his research questions were of an ethnic character. For Castrén, ethnic identity and language formed an inseparable pair, although in several of his writings he acknowledged the possibility that language could change without losing the essence of the original ethnic identity. Searching for a people’s origins meant, above all, seeking its original homeland and tracing its wanderings to the habitation areas where it is located in historical sources. The idea that material culture, language, and genetics are independent of each other and a change in one of them does not necessarily mean a change in another had gradually been established during the 20th century. Thus, no such original homelands can be discovered, as was believed during Castrén’s lifetime.³⁰

Castrén did not found an actual tradition or school of history or archaeology. In the field of archaeology, theoretical and methodological development occurred so rapidly that the approaches of the 1840s became completely outdated within 20 years. Moreover, the theoretical departure points for research on Siberia were redefined by the 1890s.³¹ On the other hand, Castrén’s, as well as Gabriel Rein’s, attention to eastern sources of the history of Finland endured by showing the way to later researchers, the first of whom was Aspelin, who began his career as a medievalist before turning to prehistoric archaeology.³² Castrén’s significance for historical research and archaeology lies above all in the ideological model he set for later scholars and the questions he raised. This formed the basis of a tradition that continued until the 20th century. Even if the theoretical and methodological approaches and conclusions changed and the question of an original homeland lost its significance, the field research tradition launched by Castrén was carried forward. To some extent it has been even been revived in our own times.³³

- 29 Nisbet 1999.
 30 See, e.g., Carpelan 2002: 202–207.
 31 Salminen 2003c.
 32 Salminen 2003a.
 33 Salminen 2003b; 2003c; 2006; 2007; 2009.

- 1 The Solovetsky Chronicle was published in print for the first time in 1790. The second edition appeared in 1815, the third in 1833, and the fourth in 1847. In addition to these, its contents have been reproduced in a three-tome publication that came out in 1836 and was reprinted without changes in 1853. It seems that this is the edition that Castrén used. Спасо-Преображенский [...] монастырь: Книжная лавкаб <http://solovki-monastyr.ru/shop/category/ebooks/item/19/>; Досиоей 1833; Досиоей 1836/1853. (TS).
- 2 The manuscript has not been preserved. The article was originally published as Castrén 1843 and 1858c.
- 3 The Solovetsky Monastery was founded in the early 15th century (traditional date 1436) on the Solovetsky Islands in the White Sea near Arxangel'sk. Extant documentary sources begin in the late 15th century. It was also an important centre for domestic and international trade and, due to its walls and weapons, a strong military fortification in the area. In the 1920s and 1930s, it was used as prison and later in the Soviet era the islands were a military area. Since the early 1990s the monastery has been revived but most buildings are used as a museum. The monastery belongs to UNESCO World Cultural Heritage list. Спасо-Преображенский [...] монастырь: Из истории обители, <http://solovki-monastyr.ru/abbey/history/>. Kirkinen 1970: 242–249; Luukko 1954: 243. (TS)
- 4 Solovetsky is situated in the White Sea, the monastery main building at N65°1'29" E35°42'35" (ETRS89 geographical coordinates ~WGS84, defined according to Google Earth). (TS)

1

Utdrag ur Solovetska kloster-krönikan^{i 1} af M. A. Castrén²

Klostret³ Solovetskojⁱⁱ har i Ryssland förvärfvat sig en vidsträckt ryktbarhet så väl genom sin ålder, sin rikedom och prakt, sitt herrliga läge, sina heliga män och de under, hvilka traditionen dem tillskrifver, som isynnerhet genom sina historiska minnen.⁴ I besittning af Hvita hafvets hela södra kust låg klostret i mera än tvenne secler i nästan oupphörlig fejd med sina oroliga Finska grannar.⁵ Äfven Svenskar och Norrmän, Danskar, Tyskar och sjelfva Ryssarne oroade stundom Solovetskoj, dess underlydande domäner eller skyddsorter. Ty såsom den viktigaste ort vid hela Hvita hafvet efter Cholmogors⁶ fall allt intill Archangels genom Peter den Store grundade välmakt, måste klostret ej blott vaka öfver sina egna besittningar, utan det hade sig äfven ombetrott,

---

i. Af denna krönika finnas flera editioner. Vi hafva begagnat den nyaste, utgifven i Moskva år 1836.

ii. Klostret Solovetskoj är beläget på en af de Solovetska öarne vid Hvita hafvets sydvestra kust, omkring 60 verst från staden Kem. Klostret grundlades år 1129 af den hel[ige] Savvatij, men dess första kyrka uppbyggdes ungefär ett decennium sednare, då klostret äfven erhöll sin första af Novgorodska Erkebiskopen auctoriserade Igumen (Prior).

att skydda alla omkring hafvet belägna orter. Siſtnämnda skyldighet medförde kloſtret rättigheten till ett slags herravälde öfver det nu så kallade Archangelska Guvernementet. Under Ryska Rikets dåvarande förhållanden egde alltså kloſtret en icke ringa politisk betydelse. Mer än en gång måste Rysslands Tsarer söka biſtånd hos de Solovetska fäderne och ſjelf den Svenska Konungen Carl [IX]⁷ anhöll om deras vänskap. Men öfverhufvudtaget eger dock kloſtret sin förnämsta hiſtoriska märkvärdighet genom de ſtrider det haft att kämpa med dess Finska gräns-folk. För Finland äro väl dessa ſtrider ej af någon ſtor politisk betydelse, men i betraktande af Finnarnes mindre bullersamma lynne⁸, torde det ej vara utan intresse att äfven se dem träda utom sin naturliga, åt fredens yrken egnade, tyſta verksamhet och oförväget kaſta ſig på äfventyrets farliga ſtråt. Ty om äfven den Svenska politiken en och annan gång ledt och underhållit ifrågavarande fiendtligheter, så voro de dock vanligtvis föränledda af äfventyrare-andan, roflyſtnaden, hämndbegäret och andra dylika för Finnarnes innerſta väsen främmande bevekelsegrunder.

Under den Solovetska helgedomens förſta tillvaro omtalas i krönikan inga deremot rigtade anfall. Sannolikt ſtröfvade Finnarne äfven då inom det Ryska området, likasom å andra ſidan Ryssarne inom det Finska⁹; men det har ſällan bekymrat de heliga kloſterfäderne, hvad som tilldrager ſig utom deras lilla verld, och så länge de Solovetska fäderne hvarken

- 5 There was a more or less constant state of war between Sweden and Russia, especially during the 15th-century expansion politics of Sweden. A local truce was finally signed between the monastery and Sweden in 1614 and thereafter a Swedish-Russian peace treaty was signed in Stolbova in 1617. Kirkinen 1970: 246; Kirkinen 1994: 45 (TS).
- 6 The gorodiſſe of Xolmogor was situated at the River Dvina. After founding the town of Arxangel'sk on the coast, it gradually lost its significance. Xolmogor has not been archaeologically excavated, and its surroundings were largely been destroyed by later settlement. The location of the present-day village of Xolmogory is N64°13'30" E41°39'0". Ясински – Овсянников 1998: 89. (TS)
- 7 Castrén 1843 & Castrén 1858c: XI.
Carl IX (1550–1611) was regent [*Riksföreståndare*] of Sweden from 1595 to 1604 and King of Sweden from 1604 to 1611. Nenonen – Teerijoki 1998: 198–199. (TS)
- 8 Castrén also refers to the assumed Finnish folk character in several other texts of his. Its basic elements were established on a Herderian basis and discussed by several scholars in the 1830s and 1840s. Häkkinen, K., 2006; Tiitta 1994: 239–241. Sommer 2012: esp. 22–30 has, however, emphasized the difference between the idea of a unified and thus artificial national language from the original Herderian idea of language as an integral part of national character. (TS)
- 9 There was a war taking place between Sweden and Russia from 1570 until 1595, and, in the north in particular, it was characterized by guerrilla warfare. Julku 1987: 298–303.

- 10 Several guerrilla attacks were made from the east to the coast of Ostrobothnia in the second half of the 15th century and a state of open war prevailed between Sweden and Novgorod in 1495–1497. Attacks continued into the next century and a new war followed in 1554–1557. Luukko 1954: 243–255, 718–728 (TS).
- 11 Ivan IV the Terrible (Ru. Иван Грозный) (1530–1584): Grand Duke of Moscow in 1533–1584 and the first Tsar of Russia. Nenonen – Teerijoki 1998: 844–845. (TS)
- 12 A voevod (Ru. воевод) was an elected leader in Slavic countries. Зенченко 2006; Nenonen – Teerijoki 1998: 1155. (TS)
- 13 Streltsy (archers, Ru., Sg. *стрелец*) were originally members of Tsar Ivan IV's personal bodyguard and later served as general infantry soldiers. Рабинович 1976; Nenonen – Teerijoki 1998: 1107–1108. (TS)
- 14 Arquebus, Ru. Sg. *пицаль*.
- 15 Pood, an old Russian measuring unit (40 lipunds = 16,36 kg).
- 16 Vologda is situated on the river of same name at N59°13'25" E39°52'57". (TS)
- 17 A volost' was a local administrative unit, or municipality, in Russia. Большая российская энциклопедия 5: 671–672 (Волость). (TS)
- 18 The construction of the wooden fortification began, according to the monastery chronicle, in 1578. Construction of the stone walls began in 1582 and was completed in their original form in 1594. Досиоей 1833: 38–39, 46–47; Досиоей 1853 I: 83–84. (TS)

hunnit draga skatter inom sina murar eller lägga under sig vidsträckta besittningar, hade Finnarne ingen anledning att störa dem i deras andliga värf.¹⁰ För öfrigt blefvo ej de första fiendtligheter emot klostret föröfvade af Finnarnar, utan af Svenska och Tyska sjöfarare. Detta upplyses af en från Solovetskoj till Tsar Ivan Wasiljewitsch¹¹ häröfver afsänd klagoskrift, hvare ifrågavarande sjöfarare kallas Свѣйские Нѣмци (utan tvifvel Svenskar) och Амбурци (Hamburgare). Nämda klagan hade den påföljd, att till klostret skickades från Moskva en Vojevod¹² med 10 Sträljtser¹³, 5 styckjunkare samt en ammunition af 5 kanoner (пицали¹⁴) och 100 gevär, hvartill kom en förstärkning af 4 kanoner, 200 kulor och 115 pud¹⁵ krut från Vologda.¹⁶ Nyssnämnda Vojevod fick sig anbefalldt, att från närbelägna volooster¹⁷ taga 95 man och af dem inöfva 90 till Sträljtser samt 5 till styckjunkare. Till befästande af klostret uppbyggde han deromkring år 1579 en östrog af träd.¹⁸ "Samma år", förtäljer kloster-krönikan, "inföll ett talrikt antal Kajanska Nemtserⁱⁱⁱ i Kemska¹⁹ volosten samt anställde der en stor ödeläggelse. En träffning, hvare Vojevoden Oseroff²⁰, underlägsen i styrka, inlät sig med fienden, lände Ryssarne till nackdel. Soldaterna, ovana vid skjutgevärd, blefvo jemte Vojevoden nedgjorda". Härefter skickades till klostret en annan Vojevod²¹, som fick under sitt befäl 100 man, med hvilka han beordrades att

iii. Нѣмецъ, Tysk, betecknar ännu i dag hos den lägre folkklassen i Ryssland utlänning öfverhufvud.

sommartiden skydda klostret, men under vintern ligga vid några klostret underlydande voloster nära gränsen.²² Följande året 1580 skedde ett nytt anfall, som Kajaniterne, 3000 man till antalet, vågade emot ett fäste i [Rugoserska] volosten²³. De sökte med storm intaga fästet, men blefvo med stor förlust tillbakaslagne, sedan de i tre dygn hållit nämnda fäste i belägringstillstånd^{iv}.²⁴ Tvenne deras *anförare* blefvo dödade, ett stort antal af manskapet togs till fånga, *belägringsverktyg*, sköldar och andra vapen blefvo de segrandes rof.²⁵

Under hela den tid, då Ivan Wasiljewitsch förde spiran i Ryssland, äro endast desse tvenne af Finnar föröfvade fiendtligheter omständligen beskrifna, men derjemte omnämnes i allmänhet, att Finnarnes *täta anfall* (частыя нападения) under denne Furstes regering förmått hans efterträdade Tsar Feodor Ivanovitsch²⁶ att tänka på det värnlösa klostrets beskydd. I följe af hans befallning uppbyggdes kring klostret en stenmur med åtta torn. Byggnaden utfördes under loppet af tio år, planen dertill uppkastades af en krigserfaren Munk vid namn Trifon och arbetet leddes af en Vojevod samt andra kunnige män från Moskva. – Vid samma tid blef äfven i Sumska volosten²⁷, som lydte under klostret, uppbyggd en östrog af träd, hvilken omgafs med jordvallar. Alla dessa anstalter verkställdes på bekostrnad af klostret, som det äfven ålåg att underhålla en bevakning

iv. En äldre krönika uppgifver, att själfva slaget varat i trenne dygn.

- 19 Kem' (Ru. Кемь, Fi. Kem[i]) is situated ca. 60 km west of Solovetsky on the western shore of the White Sea in the estuary of the river Kem', N64°56'56" E34°36'58". (TS)
- 20 Mixail Ozerov. Досиоей 1833: 39.
- 21 Andrej Zagrjažskij. Досиоей 1833: 39.
- 22 See also Luukko 1954: 735–738. (TS)
- 23 Meaning Rugozero (Ru.)/Rukajärvi (Fi.) in the present-day Karelian Republic at N64°4'51" E32°46'43". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. Castrén 1843 & Castrén 1858c: Brugoserska. According to Досиоей 1853 I: 81 this happened “in Vrugozero on the border of Finland” but according to Досиоей 1833: 40 in Kem'. (TS)
- 24 According to Досиоей 1853 I: 81 the siege lasted for three days, and Досиоей 1833: 40 claims that the battle lasted three days. (TS)
- 25 There were Russian-Karelian raids into Ostrobothnia almost every year in the 1580s. Luukko 1954: 739–762. (TS)
- 26 Fedor Ivanovič (1557–1598), son of Ivan IV, was Tsar of Russia in 1584–1598, but the empire was actually ruled by his brother-in-law Boris Godunov (1552–1605) who succeeded him as Tsar in 1598–1605. Kaila 1910; Nenonen – Teerijoki 1998: 687. (TS)
- 27 Suma (Sumsk, Sumskij posad) is located on the western shore of the White Sea south of Solovetsky at N64°15'19" E35°25'7". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)

- 28 Kovda (Ru.)/Kouta (Fi.) on the western shore of the White Sea at N66°41'31" E32°52'8". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 29 Umba is on the Kola Peninsula at N66°40'31" E34°18'27". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 30 Keret' (Ru.)/Kieretti (Fi.) on the western shore of the White Sea at N66°16'33" E33°33'33". (TS)
- 31 Pan Sevast'jan Kobel'skij and five Lithuanians, Ivan Mixajlov Jaxontov with boyar children, centurion Semen Jur'enev with one hundred Moscow archers. Досиоей 1833: 43. Boyars were the highest rank of soldier and counsellor class in Russia. Nenonen – Teerijoki 1998: 1026. (TS)
- 32 This campaign to Finland is not related in Досиоей 1833: 43–44. (TS)
- 33 The Oulujoki runs into the Gulf of Bothnia at N7211981 E428792 (N65°1'26" E25°29'19"). The coordinates of Finnish places have been determined according to the ETRS-TM35FIN system in MML karttapaikka, <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. They have been given also as latitudes and longitudes according to ETRS89 geographical coordinates (~WGS84). (TS)
- 34 The Siikajoki discharges into the Gulf of Bothnia at N7193884 E392194 (N64°51'7" E24°43'34"). (TS)
- 35 Luukko 1954: 760 also agrees that Kolokolsk means Kello. (TS)
- 36 Fi. Liminka. Liminka is situated south of Oulu on the western coast of Finland. There was never a castle there, but both the church and a considerable portion of the villages in Liminka were destroyed by Russians in their attack of 1589. Vahtola 1991: 170–171. (TS)

af minst 100–130 Sträljtser, af hvilka ena hälften skulle försvara Solovetskoj och den andra skydda östrogerna *Suma* och *Kem* samt hålla utposter vid gränsen.

Medan slika skyddsvärn och försvarsmurar upprestes emot Finnarne, underlåto ej desse att midt i verket ofreda fienden. Sålunda omtalar krönikan, att Svenske Finnar, af gammalt hat till Ryssland och för att hämnas ett ströftåg, som man från de Solovetska vološterna år 1589 anställt mot staden Kajana, nästföljande år inföllo öfverallt (повсемѣстно) inom Ryska området. ”Kommande med båtar utför floden Kou-da, 700 man starka, härjade de och uppbrände i Kolska kretsen vološterna Kouda²⁸, Umba²⁹, Kieretti³⁰ och andra vid hafvet belägna byar, inföllo derefter i Kemska vološten och plundrade der alla boningar. Härpå begåfvo de sig tillbaka uppför floden Kem.” I anledning häraf sändes till klosters försvar nya Vojevoder³¹ med femhundra man. Desse stodo hösten 1590 vid Solovetskoj och förfogade sig derefter till sitt vinter-qvarter i Karelska vološten *Schuja*. Härfån³² tågade några Vojevoder i spetsen för 1300 man emot det Finska gränslandet, plundrade alla boningar vid floderna *Oula*³³ och *Sigovka* (Siikajoki)³⁴, härjade vološterna *Ostroffsk* (Carlö, *Hailuoto*?) och *Kolokolsk* (*Kello by*?)³⁵ samt intogo med storm östrogen i Limingå³⁶ (Леменгинский острогъ). Härpå nödgades de återvända, emedan de befarade, att Finnarne under deras frånvaro kunde råka på infallet att utöfva vedergällnings-rätten inom Ryska området. I sjelfva verket hade desse under vintern

företagit ett härjningståg, som sträckte sig ända upp till Lapplands nordligaste gränser. Om nämnda tåg innehåller kloster-krönikan följande: "Oroliga och illasinnade Finländare, lågande af ny hämndlystnad, uppbrände och i grund förstörde Petschenska klostret³⁷ i närheten af staden Vardöhus, dödade klostrets Igumen Gurij, Munkar och verldsliga män, samt bortförde kyrkans och klostrets egendom. Tredje dag Jul anryckte fienden emot Kolska östrogen³⁸, men de belägrade innevånarne gjorde ett utfall och barbarerne blefvo i grund slagne. Sextio bland dem dödades och de öfriga aflägsnade sig skyndsamt med båtar på Tuloma elf³⁹. Derefter blef det Petschenska klostret på Tsar Feodor Ivanovitschs befallning innan kort återuppbyggt i sjelfva Kolska östrogen." Nyssnämnda nederlag afskräckte ej Finnarne att kort derpå förnya besöket. "År 1592 den [20]⁴⁰ September", förtäljer krönikan, "gjorde Finländare under anförande af *Maurits* (Маврусъ) *Laurin* och *Öfverste Hans* (Гавнусъ Иверстинъ) ett förtvifladt anfall emot alla vid hafvet belägna orter^v. De understöddes denna gång af Nemtser från andra sidan hafvet (Svenskar). Man plundrade och uppbrände, så väl kronan, som klostret underlydande voloster ända till Sumska östrogen. Saltsjuderier, brödmagasiner, fiskeläger blefvo plundrade; hästar och all annan boskap dödades. Många bönder bortfördes i fångenskap. Herrans tempel plundrades och uppbrändes.

v. Desse herrar (Maurus och Gaunus) hunno med mycket på en dag.

- 37 The monastery of Pečenga (Ru.)/Petsamo (Fi.) is located at N69°32'40" E31°12'49". It was founded in 1533 and, after the attack and destruction of 1589, it was moved to Kola. The monastery was closed in 1764. Leo 1999: 433–434. (TS)
- 38 The castle and later town of Kola (Ru.)/Kuola (Fi.)/Kuâlök (SaaS)/Guoládat (SaaN) at N68°52'56" E33°1'9". Kola is firstly mentioned as a rural settlement in the middle of the 16th century. Construction of the castle began in 1583, and Kola gained town privileges in 1780/1784. Никонов 2009. (TS)
- 39 The Tuloma (Ru.)/Tuuloma (Fi.) discharges into the Barents Sea on the southern coast of the Kola Peninsula at N68°48'57" E32°42'6". (TS)
- 40 Castrén 1843 & Castrén 1858c: 29. Corrected according to Досиоей 1853 I: 91, although there is not and cannot be any evidence proving that one or another of these dates is actually correct. (TS)

- 41 The campaign of 1592 was led by Sven Bagge. Gavnus (Hans) may mean Hans Michelsson who took part in it. Luukko 1954: 776–779. (TS)
- 42 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Feodorovitsch. Cf. Досифей 1853 I: 92–93. Not mentioned in Досифей 1833: 45.
- 43 Dosifej seems to refer to what was to be border between Russia and Sweden from 1595 on. Before that there was no fixed border in the north. This shows also that Dosifej had formulated the chronicle relation using concepts of his own time, and Castrén followed him in this respect. (TS)
- 44 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
Vasilij IV Šuiskij (1552–1612, Tsar in 1606–1610) was the last Tsar of Russia who was descended from the claimed founder of Russia, Rurik. Poles captured him and kept him imprisoned in a monastery in Poland until his death. Nenonen – Teerijoki 1998: 1141. (TS)
- 45 The false Dmitrij (d. 1606) was a seeker of power who presented himself as a son of Tsar Ivan IV. He was Tsar in 1605–1606. Nenonen – Teerijoki 1998: 1138. (TS)

Till lågornes rof lemnades byarna omkring Sumska oštrogen. Man anryckte med djerfhet mot sjelfva detta fäste, men mötte icke allenašt ett manligt motstånd, utan kloštrets Sträljtser gjorde i förening med bönderne ett utfall, lefvererade en blodig drabbning och drefvo fienden innan kort på flykten. På den fiendtliga sidan blef befälhafvaren dödad, många Nämtser stupade, andra togos till fånga.⁴¹

Till skyddande af sina nordliga gränser emot dylika fiendtligheter, anbefallte Tsar [Feodor Ivanovitsch]⁴² ibland annat, att en ny oštrog skulle uppbyggas i Kemska volosten, så nära gränsen som möjligt.⁴³ Till Solovetskoj sände han från Moskwa många Vojevoder, 200 Sträljtser, 90 kosaker, samt dessutom en anse- nlig krigshär, bestående af Serber, Voloschaner och Litwer. Denna här förökades ännu med rekryter från Dvinska området och kloštrets voloster. Härpå företogs ett ströftåg emot staden Kajana, som jemte många andra orter blef härjad och ödelagd.

Under nästföljande tiderymd omtalas i klosterkrönikan inga hvarken från Ryska eller Finska sidan föröfvade fiendtligheter. Snart trädde äfven Ryssland och Sverige i vissa politiska förhållanden till hvarandra, som icke allenašt måste för en tid undertrycka det enskildta agget emellan gränsboerne, utan äfven förmå de våra att träda i fredliga underhandlingar med kloštret. – Carl den IX hade nemligen förbundet sig att bištå [Vasilij Ivanovitsch] Schuiskij⁴⁴ emot den falska Dmitrij⁴⁵. Nu var det för Carl

maktpåliggande att icke blott känna klosters politiska tänkesätt, utan han sökte äfven för-
 må det att verka i enlighet med sina intressen.
 Att kloster äfven kunde det, var icke något
 tvifvel underkastadt. Så väl genom sin and-
 liga hierarchie, som sitt politiska inflytande
 beherrskade kloster, såsom redan ofvanföre
 anmärktes, hela den omkring Hvita Hafvet be-
 lägna neiden, således äfven en del af det rika och
 mäktiga Dvinska landet. Ehvart klosters tänke-
 sätt alltså lutade, antingen för Schuiskij och den
 med honom förbundna Svenska Konungen eller
 för den falska Dmitrij, kunde det blifva en lika
 mäktig bundsförvandt, som en farlig fiende. I
 synnerhet måste Carl befara, att kloster, i fall
 dess afsigter voro stridande mot hans intres-
 sen, skulle uppbjuda all sin förmåga att oroa de
 Finska gränse-orterna, hvilka i slik händelse ej
 fingo utblottas. Men om kloster åter ville göra
 gemensam sak med honom och Schuiskij, ärnade
 han låta en afdelning af sina trupper förena sig
 med det manskap, kloster kunde bringa till-
 samman. I det minsta ville han sända hjälptrup-
 per till Ryssland genom de orter, som tillhörde
 kloster, och af det följande inhemtas, att icke
 engång detta lät göra sig utan klosters med-
 verkan. Dessa och dylika tänkesätt gáfvo anled-
 ning till en brefväxling, som under kriget fördes
 emellan Höfdingarne öfver Uleåborg⁴⁶ och Ka-
 jana⁴⁷ å ena sidan samt klosters föreståndare å
 den andra. Vi vilje här i öfversättning meddela
 några af dessa bref, emedan de innehålla ett och
 annat om Finland, som ej kan lösryckas ur det

- 46 Fi. Oulun linna/Oulujoen linna. This castle was built in 1590 at N7211263 E427744 (N65°1'2" E25°28'0"). Russians burnt it in 1715 and the remaining parts were destroyed in an explosion in 1793. Vahtola 1991: 171–172, 293–294. (TS)
- 47 Fi. Kajaani. The construction of the Kajaani Castle began in 1604 on an island in the river Kajaaninjoki but it was never fully completed. Russians destroyed it in 1716. Its location is N7122776 E535545 (N64°13'46" E27°43'58"). Heikkinen 2004. (TS)

- 48 Isak Behm (d. ca. 1622) was known as a violent sea guerrilla but he was also the governor of Ostrobothnia who more or less founded the town of Oulu and the castle of Kajaani and organized a tax collecting system in the province. King Carl IX ordered him to invade and capture the castle of Suma on the Russian side of the border in 1609, but, due to practical difficulties, he did not fulfill the order and was therefore removed from his position. Luukko 2001. (TS)
- 49 The province of Ostrobothnia. (TS)
- 50 This letter does not belong to the chronicle itself but is quoted in Досиоей 1853 I: 95–97. The event is mentioned, however, in the chronicle, Досиоей 1833: 51. The person who translated the text sought to imitate the early 17th-century style of Swedish language. (TS)
- 51 Here Castrén calls Dosifej chronicler, although it would have been more accurate to call him the author or editor of the geographical-historical description of the province. (TS)

allmänna sammanhanget. Det första af nämnde bref är skrivvet af Isak Behm (Беемъ)⁴⁸, som kallar sig Hans Kungliga Höghets Carl den IX:s Befallningshafvande öfver Uleåborg, Kajana och Österbotten⁴⁹ (Улебориский, Каянский и Юстербойнский Державець). Brevet är författadt på dålig Ryska och lyder, med förbigående af den vidlöftiga Kungliga titulaturen, på följande sätt:⁵⁰

– – Jag Isack Behm gör vetterligt för den stora Sumska Vojevoden^{vi} ⁵¹, att jag erfarit, hurusom i Ryssland nu finnas tvenne Tsarer och Storförstar, ty några Magnater af de edra hålla med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, såsom Patriarchen, Metropolit, Erkebiskoparne, Prostarne vid alla församlingar, Bojarer, Vojevoder, Djaker, Adelige, Bojar-söner, Främlingar (гости, utländska i Ryssland boende handelsmän) och Handelsfolket i hela Ryssland till Storförste; men andra finnas, hvilka förgätit tro och lag och sin korskyssning, de hafva förrått den gamla Herren och tagit någon annan, som de Dmitrej kalla, hvilken Polackar och Litwer fört i Ryska landet och ingen vet, hvad han är för en menniska. Derföre spör jag af dig, med hvem håller du – med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij eller med Dmitrej, hvilken Polackar och Litwer till Tsar och Storförste

---

vi. Denna sällsamma titel tilldelas Solovetska klostrets Igumen, fader Antonij. *Kronikscribentens anm.*

öfver eder satt hafva? Men Metropolitén, Erkebiskoparne, Prostarne vid alla församlingar, Bojarer och Vojevoder, Djaker, Adelige, Bojar-söner, Främlingar och Handelsfolket i hela Ryssland, hvilka hålla med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, hafva skrifvit till vår Stormäktige Konung och hafva skickat sina sändebud till Hans Stormäktighet och begärt hjälp af vår Stormäktige Konung emot deras fiender; och vår Stormäktige Konung vill komma det Ryska Riket till hjälp emot deras fiender. Och nu har vår Stormäktige Konung skickat med stor styrka sin Krigshöfding Grefve Joachim Fredrik Mansfeld⁵², så ock sine Förstar och Anförare Jakob Pontus⁵³, Axel Kurck⁵⁴, Tönne Jöransson⁵⁵ och Anders Boije⁵⁶; desse skola komma Ryska Riket till hjälp med främmande och eget krigsfolk. Derföre vill jag visst veta af dig, med hvem du håller, och är du tillfreds med vår Stormäktige Konungs hjälp, men jag har vår Kungliga Höghets befallning och verkliga ordres, att jag med vår Stormäktige Konungs krigsstyrka skall komma dig till hjälp, men gif du mig tillkänna: hvem är din Tsar och Storförste, – och gif du mig tillkänna: vill du, att vår Stormäktige Konungs hjälp komma skall? – Skrifvet uti vår Stormäktige Konungs och Hans Kongliga Höghets arfstad Kajanaborg året efter Chr. f. 1609.

- 52 Joachim Friedrich Graf von Mansfeld zu Vorderort (1581–1623) was a German-born count and military commander in the Swedish service. Wikipedia: https://pl.wikipedia.org/wiki/Joachim_Fryderyk_von_Mansfeld. (TS)
- 53 Jacob De la Gardie (1583–1652), was the son of a French-born mercenary, Pontus De la Gardie (1520–1585), with an illegitimate daughter of King Johannes III of Sweden, Marshal, who commanded Swedish troops in the war with Russia and was the Swedish peace negotiator in Stolbova in 1617. As an ally of Vasilij Ivanovič Šuiskij he and his troops marched to Moscow in 1610. He also took Novgorod in 1611 and compelled the city to elect Carl IX's son Gustaf Adolf (1594–1632, later King Gustavus II Adolphus of Sweden) as their Tsar, but after the death of Carl IX, they changed their election to Gustaf Adolf's brother Carl Philip (1601–1622). Eventually the Russians elected Mixail Fedorovič Romanov (1596–1645) as the Tsar. Jacob De la Gardie held onto Novgorod until 1617. Syrjö 1997. (TS)
- 54 Axel Kurck (1555–1630) was a Finnish-born military commander who served in several different offices in the late 16th and early 17th century. He supported King Sigismund of Poland (1566–1632) in his war against his uncle, later King Carl IX, and was sentenced to death but not executed. He served later Carl IX. Syrjö 2001. (TS)
- 55 Tönne Jöransson till Högsjögård, Governor of Turku Castle. Rundt 1989. (TS)
- 56 Anders Boije (d. 1618) was a cavalry officer. Haggrén 2002. (TS)

57 Published in Досиоей 1853 I: 98–101.

Härpå följde innan kort en skrifvelse af samma man och af enahanda innehåll. Brevet är så illa affattadt, att öfversättaren vid några tillfällen nödgats afvika något från orden. Det lyder sålunda:⁵⁷

– – – Jag Isak Behm låter dig veta, du store Munk i klostret Solovki, att jag förnummit, hurusom nu öfver Ryssen råda tvenne Storförstar; och några Ryszar hafva förgätit Gud och den ed, de svurit; de hafva affallit från deras rätta Herr Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij och gifvit sig under en vid namn Dmitrij, hvilken det Lithowska folket till Tsar öfver Ryssen satt hafver; och han säger sig vara Ivan Vasiljevitschs son, hvilken allaredan dödder är, och vill utrota den gamla Grekiska religion; andra hålla sig ännu vid det rätta och hylla sin rättmätiga Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij. Det fruktar jag: J byten så länge om Storförstar, att de Lithowske hugga hufvuden af oss alla, – så tänka de Lithowske: de vilja utrota den Grekiska religion och mörda alla Ryssar och lägga under sig hela det Ryska landet. Min stora och mäktiga Konung vill alla Ryssar väl och tänker hjälpa det Ryska Riket emot de otrogne Lithowske, så att de skulle få behålla sin gamla Grekiska religion, såsom tillföre, och han ämnar icke låta de Lithowske efter sin vilja göra det rättroende Ryska folket till sina fångar. Och

derföre har min stormäktige och allernådigste Konung, bevekt af de böner, som till honom sända blifvit af Eder Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij och alla Ryssar i Ryska Riket, Metropoliter, Erkebiskopar och Bojarer och Vojevoder och Adelige och Bojar-söner och Handelsfolket, – derföre har min nådige Konung befallt sine store Härförare, att de med dem (de Ryske) och med min stora Konungs krigsfolck och härsmakt gå det Ryska landet till hjelp emot detta Polska och Lithowiska folket; Och längesedan hafva redan tågat till Wiborg den gamle Härföraren Юрeнь Бoй⁵⁸ och den store Härföraren Jakob Pontus de la Gardie, Herr Pontus son, så och Тюнне Юрeнь⁵⁹ Anförarens son samt Axel Kurk, för att vara der och med det folk, som de hos sig hafva, bistå Ryssen emot deras fiender; för samma deras stora bön skall ock Grefve von Mansfeld, som störst i Livonska landet är, vara der med sin styrka och bistå den Ryske Storförsten [Vasilij Ivanovitsch]⁶⁰ Schuiskij, och jag hoppas på Herren, att de skola fördrifva den äfventyraren Dmitrij och alla dem, hvilka emot den Grekiska religionen och Ryssland kriga. Min allernådigste Konung har gifvit mig befallning, att jag likaså skall arbeta här med mitt Kongliga krigsfolk, döda alla förrädare, hvilka från sin rättmätiga Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch] Schuiskij⁶¹ affallit, men de hvilka

- 58 Göran Boije (1540–1617) was the governor of the eastern provinces, holder of several other important offices, and a member of the delegation that negotiated with Russians in Vyborg in 1613 where the latter agreed to take Prince Carl Philip as their Tsar. Syrjö 1998. (TS)
- 59 Tönne Jöransson.
- 60 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
- 61 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.

- 62 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
 63 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.

med sin rättmätiga Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch]⁶² Schuiskij hålla vilja och Dmitrij samt hans folk emotstå, dem är mig anbefalldt att emot alla deras fiender hjälpa, och dem skall ej illa gå. Jag vill med dem stå emot deras fiender, men derföre att du är en Gudsman, må du tala med ditt folk, att de hålla sig till sin rätte Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch]⁶³ Schuiskij och ej gifva sig till att handla så oförnuftigt, att de vilja den till Tsar, hvilken längesedan dödder är, och tillåta de Lithowiske att sätta till hufvudman en Tsar och Förste, som dem älskar. I Ryssland fanns af ålder ett fritt folk, som hade sin egen tro, egna Knäser och Tsarer, men de Lithowiske hafva fruktat för det Ryska folket; – derföre är det en stor skam att J låten Eder så skada, att J tagen hvarje äfventyrare till herre, som de Lithowiske vilja; men tron icke, att han är lefvande och kantänka Ivan Vasiljevitschs son, hvilken längesedan dödder är. Och den Dmitrij, hvilken nu Dmitrij kallas, han är en äfventyrare, lögnare, så ock alla de med honom hålla; alltså tagen Eder till vara, desse gode Lithouare vilja utrota den Ryska tron och det herrliga Ryska folket och tänka göra sig till herrar öfver Ryssen. Och om de få öfvermakten med sin Dmitrij, så slå de ihjäl Patriarchen, Metropolitén, Erkebiskoparne, Munkarne, Prostarne, Knäserne, Bojernerne och Bojarnes söner: på samma

sätt hade och den gamle Dmitrij, hvilken dödder är, velat leka med Eder, om han fått länge lefva; och han kallades likaledes Ivan Vasiljevitschs son, men var det ej, utan en äfventyrare, lögnare, såsom ock den närvarande, hvilken sig Dmitrij kallar; och han är utskickad af Romerska Påfven, ja af sjelfve den Romerske Cæsar att så bedraga Ryssen, och de vilja på det sättet utrota den Grekiska läran och göra det herrliga Ryska folket till sina fångar, derföre ora – – –⁶⁴ med allt folk och alla Ryssar, att de taga sig klokt till vara emot dessa Lithowiska bedrägerier och hålla sig till sin rätta Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, och hjelp till att utdrifva de Lithowiske, som nu ligga öfver Ryssen och vilja förderfva Eder, så ock hela Ryska Riket. Skrif mig svar, med hvem du håller och om min nådige Konungs hjelp är dig af nöden. Skrifvet är ett tusen sexhundra nio den 23 dagen i Februarii månad.

Krönikan upplyser ej, om något svar verkligen följt å desse bref och huru beskaffade klostrets tänkesätt i allmänhet voro under denna genom sitt politiska trassel minnesvärda epok i Ryska historien. Det är ett allmänt psychologiskt factum, att kyrkans och religionens tjenare under sådana tider sällan träda i öppen handling, utan antingen med den fullkomligaste likgiltighet öfverlemna verldshändelsernas gång åt Forsynens allvisa ledning, eller på sin höjd verka i löndom

64 Досиѡей 1853 I: 100: вора... Apparently the word was illegible in the original document used by Dosifej. (TS)

- 65 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
- 66 According to Досиѳей 1833: 51 the sum was 3150 Rubles. (TS)
- 67 Erik Hare (ca. 1560–1627) was Governor of Ostrobothnia, later that of Tavastia, and worked actively in order to strengthen the defence of his province. It is not known whether he was born in Finland or Sweden. He was not a member of the nobility, but, nevertheless, used a coat of arms. Virrankoski 1998. (TS)
- 68 Published in Досиѳей 1853 I: 101–103.

för sina intressen, om de ega några sådana. Sannolikt befunno sig nu de Solovetska fäderne i den sednare af dessa tvenne kategorier, ty det är knappt tänkbart, att det hade för dem varit likgiltigt, antingen en irrlärlig eller rätttroende Furste besteg Rysslands thron. Äfven omtalar krönikan, att till [Vasilij Ivanovitsch]⁶⁵ Schuiskij från klostret afsändes ett understöd af 3100 Rubel Silfver.⁶⁶ Om man å ena sidan måste taga denna hjälpsändning för ett osvikeligt bevis på klostrets bevägenhet mot Schuiskij, så skulle man å den andra ovilkorligen vänta, att klostret hade låtit det inrotade hatet till Sverige vika för allmänna intressen, skyndat sig att göra gemensam sak med Svenskarne och helt oförtäckt uppträdt att skydda rikets och religionens sak mot den falske Dmitrij. Men att en sådan samverkan alldeles icke var öfverensstämmande med klostrets tänkesätt, visar sig bland annat ur följande bref af Svenska Krigs-Öfversten Anders Стивартъ Ladik, Луденскій (Луленскій?) kallad, samt hans vän Erik Hare (Харе)⁶⁷, Höfding öfver Uleå och Kajana, skrifvet år 1611 till Solovetska klostrets Igumen, Fader Antonij:⁶⁸

— — — Jag Anders Стивартъ Ladik Ludenskij, tillika med min kamrat och vän Erik Hare, låter dig och allt brödrskapet veta, att vår nådige Herre och Konung har skickat mig med sin stormäktiga och tappra krigshär edert land till hjälp emot edra fiender Polackar och Litwer, och befallt mig att fara till vår stora krigshöfding Jakob Pontus denna väg, för att

Polackarne icke skulle få kunskap om min styrka. Och då jag i April månad kom till gränsen, icke såsom fiende, och edra bönder hörde, att vi kommo, så begynte de alla löpa från sine gårdar och jag råkade i sådan brödnöd, att jag med stor möda kom till byn Tschopa. Jag hoppades snart komma till vår befälhafvare Jakob Pontus; men när jag fann, att vi för hunger till honom ej kunde komma, då alla bönder lupo bort och vi för penningar intet bekomma kunde, så vände jag med min krigshär till vårt land igen, och nu står jag med mitt folk ej långt från gränsen, och vi bida svar på vår skrifvelse till vår nådiga Konung, hvart vi oss begifva skola. – Jag kan ej dölja för dig, Igumen Antonij, att jag nu erfarit, hurusom edert folk och edra bönder till vårt land kommit, våra bönder ihjälslagit, uppbränt många byar och mycken fänad tagit, såsom vore de våra fiender, och jag vill af dig spörja: har du befallt dem, eller hafva de af sig sjelfva detta gjort? Du sjelf vet, att vår nådige Konung och eder Tsar fred i Wiborg slutit, och om du vill hålla fred, så tämj du dessa bönder och befall dem icke att i vårt land fara; men om du det ej göra vill och ditt folk kommer till vårt land, är ock jag beredd att vår nådiga Konungs land beskydda och till edert land fara och detsamma göra, som J sjelfve gjort; och om detta sker, är det eder egen skuld, att J denna fred brutit och krig i edert land

- 69 Published in Досиѳей 1853 I: 103–104.
 70 Published in Досиѳей 1853 I: 105–106.

skaffat. Derföre gör du Igumen så, att det må vara fred emellan begge riken. Denna gång skrifver jag till dig litet, men mycket jag dig helsar. Brevet är skrifvit i Uhlå den sjunde dagen i Julii månad.

Omedelbart härpå anföres i krönikan en skrifvelse från nyssnämnde Hare till Igumen Antonij, men brevet är så enkelt affattadt, att man, såsom i krönikan med skäl anmärkes, endast gissningsvis inser, att Hare med kurir affärdadt till klostret ett bref från Konungen och derå affordrade ett ögonblickligt svar.⁶⁹ Det Kungliga brevet är förkommit, men att fråga var om viktiga värf, finner man af de i Hares bref förekommande ord: ”Detta verk skall lända begge riken till gagn och inbördes kärlek.” Af det svar, som Igumen Antonij tillsändt Konungen, vill det synas, som skulle Carl anhållit om klostrets medverkan för att få sin son på Rysslands thron. Nämnde svar innehåller i korthet, att Dmitrij blifvit mördad, att man endrägteligen vill stå emot de Lithowske, samt att man ärnade välja en Tsar bland egna, infödda Bojarer, men ”ingen af främmande trosbekännelse från andra länder.” Brevet lycktas sålunda: ”Hos oss är i Solovetska klostret, Sumska östrogen och hela Hafs districtet (поморской области) detta råd endrägtigt: ”Vi vilje ej hafva någon af främmande lära till Tsar och Storförste i Moskowska Riket, utan en af våra infödda Bojarer.” Brevet är skrifvet i Sumska östrogen den 12 Mars 1611.⁷⁰

”Oangenämt var för Sveriges Konung detta patriotiska svar,” säger krönik-skrifvaren och

tillägger: "Tiden utvisade, att de Svenska Höfdingarne, vane vid mord och plundring, oakadt sina vänskapliga försäkringar, endast på listigt sätt bemödade sig att utleta klostrets tänkesätt, men i sjelfva verket hade för afsigt att bemäktiga sig så väl Hafskusten, som ock det Solovetska klostret. Vid den tid, då Svenska Krigsöfversten de la Gardie, brytande fördragets helgd, härjade det stora Novgorod, samma år 1611 om våren anföllo de Svenske^{vii}, likt stråtröfvare, klostrets vid hafvet belägna voloster och framryckte ända under Kolska östrogen, men genom den i samma fäste befälhafvande Vojevodens tapperhet blefvo de med förlust tillbakaslagne och bortjagade.⁷¹ Ännu samma år seglade de, i afsigt att plundra Solovetska klostret, på små båtar till öarne Kusova⁷² i Hvita Hafvet, hvilka ligga ungefär 60 verst vester om de Solovetska öarne, skilda från dem genom ett sund; men enligt en gammal Annalskrifvares vittnesbörd blefvo de här förbländade genom Guds osynliga makt samt de Solovetska undergörarnes böner, och återvände hem utan någon vinning, efter att hafva legat här hela sommaren. I anledning af denna händelse kallas de största af nämnde öar ännu i dag de *Nämetska*. Efter härom af Igumen Antonij till Moskva meddelad underrättelse, af färdades derifrån oförtöfvadt af Bojarernes Råd Vojevoden Maxim Vasiljevitsch [Lixarev] och hufvudmannen (голова) för Sträljtserna Jelisarij

---

vii. Det bör anmärkas, att Finnarne i krönikan ofta kallas Svenskar, emedan de lydde under Sveriges valde. Sannolikt hade Svenskarne sällan en omedelbar del i dessa strider.

- 71 The campaign of 1611 was largely unsuccessful. Due to transportation difficulties, the troops could not reach Solovetsky. Swedish ships sailed to the monastery later in the summer but were not able to occupy it either. Kirkinen 1994: 129. (TS)
- 72 The Kuzova Islands at N64°55'55" E35°8'30". (TS)

- 73 Published in Досиѡей 1853 I: 107–109.
- 74 Окольникій: an office in the Russian court, “attendant” [“chief butler”]. Назаров 2014. (TS)
- 75 Стольник: an office in the Russian court, “high steward” [“table servant”]. Рудаковъ 1901. (TS)
- 76 Стряпчей, later стряпчий: an office in the Russian court, “solicitor”, the next rank under стольник. Wikipedia: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Стряпчий>. (TS)
- 77 Prince Ivan Fedorovich Troekurov (ca. 1565–1621), took part in the negotiations in Novgorod to elect Prince of Sweden Carl Philip as Tsar of Russia. Wikipedia: https://ru.wikipedia.org/wiki/Троекуров,_Иван_Фёдорович. (TS)

Djenisevitsch Bjesednovo, de der med en truppafdelning den 15:de Augusti anlände till Sumaska östrogen för att motstå de trolöse Svenskars anfall på hafs-districten. Härifrån afsände de den 20:de Augusti i hela Rysslands namn följande skrifvelse till de Svenske Vojevoderne:⁷³

Till den Stormäktige och Högborne Fursten och Herren Carls – – – Krigshöfdingar från det Stor-Ryska, Moskowska Rikets Bojarer och Vojevoder; de utskickade Krigshöfdingarne Maxim Vasiljevitsch Licharjeff och Golovan Jelisarii Djenisevitsch Bjesednovo göre vetterligt, att innevarande år 1611 i Junii månad var ett sammanträde i Stor-Novgorod emellan Moskowska Rikets Munsänk och Vojevod Vasilij samt eder Herres och Konungs Carls Krigshöfding och Friherre Jakob Pontus om ett godt verk och råd: om befästandet af en evig fred samt om bistånd emot Polackar och Lithauer. Och Jakob Pontus tillkännagaf, att eder Herr Konung Carl har tvenne söner och Jakob Pontus skickade sina sändebud Анцу-Пуховъ och Анцу Мака till Bojarer, Vojevoder och folk af alla classer, för att de måtte taga eder Herres, den Svenske Konung Carls son på Moskwas thron. Och Bojarer och Vojevoder och Okoljnitsjer⁷⁴ och Stoljniker⁷⁵ och Strjaptscher⁷⁶ och Bojar-söner och folk af alla classer i Moskowska riket valde eder Svenska Konung Carls son till Herre öfver det Moskowska Riket, och till eder Konung Carl skickade våra Bojarer från hela Ryssland sina sändebud Stoljniken Knäs Ivan Fedorovitsch Trojekuroff⁷⁷ med följeslagare, men edra sändebud Анцу Пуховъ och Анцу Мака affärdades genast

till Jakob Pontus. – Hvad beträffar detta edert Svenska folk, som nu berättar, att på vår gräns är strid och som ville komma med krig till de Ryska voloſterna vid hafvet, så hafva våra Bojarer i Moskowska Riket skrifvit derom till Jakob Pontus, att han skulle skrifva till det krigsfolk, som nu är i strid vid gränsen, att det icke skall komma med krig till det Moskowska Rikets Ryska jord, ej föröfva några fiendtligheter och ej åstadkomma några oroligheter emellan oss och eder. Och J, gode Herrar, hören bringa i ro edert gränse- och krigsfolk, så att det ej krigar med vårt folk och ej åstadkommer några oroligheter och fiendtligheter riken emellan, så vida ett godt verk är stiftadt mellan oss och eder. Men vi, gode Herrar, äro skickade från Moskwa till Sumska ostrogen och alla voloſter vid hafvet den 15:de Augusti, för den orsaks skull, att hos oss finnes mycket krigsfolk, som förenat sig att emotstå edra fiendtligheter; de ville komma med krig till edert land, men vi hafva nu bragt detta stridsfolk i ro och ej tillåtit dem att kriga med edert folk, på det att vi ej skulle åstadkomma fiendtligheter riken emellan. Men till eder, gode Herrar, hafve vi nu skickat med detta bref Sumska innevånaren Neschdanok Korjuchoff med följeslagare; och J, gode Herrar, skolen genast återskicka dessa våra sändebud och befalla dem att skrifva till oss utförligt om edert beslut. Men vi, gode Herrar, skrifve till eder och sände denna kungörelse till eder, Krigshöfdingar i edra städer: Kariborg (Kajanaborg), Paldomsk (Paldamo)⁷⁸, Woluj (Uleå), och i hela Sveriges land. Och undren ej deröfver, att vi här icke

78 Fi. Paltamo at N7142822 E540249 (N64°24'31" E27°50'6"). There has never been any castle or town in Paltamo. (TS)

- 79 Lake Onega (Ru.)/Oniegu (Ka.)/
Ääninen (Fi.) is in Russian Karelia
at N61°37' E35°41'. (TS)
- 80 Tolvajärvi (Fi.)/Tolvojarvi (Ru.) at
N62°16'49" E31°28'38". (TS)
- 81 Published in Досифей 1853 I: 111–
113.

utsätta våra vojvodiska namn, men om J skrifven till oss och gifven eder tillkänna, så skola och vi utsätta våra namn, då vi härnäst skrifva till eder.”

Fader Dosifej anmärker i sin kloster-beskrifning, att detta bref blott var ett politiskt knep, hvarigenom Vojevoderne sökte hellst för någon liten tid hejda de ”blodtörstiga Svenskars” härjningar vid Hvita hafvet. ”Ty ehuru verksamt,” säger Dosifej, ”de la Gardie arbetat att få den Svenska Konungasonen på Moskwas thron – – –, så yttrades denna önskan alldrig af Ryssarne, med undantag af Novgoroder, hvilka samma de la Gardie nödgade dertill, samt dessutom ett ringa antal frivilliga”. De nämnda Vojevoderne Licharjeff och Bjesednovo, hvilka i brefvet gäfv sig ut för fridshärolder, hade, såsom ofvanföre nämndes, blifvit sända med krigsmakt till Sumska ostrogen, hvarest de stodo en lång tid, utan att blifva oroade af Svenskarnes. ”Ty då desse förnummo att Ryska Vojevoder stodo dem till möte vid Hafskusten med sin styrka, drogo de sig på andra sidan Onega⁷⁹ och plundrade vološten Tolva⁸⁰”. Detta förmådde Licharjeff och Bjesednovo att bryta upp från Suma; de förföljde och upphunno Svenskarnes samt drefvo dem öfver gränsen. Härefter återvände de Ryske Vojevoderne till Suma och affärdade derifrån nedanstående bref till Anders Стивартъ Ladik och Erik Hare:⁸¹

– – – Föregående år (1611) skrefvo till våra Bojarer och Vojevoder i Moskwa Vojevoderne och Djakerne från Kolska ostrogen samt Igumen Antonij jemte brödraskapet

från klostret Solovetskoj, att edert Nämetska krigsfolk kommit med krig och krigiska verktyg (съ нарядомъ) till Kolska Östrogen, gjort deremot ett häftigt anfall samt sökt med storm (защитомъ) intaga densamma, men Gud gaf dem icke fästet. Härefter bekrigade edert Nämetska folk vårt rikets till gränsen anliggande voloster, brände byar, slogo ihjäl menniskor, togo andra till fånga. I följe af detta bref blef edert krig bekantgjordt hos oss i Moskowska riket; och det Moskowska Rikets Bojarer och Vojevoder skickade oss med stor krigsmakt för att edra fiendtligheter emotstå och beskydda Hvita hafvets voloster: och vi anlände med våra många krigare till Sumska östrogen den 15 Augusti. Och innevarande år (1612) den fjerde September skrefvo vi till Igumen och brödrskapet i Solovki, såsom om våra Ryssar kommo till edert land med krig, slogo ihjäl edert folk för att bekriga eder och veta intet derom. Men det hafva vi verkligen erfarit, att edert Nämetska folk öfverfallit Rysen och bekrigat våra följande elfva orter: volosten Repola⁸², Roukkola⁸³, Tschjolka (?)⁸⁴, Kotwas, Тюзно-озеро⁸⁵, ön Ловуть⁸⁶, Lendira⁸⁷, Vongora⁸⁸, Kimasjärvi⁸⁹, Jyskyjärvi^{viii 90}, och i dessa byar ihjälslagit många Ryska bönder samt tagit andra till fånga, men några hafva undflytt denna eder förhärjelse. Och hos oss är det

viii. Blott dessa tio orter äro i krönikan angifna.

- 82 Repola (Fi.)/Rebola (Ka.)/Reboly (Ru.) is a village in Russian Karelia at N63°49'43" E30°48'47". (TS)
- 83 Roukkula at ca. N64°8' E30°49'. Cf. Itä-Karjala 1934. (TS)
- 84 Lepikkövaara (Fi.)/Tsholkka (Ka.)/Čelkiozero (Ru.) in Repola region at N63°46'14" E31°8'9. Список населенных мест 1926 No. 687, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; cf. EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 85 Probably Tuusenia (Fi.)/Tuuzenie (Ka.) at N63°40'22" E31°5'46". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; cf. Itä-Karjala 1934. (TS)
- 86 Fi. Luovutsaari near Lendery (Ru.)/Lentiera (Ka.) at N63°28'11" E31°15'54". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; Список населенных мест 1926 No. 696, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; Itä-Karjala 1934. (TS)
- 87 Lentiera (Fi., Ka.)/Lendery (Ru.) at N63°24'38" E31°13'7". (TS)
- 88 Probably Vonkajärvi (Fi.)/Vongozero (Ru.) near Kondoka/Kontokki at ca. N64°30'34" E30°57'51". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; cf. Список населенных мест 1926 No. 250, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; Itä-Karjala 1934.
- 89 Kiimasjärvi (Fi.)/Kimasozero (Ru.) at N64°22'32" E31°13'37". Список населенных мест 1926 No. 628; http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf. (TS)
- 90 Actually Castrén means again the description of Досиоей 1853; in the chronicle Досиоей 1833: 53 there is no mention of the letter. Jyskyjärvi (Fi.)/Juškozero (Ru.) at N64°44'48" E32°6'5". (TS)

rykte gängse, att desse gräselige menniskor plundrat vid gränsen både i vårt och edert land, detta utan vår vetskap; och vi skola sända folk för att gripa desse röfvare och då vi fått fatt på dem, skola de bringas i ro. Och edert folk skall i sitt land sporra efter desse röfvare, och måtte de af eder gripas; och vi skola bringa i lugn vårt krigsfolk och ej befalla det att komma till edert land och fiendtligheter föröfva, derföre att vår Tsar och eder Konung gjort fred emellan sig, och vi vilja icke störa denna fred och oroligheter riken emellan: och J bören likaså bringa i lugn edert folk och ej befalla det att komma med krig till Ryssland och här buller åstadkomma. Fördenskull hafva vi den 15 Augusti skickat till eder med bref från Suma en Rysk man Neschdanok Konjuchoff med följeslagare, och J skulle ej hafva bordt förhindra våra sändebud att till oss återvända, ej heller förmena dem att sanningsenligt skrifva oss om allt; men de bland vårt folk, som de edra tagit till fånga, dem bören J, sedan de blifvit ertappade, till Ryssland afsända.”

Detta bref hade ej sin åsyftade verkan. Den tid var kommen, då man i Sverige och Finland ej lyssnade till några fredsförslag. Allt intill freden i Stolbowa fortforo de Svenska Krigshöfdingarne att oafbrutet föröfva fiendtligheter emot Ryska gränsen och de ärnade ej nedlägga vapen med mindre än att Ryssarne till Sverige afträdde den

gamla gränsen. Dessa anspråk finnas kraftigt uttalade i ett bref, hvaraf följande copia förvaras i klosters archiv:⁹¹ ”Vår stränge Konung Carl till Solovetska klosters Igumen Antonij eller den i hans ställe utnämnd är, samt till det hela brödraskapet och den Sumska östrogen. Se på vårt blad och stå ej efter det oss lofvadt är. Eder Tsar Vasilij och Furst Michajlo (Schuiskij-Skopin) lofvade oss för våra gjorda tjänster trenne städer, nemligen den Karelska staden⁹², den Kolska och staden Orjeschok (Schlüsselburg)⁹³ och utbytte sedan Orjeschok emot Sumska östrogen för våra tjänsters skull. Och vi gingo och blottställde många hufvuden tillika med hustrur och barn, och detta veta Novgorodska och Moskovska gäster samt allt stort folk^{ix}. Men vår nådige Carl har sagt: ”Nu är det icke jemnt emellan oss, men det skall blifva jemnt.” Står icke efter det oss lofvadt är för hans tjänster (?). Han vill icke uppsäga vänskapen med eder, han vill blott besitta den gamla gränsen intill *Dub* (eken) och *Solots* (Kultakaivo?). Men om J ej utan blodspillan återgifven oss den gamla gränsen intill *Dub* och *Solots*, så kommer vår nådiga Konung med härsmakt och tager alla de honom lofvade städer och eder Sumska östrog för sina gjorda tjänster, och för de lofvade städerna vill han blottställa de sinas hufvuden. Derföre borga Novgorodska och Moskowska gäster samt allt stort folk, att dessa städer blifvit oss lofvade. Och sänden J detta bref till Moskwa eller skrifven deraf en copia, men

---

ix. Med *великие люди* förstås utan tvifvel det stora Rysslands innevånare.

- 91 Published in Досиөөй 1853 I: 117–118.
- 92 Korela, later Käkisalmi (Fi.)/Kexholm (Swe), now Priozersk at N61°1'55" E30°7'30". The castle and town of Korela came into being at the end of the 13th century. It reverted back to Swedish rule in the Treaty of Stolbova in 1617 until it was retaken by Russia in 1721. Käkisalmi belonged to Finland from 1812 until 1940. Huovila 1995: 39 etc. (TS)
- 93 The town and castle of Schlüsselburg (Šlüsselburg)/Orešek/Pähkinälinna (in different periods of time known also as Noteburg and Petrokrepost) was founded in 1323 at the source of the Neva River on Lake Ladoga at N59°57'13" E31°2'15". It was a Late Medieval trading centre with town privileges since 1780. Большая советская энциклопедия 29: 1291–1294. (TS)

- 94 Published in Досиѳей 1853 I: 118–119.
 95 Published in Досиѳей 1853 I: 121–122.

vår Konung skall komma med en krigshär, om J ej återgifven den gränsen intill *Staroj Dub* (gamla eken) och *Solots*, och han skall taga alla honom lofvade städer, om han ock skulle blottställa de sinas hufvuden, och om oss skall man erfara hos eder före Johanne-dagen. Och hos oss stå 30 verst från Uleå sjuhundrade man, och äfven annorstädes ega vi krigsfolk, fastän vi ej känna deras tankar. Och aflägsna Nemtser spörja mig: ”Hafva de en östrog, i Kem?” J borden dock hafva der en östrog, hellst för syns skull och för äran.”

Dessa hotelser gingo ej i verkställighet. Tvertom började man från Finska sidan bringa å bane fredliga underhandlingar. I ett bref, dat[eradt] den 30 Maj 1613 skrifver Erik Hare till den Sumska östrogens befälhafvare, att Finska bönder från gränsen yttrat den önskan, att emellan dem och de Ryska gränse-boerne ”en fred göras skulle, såsom det och 1612 omkring Petri och Pauli dag skedt är.”⁹⁴ I anledning häraf föreslår Hare så väl i detta bref, som i ett sednare af den 28 September 1614⁹⁵, att man å ömse sidor om gränsen skulle hålla bönderna och krigsfolket i tygel, ej tillåta dem att anställa ströftåg öfver gränsen och öfverhufvud icke utan Monarkernes befallning föröfva några fiendtligheter. Naturligtvis upptogs detta förslag med välbehag af de Solovetska fäderne och gränse-stridigheterna blefvo åter för denna gång bemedlade. Icke desto mindre anbefallte Tsar Michael Feodorovitsch ännu samma år, att Solovetskoj skulle än starkare befästas, samt att så väl i klostret, som i de Kemska och Sumska

östrogerna antalet af krigsfolk skulle förökas. Kloster-krönikan uppgifver, att vid ifrågavarande tid 1040 soldater hörde under klostret samt af klostret underhöllas. I spetsen för dem stodo Vojevoder, som numera alltid voro stationerade i Sumska ostrogen och hade sig föreskrifvet, att tillika med klostrets föreståndare på det strängaste bevaka gränsen.

Sedan stridigheterna emellan Ryssland och Sverige på ofvananfördt sätt blifvit stillade, började Danskarne år 1619 göra anspråk på Ryska Lappmarken, föregifvande att landet af ålder tillhört Norrige. Då saken ej kunde genom underhandlingar biläggas, hotade Danskarne att med härsmakt göra sina förmenta anspråk gällande. I anledning häraf anbefallte Tsar Michael Feodorovitsch, att kring klostret Solovetskoj samt den Sumska ostrogen skulle uppbyggas nödiga förskansningar. I sjelfva verket visade sig år 1623 fyra Danska krigsskepp under Kolske ostrogen, men de blefvo tvungna att innan kort återvända utan någon framgång.

Af lång varaktighet var ej heller den fred, som blifvit slutad med Sverige. Om man vågar lita på kloster-krönikans vittnesbörd, hade Svenskarne fattat planen att inkräkta hela Hvita hafvets kust eller åtminstone västra delen deraf och tillegna sig den utländska handel, som började mer och mer uppblomma i Archangelsk.⁹⁶ Af sådan anledning, menar krönikskrifvaren, hade fienden 1658 och de föregående åren gjort täta ströftåg till klostrets voloster. Å Ryska sidan vidtogos nya

96 Upon the recommendation of Per Brahe, King Carl X Gustav sought to annex Russian Karelia in its entirety and Lapland to Sweden in order to reach the harbours on the coast of the Arctic Ocean, but after Brahe's death in 1660, his main interest was turned towards Livonia instead. Halila 1985: 124–125. Archangelsk is situated at the mouth of the Dvina River at N64°32'3" E40°31'4". (TS).

- 97 Aleksej Mixajlovič (1629–1676) was the Tsar of Russia in 1645–1676. Ne-nonen – Teerijoki 1998: 628. (TS)
- 98 Published in Досиѳей 1853 I: 38.
- 99 The Liminganjoki River runs into the Gulf of Bothnia at N7191869 E421093 (N64°50'31" E25°20'11"). (TS)
- 100 The Iijoki River discharges into the Gulf of Bothnia at N7247274 E419942 (N65°20'19" E25°16'49"). (TS)
- 101 The Kemijoki River runs into the Gulf of Bothnia at N7296575 E383342 (N65°46'10" E24°27'8"). It is not to be mixed with the Kem' River in Russian Karelia. (TS)
- 102 The Tornionjoki River discharges into the Gulf of Bothnia at N7297006 E368333 (N65°46'3" E24°7'28"). (TS)
- 103 Because the preceding rivers are listed from south to north, the so-called Kejnta River should probably be sought on the Swedish side of the present-day Finnish-Swedish border. The first significant river west of the border is called Keräsjo-ki, which runs into the Gulf of Bothnia at N7326893 E907167 according to SWEREF 99 TM (N65°48'8" E23°55'35"). The next ones are the Sangis and the Kalix (Kaakamajoki). (TS)

mått och steg till gränsens betryggande. Tsar Michael Fedorovitsch lät ibland annat uppbygga en ny östrog på en holme, *Ljepa*, midt i floden Kem. Det oaktadt fortforo fiendtligheterna oafbrutet, ”intill dess det behagade Försynen att låta Peter den Store fullkomligt krossa grannarnes makt och det fiendtliga Svenska väldet.” Om nämnda fiendtligheter lemnar kloster-krönikan inga speciella upplysningar.

Ehuru ej hörande till ämnet, vilja vi dock här meddela ur krönikan en så kallad роспись, som förvaras i klostrets archiv och förmodas vara skrifven af någon bland klostrets föreståndare till Furst Alexej Michailovitsch⁹⁷. Skriften lyder sålunda:⁹⁸ ”Berättelse (роспись) till din Furstliga Höghet. Från det Kajanska gränslandet framåt bo främmande folk (нѣмецкіе люди) och beherrska det Furstliga landet. Den Furstliga gränsen gick fordom från Svitska (Baltiska) hafvet längsmed kusten från floden Lemjanga (Limingå) till Kem, den Schomerska stenen och Torneå 500 verst, och från det Furstliga arlandet utföllo i Svitska hafvet sju floder: floden *Sigovka* (Siikajoki), floden *Lemenga* (Limingå)⁹⁹, floden *Ovluja* (Uleå), floden *Ija* (Ijä)¹⁰⁰, floden *Kem*¹⁰¹ den perlrika, floden *Tornija* (Torneå)¹⁰², floden *Keinta* (Кейнта?)¹⁰³; men af gammalt bodde vid dessa floder Furstligt folk och nu sitta vid dessa floder endast Nemtser, och de beherrska det Furstliga arlandet vid dessa floder i 70 år, och vid dessa floders källor hafva Nemtser herrskat i 15 år, och de hafva byggt vid floderna, deras utlopp och källor

halftannat tusende hus, och emellan dessa floders källor på *Maseltä* (Maanselkä) och vid sjöar lever den odöpta Lappen. Fordom skattade denna Lapp blott till Tsaren i Moskwa, men nu tager den Svenska Konungen en annan skatt af samma Lapp, och de Kajanske Nemtserne hafva bemäktigat sig det Furstliga gränslandet, 500 verst i längd och 300 verst i bredd.”

- 104 *Savolotscheskaja* || Castrén 1844: Savolotschesskaja. This difference in spelling is repeated without exception and it is not mentioned below henceforth.
- 105 The manuscript KK Coll. 539.2.5 (Fennica 2.5) p. 131–166 consists of loose sheets measuring ca. 21.5 x 37 cm. The article has been published previously as Castrén 1844 and 1858a. The text is published according to the manuscript here and therefore it differs slightly from the version published in Castrén's lifetime in *Suomi*. The differences have been noted except in cases where it deals only with spelling or punctuation.
- 106 *urfolk* || äldre ur eller enligt sagan i jorden försvunnet folk, som vanligen benämns
- 107 *fordom* || förut || Castrén 1844: förut
- 108 *men* || och || Castrén 1844: och
- 109 *bortdött och försvunnit* || Castrén 1844: försvunnit
- 110 Castrén documented these types of tales also in Siberia. (TS)
- 111 August Ludwig von Schlözer (1735–1809) was a German historian, jurist, and professor of politics in Göttingen. He studied at the University of Uppsala in 1755–1756 and encountered the problems of the Finno-Ugrian languages and peoples there. He also worked as a teacher of history at the Imperial Russian Academy of Sciences in St Petersburg and studied the history of Russia there. Especially noteworthy from his time there is his publication of the so-called Nestor's Chronicle or Russian Primary Chronicle. Schlözer listed and classified the peoples of northern Russia in his work *Allgemeine nordische Geschichte* in 1771 and *Handbuch der Geschichte des Kaiserthums Russland* in 1802.

2 Anmärkingar om Savolotscheskaja¹⁰⁴ Tschud¹⁰⁵

Öfwer hela den Ryska Norden går en saga om ett urfolk¹⁰⁶, som fordom¹⁰⁷ bebott landet, men¹⁰⁸ sedan bortdött¹⁰⁹ och försvunnit i jorden.¹¹⁰ Detta folk kallas vanligen *Tschud* (Чудь), en benämning, som enligt Schlözer¹¹¹ är liktydig med *främling, utlänning* (чужий, иностранец¹¹²). Tschud eger¹¹³ enligt denna härledning af ordet sin tillämpning på alla i Ryssland boende folk af främmande härkomst. Dock synas¹¹⁴ redan Schlözer varit af den mening, att man med Tschuder rätteligen förstår särskildta grenar af den Finska folkstammen¹¹⁵, hvilket äfven genom sednare historiska undersökningar blifvit tillräckligen ådagalagd. Det är på häfde-forskningens närvarande ståndpunkt intet tvifvel underkastadt, att¹¹⁶ ju ej vid Ryssarnes invandring till Norden Finska stammar voro deröfver utbredda;¹¹⁷ ja! man eger till och med skäl för den mening, att Finnarne äfven varit den Skandinaviska Nordens äldre innewånare¹¹⁸.¹¹⁹ I Skandinavien är minnet om Finnarne, såsom landets ur-innewånare¹²⁰, ganska svagt och osäkert; det döljer sig bakom mythens dunkla slöja och i vissa hieroglyphiska antiquiteter¹²¹. I Ryssland deremot fortlefver det Tschudiska minnet både i historien och traditionen. *Nestor*¹²², den äldsta¹²³

Ryska kronik-skrifvare omnämner¹²⁴ i¹²⁵ sin förteckning öfver de Japhetiska folkslagen¹²⁶ både *Tschud*¹²⁷ och *Savolotscheskaja Tschud*.¹²⁸ De¹²⁹ uppräknas i sammanhang med åtskilliga andra Finska folkslag¹³⁰, och detta har gifvit historici en grundad anledning att hänföra de ifrågawarande två folkslagen till den Finska stammen, fastän Nestor ej uttryckligen uttalat en sådan mening. Att till undersökning upptaga frågan, hvilken särskild gren af den Finska stammen¹³¹ *Nestor* förstått under namnet¹³² af *Tschud*, kan ej blifva ett föremål för närvarande afhandling. I folk-traditionen¹³³ eger¹³⁴ detta ord en helt annan betydelse. Det utgör, såsom redan anmärktes, en allmän benämning på Rysslands, i synnerhet det nordliga Rysslands[,] äldre innewånare. Men¹³⁵ att just dessa utgjort särskildta grenar af den Finska stammen, är af flera skäl antagligt. En¹³⁶ icke ringa del af Rysslands både Europeiska och Asiatiska nord bebos ännu i dag af Finska folkslag, och¹³⁷ der den¹³⁸ Ryska befolkningen oblandad förefinnes, äfven¹³⁹ der gifves¹⁴⁰ tydliga spår af en föregående Finsk colonisation. Det¹⁴¹ är, såsom sagdt, den¹⁴² allaredan försvunna Finska befolkningen¹⁴³, som i traditionen¹⁴⁴ benämnes *Tschud*. Lokalt förnimmes äfven¹⁴⁵ den sägen, att Permier, Syrjäner, Karelare m. fl. tillhörde¹⁴⁶ den Tschudiska ätten, men de skiljas dock alltid från den *verkliga*¹⁴⁷ *Tschud* (настоящий Чудь), som både

The latter work had been published in Swedish in 1807. It is not known whether Castrén used the original work of Schlözer or if he acquired his views through H.G. Porthan (1739–1804) who had cited Schlözer. Schlözer 1771: 493 (footnote 8); Sihvo 2003: 42–43; Klinge 1989: 39–42, 86–87; Stipa 1990: 192, 197–198, 225 Schlözer 1802a; 1807. (TS)

- 112 Castrén often used the soft sign of the Russian language (*ь*) instead of the hard sign (*ѣ*) and vice versa. His usage of these signs has been preserved here unaltered.
- 113 *eger [...] tillämpning* || Castrén 1844: kan enligt denna härledning lämpas
- 114 *synas* || Castrén 1844: synes.
- 115 Schlözer 1771: 492–494 explains Chuds just this way. (TS)
- 116 *att [...] invandring* || Castrén 1844: att vid Ryssarnes invandring
- 117 According to the present-day interpretation, Finno-Ugric-speaking people are considered to have preceded Slavs in northern Russia, and the Slavicization of the area was characterized by a language shift rather than the arrival of a large amount of new settlers. The migration theory has not been abandoned altogether, however, and it has retained its position in Russian archaeology in particular. Saarikivi 2006: 26–38, 296; Björnflaten 2006: 69–71; Ligi 1993; Juškova 2006. Ligi's work also includes an analysis of the question of Slavonic colonization from the point of view of history of ideas. (TS)
- 118 *innewånare* || Castrén 1844: invånare.
- 119 Castrén clearly knew the Swedish zoologist, archaeologist, and ethnologist Sven Nilsson's (1787–1883) work *Skandinaviska Nordens ur-invånare* that came out in 1838.

- Namely, he explicitly refers to Nilsson in his research plan of Finnish prehistoric graves in 1850 (cf. in this publication below). Nilsson concludes on a craniological basis that the oldest inhabitants of Scandinavia were “Lapps”, which he seems to have conceived more broadly than only the ancestors of the contemporary Saami. Nilsson 1838–1843 I: 84–85, II: 9–16, see also III: 13. Cf. Müller 1837: 510–511. On the other hand, the idea of Finnic people(s) as the original inhabitants of northern Eurasia was widespread—especially in German and Swedish literature. See Schlözer 1771: 438; Sihvo 2003: 52. This view and, in fact, the entire question of the ethnic history of Scandinavia is now considered outdated. It fell out of favour at the same time that the traditional concept of ethnic identity and its signs in archaeological material was being called into question by the late 20th century. Werbart 2002; Welinder 2009: 75–97. (TS)
- 120 *ur-innewånare* || Castrén 1844: *urin-vånare*
- 121 *hieroglyphiska antiquiteter* || Castrén 1844: *hieroglyfiska antiqviteter*
- 122 “The Tale of Bygone Years” (a.k.a. the Russian Primary Chronicle) was traditionally attributed to the monk Nestor (c. 1056–c. 1114), but since the 20th century it has been interpreted to be compiled from older sources in the early 12th century. It forms a basis for later local chronicles. <http://litopys.org.ua/lavrlet/lavr.htm>. Cross – Sherbowitz-Wetzor 1953: 3–4; Nenonen – Teerijoki 1998: 349. (TS)
- 123 *älsta [...] kronik-skrifvare* || Castrén 1844: *äldste Ryske kronikskrifvare*
- 124 *omnämner* || omtalar
- 125 *i* || Castrén 1844: *uti*
- 126 The Japhetic peoples were considered to have descended from Moses’ third son Japhet. Bible 1. Mos. 10. <http://www.biblestudytools.com/genesis/10.html>. The list can be found in the introduction of the Primary Chronicle. <http://litopys.org.ua/lavrlet/lavro1.htm>. Cross – Sherbowitz-Wetzor 1953: 52. (TS)
- 127 Čud’ (*чудь*) is an ethnonym widely used to refer to Finnic-speakers in the Russian dialects. The Saami have also used it to refer to their legendary enemies (present Northern Saami *cuhti* : *cuđi-*, this, in turn, might be the what?). The Central Veps have used this ethnonym as an endonym, and in the Dvina basin, there have been people using this endonym to refer to themselves in the Russian-speaking context. This state of affairs points to some kind of identity continuum between the Veps and some groups of the Iron Age Dvina basin (although there have certainly also been non-Veps groups such as Karelians in this region). I have encountered people in the Pinega district who have made a distinction between themselves, the Chud, and the Russians (or Novgorodians) even in the 21st century, notwithstanding the fact that the whole area is now unilingually

- Russian-speaking. In the census of 1897, some Dvina basin villages were referred to as Chud villages, although they were certainly linguistically Slavic by that time. In modern demographic statistics, where the ethnic identification has been entirely freely self-designated, the Chud ethnonym has re-emerged, mostly in the Pinega district of Arxangel'sk region. This ethnonym is etymologically connected to the Germanic word meaning 'people' (Proto-Germanic **peudō* > German *Deutsch*, cf. Grünthal 1993, Koivulehto 1997). (JS)
- 128 Savolotscheskaja Tschud (Ru. *Заволоцкая чудь*) is an ethnonym used to refer to the now extinct people of the Dvina basin in the early Russian sources. In the Russian Primary Chronicle (NK) they are mentioned as one of the tribes that invited the Scandinavian rulers to Russia. In later chronicles they are mentioned as one of the groups residing in the Dvina basin, alongside groups such as *Dvin'jane* (inhabitants of the Dvina river basin), *Pinežane* (inhabitants of the Pinega basin), *Sura poganaja* (inhabitants of the Sura river basin in Pinega), etc. There is a passage in *Dvinskaja letopis'*, where it is mentioned that the *Zavolockaja Čud'* who were baptized were thereafter referred to as the *Dvinjane*, the Dvina basin people. <http://litopys.org.ua/lavrlet/lavro1.htm>; Булатов 1993. (JS)
- 129 *Tschud. [...] sammanhang* || *Tschud. Nesto[r]* || Castrén 1844: Tschud i sammanhang
- 130 *folkslag* || Castrén 1844: stammar
- 131 *stammen* || Castrén 1844: folkstammen
- 132 *namnet af Tschud* || Castrén 1844: namnet *Tschud*
- 133 *folk-traditionen* || folktr[aditionen] || Castrén 1844: folktraditionen
- 134 *eger [...] innewånare*. || eger [...] benämning på det nordliga Rysslands in || Castrén 1844: utgör detta ord, såsom redan anmärktes, blott en allmän benämning på de äldre invånare uti Ryssland, i synnerhet uti dess nordliga del.
- 135 *Men att* || Men då den här upptäckta
- 136 *En [...] folkslag* || De nordliga delarne af Ryssland || Castrén 1844: Ty ännu i dag bebos en icke ringa del af Rysslands både Europeiska och Asiatiska nord af Finska folkslag
- 137 *och* || men
- 139 *den* || ob[landad]
- 139 *äfven [...] colonisation.* || Castrén 1844: gifves det tydliga spår af en föregående Finsk kolonisation.
- 140 *gifves tydliga* || finnas
- 141 *Det [...] Tschud.* || Castrén 1844: [The sentence has been omitted.]
- 142 *den* || det
- 143 *befolkningen* || 1. befolknin[gen] || 2. ifrån
- 144 *traditionen* || folk[-traditionen]
- 145 *äfven den sägen* || Castrén 1844: också hos Ryska allmogen den sägen
- 146 *tillhörde* || Castrén 1844: tillhöra
- 147 *verkliga [...] Чудь* || Castrén 1844: gamla, *verkliga* (настоящая) *Tschud*

- 148 *lefnads-sätt [...] sig* || Castrén 1844: lefnadssätt afvek
- 149 *Ryssarne.* || ~ Stundom hör man dem kallas de nu lefvande kallas afkomlingar af den gamla *Tschud*,
- 150 *religion och nationalitet* || Castrén 1844: nationalitet och antagit deras religion
- 151 *blifvit i traditionen* || Castrén 1844: i traditionen blifvit
- 152 *owiss* || sväfvande
- 153 *sväfvande* || Castrén 1844: tvifvelaktig
- 154 Change in the footnote: *ur чудо* || af ~ || Castrén 1844: af чудо (ett under)
- 155 *Men [...] nejd* || Men der i någon öde nejd
- 156 *nationaliteten [...] upprätthålla sig* || 1. nationaliteten bli[fvit] || 2. nationaliteten upprätthållit
- 157 *så [...] betviflad.* || 1. så förmodas || 2. så blir en || 3. så blifva || 4. så anses den af Ryssarne wanligtvis ansedda såsom afkomlingar af *Tschud*.
- 158 *betviflad* || Castrén 1844: ifrågasatt
- 159 *Esterne* || Ehsterne
- 160 *Tschud* || Finnarne
- 161 *kallas* || 1. benämnas || 2. är
- 162 *enlighet* || öfverensstämmelse
- 163 *af [...] Tschud* || Castrén 1844: af Tschud
- 164 *"Ryssarne med Tschud"* || "Ryssarne med ordet *Tschud*" || Castrén 1844: Ryssarne med detta ord
- 165 Castrén means Ferdinand Heinrich Müller's work *Der Ugrische Volksstamm, oder Untersuchungen über die Ländergebiete am Ural und am Kaukasus in historischer, geographischer und ethnographischer Beziehung.* Müller 1837: 176. (TS)
- 166 *ethnographiska halt* || ethymolog[iska] || Castrén 1844: ethnografiska betydelse
- 167 *som [...] enda* || Castrén 1844: hvilken här gäller nästan såsom den enda

till religion, seder och lefnads-sätt¹⁴⁸ skiljde sig från Ryssarne.¹⁴⁹

I den mon de Finska Stämmanne inom Ryssland iklädt sig Ryssarnes religion¹⁵⁰ och nationalitet, i samma mon har deras förwandskap med *Tschud* blifvit¹⁵¹ i traditionen owiss¹⁵² och sväfvande^{153,x} ¹⁵⁴ Men¹⁵⁵ om i en öde nejd den egna nationaliteten¹⁵⁶ hos någon Finsk Stäm förmått upprätthålla sig emot det Ryska inflytandet, så¹⁵⁷ blir dess förwandskap med *Tschud* sällan betviflad¹⁵⁸. För sin olika religion och sina egendomliga seder hafva i synnerhet *Esterne*¹⁵⁹ blifvit ansedda såsom afkomlingar af de gamla *Tschuderne*; de benämnas äfven med ett af *Tschud* härleddt ord: *Tschuchny*. Mindre ofta blir släktskapen med *Tschud*¹⁶⁰ Finnarne påbördad, ty de förvexlas vanligen af den Ryska allmogen med Svenskarne,¹⁶¹ och kallas derföre *Шведы*.

I enlighet¹⁶² med den vanliga härledningen af¹⁶³ ordet *Tschud* hafva åtskilliga författare hyllat den mening, att "Ryssarne¹⁶⁴ med *Tschud*", såsom F. H. Müller¹⁶⁵ uttrycker sig, "ursprungligen betecknat alla icke Ryska, mera

---

x. Till följe af sina egendomliga, för Ryssarne främmande och sällsamma seder härleder den Ryska allmogen ordet *Tschud* ur *чудо*, under, och *чужий*, underlig, sällsam.

- 168 *Wisserligen [...] traditionen* || Castrén 1844: Den tillskrifver visserligen
- 169 *ålderdoms-lemningar, [...] vara* || fornlemningar, de må vara
- 170 Changes in the footnote: *ur-innewånare* || Castrén 1844: urinvånare

åt norr och öster boende folkslag, så att namnet derigenom förlorar sin ethnographiska¹⁶⁶ halt och blir ett analogon till namnen: *barbar* hos Grekerne och *Kafer* hos Araberna”. Sådant är dock icke förhållandet, om man med uppmärksamhet öra lyssnar till traditionen, som¹⁶⁷ här utgör nästan den enda ledstjerna. Wissertligen¹⁶⁸ tillskrifver traditionen Tschud alla i Ryssland befintliga ålderdoms-lemningar¹⁶⁹, de må då vara af Finskt, Ryskt, Tatariskt, Mongoliskt eller annat obekant ursprung.^{xi} ¹⁷⁰ Men att¹⁷¹ till Tschud räkna¹⁷² Mongoler och Tatarer, vore enligt det Ryska föreställnings-sättet lika orimligt, som att föra¹⁷³ Ryssarne sjelfva till samma stam. Namnet¹⁷⁴ Tschud hänför sig bestämdt till den Finska stammen, icke den nu lefvande, utan den gamla, odöpta förgångna¹⁷⁵ ätten. Det¹⁷⁶ är denna ätt, som för sin ålder,¹⁷⁷ sin religion och sina sällsamma¹⁷⁸ seder företrädesvis bibehållit sig i den Ryska folk-traditionen. Tschuderna¹⁷⁹ äro Rysslands jättar,

xi. ”Tschud betecknar i Ryskan landets ur-innewånare i gemen, ty om man vid stränderna af Volga, Tobol, Irtsch, Ob, Jenisei warseblir något fäste, någon graf eller gammal bygnad och frågar: ’hvem har gjort dem?’ så svaras: ’Tschud, ett folk, som bodde här redan före Ryssen”. Müller, se Karamsin, 1. D. anm. 75.

Ob, Jenisei || Castrén 1844: Ob och Jenisei
gjort || uppfört
75 || Castrén 1844: 73 || Castrén 1858a: Müllers ord, enl. Karamsin, Gesch. d. Russ. Reiches. 1 Bd. Riga 1820; S. 246, Anm. 70

Castrén refers here to Nikolaj Mixajlovič Karamzin’s (1766–1826) *Geschichte des Russischen Reiches*, a work that came out in several different versions in different languages in the 1810s and 1820s, most notably in twelve volumes in Russian in 1816–1829. Karamzin’s work was commissioned by the state and it has been described as conservative and pro-autocracy. Castrén used the first volume of the eleven-volume German edition, published in 1820. Forsman – Mikkola 1912. (TS)

- 171 att till || Castrén 1844: att derföre till
172 räkna || 1. hänföra || 2. föra
173 föra || räkna
174 Namnet [...] bestämdt || Castrén 1844: Så bestämdt hänför sig namnet Tschud
175 förgångna ätten || 1. <-> || 2. ur landet försvunna folk || 3. ur landet försvunna ätt || Castrén 1844: redan förgångna ätten, som för sin ålder [...]
176 Det [...] folk-traditionen. || 1. Denna ätt älskar den Ryska folk-traditionen att företrädesvis || 2. Denna ätt älskar företrädesvis den Ryska folk-traditionen att för
177 ålder, sin || ålder och
179 sällsamma || Castrén 1844: egenomliga
179 Tschuderna [...] jättar || Castrén 1844: Tschuderne äro för Ryssen detsamma, som jättarne för Finnen

Here Castrén draws parallels between the Russian Chud folklore and Finnish-Scandinavian folklore, describing mysterious giants or *Jotuns* that would have lived in the time before the modern civilization. Siikala 2013: 222–223; giants especially in northern Ostrobothnia: Jättiläis- ja lappalaistari-noita, <http://www.kirjastovirma.fi/asutusjasotatarinoita/2>. (TS)

- 180 *ett [...] existerande* || 1. <-> || 2. ett historiskt || Castrén 1844: ett forntida
- 181 *som [...] omhöljdt* || som [...] men beslo || Castrén 1844: som numera fortlevver blott i sägnerna, omhöljdt
- 182 *slöja* || Castrén 1844: töcken
- 183 *Det [...] sjelfve.* || Castrén 1844: Det är naturligt, att alla ovanliga fornlemningar tillskrifvas ett sådant urhistoriskt folk, likasom Finnarne tro, att forntidens jättar uppbyggt deras äldre stenkyrkor, bland hvilka de flesta troligen äro Finnarnes eget verk.
- 184 *urhistoriskt* || folk
- 185 *alla [...] ålderdoms-lemningar* || allt ovanligt
- 186 *Likaså skef* || Castrén 1844: Skef
- 187 *Tschuderne* || Castrén 1844: Tschud
- 188 *dess* || deras
- 189 *som [...] folkslag* || Castrén 1844: hvarmed Grekerne benämnde personer, hörande till ett på en gång främmande och ohyfsadt folkslag
- 190 *Ehuru [...] öfverlägsna.* || Ehuru till religionen || Castrén 1844: Ty Tschuderne, ehuru till religionen hedningar, anses i mångt och mycket, särdeles i all slags mekanisk konstfärdighet, hafva varit både Ryssar och andra nationer öfverläge.
- 191 *så* || <hos>
- 192 *Sawolotschkaja [...] Sawolotschesskaja* || Castrén 1844: *Savolotschesskaja* eller *Savolotskaja*
- 193 *Savolotschje; 2. Hvilken* || Castrén 1844: Savolotschje? och hvilken
- 194 *särskildta Författare* || ~, i synnerhet af vår högtförtjente landsman A. J. Sjögren i hans afhandling om Jemerne
Anders Johan Sjögren (1794–1855) published in 1832 both a study on the earlier settlement of the tribe Yem and another on the question of the Zavoloč'e. In these, he also deals with the Čud' and

ett¹⁸⁰ fordom existerande folk, som¹⁸¹ nu fortlevver i sägnerna, men omhöljdt af mythens slöja¹⁸². Det¹⁸³ är naturligt, att just ett sådant urhistoriskt¹⁸⁴ folk skola tillskrifvas alla¹⁸⁵ ovanliga ålderdoms-lemningar, likasom Finnarne anse, att Jättarne uppbyggt deras äldre stenkyrkor, fastän åtminstone de flesta bland dem äro ett verk af Finnarne sjelfve. – Likaså¹⁸⁶ skef och stridande emot den traditionella föreställningen om Tschuderne¹⁸⁷, är dess¹⁸⁸ förmodade identitet med ordet *barbar*, som¹⁸⁹ hos Grekerne på en gång utmärkte främmande och ohyfsade folkslag. Ehuru¹⁹⁰ till sin religion hedendomen tillgifne, anses likväl Tschuderne i annat, särdeles i all slags yttre konstfärdighet hafva varit både Ryssar och andra nationer öfverlägsna. Deras fyndighet är ett ordspråk i Ryssland, och deras konstwerk prisas högt i sagan.

Efter dessa allmänna anmärkningar om den betydelse ordet Tschud eger i Ryska folk-traditionen, skola wi nu skrida till en mera speciell undersökning af den så¹⁹¹ kallade Savolotschkaja¹⁹² eller Sawolotschesskaja Tschud. Ämnet ger anledning till tvenne frågor: 1. Hvar fanns landet Savolotschje;¹⁹³ 2. Hvilken Finsk folkstam bodde inom dess landamären? Den förra frågan är redan tillföre utförligt behandlad af särskildta¹⁹⁴ Författare; den sednare deremot har¹⁹⁵ mig wetherligen ej utgjort ett föremål för

the Bjarmia. Sjögren 1832a; 1832b; Branch 1973: 190–196. (TS)

- 195 *har [...] ej* || Castrén 1844: har, mig wetherligen, ej
- 196 *derföre i frågan* || Castrén 1844: derföre, i fråga
- 197 *närwarande* || Castrén 1844: förevarande

några undersökningar. Vi kunna derföre¹⁹⁶ i frågan om landets läge njuta frukten af andras undersökningar, och skola i närvarande¹⁹⁷ afhandling förnämligast¹⁹⁸ fästa vår uppmärksamhet wid sjelfva stammen¹⁹⁹: Savolotschjeskaja Tschud.²⁰⁰ Med afseende å ethymologien af ordet *Savolok* (заволокъ), hvaraf adjektivet²⁰¹ *Savolotsch[h]koj* (заволочкий) eller *Savolotscheskoj* (заволоческий) blifvit bildad, har man uppgifvit, att det egentliga grund-ordet *волокъ* i Ryskan eger en dubbel betydelse: 1°) af en smal landsträcka emellan tvenne i motsatt riktning löpande floder²⁰² (F. *walkama*);²⁰³ 2do) af en skogig²⁰⁴, obebodd nejd.²⁰⁵ Sednare²⁰⁶ betydelsen af ordet är den²⁰⁷ wanliga och häfdwunna; den förra anför jag blott på andras auktoritet. I enlighet,²⁰⁸ om denna²⁰⁹ härledning af ordet skulle benämningen *Savolotschjeskaja Tschud* utmärka ett folk, som²¹⁰ bodde antingen bakom en landtunga eller en skogsnejd. *Schlötzer*²¹¹ kände blott den förra betydelsen²¹² af ordet, men kunde dermed²¹³ ej komma till något tillfredsställande resultat. Deremot fasthåller²¹⁴ sig *Schtschekatow*²¹⁵ wid den sednare betydelsen och förklarar dess förhållande till landet²¹⁶ *Savolotschje* på följande sätt: "Novgoroderne hade utmärkt hela den vid hafvet belägna kusten ända till floden Petschora med detta namn, emedan landet²¹⁷ var afskildt²¹⁸ (ifrån novgorodernes område)

198 *förnämligast fästa* || Castrén 1844: fästa

199 *stammen* || folkstammen || Castrén 1844: folkstammen

200 For a recent overview of the Zavoloč'e and zavoločeskaja čud', see Gabrielsen 2007: 60–64.

201 *adjektivet [...] Savolotscheskoj* || Castrén 1844: adjektivet *Savolotskij* (заволоцкий) eller *Savolotschesskij*

202 *floder* || 1. floder, hvaröfwer || 2. floder 2)

203 (F. *walkama*); || Finn || Castrén 1844: på Finska *valkama*, och

204 *skogig* || Castrén 1844: skogbeväxt

205 The Russian dialectal word *volok* (волокъ) means an isthmus between two water basins that typically has to be crossed either by foot or dragging boats over it. In all likelihood, the Fi. *valka(ma)* (storage place for boats) derives from this Ru. word (a hypothesis first proposed by Jorma Koivulehto in a radio programme), with the suffix *-ma* likely originating from the appellative *-maa* in this case. This is likely in that the compound *valkamaa* is indeed quite common in both Finnish and Estonian toponyms and must, therefore, have existed in the past as an appellative. It is also likely that the denomination of the Estonian town Valga, and the region's old name Valgatapalve are connected. Eesti kohanimeraamat s. v. *Valga*, KKP. (JS)

Archaeological research on the settlements along the *voloks* has been conducted. See, e.g., Макаров – Федорина 2015. (TS)

206 *Sednare* || Den

207 *den wanliga* || den allmän[na]

208 *enlighet, om* || Castrén 1844: enlighet med

209 *denna* || <->

210 *som bodde* || Castrén 1844: boende

211 *Schlötzer* || Nestor

212 *betydelsen* || Castrén 1844: bemärkelsen

213 *dermed* || Castrén 1844: med dess tillhjälp

214 *fasthåller* || anmärker

215 Castrén means Afanasij Mixajlovič Ščekatov (1753–1814) and his

- geographical dictionary of Russia (together with L.M. Maksimovič) *Словарь географический Россійскаго государства* that was published in seven volumes in 1807–1809. Wikipedia: https://ru.wikipedia.org/wiki/Щекаатов,_Афанасий_Михайлович. (TS)
- 216 *landet Savolotschje* || Castrén 1844: *Savolotschje-landet*
- 217 *landet* || 1. <----> || 2. den
- 218 *afskildt [...] område*) || Castrén 1844: afskildt ifrån deras eget område
- 219 *volok benämnda* || Castrén 1844: benämnda *volok*
- 220 *blifvit benämnd* || Castrén 1844: fått namn
- 221 *belägen [...] volok* || Castrén 1844: bakom *volok* belägen
- 222 *som [...] Novgorod* || Castrén 1844: som i anseende till Novgorod bodde
- 223 *erhöllö* || k || Castrén 1844: betecknades med
- 224 *Ueber die älteren Wohnsitze der Jemen* (Sjögren 1832).
- 225 *Schtschekatow* || Tatischt[schew]
- 226 *Wologda* || Castrén 1844: *Vologda* (af *volok*)
- 227 *innewånare [...] benämnda* || Castrén 1844: invånare hetat
- 228 *Tschud*, || *Tschud*. A change in the footnote: l. c. s. || Castrén 1844: *Sjögren*, l. c. s.
- 229 *land*” || *land*”, || Castrén 1844: the previous footnote has been moved here.
- 230 *Genom [...] mening* || Häri[genom] || Castrén 1844: Genom antagandet af denna mening
- 231 *utom, ej inom* || Castrén 1844: *utom* (ej *inom*)
- 232 *skogsbygden* || 1. *skogs* || 2. <-->
- 233 *Det är [...]* || Emellertid har man med anl[edning]
- 234 *som [...] Sjögren* || både *Sjögren* och *Karamsin*

genom stora skogar, *volok*²¹⁹ benämnda; derföre har äfven denna nejd *blifvit*²²⁰ benämnd *Savolotschje*, d. ä. belägen²²¹ bakom *volok*, och *Karelare* eller *Jemer*, som²²² bodde i förhållande till *Novgorod* bakom samma *volok*, erhö²²³ namnet *Savolotschaner*.^{xii} ²²⁴ Vidare yttrar sig *Schtschekatow*²²⁵ på ett annat ställe, att äfven de omkring *Wologda*²²⁶ boende äldre *innewånare*²²⁷ *blifvit* benämnda *Savolotscheskaja Tschud*,^{xiii} ²²⁸ ”emedan de innehade ett af stora skogar *genomskuret land*”²²⁹ (*Sjögren*, l. c.). *Genom*²³⁰ denna mening har *Schtschekatow* i någon mon afvikit ifrån ordets ethymologie, ty *Savolotschje* betyder vi *vocis* ett land *bakom* eller *utom*,²³¹ ej *inom* *skogsbygden*²³². *Det*²³³ är *hufvudsakligen* i grund af dessa *Schtschekatows* uppgifter, som²³⁴ både *Karamsin* och *Sjögren* antagit²³⁵ *landet Savolotschje* sträcka sig ända²³⁶ ifrån *Bjelosero*²³⁷ upp till *Petschora-floden*²³⁸. För²³⁹ den sålunda utstakade gränsen af *Savolotschje* tyckes²⁴⁰ man finna något stöd hos *Nestor*, ty enligt den ordning, *hvari*²⁴¹ han uppräknat de *Finska* folkslagen, kommer *Savolotscheskaja Tschud* att få sina bopålar midt emellan *stammarne Wes*²⁴² vid *Bjelosero* och *Petschora* vid *floden*

xii. *Sjögren*, om *Jemerne*, sid. 270.

xiii. l. c. s. 271.

- 235 *antagit [...] sig* || Castrén 1844: antagit, att *Savolotschje-landet* sträcker sig
- 236 *ända [...] upp* || ifrån || Castrén 1844: ända från trakten af *Bjelosero* i söder upp

af samma namn. Emellan *Ves* och *Petschora* nämner väl Nestor ännu en stam, vid namn *Mordva*, men Sjögren har gjort det ganska trovärdigt, att härmed ej²⁴³ annat kan förstås än Tscheremissier, hvilka bott och till en del ännu äro²⁴⁴ bosatta öster (ej norr) om *Bjelosero*²⁴⁵, neml[igen] i de nuvarande Guvernementerna *Wjatka*²⁴⁶ och *Kostroma*²⁴⁷, samt²⁴⁸ att de i fornda tider utan tvifvel utsträckt sina bostäder närmare för²⁴⁹ Savolotschje intill *Wesserna*.²⁵⁰ Till bestämmande af den nordöstliga gränsen af Savolotschje eger man ännu en²⁵¹ af Schlözer åberopad uppgift ifrån Julii²⁵² Pomp[onii] Sabini Commentarier till Virgilius²⁵³, der Saoulences²⁵⁴ sägas varit grannar till *Ugrer* och *Permier*.²⁵⁵ Hvad åter den²⁵⁶ västliga gränsen beträffar, så äro de flesta Författare (*Schtschekatow*, *Schlözer*, *Lehrberg*²⁵⁷, *Karamsin*) ense derom, att Sawolotschje sträckt sig ända till Hvita hafvet och²⁵⁸ i synnerhet omfattat landet vid Dvina-floden.²⁵⁹ Denna bestämning stöder sig hufvudsakligen på det skäl, att en gammal krönika bär titeln: "Dvina-flodens byggare, som i början kallades Savolotschjeskaja Tschud" etc.²⁶⁰ Sjögren²⁶¹ förkastar detta bewis²⁶², emedan han funnit ett exemplar af samma krönika, som helt enkelt har till titel: "Om Dvina-flodens äldre innewånare". Härigenom är saken för ingen del wederlagd²⁶³, emedan den ena titeln kan vara likaså tillförlitlig,

- 237 Beloe ozero (Ru.)/Valkeajärvi or Valgetjärvi (Fi.) in Vologda region at N60°10'27" E37°40'14". (TS)
 238 The Pečora River (Ru., Komi)/Sane-ro jaxa (Nenets) runs from the Urals to the Pečora Sea at N68°17'25"

E54°25'11". Its length is ca. 1800 km. (TS)

- 239 För [...] gränsen || Den sålunda utstakade gränsen vinner för af Savolotschje || Castrén 1844: För de sålunda utstakade gränserna
 240 tyckes man finna || 1. erhålles jemväl || 2. har man äfven || 3. jemväl
 241 hvari || Castrén 1844: i hvilken
 242 The Ves' was a Baltic Finnic tribe. It is generally accepted that it is equivalent to the Vepsians. Голубева – Кочкуркина 1991; Kotshkurkina 1994; Рябинин 1997: 110–112. (TS)
 243 ej [...] förstås || Castrén 1844: ej kan förstås annat
 244 äro bosatta || Castrén 1844: bo
 245 Bjelosero || samma Sa[volotschje]
 246 Vjatka is the present-day Kirov at N58°36'13" E49°40'0". (TS)
 247 Situated at N57°45'42" E40°57'07". (TS)
 248 samt [...] utsträckt || troligen i fornda tider utsträckt || Castrén 1844: samt i fornda tider utan tvifvel utsträckt
 249 för [...] Wesserna || Castrén 1844: intill Wesserna
 250 Wesserna. || 1. ~ Emellertid f härflyter f Nestors ord intet vidare, än att Savolotschaner bott norr om Wesser. Men nu är det ur andra grunder bevisligt, att sistnämnd folkstam sträckt sig ända till nejderna af Onega sjö. Således skulle borde Savolotschaners område här widtaga || 2. ~ Men genom Nestors || 3. ~ Emellertid följer här af icke på sin höjd, att Wessernas bo<-> intet i afseende å den speciella gränsbestämningen för Savolotschje, och af befintliga ännu för<-> begängliga kan man med säkerhet sluta, att Nestors Wesser sträckt sig ända till Onega.
 251 en || <->

- 252 *Julii* || Julius
- 253 Castrén and Schlözer mean the Italian Renaissance humanist Julius Pomponius Laetus' (Pomponius Sabinus') (1425–1498) commentary on Virgil's works, published originally in 1487–1490 in Rome. Campbell 2003: 442. Catholic Encyclopedia: <http://www.newadvent.org/cathen/08738a.htm>. (TS)
- 254 *Sauolences* || Savolences
- 255 *Permier*. || 1. ~ Wigtigare <-----> i synnerhet || 2. ~ Enligt Nestor k<--> utgör Petschora ~~gr[änsen]~~—den nordliga gränsen för Savolotschje, ~~och hvilken~~ och denna bestämning har af alla historici blifvit antagen.
Schlözer 1802b: 43 quotes Julius Pomponius Sabinus, *Virgilium Commentarii* 8 (1544) p. 50, saying: "Thyle [...] prope glacialis oceani oras habitant siluestres homines Ugari siue Ugri. Scythae quidem sunt, et a caeteris mortalibus semoti: apud eos neque aurum, neque argentum cognoscitur, naque aes; cum proxima gente mercimonia permutant, aut cum *Zauolocensibus*. Sic narrare mihi, qui ad origines *Tanais* (bei Tula im Moskauer Gouvernement) habitant." According to Lehrberg 1816:33 Sabinus had got his information from travelling Russians in Italy. (TS)
- 256 *den [...] gränsen* || 1. gränsen || 2. den vestra gränsen för Savolotschje || Castrén 1844: den vestra gränsen
- 257 Aron Christian Lehrberg (1770–1813) whose main work *Untersuchungen für Erläuterung der älteren Geschichte Russlands* was published posthumously in 1816, in Russian in 1819. Lehrberg 1816; Wichmann 1913. (TS)
- 258 *och i synnerhet* || 1. och om[fattat] || 2. och således äfv[en]

- 259 *Dvina-floden. [...] hufvudsakligen* ||
 1. Dvina-floden. Denna bestämning stöder sig på följande skäl: 10) ~~Om nam[nda]~~ Finnes en krönika, som bär till titel: ”Om Dvinska innewånare Dvina-flodens bebyg[g]are, som i början kallades Savolotscheskaja Tschud, 2. Förekommer i äldre urkunder någon annan benämning, som möjligen kunde hänföras till Dvina-flodens område. 3. ~~Finnas öfverallt wid Dvina-floden traditioner af Tschud~~ 3. Finnas vid ~~Dvina~~ samma floden ymniga traditioner om en Tschud, likasom 40) de Skandinaviska sagorna bära vittnesbörd om ~~Tschude~~ en Tschudisk stam, boende wid Dvina-floden i det så kallade Bjarmaland. || 2. Dvina-floden. Denna bestämning stöder sig i synnerhet || Castrén 1844: Dvina floden, hufvudsakligen
- The headwaters of the (Severnaja) Dvina (Fi. Vienanjoki) are in Vologda region and it discharges into the sea from an extensive delta area south of Arxangel'sk around N64°45' E40°0'. (TS)
- 260 *Tschud” etc.* || Castrén 1844: Tschud m. m.”
- 261 *Sjögrén [...] Bjarmers.* || Castrén 1844 (probably reformulated by Castrén himself): Att Dvinafloden utgjort medelpunkten för Savolotschanernes område, härflyter äfven ur den ethnographiska ordningen hos Nestor, samt ur Schtschekatows nyss åberopade anförande. Savolotschanernes land sammanfaller följakteligen med de af Skandinaverne så kallade *Bjarmernes*.
- 262 *bewis* || st
- 263 *wederlagd* || bevisad

- 264 *hvarandra*. || ~ Härigenom synes dock Sjögrén ej vilja bestri[da]
- 265 *äfven* || många
- 266 *till bevis* || 1. till att || 2. till bewisande, att Savolotscherne bott || 3. till stöd
- 267 *så [...] område* || 1. så erhålla Sav[olotschanernes] || 2. så kommer Savolotschanernes område att ligga
- 268 *Wesserna* || On[ega]
- 269 *Onega, [...] Petschora* || Onega samt Petschora
- 270 *Enligt [...] utgöra* || 1. I enlighet härmed blir Dvina-f[lodens] || 2. I följe häraf blir Dwina-flodens områd[e] || 3. Enligt denna bestämning kommer Dwina-floden att utgöra || 4. Enligt denna bestämning skulle Dwina-floden att
- 271 *i [...] werket* || också
- 272 *han [...] yttrat* || 1. hans undersökning || 2. han söker endast || 3. och a
- 273 *blott* || endast
- 274 *område* || ~ emellan Onega och Petschora
- 275 *land* || område
- 276 *äfven* || <->
- 277 *inbegripas [...] mening* || inbegripas. Wi kunna här icke upptaga Sjögréns mening till undersökning, ehuru några betänkligheter hos oss oss yppat sig || 2. inbegripas – deremot; det är vårt ändamål tillfyllest
- 278 *här* || för
- 279 *ethnographiskt hafva* || wi en
- 280 *läget [...] Savolotscheskaja* || Saw[olotscheskaja]
- 281 *hos Skandinaverne* || i Skandinaviska sagan
- 282 For a recent analysis of the Bjarmia problematics, see Koskela Vasaru 2014.
- 283 The word *än* added according to Castrén 1844.
- 284 *landet [...] rike* || 1. landet vid Dwina-floden ~~utgjorde~~ utgjort sjelfva centrum af der för Bjarmernas välde ||

som den andra, och begge titlarne i sjelfva werket ej motsäga hvarandra.²⁶⁴ Dessutom eger man äfven²⁶⁵ andra skäl till²⁶⁶ bevis för den mening, att Savolotschaner bott wid Dwina-floden. Om vi endast hålla oss till den ethnographiska ordningen hos *Nestor*, så²⁶⁷ ligger Savolotschanernes område inom redan nämnde emellan *Wesserna*²⁶⁸ wid Bjelosero och Onega,²⁶⁹ folkstammen *Petschora* boende vid Petschora-floden. Enligt²⁷⁰ denna bestämning skulle Dwina-floden utgöra sjelfva centrum för Savolotschanernes område. Detta torde i²⁷¹ sjelfva werket *Sjögrén* ej heller hafva velat bestrida; han²⁷² har endast yttrat, att landet Savolotschje inrymmer wida mer, än blott²⁷³ Savolotschanernes område²⁷⁴ vid Dwina eller att Wessernes land²⁷⁵ wid Bjelosero äfven²⁷⁶ bör under samma namn inbegripas²⁷⁷ – en mening, som här²⁷⁸ hvarken behöfver antagas eller förkastas. Ty det är vårt ändamål tillfyllest att ethnographiskt²⁷⁹ hafva bestämt läget²⁸⁰ för stammen Savolotscheskaja Tschud bakom Wessernes område wid *Bjelosero* och *Onega* eller *bakom* de skogiga nejderna i *Wologda*. Savolotschanernes område sammanfaller följaktligen med de hos²⁸¹ Skandinaverne så kallade *Bjarmers*.²⁸² Ty huru obestämdt gränsorna för Bjarma-riket i de Skandinaviska sagorna [än]²⁸³ äro uppgifna, är det likwäl obestridligt,

2. landet vid Dwina-floden utgjort den mäktigaste d[elen] || 3. landet vid Dwina-floden utgjort den forna || 4. landet vid Dwina-floden utgjorde den wigtigaste || 5. att landet vid Dwina-floden utgjorde den förnämsta och wigtigaste || Castrén

att landet²⁸⁴ vid Dvina utgjorde den viktigaste delen af nämnda rike. Det var hit²⁸⁵, Wikingarne styrde sina plundrings-tåg²⁸⁶, här funno²⁸⁷ de ett folk med guld och skatter, till fromma för sig och fromma för sagan.

Härmed²⁸⁸ hoppas jag²⁸⁹ hafva afbördat²⁹⁰ min skyldighet att sjelf²⁹¹ taga och för läsaren meddela kännedom om de ungefärliga²⁹² resultat, hvartill man genom svaga, ofta motsägande²⁹³ och derigenom vils[el]edande historiska bevis trott sig komma²⁹⁴ i afseende på²⁹⁵ läget för²⁹⁶ Savolotschanernes land. Nu skall vårt²⁹⁷ bemödande blifva, att på annan väg söka utreda, om inom omfånget af de nyss²⁹⁸ utstakade gränser²⁹⁹ kan³⁰⁰ finnas spår af³⁰¹ n[å]g[o]n³⁰² tidigare³⁰³ icke-Rysk folk-stam³⁰⁴, och hvilken³⁰⁵ denna varit³⁰⁶. Våra³⁰⁷ källor blifva hufvudsakligen traditionen och alla slags antiquariska lemningar, i synnerhet sådana, som hänföra³⁰⁸ sig till språket.

Om vi till en början låna örat åt traditionen, så är öfverallt wid Dvina-floden och Hvita hafvets³⁰⁹ sydvestra kußt det tal gängse³¹⁰ bland landets närwarande³¹¹ Ryska inbyggare, att här af ålder bodde ett folk, som benämnes *Tschud*, ett³¹² folk, som lefde i hedniskt³¹³ mörker och "följt³¹⁴ i allt sin egen lag".³¹⁵ Ett fredligt slägte hade Tschuderne hufvudsakligen

1844: att landet vid Dvina utgjorde dess viktigaste del

- 285 *hit*, || ju hit, || Castrén 1844: hit
 286 *plundrings-tåg* || plundringståg
 287 *funno* || fann
 288 *Härmed hoppas [...]* || 1. Härmed öfvergår jag till den andra frågan ||

2. Härmed öfvergår jag till den sednare frågan || 3. Härmed öfvergår jag till att utreda, om man af förhanden-warande spår inom de nyss utstakade gränserna || 4. Härmed skrida wi att

- 289 *jag* || 1. ~ || 2. wi
 290 *afbördat* || Castrén 1844: fullgjort
 291 *sjelf [...]* om de || ~ meddela, hvad || Castrén 1844: sjelf taga kännedom och för läsaren uppgifva de
 292 *ungefärliga resultat* || resu[ltater]
 293 *motsägande* || Castrén 1844: hvarandra motsägande
 294 *komma* || Castrén 1844: kunna ~
 295 *på* || Castrén 1844: å
 296 *för* || Castrén 1844: af
 297 *vårt bemödande* || 1. vårt ~ || 2. mitt ~ || Castrén 1844: mitt ändamål
 298 *nyss* || ofvan
 299 *gränser* || Castrén 1844: gränssorna
 300 *kan finnas* || förekomma några || Castrén 1844: kunde finnas
 301 *af* || Castrén 1844: efter
 302 *ngn* || en
 303 *tidigare* || Castrén 1844: tidigare,
 304 *folk-stam* || befolkning
 305 *hvilken* || <->
 306 *varit* || Castrén 1844: i sådant fall varit
 307 *Våra källor* || Castrén 1844: Källorna för denna undersökning
 308 *hänföra sig till* || Castrén 1844: angå
 309 *hafvets* || H[afvets]
 310 *gängse* || allmän
 311 *närwarande [...]* inbyggare || närwarande Rysk befolkning || Castrén 1844: nuvarande invånare
 312 *ett [...]* lefde || ett folk som lefvat || Castrén 1844: ett hedniskt folk, som hette Tschud, lefde
 313 *hedniskt mörker* || 1. hedniskt o<---> i hela sitt || 2. hedniskt följt sin
 314 *"följt* || Castrén 1844: "följde
 315 *lag". [...]* slägte || Castrén 1844: lag." Af naturen ett fredligt slägte

- 316 *boskapsskötsel. [...] woro* || Castrén 1844: boskapsskötsel, men derjemte varit
- 317 *allt* || annat
- 318 *erfordrat* || Castrén 1844: erfordrar
- 319 *högre* || konstn[ärlig]
- 320 *Tschuderne* || Castrén 1844: de
- 321 *nejder. [...] högtbelägna* || Castrén 1844: nejder samt uppbyggt sina hus på kullar och andra högtbelägna
- 322 *hafva* || Castrén 1844: hade
- 323 *Tschuderna [...] såsom* || Castrén 1844: Föröfrigt skildras Tschuderne såsom
- 324 *äfven [...] warit* || Castrén 1844: äfvenså skola deras kor, hästar och annan boskap hafva varit
- 325 *deras* || Castrén 1844: Tschudernes
- 326 *men* || 1. dem || 2. som
- 327 *dylika* | <->
- 328 *blifvit nedlaggda* || blifvit af Tschuderna ~ || Castrén 1844: äro nedlaggda
- 329 *bosatta* || Castrén 1844: boende
- 330 *närwarande* || Castrén 1844: nuvarande
- 331 *bodde* || Castrén 1844: ~ ock
- 332 *handel; [...] de* || handel; här funnos || Castrén 1844: handel och hade
- 333 *De [...] fästen* || För att möta Novgorodernes förnyade anfall, hade de uppbyggt flere fästen
- 334 *Till slut* || Castrén 1844: Slutligen
- 335 *likwäl* || dock
- 336 *besegrade [...] qvarstadnade* || besegrade; somliga qvarstadnade, andra || Castrén 1844: besegrade, hvarefter somlige flydde undan, men andre qvarstadnade
- 337 Change in the footnote: ganska || a[llmänna]
- 338 *sammansmälte* || sammanbland[ades]

sysselsatt sig med åkerbruk och boskapsskötsel.³¹⁶ Derjemte woro de väl förfarna i smidarbeten och allt³¹⁷ sådant, som erfordrat³¹⁸ en högre³¹⁹ grad af fyndighet. Wid Dwina berättas Tschuderne³²⁰ hafva bott tillsamman i byar, men öfwerhufvud skola de älskat enstaka nejder.³²¹ Sina hus hafva de uppbyggt på kullar och högtbelägna ställen. Till och med för sina döda hafva³²² de till hvilostad utsett någon upphöjare plats. Tschuderna³²³ skildras, såsom ett starkt och resligt folk; äfven³²⁴ deras hästar, kor och annan boskap skall warit af en owanlig storlek. Omätliga woro deras³²⁵ skatter, men de³²⁶ nedgrofvo dem vanligtvis i jorden och läto dem blifva der liggande. Hwarest dylika³²⁷ skatter blifvit³²⁸ nedlaggda, der brinner nu understundom i nattens mörker en ljus låga.^{xiv} Tschuderne woro talrika³²⁹ wid det närwarande³³⁰ Cholmogor. Här bodde³³¹ deras Knäser; här drefwo de en stark handel;³³² här hade de ett tempel och en offerplats. De³³³ blefvo ofta anfallna af Novgoroder och hade till sitt försvar uppbyggt fästen och förskansningar. Till³³⁴ slut blefvo de likwäl³³⁵ besegrade;³³⁶

---

xiv. [S]amma tradition förekommer i Finland om de så kallade *Aarnin haudat*.

somliga flydde^{xv} 337, andra qvarstadnade, antogo Christendomen och sammansmälte³³⁸ med landets nya invånare.³³⁹

Så ljuder³⁴⁰ det Tschudiska minnet vid Dvina, med³⁴¹ förbigående af en mängd local-traditioner, som³⁴² ännu här och der fortleva, men wanligtvis iklädt [sig] mythens drägt. Den sakkunnige inser, att många³⁴³ bland³⁴⁴ de anförda ega³⁴⁵ sin tillämpning på Finnarne. Af naturen arbetsamma och idoga hafva de i alla tider ällskat åkerbruk och boskapskötsel, samt³⁴⁶ så wäl genom denna egenskap, som genom sin sega kraft, sitt envisa och ihärdiga lynne³⁴⁷ af alla nationer varit de mest tjenliga till att kufva den nordiska naturens djupa³⁴⁸ vildhet.³⁴⁹ – De gamla Tschudernes skicklighet i smide är äfven frejdad i den Skandinaviska sagan, ja Finnarnes egna episka sänger röra sig mest kring smedar, fyndige och wise män – Sin håg att bo i enstaka gårdar, på högt belägna platser, hafva Finnarne ännu i dag bibehållit³⁵⁰. – Traditionen om Tschudernes rikedom samt deras säd att nedlägga sina skatter i jorden öfverensstämmer åter med den

---

xv. Vid Dvina har jag ej hört den annorstädes ganska allmänna tradition, att Tschuderne vid Ryssarnes ankomst begrafwit sig under höga berg.

- 339 See also Castrén's description of Xolmogor in 1842 in his travel account of 1841–1844 in a later volume of this series.
- 340 *ljuder* || Castrén 1844: beskaffadt fortlevver
- 341 *med [...] local-traditioner* || med förbigående af en oändlig mängd ~ || Castrén 1844: om man förbigår en mängd lokaltraditioner
- 342 *som [...] drägt* || som här och der ännu ~ || Castrén 1844: hvilka iklädt sig en mera mythisk drägt
- 343 *många* || fle[re]
- 344 *bland* || Castrén 1844: ibland
- 345 *ega sin tillämpning* || Castrén 1844: kunna lämpas
- 346 *samt [...] egenskap* || samt just genom denna egenskap || Castrén 1844: samt såväl derigenom
- 347 *lynne* || s<->
- 348 *djupa vildhet* || Castrén 1844: vildhet
- 349 On the history and construction of the basic myths of Finnishness, see Upton 1999. Castrén writes similarly also in his travel account of 1841–1844. See his travels in this series. (TS)
- 350 Settlement on smallholder farms, based on slash-and-burn agriculture, was preserved in eastern Finland until the 19th century, but in western Finland, with the advent of field cultivation, people lived in villages no later than the Middle Ages. The fields of a village were divided according to the open-field system and the villages were split from late 18th century onwards in connection with the Great Partition of land. Jutikkala 1980: 184–188; Soininen 1980a; Soininen 1980b: 402–404; Raninen – Wessman 2015: 310–311; Haggrén 2015: 410, 464; Vuorela 1998 (1975): 141–147. (TS)

- 351 *äro* || Castrén 1844: ~ dock
 352 *helgedomen* || Afguda-temp[let] || Castrén 1844: helgedom
 353 o. s. v. || ~ Anmärknin[gar]
 354 The Bjarmians were said to have worshipped a deity called *Jomali/Jomala/Jumala*. A description of Cholmogor and Arxangel'sk in the late 17th century, Ясински – Овсянников 1998: 173–175. About Bjarmians in historical sources, see Koskela Vasaru 2014: 199–204. (TS)
 355 *Sjelfva [...] har* || 1. Stället har ännu || 2. <->
 356 *i [...] helgd* || Castrén 1844: i helgd
 357 *plats, slätt* || Castrén 1844: slätt
 358 See also Castrén's notebook of 1842–1843 among his travels in this series.
 359 *i* || wid
 360 The village Vavčuga is situated on the Dvina River at N64°13'38" E41°55'36". (TS)
 361 *sägas [...] spår* || skola för d[et]
 362 *uppvisa* || efter
 363 Even up to the present day, no large amount of Late Iron Age remains has been discovered on the northern coast of Russia. There are, however, some settlements and silver hoards known, and they show connections with southernmore Karelia. For a recent summary of the finds, see Koskela Vasaru 2014: 207–211. (TS)
 364 *sig. Alla* || Castrén 1844: sig, utan alla
 365 *detta* || Castrén 1844: det
 366 1. *Finna* || Castrén 1844: För det första finnas
 367 *äfven denna* || Castrén 1844: denna
 368 *munarter. 2.* || Castrén 1844: munarter; för det andra
 369 *ur* || ifrån
 370 *hvarken kunna* || ej k[unna]

Skandinaviska sagans vittnesbörd. Öfwerensstämmande äro³⁵¹ de ömsesidiga berättelserna om Cholmogor, dess genom handel vunna välmakt, helgedomen³⁵² o. s. v.³⁵³ Beklagligtvis kunna dock wid sjelfva Cholmogor ej några bestämmande traditioner om den ryktbara helgedomen uppdragas.³⁵⁴ Här omtalas allenast en begravningsplats, som skall hafva varit belägen på den midt emot Cholmogor belägna ön Kurostroff. Sjelfva³⁵⁵ stället har bibehållit sig i folkets minne och skall ännu hållas i³⁵⁶ någon slags helgd hos Cholmogors och de närgränsande byarnes befolkning. Det är en öppen, aflång plats,³⁵⁷ slätt, omgifwen af en åldrig furu-skog.³⁵⁸ – Likaså hör man wid Cholmogor sägner om befästade ställen, som Tschuderne skola haft i³⁵⁹ *Kurtsevka* posaden och byn *Wavtschuga*³⁶⁰, men äfven af dem sägas³⁶¹ inga spår numera vara synliga. Öfwerhufvud låta ej wid nedra Dvina några Tschudiska minnesmärken uppvisa³⁶² sig.³⁶³ Alla³⁶⁴ här tillgängliga spår efter Tschuderna hänföra sig till språket, och detta³⁶⁵ på tvåfalldigt sätt: 1. Finnas³⁶⁶ i den Archangelska dialekten af Ryskan många från Finskan lånade ord och talesätt, hvaregenom äfven³⁶⁷ denna dialekt skiljer sig från andra Ryska munarter. 2.³⁶⁸ Låta åtskilliga ortsnamn ur³⁶⁹ Finskan härleda sig. – Bland de lånade orden vilja wi allenast upptaga sådana, som obestriddligt äro af Finsk upprinnelse och derföre

hvarken³⁷⁰ kunna förklaras vara af Finnarne lånade ur Ryskan, eller ur Syrjänskan inkomna i Ryska språket. Antalet af sådana ord är ganska betydligt, men det³⁷¹ är för vårt ändamål tillfyllest att anföra några de vanliga förekommade. De³⁷² äro: *maksa* (F[inska] *maksa*³⁷³), lefver; *salmma* (F. *salmi*), sund; *lachta* (F. *lahti*), wik; *taibal* (F. *taiwal*,³⁷⁴ *taipale*), en öde skogswäg; *mjanda* (F. *mänty*), gran, granskog; *satulje*, skygd emot vinden (af *sa*, bakom³⁷⁵, och *tuuli*, vind); *witsa* (F. *witsa*³⁷⁶), spö; *rosga* (F. *ruoska*), piske; *schalga* (F. *selkä*), tjock, vidsträckt skog; *nora* (F. *nori*), råfgrop; *kalgi* (F. *kalhu*), skida; *loch* (F. *lohi*), wraklax; *suvoj*, djupt ställe,³⁷⁷ farvatten (af³⁷⁸ det Finska: *sywä*, djup; *lapa*, fot, tass (F.³⁷⁹ *lapa*, fram-bog); *lapota*, spade (F. *lapio*); *palenina*, förbrändt ställe (af³⁸⁰ det Finska ordet: *palan*, jag brinner); *djedjina*, fäster, (F. *täti*, dim[inutiv])³⁸¹ *tätinen*, Russ. *тётка*); *putschka*, chærophyllum sylvestre, (F. *putki*); *morda*, mjärda (F. *merta*); *puutajus*³⁸², fästna,³⁸³ invecklas (F. *puutun*) o. s. v.³⁸⁴ – Att dessa och andra likartade ord ej inkommit i språket genom en blott yttre³⁸⁵ beröring emellan Ryssar och Karelare, bevisas genom den anmärkningsvärda omständighet, att några bland dem ej³⁸⁶ äro i bruk i³⁸⁷ neiden af Archangel³⁸⁸, men deremot förekomma i det från Karelens widt skilda³⁸⁹ Mesenska³⁹⁰ landet. Emellertid³⁹¹ hvilat ej härpå hufvud-bewiset för

- 371 *det [...] tillfyllest* || wi wilja endast upptaga
 372 *De äro* || Hit hör
 373 *maksa* || Castrén 1844: äfvenså *maksa*
 374 *taiwal, taipale* || Castrén 1844: *taival* ell. *taipale*
 375 *bakom*, || emot || Castrén 1844: ~
 376 *witsa* || Castrén 1844: likaså
 377 *ställe, farvatten* || Castrén 1844: ställe eller farvatten
 378 (*af [...] djup* || Castrén 1844: (F. *sywä*, *djup*)
 379 *F.* || af det F.
 380 *af [...] brinner* || Castrén 1844: F. *palan* ut, brunnen
 381 *dim. [...] mëmka*) || Castrén 1844: dimin. *tätinen*), som annars i Ryskan heter *mëmka*
 382 *puutajus* || Castrén 1844: *putajus*
 383 *fastna, invecklas* || Castrén 1844: jag invecklas, *fastnar*
 384 Most notably, Kalima (1919), Koževatova (Кожеватова 1997) and Myznikov (Мызников 2004) provide well-founded treatments of the words belonging to this lexical stock. Koževatova (1997) has convincingly argued that the joint lexical layer of Finnic, Komi and northern Russian dialects is typically loaned from Finnic to Russian and from Russian dialects to Komi. In addition to that, there is an older layer of lexicon loaned from Finnic to Komi, and quite probably, even to Udmurt (Saarikivi forthcoming), but Castrén does not mention words belonging to this layer.

The modern etymological studies still consider many of those words mentioned by Castrén as Finnic substrate borrowings in Russian dialects, among them *макса* ‘fish liver’ (~ Finnic *maksa ‘liver’); *салма* ‘strait; narrows’

(~ Finnic **salme* 'id.'): *лахта* 'bay; flood meadow by a bay' (variant, *лохта* ~ Finnic **lahte-* < **lakte* 'bay', cf. Saarikivi 2007: 84); *май-бола* 'forest road; pathway through a forest' (variant *майбала* ~ Finnic **taipale* 'pathway; isthmus'); *мянда* 'spruce' (~ Finnic **mäntu* 'id.'): *затувье* 'shelter from the wind' (derived from Finnic **tuule-* 'wind'); *вичка* 'wicker, cane' (~ Finnic **vicsa* 'id.'): *шалга* *šalga* 'high forestland' (~ Finnic **selkä* 'elevated ridge of land', borrowed also as *сельга*, *щелья*, cf. Saarikivi 2007: 84); *калги* 'skates' (~ Eastern Finnic *kalhut* 'skates or skis'); *лох* 'spawning salmon' (~ Finnic **lohe-* 'salmon'); *морда* (variants *мёрда*, *мерда*) 'seine net' (~ Finnic **merta* 'id.'): *пучка* (variant *пучок*) 'Heracleum sibiricum', (~ Finnic

*putke < **pučke* 'Angelica Archangelica, Aegopodium podagraria, and other plants with hollow stalk'). The word *сувоÿ* is polysemic, but the semantics pointed out by Castrén might well be Finnic in origin, although probably connected with the Fi. *suvento* 'stream pool; quiet waters', and not directly to *syvä* 'deep.' These, in turn, are likely interconnected in some complex way (cf. Itkonen 1982). The toponym *Маймакса*, most likely, represents a Finnic historical derivation (or a modern stem type) with the suffixal *-ks-* (cf. *johdos* : *johdokse* 'derive' from *johta-* 'lead'), but the stem cannot be identified with certainty.

Of the words mentioned by Castrén, some may be of Indo-European origin. *Паленина* is a

derivation from *нал* ‘burnt-over clearing; burnt place’ that, in turn, has been considered an IE word by Vasmer, for instance, who considers it a retrogradal derivation from *палить* ‘ignite’. Myznikov (2004), in turn, considers the word *нал* that has many different suffixal variants as a Finnic borrowing from Fi. *palo*, at least in a number of cases. Russian *пана* has a set of cognates both in the Indo-European languages, and so has the Finnish *lapa*. The relationship between these words is not entirely clear. It is, however, quite dubious whether the Russian dialectal word can be considered a Finnic borrowing. *Путать(ся)* ‘to mix up, tangle, confuse’, is likely of Slavic origin, since it is present also in Serbian, and the Finnic *puuttu-* ‘touch’, can

better be analyzed as a Slavic borrowing (the new etymology here to be treated more carefully treated in a later publication). *Дедина* ‘aunt’, can be considered a Slavic derivation of *дед* ‘uncle’.

The other toponyms mentioned by Castrén in this passage cannot be given an etymology. (JS)

- 385 *yttre* || Castrén 1844: tillfällig
 386 *ej [...] bruk* || Castrén 1844: ej brukas
 387 *i* || wid
 388 *Archangel* || Castrén 1844: Archangelsk
 389 *skilda* || Castrén 1844: aflägsna
 390 The village of Mezen' is situated in Arxangel'sk region at N65°50'44" E44°14'34". (TS)
 391 *Emellertid [...] landet.* || Emellertid är det ej härpå som hufvudbeviset för Tschudernes vistelse i landet grundar sig.

- 392 *byarne ega* || Castrén 1844: byarna hafva
- 393 *tvenne [...] namn* || Castrén 1844: två namn
- 394 *Det [...] blott i* || Castrén 1844: Den Ryska benämningen gäller naturligtvis i officiellt afseende, den Finska deremot har kvarblifvit i
- 395 *dylika ortsnamn* || 1. sådana ortsnamn[mn] || 2. dylika ifrån Finskan
- 396 *skull [...] anföra* || Castrén 1844: skull, anföra
- 397 Preposition added Castrén 1844.
- 398 *Hit [...] Koida* || Castrén 1844: *Koida*
- 399 Changes in the footnote:
förekomma || äro
 Då i [...] *bifogas* || Castrén 1844: Emedan i Ryskan ljudet *jo* är sällsynt uti början af ord, och ändelsen *ki* alldrig förekommer, öfvergår *joki* till *juga*, hvars första stafvelse *ju* i många flodnamn försvinner, och den sednare *ga*, eller för välljudets skull *nga*, *bifogas*
- 400 *Ishma* || Castrén 1844: *Ischma*
 The editor of *Suomi* (Castrén 1844) without exception changed the form *Ishma* used by Castrén to *Ischma*. It seems, however, that Castrén followed the German transcription conventions and used *sh* to mean the sound ж (ž), and *sch* to mean ш (š). Cf. later the change *Pishma* > *Pischma*, but also *Paloshelskaja* > *Paloschelskaja* and *shelja* > *schelja*. (TS)
- 401 *ö*; || ~ *maimaks* (by), af *mae*
- 402 *insjö* || sj[ö]
- 403 *ma* || Castrén 1844: *maa*,
- 404 *sjö-holmar*; || ~ *Sumosero* (sjö), en dimfull sjö, af *sumu*, dimma och *ozepe*, sjö; *Palosero*, *Palovo*, förbrända ställen, af *palan*, brinna; || Castrén 1844: *sjöholmar*;

Tschudernas tillvaro i landet. Af största vigt äro i detta afseende Finska benämningar på särskildta orter, såsom floder, sjöar, byar o. s. v. Bland byarne³⁹² ega dock de flesta tvenne³⁹³ särskildta namn, det ena af Ryskt, det andra af Finskt ursprung. Det³⁹⁴ Ryska är officiellt gällande, det Finska höres blott i folkets mun och är uppenbart i försvinnande. Antalet af dylika³⁹⁵ ortsnamn är så betydligt, att wi här blott för exempels skull³⁹⁶ kunna anföra några [af]³⁹⁷ de lättast härledda. Hit³⁹⁸ höra: *Koida* (by) och *Koidosero*, sjö, af *koi-to*, eländig (ozepe, sjö); *Mudjuga*, af *muta* och *joki*^{xvi} 399, grumlig elf; *Kuja* (å), tåg; [*Ljapa* (å), frambog, *Ishma*⁴⁰⁰ (by), stort land, af *iso*, stor och *maa*, jord, land, *Kägoštroff* (ö), sammansatt af *käki*, gök och det Ryska ordet *ocmpoez*, ö;⁴⁰¹ *Lodma* (insjö⁴⁰², flod och by), af *luoto*, holme och *ma[a]*⁴⁰³ land, ett land rikt på skogs- eller sjöholmar;⁴⁰⁴ *Ljavla* (strid flod), af *laulan*, sjunga;⁴⁰⁵ *Maimaks* (by) af *mae* (?) lake,⁴⁰⁶ och *maksa*, lever; *Chavragorje*⁴⁰⁷ (by) af *kaura*, hafra och *zopa*, berg; *Uima* (ett smalt sund), simning⁴⁰⁸, af *uin*, simma; *Kaskogorskaja* (by) af *kaski*, sved, och

xvi. Då i Ryskan hvarken ljudet *jo*, eller ändelsen *ki* förekomma, öfvergår *joki* till *juga*. Stundom försvinner i ortsnamn första stafvelsen, och blott *ga* eller för välljudets skull *-nga* *bifogas* hufvudordet, t. ex. *Onega*, *Pinega*, *Schelenga*, *Pokschenga* o. s. v.

zopa, berg; *Sjusemska* (by) af *susi*, varg och *maa*, land; *Pyrnavolok* l. *pyryniemi* (det ursprungliga namnet på Archangelsk), af *pyry*, oväder och *наволокъ*,⁴⁰⁹ udde, *niemi*; *Dvina* (flod) af *wiena*, lugn, stilla o. s. v. Wid Cholmogor är antalet af dylika ortsnamn jemförelsevis mindre, hvilket sannolikt är en följd af Ryssarnes tidigare colonisation i denna af gammalt odlade nejd.⁴¹⁰ Likväl förekomma här: *Palosero* och *Palovo*, förbrända ställen, af *palan*, brinna, *palo*, brand, skogsbrand; *Selgosero*, af *selkä*, rygg, ås; *Raudogorka*,⁴¹¹ af *rauta*, jern och *горька*, litet berg;⁴¹² *Povoj* (å), af *povi*, barm, det inre,⁴¹³ och *oja*, bäck; *Maglas* (å), af *mahla*, mjöd⁴¹⁴; *Pinekscha* (å⁴¹⁵) och *Pingischma* (by)⁴¹⁶ af *pieni*, liten, *Schelenga* (å) af *silja*, slät, jemn och *joki*; *Sija* (by) af *sia*, ställe; *Kovosero* (sjö) af *kova*, hård, svår; *Kaleschkaja* (by) af *kala*, fisk. Namnet⁴¹⁷ *Cholmogor* härleder *Karamsin* af det Finska ordet *kolme*, tre. Derivationen har af Historici ej blifvit godkänd; men ur en philologisk synpunkt förtjenar den dock nogare behjertas.⁴¹⁸ Det tyckes, såsom skulle de Finska räkneorden legat till grund wid benämningen af de omvexlande föremål⁴¹⁹, som omgifva staden Cholmogor. Här⁴²⁰ finnes en holme, benämnd *Uchtostroff*⁴²¹, som kan härledas ur det Finska: *yksi*, eg[entligen] *yhte*, Gen[itiv]⁴²² *yhden*; en⁴²³ bäck: *toinokurja*, af *toinen*, en annan, den andra; holmen *Cholmogor* (hos allmogon *Kolmogor*), af

- 405 *sjunga*; || ~ Saloskoje, sjö; *Совка*, flod; *Tjulda* (flod och sjö), af *tulen*, *tulla* (*tulta*), komma. || Castrén 1844: jag sjunger;
- 406 *mae* (?) *lake*, || Castrén 1844: *mae*, *lake*
- 407 *Chavragorje* || X[аврагорье]
- 408 *simning* || af u[in]
- 409 *наволокъ*, [...] *niemi* || Castrén 1844: *наволокъ* eller *niemi*, udde
- 410 Castrén wrote in the margin here: *uks'enga Petschgorskaja* without denoting their intended location in the text.
- 411 *Raudogorka*, || *Raudogorka* (by), || Castrén 1844: *Ravdagorka*
- 412 *berg*; || ~ *Kurostroff* och *Kuropoln* (byar), af *kuro*, bäck och samt *островъ*, ö, och *поле*, fält;
- 413 *barm*, *det inre* || Castrén 1844: *barm*
- 414 *mjöd* || Castrén 1844: *björklake*
- 415 *å* || fl[od]
- 416 *Pingischma* (by) || Castrén 1844: *Pengischma* (by),
- 417 *Namnet* [...] *Karamsin* || Castrén 1844: Dessutom härleder *Karamsin* sjelfva namnet *Cholmogor*
- 418 *behjertas*. [...] *tyckes* || Castrén 1844: att behjertas. Ty det tyckes
- 419 *föremål* || Castrén 1844: naturföremål
- 420 *Här finnes* || Castrén 1844: *Sålunda* finnes der
- 421 *Uchtostroff* || Y[хтоостровъ]
- 422 *Gen*. || Castrén 1844: *genit*.
- 423 *en* [...] *toinokurja* || Castrén 1844: vidare bäcken *Toinokurja*

- 424 *benämnas*: || Castrén 1844: heter
 425 *flyter* || Castrén 1844: ~ ock
 426 *benämnd* || Castrén 1844: vid namn
 427 (*beslägtadt [...] mera*) || Castrén 1844, as footnote: Detta ord är beslägtadt med de Finska *eno* och *enempi*, mera
 428 *derivationer* || härledninggar
 429 *lättare* || med mindre
 430 *belägen* || som
 431 *Ordet [...] joki*. || Castrén 1844: Ordet *Pinega*, som i Finskan skulle heta *pieni joki*, betyder en *liten flod*.
 432 *sjelft [...] liten*; || Castrén 1844: sjelf icke liten,
 433 *det* || Castrén 1844: den
 434 *hon* || Castrén 1844: *Pinega*
 435 (*se ofvan*) || Castrén 1844: (af *una*, se ofvan),
 436 *sten-hölster* || hols [= hölster]
 437 Mscr.: tall. Corrected in Castrén 1844.
 438 *Piriniemskaja [...] niemi* || *Pirinjemskaja* (by), af *pyry* yrväder
 439 *Waltegorskaja [...] zopa*; || ~ Petschgor || Castrén 1844: *Valtegorskaja*, af *valta*, stor, mäktig;
 440 *stor* || makt [= mäktig]
 441 (*by [...] strid*) || (by, tora || Castrén 1844: (by, stridsudden), af *tora* strid
 442 *gömsälle och zopa* || Castrén 1844: gömsälle
 443 *Pirtti [...] ozepe*, || Castrén 1844: *pirtti* stuga, pörte;
 444 *Kavra* || *Кава*
 445 Mscr.: *Kaskoniemiskaja*.
 446 *sumu [...] Salashkoje* || Castrén 1844: *sumu* dimma; *Salaskoje*
 447 *några* || Castrén 1844: äfven ~
 448 Here, Castrén provides both correct and incorrect etymologies for many central substrate toponyms of the Dvina basin and nearby regions. Among the likely correct ones are (actual Russian forms given) *Mudjuga* ‘muddy

kolme; en annan holme, som benämnas:⁴²⁴ *Njaljestroff*, af *neljä*, fyra. Wid Cholmogor flyter⁴²⁵ en gren af *Dwina*, benämnd⁴²⁶ *Unogra*, som lämpligen kan härledas ur det Syrjänskt-Permska ordet *una* (beslägtadt⁴²⁷ med det Finska, *eno* och *enempi*, mera) *mycken* och det Ryska *zopa*, berg. Men för att ej genom härdragna derivationer⁴²⁸ inveckla och fördunkla saken, må wi uppsöka ortsnamn, hvilka lättare⁴²⁹ låta härleda sig ur Finskan. Sådana erbjuda sig i mängd, om vi från Cholmogorska kretsen förflytta oss till den *Pinegska*, belägen⁴³⁰ wid *Pinega*, en af *Dvinas* bifloder. Ordet⁴³¹ *Pinega* betyder i Finskan en *liten flod* af *pieni joki*. Floden är wäl i sig sjelft⁴³² icke liten; men vid sidan af det⁴³³ mäktiga *Dwina* erbjuder hon⁴³⁴ en föga imponerande anblick. För öfrigt torde flodens benämning hufvudsakligen afse dess egenskap af biflod, likasom å andra sidan med *Onega*, som ursprungligen betyder en *stor flod* (se⁴³⁵ ofvan) wanligen blott betecknas: en *moder-flod* (*eno-joki*). För öfrigt finnas här: *Sojala* (by), af *suoja*, skygd och den Finska ortsåndelsen *la*; *Surminskaja* (by), af *surma*, förderf, med en Rysk adjectiv-ändelse; *Ketorowa*, af *keto*, fält, och *rova*, sten-hölster⁴³⁶; *Suloniemskaja*, af *sula*, öppen, odlad och *niemi*, udde; *Marjegorskaja* (by, *Marja-waara*), af *marja*, bär och *ropa*; *Kargoniemskaja* (by), af *karhu*, björn, eller *karkaan*, rymma, och *niemi*; *Kusonjemskaja* (by) af *kuusi*,

[gran]⁴³⁷ och *niemi*; *Kurachtinskaja* (by) af *kura*, gytta, smuts och *ahdet*, backe; *Piriniemskaja*⁴³⁸ (by) af *pyry*, yrwäder och *niemi*; *Waltegorskaja*⁴³⁹ (by) af *walta*, *štor*⁴⁴⁰, mäktig och ropa; *Toroniemskaja* (by⁴⁴¹, *štridsudden*) af *tora*, *štrid* och *niemi*; *Leipopalskaja* (by), af *leipä*, bröd och *pala*, stycke; *Piljegorskaja* (by) af *piilo*, gömställe⁴⁴² och ropa; *Pertosero* (sjö), af *Pirtti*⁴⁴³, pörte och *ozepe*, *Kavra*⁴⁴⁴ (flod) af *kaura* (hafre); [*Kaskoniemskaja*]⁴⁴⁵ (by) af *kaski*, sved och *niemi*; *Olkinskaja* (by), af *olki*, halm; *Sumosero* (sjö), af *sumu*⁴⁴⁶, dimma och *ozepe*; *Salashkoje* (sjö), af *sala*, hemlig; *Sotka* (flod) af *sotka*, and o. s. v. Både i Pinegska och andra kretsar af Archangelska Guvernementet förekomma några⁴⁴⁷ af *Tschud* härledda Ortsnamn, t. ex. *Tschuchtsnjemi*, *Tschuschela*, *Tschuschepalskaja*, m. fl.⁴⁴⁸ Ytterligare finna wi i nejden af Pinega ett slags döda⁴⁴⁹ minnesmärken – stenrösen, som af Ryssarne kallas *kurganer*; de⁴⁵⁰ sägas⁴⁵¹ vara Tschudernes grafvar och⁴⁵² innehålla fördolda skatter. Sådana skola anträffas å flere orter, men⁴⁵³ i största mängd vid *Waldakurja*⁴⁵⁴, en by nära Pinega⁴⁵⁵. Invid⁴⁵⁶ sjelfva staden finnes⁴⁵⁷ en jordvall (городокъ), som äfven anses wara ett minne efter Tschuderne. Wallen, som lik en holme höjer sig midt på en vidsträckt slätt, är⁴⁵⁸ omkring 30 fot hög, försedd med branta väggar och omgifve[n]⁴⁵⁹ af några konstgjorda grafvar. En

river', *Kaskogorskaja* 'burnt clearing hill', *Selgozero* 'open water [lit. back] lake', *Palozero*, *Palovo* 'burnt land/burnt land lake', *Ravdogorka* 'iron hill', *Kuzonem'* 'spruce promontory', *Pertozero* 'cabin lake', *Kaskoniemskaja* 'burnt clearing promontory', *Sotka* 'wild duck (river)', *Šulonem'* 'open (not having an ice cover) promontory'. *Onega* is indeed a 'big river', but likely not Finnic but rather of Saami or some other substrate. Some of the aforementioned places I have had an opportunity to investigate myself with the help of local informants. Thus, *Sotka* River is indeed a place for nesting of waterbirds, and it has been used for egg collecting. *Šulonem'* is indeed a promontory from which water continuously flows due to small springs on the shore.

Many place names are incorrectly interpreted by Castrén, but can now be given their most likely etymologies, namely the following: *Lodma* from Finnic *lotma* 'low-lying moist land', *Ljavlja* from *läyli* 'heavy, arduous', *Sjuzemskij* from Russian dialectal *sjuzem* 'forest or bogland', this, in turn, a related with Finnic *sysmä* 'deep forest', *Valtegorskaja* from a personal name component *-valta* 'big, great, powerful' and *Kavra* from *käyrä* 'crooked, curved'.

Some other toponyms can be etymologized slightly less unambiguously. The component *-pala* occurring in many substrate toponyms can be identified as a particle pointing to settlements. It likely represents either the present Finnic **pola* 'half; locality' (from which **pooli* through a vowel

lengthening, see Aikio 2015, the earlier comparison with Hungarian *falú*, with the assumption of the PU **palwa* ‘village’, is likely to be rejected, because it is based on erroneous comparison by Kalima, cf. Саарикиви 2003). *Unogra* is, quite likely, a ‘big lake’, from *una* ‘big’ and formant *-gra*, used in lake names, but it is not entirely clear from which language the name ultimately derives (Матвеев 2002). *Ujma* is, quite probably, from the same personal name element as the Eastern Finnic surname *Uimonen*, and several Finnish toponyms, probably connected to the literary Finnish *huima* ‘reckless, adventurous’. *Uhtostrov* is likely a toponym

pointing a pathway between water basins, and related to many similar names in Finland, Karelia and elsewhere. It can be proposed that the name derives from the Uralic **ukti* ‘way; road; passage’ that is preserved as an appellative in the Ugric languages, but occurs in toponyms in a large area. *Čuxčēnema*, *Čušela* and *Čučepalskaja* are likely from different lexemes. *Čuhčēnema* could be connected with the (Northern) Saami *Čukcá* (< Proto-Saami *čukce*) ‘capercaillie, *Tetrao urogallus*’, and Komi *čukci* ‘id’. The fact that a similar word for ‘capercaillie’ has also existed in the substrate languages of Dvina basin is corroborated by the existence of a

Russian dialectal *čuhar* ‘male capercaillie’. *Čušepalskaja* and *Čušela* are oikonyms and, most likely derived from a component used in personal names. Matveev (Matвеев 2001) proposes that *Čuče-* derives from PU *čecä ‘uncle’ and this might indeed be the case taking into account that one of the central constituents of the *Čučepala* village chain is the *Setala* village (cf. Fi. *setä* ‘uncle’). *Sojala* would seem to be a Finnic settlement name based on a personal name stem that also occurs in numerous Finnish homestead names *Suojala* and the surname *Suojanen*. The appellative origin of the name stem is not known. (JS)

- 449 *döda* [...] *stenrösen* || Castrén 1844: liflösa minnesmärken, nemligen *stenrösen*
 450 *de* || *saga* [= *säga*] *s*
 451 *kurganer*; *de sägas* || Castrén 1844: *kurganer* och påstås
 452 *och* || Castrén 1844: samt
 453 *men* || 1. *bla[nd]* || 2. *som*
 454 *Valdokur'e* is a village at N64°37'33" E43°23'12". (TS)
 455 *Pinega* || *staden* ~
     Pinega is situated on the eponymous river at N64°41'53" E43°23'40". (TS)
 456 *Invid* || *Tätt*
 457 *finnes* || ~ *äfven*
 458 *är* || *ej*
 459 *Mscr.*: *omgifver*

- 460 *uppför* || me
 461 *stiger* || kan komma
 462 *ofvanpå* || Castrén 1844: upp på
 463 The Finnish archaeologist A.M. Tallgren excavated some prehistoric remains in the Valdokur'e region in 1909 while collecting material for his doctoral dissertation on the Chalcolithic and Bronze Age in northwestern Russia. Tallgren dug in Vajmuše and Šenkursk and visited also Šardonemskoe, Kuškopole and Valdokur'e. It was two Iron Age gorodiščas or castles and one dwelling-site of the same period that he excavated. The finds were sparse and difficult to date precisely (KM 5384:1–30). Salminen 2003b: 123–125. (TS)
 464 *synnerhet* || d[en]
 465 *skedd* || bebl[andning]
 466 *innewånare* || Castrén 1844: invånare
 467 *många* || Castrén 1844: några
 468 *ifrån de gamla* || Castrén 1844: från de gamle
 469 Slash-and-burn agriculture was widespread in different parts of the world and was still in use in some parts of northern Russia around 1900. Porridges were not unknown in Russia either and, moreover, different pies of Russian origin were widely known in eastern Finland. Furthermore, midsummer fires have been burnt in the Slavonic world. In the case of beer-brewing traditions, there was a technological difference between Finland and Russia in the early 19th century. In Finland, a primitive lauter tun was used, but in northern Russia a tripod drainage vessel adopted from European industrial-scale breweries was already commonly in use in the countryside. The more modern vessel replaced the older

af väggarne består af trenne afsattser, uppför⁴⁶⁰ hvilka man stiger⁴⁶¹ ofvanpå⁴⁶² wallen. Något närmare kunde jag för årstidens skull ej undersöka denna märkvärdiga fornlemning, hvarwid för öfrigt inga historiska minnen woro fästade.⁴⁶³

I fråga om Tschudiska spår kunna vi ej underlåta att ännu widröra tvenne wigtiga omständigheter. Så väl i Archangelska och Cholmogorska, som i synnerhet⁴⁶⁴ i den Pinegiska kretsen anträffas ej sällan Finska anletsdrag, hvilka genom sin skarphet samt ansigtets, ögonens och hårets ljusa färg på det bestämdaste skilja sig ifrån den Ryska typen. Traditionen bekräftar jemväl en skedd⁴⁶⁵ blandning af innewånare⁴⁶⁶, i det många⁴⁶⁷ familjer härleda sitt ursprung ifrån⁴⁶⁸ de gamla Tschuderne. Likaså öfverraskande är det att i Archangelska Guvernementet igenfinna en mängd Finska seder och bruk, t. ex. att odla svedje, bränna midsommar-eldar, brygga öl till högtider på samma sätt och af samma slag med det Finska, att i stället för piroger och andra Ryska anrättningar tillreda Finska velingar, grötar m. m., som här ej kan närmare framställas.⁴⁶⁹

Häri genom⁴⁷⁰ anse vi det vara tillräckligen ådagalagdt⁴⁷¹, att Dvina-landets⁴⁷² äldre innewånare⁴⁷³, som i traditionen benämnas

Tschud, hos Ryska Kronik- och Historie-skrifvare:⁴⁷⁴ *Savolotscheskaja* Tschud och i⁴⁷⁵ de Skandinaviska sagorne: *Bjarmer*, icke blott warit af Finsk⁴⁷⁶ eller Tschudisk upprinnelse, utan äfven verkliga Finnar. De flesta Förf[attare], som skrifvit om Bjarmaland⁴⁷⁷, hafva i⁴⁷⁸ grund af ord-likheten antagit, att *Bjarmer* och *Permier* utgjort samma folk. De kunna ock så till wida hafva rätt, som det gamla Bjarmaland äfven innefattade det Permska området eller hela landsträckan ifrån Hvita hafvet ända bakom Kama-floden.^{xvii} 479 Men att befolkningen⁴⁸⁰ wid Dwina-floden utgjordes af Finnar, bekräftas af sjelfva [de]⁴⁸¹ Skandinaviska sagorna. Konung Alfreds beskrifning öfver *Others* (den första wikingens) resa till Bjarmaland upplyser, att "Other ifrån sin hemort (Norrige) seglade i början nordligt till den yttersta trakt, der Walrossar fångades⁴⁸², och vidare styrde i norr ännu tre dagar, hvarvid han ständigt hade land på höger hand. Sedan höll han i öster längsmed⁴⁸³ kusten, och slutligen i söder, till dess⁴⁸⁴ att han kom till en stor flod (Dwina), som gick djupt in i landet. Der bodde *Beormerne* (Bjarmerne), ett talrikt folk, hvars *språk* han tyckte vara *likt*⁴⁸⁵ *med Finnarnes*". – Om *Thorer Hund* förtäljes i sagan⁴⁸⁶, att han

xvii. Se Karamsin II: 33.

one in Finland in the 19th century. Thus, not nearly all the cultural phenomena that Castrén presented as ethnic indicators were such. Vuorela 1998 (1975): 252–254, 276, 740; Кондаков 1999 (<http://www.komi.com/Folk/komi/87.htm>); Терещенко 1999 (1848), used on internet: <http://www.booksite.ru/fulltext/4by/tru/ssk/ogo/10.htm#257>; Зимина 2001. See also Castrén's notebook of 1842–1843 among his travels in this series where he states that beer is cooked in large pots instead of ovens. (TS)

- 470 *Härigenom* || Castrén 1844: Genom det hittills anförda
- 471 *ådagalagdt* || Castrén 1844: bevist
- 472 *Dvina-landets* || de äldr[e]
- 473 *innewånare* || Castrén 1844: invånare
- 474 *Kronik- och Historie-Skrifvare: || Histori[ci]* || Castrén 1844: kronik- och historieskrifvare
- 475 *i [...] sagorne:* || Castrén 1844: i Skandinaviska sagorna
- 476 *Finsk [...] Tschudisk* || Finsk || Castrén 1844: Finsk
- 477 *Bjarmaland* || det || Castrén 1844: Bjarmalandet
- 478 *i* || <->
- 479 Castrén means N.M. Karamzin's *Geschichte des Russischen Reiches*. In the manuscript, the footnote has been added without denoting its location. It is located here according to Castrén 1844. (TS)
- 480 *befolkningen wid Dwina-floden* || wid Dwina-floden befolkni[ngen]
- 481 *den [sic] Skandinaviska sagorna* || den Skandinaviska sagan
- 482 *fångades* || fångas
- 483 *längsmed* || Castrén 1844: längs
- 484 *till dess* || Castrén 1844: tills
- 485 *likt med Finnarnes*". || Castrén 1844: *likt Finnarnes*."
- 486 *sagan* || sagorna

- 487 *under sin* || sköflade Bjarmer[nes]
 488 *Jumala och* || *Jumala*. Samma
 489 Mscr.: Herrands
 490 The saga sources may date from ninth to thirteenth centuries. Margaret Clunies Ross has stated, though, that it is practically impossible to gain a chronology of sagas. Koskela Vasaru 2014: 199–204; Ross 2010: 72.
 491 *uppgifterna* || Castrén 1844: berättelserna
 492 *om [...]* *Gudomlighet* || och Bjarmernes Gudomlighet
 493 *Jumala*. || ~ Hos den gränsande Permska stammen benämnes Gud Jem Jen.
 494 In the mscr. p. 151 Castrén has written the notes:
 1. Att de k[al]l[a]s T[s]chuder – en ben[ämnin]g, som hänf[ör] sig till d[e]n Finska st[ammen].
 2. På wissa trad[ititioner] i landet som <----> på Finn[arne] och bekräftas g[enom] sin öfverensst[äm]melse] med den Skand[inaviska] sagan.
 3. På skand[inaviska] sagans wittnesbörd, att de talat ett språk som liknade Finskan och k[al]l[a]t sin Gud Jumala.
 4. <---> på språket På <---> af åtsk[illiga] minnesm., som trad[ititionen] tilld[elar] Tschud[erne].
 5. På språket
 495 *Med [...]* || Det Dvin[ska]
 496 *i nejden [...]* || wid D[vina]
 497 *södra delen* || dess utlopp || Castrén 1844: vid södra kusten
 498 *nordvest* || nordost
 499 *sydost* || sydvest
 500 *sydost till nordvest* || sydvest till nordost
 501 The missing word added in Castrén 1844.
 502 *af* || Castrén 1844: efter
 503 *de sydliga* || södr[a]

under⁴⁸⁷ sin resa till Bjarmaland, belägen wid *Winå* (Dwina) sköflade Bjarmernes Gudabild, som kallades *Jumala* och⁴⁸⁸ war prydd med många dyrbarheter. *Jumala* kallas Bjarmernes Gud äfven [i] [*Herrauds*]⁴⁸⁹ och *Boses* saga.⁴⁹⁰ – Om nu äfven *Others* uppgift i afseende å Bjarmernes språk skulle kunna tydas på olika sätt, så bevisa dock de öfverensstämmande uppgifterna⁴⁹¹ om⁴⁹² deras Gudomlighet, att de varit Finnar. Ty bland alla Tschudiska folkstammar äro Finnarne de enda, som kalla sin Gud *Jumala*.⁴⁹³

Den⁴⁹⁴ mening, att Bjarmerne varit Finnar, bekräftas äfven af allmänna ethnographiska förhållanden. Med⁴⁹⁵ förutsättning, att Bjarmerne enligt den Skandinaviska sagan woro likasom koncentrerade i nejden⁴⁹⁶ af nedra Dvina och södra delen⁴⁹⁷ af Hvita Hafvet^{xviii}, äro de angränsande Finska folkslagen ännu i dag: *Karelarne* i nordvest⁴⁹⁸ och den *Permska* stammen i sydost⁴⁹⁹. Nu är det en af Historici allmänt antagen mening, att den Finska folkvandringen fortgått ifrån sydost till nordvest⁵⁰⁰ och denna mening är i sjelfva

---

xviii. Detta område utgör den i sagan kända delen af Bjarmernes rike.

- 504 The Tobol'sk Governorate was in western Siberia, its administrative centre Tobol'sk is situated at N58°11'45" E68°14'13". (TS)
 505 *och* || ja[g]
 506 *fullkomligen* || till och med ~

[verket]⁵⁰¹ den rätta. Säkra spår af⁵⁰² Finnarne upptäckas ännu i de⁵⁰³ sydliga delarne af Tobolska Guvernementet⁵⁰⁴, och⁵⁰⁵ jag är fullkomligen⁵⁰⁶ ofvertygad derom, att samma⁵⁰⁷ spår fortgå ända till medlersta Altaj-kedjan.⁵⁰⁸ Men om äfven den allt härjande tiden tilläfventyrs skulle hafva utplånat alla minnen af Fornfinnarnes⁵⁰⁹ tillwaro längre in⁵¹⁰ Asien, så⁵¹¹ kan åtminstone sjelfva den Finska stammen ända till Altaj förföljas.^{xix} ⁵¹² Såsom till en del redan genom⁵¹³ Claprot⁵¹⁴ är ådagalagdt, finnas⁵¹⁵ åtskilliga små Samojed-stammar^{xx} ⁵¹⁶ ännu i dag bosatta i nejden af medlersta Altaj.⁵¹⁷ Nordvest om dem anträffas⁵¹⁸ Ostjaker och Woguler, som sträcka⁵¹⁹ sig ända till de Uralska bergen. Straxt⁵²⁰ wester om Ural widtager den Permska stammen⁵²¹ och utbreder⁵²² sig i nordvestlig⁵²³ riktning genom Guvernementerna Perm, Wjatka och Wologda samt⁵²⁴ en liten del af Archangel⁵²⁵ under de särskilda namnen af *Permier*, *Wotjaker* och *Syrjäner*. Sedan fortgår den Finska stammen delad i tvenne grenar: den ena sydligare, bestående af *Wesser*

xix. Detta är i det hela taget sak samma, ty hvad som nu utgör grenar af en folkstam, har ursprungligen varit samma folk.

xx. Att Samojederna äro en med Finnar fjerran beslägtad folkstam, skall framdeles bevisas.

507 *samma [...] fortgå* || 1. Finnarne skola kunna förföljas || 2. d[e]

508 Castrén writes to F.J. Rabbe on 25 July/6 Aug. 1845 that the unexpected existence of some Samoyedic tribes at the Ob' convinced him that the Finns' original homeland

was in the Altai. See the volume of Castrén's letters in this series. (TS)

509 *Fornfinnarnes* || våra

510 *in* || Castrén 1844: in i

511 *så [...] förföljas* || Castrén 1844: så kunna dock spår efter den allmänna Finska stammens vistelse utpekade åtminstone ända till *Altaj*

512 Changes in the footnote:

samma, ty || Castrén 1844: samma; ty

samma folk || Castrén 1844: ett och samma folk

513 *genom Claprot* || Castrén 1844: af Klaproth

514 Julius von Klaproth (1783–1835): German orientalist, adjunct in St Petersburg in 1804–1812, worked later in Paris and Berlin. Tallqvist 1912. (TS)

515 *finnas* || och haf[va]

516 A change in the footnote: *fjerran beslägtad* || Castrén 1844: beslägtad

517 The southern Samoyedic tribes Mator and Yurats went extinct in the 19th century; some speakers of Southern Selkup were still left in the 1990s. Korhonen – Kulonen 1991: 305; Unesco Red Book on Endangered Languages: Northeast Asia (http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html), situation 1993. (TS)

518 *anträffas* || är

519 *sträcka* || 1. ~ || 2. utbreda

520 *Straxt [...] Ural* || Castrén 1844: Der-eftter

521 A footnote, stricken entirely out by Castrén: 1. Den Ungerska folkvandringen || 2. Ungrarnes folkvandring hör ej hit, ej icke heller Tschu[va]-schers, Tscheremissers o. s. v.

522 *utbreder* || fortgår

523 *nordvestlig* || nordost[lig]

524 *samt* || och

525 *Archangel* || Castrén 1844: Archangelsk

- 526 *den andra* || Castrén 1844: ~ åter
 527 *som [...] Karelare*. || ~ Sålunda fortgår den Finska stammen ännu i dag nästan oafbrutet från Altai ända till Finland. || Castrén 1844: och omfattande *Karelarne*
 528 *För* || 1. ~ || 2. Men
 529 *För att [...] nå* || Castrén 1844: För att nu de sistnämnde, till följe af de nordvestlige riktning, uti hvilken Finska folkvandringen fortgått, skulle nå
 530 *enligt* || i den skul[1]
 531 *den nordvestliga* || nämnda
 532 *närwarande* || Castrén 1844: nuvarande
 533 The missing word is added in Castrén 1844.
 534 *Dvinska landet* || Castrén 1844: Dvina-landet
 535 *Detta* || Ock[så]
 536 *ett* || äfven ett
 537 *t. ex.* || bl. [a.]
 538 *benämnes [...] allenast* || Castrén 1844: heter *Korela*; vidare är ordet *viena*, hvaraf Dvinafloden erhållit sitt namn, endast
 539 *erhållit* || ha[r]
 540 *kalhu, skida* || *kalhu, skida, kaski, sved* || Castrén 1844: *kalhu* (skida), *tetri* (tjäder)
 541 Spreading a language does not require a large-scale migration of people. The basic idea of a pre-Slavic Finnic population at the Dvina River is still accepted today. Saarikivi 2006: 26–38. (TS)
 542 *i sin* || icke omnämnt
 543 *Men* || Sannolikt
 544 *Sawolotschkaja* || Castrén 1844: Sawolotskaja
 545 *namnet* || Castrén 1844: en benämning
 546 *omständighet* || Castrén 1844: omständigheten
 547 *ordet* || 1. namnet || 2. sistnämnda ord || Castrén 1844: namnet
 548 *kunde [...] för* || länder nu såsom ett bewis för den mening, att

(Tschuder), *Tavaster* och *Ester*; den⁵²⁶ andra nordligare, som⁵²⁷ utgöres af *Karelare*. För⁵²⁸ att⁵²⁹ nu Karelarne enligt⁵³⁰ den⁵³¹ nordvestliga riktningen för den Finska folkvandringen skulle nå sina närwarande⁵³² nordliga bostäder i Kemska kretsen af Archangelska [Gubernementet,]⁵³³ kunde de icke gerna undvika det sydliga Dvinska⁵³⁴ landet. Detta⁵³⁵ land förwarar i sjelfva verket ett⁵³⁶ och annat spår af Karelarnes derwaro. Här finnes t. ex.⁵³⁷ en by i nejden af Archangelsk, som benämnes⁵³⁸ *Korela* (Коре́ла); ordet *Wiena*, hvaraf floden Dvina erhållit⁵³⁹ sitt namn, är allenast känt i den Karelska munarten, likaså *kalhu, skida*⁵⁴⁰, samt tilläfventyrs ännu ett och annat ortsnamn[.]⁵⁴¹ – Det är en högst märkwardig omständighet, att Nestor, hvilken så noga uppräknat de särskildta grenarne af den Finska stammen, att han till och med anfört Tavastarne eller Jemerne, i⁵⁴² sin folkförteckning icke särskildt omnämndt den Karelska folkstammen. Men⁵⁴³ då vi nu kommit den Bjarmiska befolkningens upphof på spåren, så finna wi, att hans Sawolotschkaja⁵⁴⁴ Tschud ju⁵⁴⁵ utgör namnet⁵⁴⁵ för Karelare. Ja! sjelfva den omständighet⁵⁴⁶, att ordet⁵⁴⁷ Karelare ej förekommer hos Nestor, kunde⁵⁴⁸ i brist på starkare⁵⁴⁹ skäl användas såsom bewis för den mening, att

- 549 *starkare skäl* || andra skäl
 550 *med [...] Karelare* || Sawolotsch[k]aja Tschud måste vara ident[isk]
 551 *Sawolotschkaja* || Castrén 1844: Sawolotskaja
 552 *den hypothes* || den icke alltför osannolika hypothes || Castrén 1844: den hypothesen
 553 Twentieth-century research does not accept the explanation but

med⁵⁵⁰ hans Sawolotsch[k]aja⁵⁵¹ Tschud måste förstås Karelare. Skulle man ännu våga på den⁵⁵² hypothes, att vårt *Sawolax* härstammar från det Ryska *Savolotschje*⁵⁵³, hvilket åtminstone⁵⁵⁴ synes oss ganska⁵⁵⁵ troligt, emedan man i andra språk ej finner någon rimlig härledning af ordet, så behöfves ej någon annan benämning för Karelare, emedan de ursprungligen utgjort samma stam med Savolaxarne. Wi lemna derivationen⁵⁵⁶ af ordet *Karjala* derhän; men om det härleder⁵⁵⁷ sig ur det Skandinaviska⁵⁵⁸: *Kyrjala*, så kunde Nestor icke⁵⁵⁹ gerna hafva kännedom af ifrågawarande namn.⁵⁶⁰

I det föregående omnämndes, att befolkningen vid Dvina-flodens nedra område begränsades af den Permska stammen [i]⁵⁶¹ syd-öst. Här uppstår alltså frågan: Kunde ej Permierne hafva utsträckt sina bopålar ända till Dvina och det Hvita Hafvet⁵⁶²? Såsom bekant är, woro⁵⁶³ Permierne i äldre tider talrika⁵⁶⁴ bosatta wid *Kama*^{xxi} ⁵⁶⁴, i anledning hvaraf de

---

xxi. Öfverhufvud bör man vid bestämmande af de Finska stammarnes äldre bostäder taga watten-dragen till sitt ögnamärke. Det inre af landet i norra Ryssland war och är till det mesta ännu idag en obedd ödemark.

- considers the origin of the word unclear. Itkonen – Joki 1983: 986. (TS)
- 554 *åtminstone synes* || syn[es] || Castrén 1844: synes
- 555 *ganska troligt* || ovedersägligt
- 556 *derivationen* || härledningen
- 557 *härleder sig* || 1. har sitt || 2. har sin stam
- 558 *Skandinaviska* || ~ ordet

559 *icke [...] namn* || Castrén 1844: ej gerna hafva någon kännedom af namnet Karelare

560 Settlement names derived from the root *Korela* are found in several places in the northern Dvina basin. It is quite clear that they are related to the Karelian ethnic group in a way or the other. There are also some appellative name types to be identified as Karelian in this region, and thus there is no doubt that (some kind of) Karelians inhabited parts of the Dvina basin.

Korela derives from earlier *Korъла* and there is no doubt that it is the same word as Finnic *karjala*. This word has been considered to be based on Fi. *karja* < Germanic *charja 'group of people' (cf. Grünthal 1993; Koivulehto 1997). However, the Ru. *Korъла* and Tver' Karelian *Kariela* both point to a second syllable diphthong. As the word belongs to a group of oikonyms with the suffix *-la*, there is reason to believe that the word is originally a settlement name, probably the denomination of the Old Korela or Käkisalmi (Modern Russian: *Прюозерск*), the old center of the Karelian population. The stem might well be the same element as that in the toponyms *Каръеполье*, *Karjaa*, etc., but the issue still needs to be investigated in detail. Many authors cite the Old Norse *Kyrjala-land* as the oldest attestation of the toponym *Karjala*, but as the Old Norse toponym cannot really be located, it is not absolutely certain whether this is the case. (JS)

561 Preposition added in Castrén 1844.

562 Here Castrén has written in the margin: *Obs. Schönings men[in]g.* Castrén means the Norwegian historian Gerhard Schønning (1722–1780) who is considered Norway's

- first professional historian. He wrote, among other things, the first history of Norway. Grankvist 2009. (TS)
- 563 *woro* [...] *Kama* || utgjort *Kama* i äldre tider medelpunkten för.
- 564 Changes in the footnote:
bestämmande || uppsökande || Castrén 1844: bestämmandet
ögnamärke. *Det inre* || ögnamärke. Ty i betraktande af den djupa vildhet, som vid deras invandring herrskade öfver Norden, || Castrén 1844 ögnamärke, ty det inre
Det inre [...] *war* || 1. Det inre af landet *war*
norra || nordliga
war || ~ wid deras tid
ännu idag || Castrén 1844: *ännu*
- 565 *eller* || vel
- 566 Today, *коми морт*, Komi man/person. (PK)
- 567 *på* [...] *bibehållen* || som de på många ställen bibehållit, fastän de
- 568 *hvilka* || som
- 569 Changes in the footnote:
vanligen || nu
Gam || 1. *Gam* (som enligt vår mening || 2. *Gam* (hvilket enligt vår mening är lika m[ed] || 3. *Gam* (hvilket ej är samma ord som *Jam* eller *Jem*) || Castrén 1844: *Gam* (?)
bebyggare || Castrén 1844: *inbyggare*
- 570 *Ostjakerne wid Ob* || det Obska
- 571 *utflyttat* || ej m
- 572 *nämnda* || sistnämnda
- 573 The Kama is discharging into the Volga from the north-east at N55°11' E49°24'. (TS)
- 574 *Ifrån Kama* || Häri[från]
- 575 *så* || samt
- 576 The Vyčegda River runs into the Dvina from the east at N61°17'6" E46°35'20". (TS)
- 577 The Sysola (Ru.)/Syktyv (Komi) runs into the Vyčegda at the city of Syktyvkar (former Ust'-Sysol'sk) at N61°41'15" E50°50'32". (TS)

äfvén kallat sig *Komy* eller⁵⁶⁵ *Komy-mort*⁵⁶⁶, folk af *Kama* – en benämning, som på⁵⁶⁷ många ställen blifvit bibehållen af Permier och Syrjäner hvilka⁵⁶⁸ allaredan trädte utom *Kama*-området^{xxii} ⁵⁶⁹ likasom *Ostjakerne*⁵⁷⁰ wid *Ob* ännu i dag kalla sig *C[h]ondy-chuj*, folk af *Konda*, ehuru de redan för sekler tillbaka utflyttat⁵⁷¹ från nämnda⁵⁷² flod-område.⁵⁷³ Ifrån⁵⁷⁴ *Kama* drogo sig *Permierne* undanträngde af *Ryssar* åt norr och nordvest, så⁵⁷⁵ att de ännu i dag anträffas wid floderna *Petschora*, *Wytschegda*⁵⁷⁶, *Sysola*⁵⁷⁷, *Lusa*⁵⁷⁸, *Waschka* (en biflod till *Mesen*)⁵⁷⁹ o. s. v. Ifrån *Waschka*⁵⁸⁰ se wi dem vidare draga sig till *Pinega*⁵⁸¹ samt från *Wytschegda* till *Dvina*⁵⁸². Wid floden *Pinega* finnes ännu åtminstone en *Syrjänsk vološt*, benämnd *Njuchtscha*⁵⁸³; och vid nedra *Dwina* förekomma⁵⁸⁴ äfvén några⁵⁸⁵ ehuru svaga spår efter den *Permska* stammen. Dessa inskränka sig till några få ortnamn, som härleda sig ur de *Syrjänska* orden *kurja*,^{xxiii} ⁵⁸⁶ vik af en flod (biflod?⁵⁸⁷)⁵⁸⁸, *Jur*, hufvud,⁵⁸⁹

xxii. Hos flere *Syrjänska* stammar har namnet *Komy* bortdött och de kalla sig vanligen efter den flod, hvarwid de för det närvarande äro bosatta. Dessa omtala *Komy*, *Gomy*, *Gam* såsom landets äldre bebyggare.

xxiii. *Padrokurja*, *Kuntschukurja*, *Bystrokurja*, *Valdakurja* o. s. v.

- 578 The Luza discharges into the Suxona from the south (east) at Velikij Ustjug at N60°43'50" E46°19'57". (TS)
- 579 The Vaška runs into the Mezen' from the southeast at N64°54'43" E45°42'0". (TS)

schelja, klippa^{xxiv}, *schanj*, skön⁵⁹⁰, *wa*, vatten⁵⁹¹ o. s. v. Nämnda⁵⁹² spår aftaga dess⁵⁹³ mera, ju närmare man kommer till Hvita Hafvet⁵⁹⁴. Det synes därför⁵⁹⁵, såsom skulle den Permska stammen begynt sprida sig allt⁵⁹⁶ mer och mera norrut, följande⁵⁹⁷ hamn i häl Karelarne⁵⁹⁸, men⁵⁹⁹ de hunno ej få fast fot vid Hafvet, förrän Novgoroderne inkräktade Dvina-landet och åtskiljde⁶⁰⁰ hvardera stammen, så att Karelarne nödgades draga⁶⁰¹ sig till vester.⁶⁰² Permierne deremot hålla sig öster om Dvina. Fullkomligt grundad är således *Schönings* mening, att ”*Jumala*-templet låg i medelpunkten af de länder, dem Finnar befolkade”, ty i trakten af nedra⁶⁰³ Dvina sammanstötte⁶⁰⁴ *Permier* eller *Syrjäner* och *Karelare*, *Wesser* (vid Bjelosero och Onega), kanske äfven *Jemer* eller *Tawaster*. Ja⁶⁰⁵ här igenfinnas⁶⁰⁶ till och med några spår⁶⁰⁷ efter Lapparne, fastän lika glesa, som de hvilka kvarblifvit efter Permierne. Man⁶⁰⁸ hör utom den wanliga traditionen om Tschuderne, att de varit ett åkerbrukande folk, stundom förtäljas, att de fört ett nomadiserande lefnadssätt, och att deras förnämsta [boskap]⁶⁰⁹ bestått i renar, som varit af den storlek och styrka, att en enda dragit efter sig en släda, hvilket endast⁶¹⁰ kan tillämpas på Lapparne. Äfven⁶¹¹ låta ur Lappskan åtskilliga ortsnamn härleda

xxiv. *Jurola*, *Juras* m. m.

- 580 *Waschka* || *Wytschegda*
 581 *Pinega* || floden *Pinega* hvarest <->
 582 *Dvina* || *Dvina*-floden
 583 *Njukča* at the *Sura*, N63°27'4"
 E45°31'26". (TS)
 584 *förekomma* || finnas

- 585 *några ehuru* || några om äfve[n]
 586 Change in the footnote: *Padrokurja* || T. ex. ~
 587 *biflod?* || 1. liten l || 2. liten m
 588 *курья*, bay (PK)
 589 *klippa* || Castrén 1844: backe
щелля, scarp of a bank (PK)
 590 *шань*, gentle, nice, good (PK)
 591 *ва*, water (PK)
 592 *Nämnda spår* [...] || 1. Men närmare till Hafvet finnas || 2. Närmare till Dv[ina]
 593 *dess mera* || Castrén 1844: alltmera
 594 *Hafvet* || ~, hvarest Karelarne woro det herrskande folket
 595 *derföre* || häraf
 596 *allt* [...] *mera* || allt mera || Castrén 1844: alltmera
 597 *följande* || men
 598 *Karelarne* || efter ~
 599 *men* [...] *Hafvet* || Castrén 1844: utan att dock hinna få fast fot vid hafvet
 600 *åtskiljde* || Castrén 1844: derigenom ~
 601 *draga* || dragit
 602 *vester. Permierne* || 1. vester. Novgoroderne || 2. vester. Der[emot] || Castrén 1844: vester, men Permierne
 603 *nedra* || N[edra]
 604 *sammanstötte* [...] *Jemer* || sammanstötte icke blott *Permier* eller *Syrjäner* och *Karelare*, utan äfven *Wesser* (vid Bjelosero och Onega), kanske till och med äfven *Jemer* || Castrén 1844: ~ samt kanske ~
 605 *Ja* || Castrén 1844: Ja,
 606 *igenfinnas* || anträffas
 607 *spår* || glesa ~
 608 *Man hör utom* || Här hör man jemte
 609 Missing word added in Castrén 1844.
 610 *endast kan tillämpas* || blott låter tillämpa sig
 611 *Äfven* [...] *härleda sig* || Castrén 1844: Äfven låta åtskilliga ortsnamn härleda sig från Lappskan

- 612 *Kuloj* || *Kuoloh*
 613 *af* || (so)
 614 *hjerta* || d[et]
 615 *det inre*; || ~ och juga jog
 616 *pats* || Castrén 1844: *pættse*
 617 *furu m. m.* || *furu*, Ugsche
 618 A.K. Matveev (Матвеев 2001) was of the opinion that the Saami toponyms form a fundamental layer of the substrate toponymy of the Arxangel'sk region. This point of view has been criticized on the basis of the lexical contents of the toponyms that do not represent the most common Saami toponymic formants or bases, as well as on the basis of the absence of ethnotoponyms that could be connected with the Saami people (cf. Саарикиви 2002; Saarikivi 2004). However, it is a fact that some substrate toponyms of the Dvina basin point to a source language that shared a number of phonematic and lexical innovations with the present Saami languages.

Many of the toponyms mentioned by Castrén are among those considered as Saami by Matveev. However, some of them are more likely Finnic, such as *Ваймуга*, the modern village of *Ваймуша*, likely from some Finnic personal name representing the lexeme **vaimo/u* 'spirit, soul' (> Fi. *vaimo* 'wife', Est. *vaim*: -u 'person', borrowed to Saami as SaaN *vaibmu* 'heart' and to Russian dialects as *воймать*, *воймовать*, cf. Saarikivi 2009: 129-131). The name of a neighbourhood in the city of Arxangel'sk *Соломбала* is, without doubt, formed from the lexemes pointing to an island (Finnic **saloj*, Saami **suoloh*) and a settlement (Finnic **poole* < **pola* > SaaN *bealli*), but the source language of the toponyms cannot be unambiguously identified. (JS)

sig, t. ex. *Kuloj*⁶¹² (flod), af *kuolle*, fisk, och det Finska *oja*, bäck, *Sollombala* och *Solosero*, af⁶¹³ *suollo*, ö, *Waimuga*, af *waimu*, *hjerta*⁶¹⁴, det⁶¹⁵ inre; *Patschesero* och *Patschegorskaja*, af *pats*⁶¹⁶, *furu*⁶¹⁷ m. m.⁶¹⁸ I Cholmogorska kretsen finnes ock en sjö, benämnd *Lopskoje*⁶¹⁹, den Lappska. Det mycket omtvistade ordet: *Samojed* låter lätt och naturligt härleda sig ur *Same* och *jedne*, såsom Lapparne benämna sig. Benämningen blef⁶²⁰ af Ryssarne öfverförd till⁶²¹ *Samojederne*, då Lapparne utrymde landet. För⁶²² öfrigt lemna Lapparnes nära förwandtskap med Finnarne samt begge⁶²³ stammarnes gemensamma vandringar i öfrigt det starkaste stöd för den mening, att de äfwen här broderligen åtföljt hvarandra. Att sluta⁶²⁴ af den Finska folkvandringens allmänna karakter, skedde det första inbrottet⁶²⁵ af Lapparne, desse efterföljdes af Finnarne, hvilka åter undandrefvos af den Permska stammen.⁶²⁶

Men låtom oss ännu⁶²⁷ förfölja den egentligen Finska stammen⁶²⁸ och tillse⁶²⁹ om spår af dess forna tillvaro i den Ryska Norden blott inskränka sig till området⁶³⁰ af Dvinafloden eller tilläfventyrs ännu annorstädes igenfinnas⁶³¹. Wi upptaga här ej till undersökning den af *Sjögrén* behandlade frågan om *Jemernes* bostäder i öster och söder, utan draga oss norrut till den nu så kallade Mesenska

- 619 *Lopskoje, den Lappska* || Castrén 1844: *Lopskoje* (den Lappska)
 620 *blef* || Castrén 1844: *blef* nemligen
 621 *till* || Castrén 1844: på
 622 *För [...] Lapparnes* || Castrén 1844: Dessutom lemna det sistnämnda folkets

kreten – den Skandinaviska sagans *Jotunheim*. Landets nuvarande innevånare⁶³² äro: *Ryssar*, boende wid floderna Mesen, Pjesa⁶³³, Tsilma⁶³⁴, vid utloppet af Petschera o. s. v; *Syrjäner* wid floden Ishma⁶³⁵ och öfra loppet af Petschora; *Samojeder*, nomadiserande på de skoglösa tundrorna wid Ishafvet. Alla dessa folkstammar förtälja, att Tschuderne, eller såsom Samojederne benämna dem: *Siirtje* varit landets ur-innevånare⁶³⁶. Enligt här på orten gängse berättelser, hvilka med få afvikelser äro desamma hos Ryssar, Syrjäner och Samojeder, hade Tschuderne [bott]⁶³⁷ dels i jord-gropar, dels i underjordiska hålör (пещеры), hvilka sistnämnda här och der⁶³⁸ anträffas wid stränderna af Petschora, Pinega⁶³⁹ och andra floder. Tschudernes antal har⁶⁴⁰ ej varit betydligt, enskildta familjer woro bosatta wid floderna Mesen, Pjosa, Petschora, Ishma, Pishma, Tsylma, Jugrina, Worotin m. fl.⁶⁴¹ Enligt skilda traditioner förde de antingen ett nomadiserande eller bofast lefnadssätt. Deras egendom bestod⁶⁴² i renar, bäfrar, räfvar, guld och silfver. Ofta anfallna af den vilda Samojed-stammen *Karatschea* nödgades de, för att beskydda⁶⁴³ sina skatter, nedgräfvä dem i jorden, hellst på obesökta och oåtkomliga ställen, på⁶⁴⁴ sjöholmar, under klippor, ja till och med i floders botten. Äfven skola Tschuderne varit utsatta

- 623 *begge* || de
 624 *sluta* || dömma
 625 *inbrottet [...] stammen* || Castrén 1844: uppbrottet af Lapparne. Finnarne, som efterföljde dem, blefvo åter beledsagade af den Permska stammen

- 626 In Castrén's time, it was believed that the peoples or tribes known in the contemporary world had existed as such from time immemorial and had wandered from their assumed original homelands to their present areas of settlement. This concept comes from Johann Gottfried von Herder (1744–1803) and other thinkers of Romanticism. Nisbet 1999. (TS)
 627 *ännu förfölja* || fullföl[ja] || Castrén 1844: ännu följa
 628 *stammen* || Castrén 1844: ~ på dess vandringar
 629 *tillse om spåren* || 1. tillse om den måhända icke || 2. tillse om den måhända ej varit mera utbredd || Castrén 1844: tillse, om spåren
 630 *området af Dvina-floden* || Castrén 1844: Dvinaflodens område
 631 *igenfinnas* || Castrén 1844: kunna ~
 632 *innevånare* || Castrén 1844: invånare
 633 The Peša (Pjoša) discharges into the Arctic Ocean at N66°53'42" E47°34'38". (TS)
 634 The Cilma runs into the Pečora from the west at N65°26'34" E52°5'55". (TS)
 635 The İzma (Ru.)/Iz'va (Komi) discharges into the Pečora from the southeast at 65°20'33" E52°50'59". (TS)
 636 *ur-innevånare* || Castrén 1844: urinvånare
 637 Missing word added in Castrén 1844.
 638 *här och der* || i mängd
 639 The Pinega discharges into the Dvina from the east at N64°8'1" E41°54'10". (TS)
 640 *har [...] enskildta* || Castrén 1844: var ej betydligt; blott enskilda
 641 *fl.* || m.
 642 *bestod i* || Castrén 1844: utgjordes i
 643 *beskydda* || Castrén 1844: skydda
 644 *på [...] ja* || Castrén 1844: såsom på sjöholmar och under klippor samt

- 645 *enligt* || en Rysk Tsar hade
 646 *ifrågawarande* || alla anbefallt
 647 *förordnat* || utgifvit den befallning
 648 *att [...]* *träd* || Castrén 1844: att de skulle söka afhugga hvar sitt träd
 649 *borde* || skulle
 650 *utkorade enviges-kämpe* || 1. ut[korade] || 2. af folket utkorade enviges-kämpe det || Castrén 1844: utkorade envigeskämpe
 651 *började* || 1. sökte fälla || 2. börj[ade] || 3. sökte fälla
 652 *drogo* || fl[ydde]
 653 *under* || Castrén 1844: in i
 654 *jorden skola* || Castrén 1844: jorden, sägas
 655 *ega förmågan* || understundom wa[ndra]
 656 Missing word added in Castrén 1844.
 657 *de skola [...]* || ja! de hafva till och med någon gång blifvit sedda || Castrén 1844: i synnerhet skola de, enligt hvad Samojederna berätta
 658 Kolguev is an island off the northern coast of Russia at N69°7' E49°9'. (TS)
 659 *höras* || Castrén 1844: förnimmas
 660 *Om [...]* *formen* || Castrén 1844: Om man nu afkläder dessa och andra dem liknande berättelser sin mythiska drägt
 661 *formen* || 1. sloga || 2. svep
 662 *knapt [...]* *ting* || 1. blott det || 2. endast || 3. knapt något || Castrén 1844: knappt något
 663 *deras boningsplatser* || de jordgropp[ar]

för fiendtligheter af Ryssar, och enligt⁶⁴⁵ traditionen hade en Rysk Tsar till afbrytande af ifrågawarande⁶⁴⁶ fiendtligheter förordnat⁶⁴⁷ ett envig emellan en Tschud och en Rysse bestående deruti, att⁶⁴⁸ de ifrån hvar sin sida skulle söka afhugga ett träd. Landet borde⁶⁴⁹ enligt Tsarens förordnande besittas af det folk, hvars utkorade⁶⁵⁰ enviges-kämpe lyckades att förr fälla trädet. Ryssen segrade derigenom, att han afhög trädets högre upp wid stammen, då deremot Tschuden enligt sin vana började⁶⁵¹ började hugga tätt invid sjelfva roten. Härefter drogo⁶⁵² sig Tschuderne under⁶⁵³ jorden och lefva der i rik besittning af mammuth-djur (deras renar), bäfrar, räfvar, guld, silfver och andra dyrbarheter. Ehuru boende under jorden⁶⁵⁴ skola de likväl ega⁶⁵⁵ förmågan [att]⁶⁵⁶ i osynlig gestalt färdas ofvan jord; de⁶⁵⁷ skola, berätta Samojederna, i synnerhet låta höra af sig på ön Kalgujeff⁶⁵⁸, hvarest ofta hundar skälla och röster höras⁶⁵⁹, utan att något tält finnes i hela nejden.

Om⁶⁶⁰ man ur dessa och andra dem liknande berättelser afkläder den mythiska formen⁶⁶¹, så återstår såsom ett positivt resultat för historien knapt⁶⁶² någon ting vidare än ryktet om en försvunnen Tschudisk folkätt. Af allt det öfriga, som traditionen tillskrifver detta urfolk, kunna blott deras⁶⁶³ boningsplatser

eller de så kallade Tschud-grafvarne komma i betraktande. Sådana träffas talrikt⁶⁶⁴ uti de⁶⁶⁵ sydliga delarne af Mesenska kretsen, samt vid nedra loppet af Petschora. De äro wanliga jord-gropar inwändigt bevuxna med en ymnig moss. Medelst gräfning har jag i deras botten samt vid sidorna funnit en myckenhet bränd aska, brända stenar och förstenadt kol.⁶⁶⁶ Stundom har man i dem äfven⁶⁶⁷ funnit jern- och koppar-verktyg, hvilka⁶⁶⁸ gifvit anledning till den förmodan hos allmogen⁶⁶⁹, att ifrågarande grafvar af Tschuderne blifvit begagnade till smidjor. Wid⁶⁷⁰ grafvarne finner man ofta ett eller flere stenrösen, som påtagligen äro sammanfallna ugnar af badstugor och boningshus – en omständighet, som synes lända till stöd för nyssnämnda förmodan. Emellertid förtjenar den allmänna traditionen, att Tschuderne bott i jord-gropar, all aktning och innehåller i sig intet⁶⁷¹ motsägende. Twertom bewisar det dubbla bonings-sättet endast öfvergången ifrån ett nomadiserande till en⁶⁷² bofast lefnadsart, såsom man ännu i dag hos många Lappska nybyggare ser tält och stugor stå⁶⁷³ bredvid hvarandra. Frågan är nu endast den, hvilken folkstam hafva dessa grafvar tillhört? I⁶⁷⁴ de nordligare delarne af Finland har jag funnit jord-gropar af samma construction, innehållande äfven aska[,] kol och andra

- 664 *talrikt* || i ymnighet
 665 *de [...]* *kretsen* || den Mesenska kretsen
 666 The remains described by Castrén might be those of dwellings or some metalworking pits. There are pits related to metal production from the Vanvizdinskaja Culture (6th to 10th centuries CE) in the area. Королев & al. 1997: 427–428. (TS)
 667 *äfven funnit* || Castrén 1844: anträffat
 668 *hvilka [...]* *allmogen* || Castrén 1844: hvilket hos allmogen gifvit anledning till den förmodan
 669 *tradition* || förmodan hos allmogen
 670 *Wid [...]* *man* || Castrén 1844: Vid grafvarna finnas
 671 *intet* || Castrén 1844: ingenting
 672 *en [...]* *lefnadsart* || ett bofast lefnadsätt || Castrén 1844: ett bofast lif
 673 *stå* || br[edvid]
 674 *I [...]* *äfven* || Castrén 1844: I sådant afseende förtjenar omnämnas, att jag i de nordligare delarna af Finland funnit jordgropar af enahanda konstruktion, hvilka på samma sätt innehålla

- 675 Castrén documented these remains during his journeys of 1838 and 1839. See his travels in this series. (TS)
- 676 *begagnade* || Castrén 1844: begagna
- 677 *boningar* || Castrén 1844: bostäder
- 678 *såsom* || hvilket reda[n]
- 679 *eg.* || eller
- 680 *angående* || i afseende å
- 681 *ur-innewånare* || Castrén 1844: urin-vånare
- 682 *närwarande ethnographiska* || Castrén 1844: nuvarande ethnografiska
- 683 *kunna* || Castrén 1844: kunde
- 684 *af* || Castrén 1844: efter
- 685 *silfver-fat och silfver-mynt* || Castrén 1844: silfverfat och silfvermynt
- 686 *spjut* || kopp[ar]
- 687 *knifvar* || o[ch]
- 688 *hafva [...] förlorade* || hafva dels antingen gått förlorade eller forwar[as]
- 689 *om de äfven* || i hvarje fall ej mycket
- 690 *kunde* || <-->
- 691 The next generation of researchers after Castrén discovered the possibilities of using archaeological source material after studying the comparative methodology developed in Scandinavia in the 1860s and 1870s. Aspelin 1875: 158–209. (TS)
- 692 *nu* || Castrén 1844: derföre
- 693 *den* || 1. den || 2. det || 3. d
- 694 *språket. [...] idiotismer* || 1. språket. De flesta här gällande idiotismer i Ryskan h || 2. språket och med dess tillhjälp söker <----> || Castrén 1844: språket, med hvars tillhjälp tydliga spår af en tidigare Finsk befolkning i landet ännu låta uppvisa sig. I den Mesenska kretsen finnas samma, ja till och med ännu flere från Finskan lånade språk-egenheter
- 695 *ännu [...] landet* || 1. kunna <--> || 2. kunna uppdaga, att utom de nu i landet nu bosatta trenne folkslagen ännu ett

förbrända ämnen. De hafva enligt traditionen varit försedda med tak och skola tjenat Lapparne till bostäd. ⁶⁷⁵ Om Oštjakerne är det en känd sak, att de till en del ännu begagnade ⁶⁷⁶ sig af likartade boningar ⁶⁷⁷. Äfwen Syrjänerne hafva i äldre tider egt enahanda bostäder, såsom ⁶⁷⁸ man kan sluta af ordet *gort*, hvilket på en gång betyder *grop* och *hem*, t. ex. *mun gortä*, gå hem, eg[entligen] ⁶⁷⁹ gå i gropen. Tschud-grafvarne lemna följakteligen icke något säkert resultat angående ⁶⁸⁰ landets ur-innewånare ⁶⁸¹. Med afseende å närwarande ⁶⁸² ethnographiska förhållanden kunna ⁶⁸³ de med största skäl tillskrifvas Syrjänerne.

Bland öfriga fornlemningar af ⁶⁸⁴ Tschuderne omtalar man i Mesenska kretsen särskilda jordfynd, såsom guldringar, armband, silfverfat ⁶⁸⁵ och silfver-mynt, små lerkärl, spjut ⁶⁸⁶ och pilar, knifvar ⁶⁸⁷, yxor m. m. Men dessa antiquiteter hafva ⁶⁸⁸ redan gått förlorade och torde om ⁶⁸⁹ de äfven kunde ⁶⁹⁰ upptäckas, ej wara mycket bewisande. ⁶⁹¹ Wi wilja nu ⁶⁹² tillgripa den yttersta utväg, som ännu återstår till utredande af den Tschud-stam, som enligt traditionen tidigaßt bebott den ⁶⁹³ Mesenska kretsen, nemligen *språket*. ⁶⁹⁴ Med dess tillhjälp hoppas wi ännu ⁶⁹⁵ kunna uppdaga spår af en tidigare Finsk befolkning i landet. I det föregående omnämndes, att i den Mesenska kretsen

- 696 *i [...] Dwina* || 1. wi[d] || 2. de || 3. <--> || 4. wid Dvina-flod[en]
- 697 *förekomma* || 1. finnas här || 2. ~ || 3. finnas
- 698 *en mängd* || Castrén 1844: åtskilliga
- 699 *kunna* || u[r]

finnas desamma, ja ännu flere ifrån Finskan lånade idiotismer, än i⁶⁹⁶ nejden af Archangelsk wid nedra Dwina. Likaså förekomma⁶⁹⁷ äfven här en⁶⁹⁸ mängd ortsnamn, hvilka endast kunna⁶⁹⁹ ur⁷⁰⁰ Finskan härledas. Sådana⁷⁰¹ finnas i största antal wid nedra Petschora, t. ex. *Noriga* af *nori*, räfgrop, och *joki*, flod, *Kuja*⁷⁰², tåg, *Oksinskaja* af *oksa*, gren, *Pilemskaja*, af *piilo*, gömsle, *Jokuschi*⁷⁰³ af *joki*, *Sula*, öppen, odlad, *Laja* (flod) af *laaja*, wid m. fl. Dessutom förekomma här och der namnen *Ishma*, af *iso maa* (se⁷⁰⁴ ofvan), *Tsilma* af *kylmä*, kall, *Pesa* af *pesä*, bo⁷⁰⁵; *Asapolskaja*, af *asun*, bo⁷⁰⁶ och *поле*, fält; *Lamposchenskaja* af *lampi*, wattengöl;⁷⁰⁷ *Tetrogorskaja*, af *tetri*, tjäder och *zopa*; *Kymskaja*, af *kymi*, stor elf, moder-flod, *Radoma*, svedje-land, af *raataa*, arbete⁷⁰⁸, svedja och *maa*; *Paloshelskaja*, af *palo*, brand och det Syrjänska ordet *shelja*⁷⁰⁹, klippa o. s. v. Onekligen äro de flesta ortsnamn i Mesenska kretsen, som ej ega sin rot i Ryskan, af Syrjänsk upprinnelse, men då här äfven förekomma Finska ortsnamn⁷¹⁰, då vidare sjelfva⁷¹¹ Syrjänerne ega traditioner om en annan⁷¹² tidigare befolkning i landet, så synes man häraf wara befogad till den slutsats, att Karelarne en dag utsträckt sina bostäder ända upp till Ishafvets kuster.⁷¹³

Det wore en ringa möda att på detta⁷¹⁴ wis förfölja Finnarne ännu⁷¹⁵ långt in i Sibirien

700 *ur* [...] härledas. || Castrén 1844: härledas ur Finskan.

701 *Sådana* [...] *Petschora* || Dessa förekomma i största antal wid öfra nedra *Petschora*, hvarest man finner träffar såsom ortsnamn bya-namnen

702 *Kuja* || Ky[я]

703 *Jokuschi af joki*, || ~ samt dessutom floderna Su[la] || Castrén 1844: *Jokuschets*, af *joki*;

704 (*se* [...]) *Tsilma* || o. s. [v.] ~

705 *bo* || Castrén 1844: ~, näste

706 *bo* || Castrén 1844: ~, vistas

707 *wattengöl*; || Castrén 1844: göl,

708 *arbete* || sv[edja]

709 *shelja* [...] o. s. v. || Castrén 1844: *schelja*, backe m. m.

710 *ortsnamn* || Castrén 1844: benämningar

The toponyms of the Mezen' basin remain poorly investigated. Castrén's idea that the names can only be interpreted on the basis of Finnic languages ("ur Finskan") cannot be verified with certainty. Some seemingly Finnic names such as *Палошцельская* are composed of words that occur as borrowings in Russian dialects. Other toponyms mentioned by Castrén are of Komi origin, such as *Ижма*, in Komi *Изъва* (< *изъ* 'stone' *ва* 'water, river'). Still others might well be of Finnic origin, such as *Сула* (from the stem meaning 'thaw, free from ice'), *Тетрогорская* (indeed from Eastern Finnic *tetri* 'black grouse, *Tetrao tetrix*' used as a personal name?), *Азапольская* (from a personal name element?), etc. (JS)

711 *sjelfva Syrjänerne* || Syrjänerne sjelfva || Castrén 1844: sjelfve Syrjänerne

712 *annan* || tid[igare]

713 In the same way local names were used to define the extension of ancient Finnish habitation by David Emmanuel Daniel Europaeus (1820–1884), and he also attempted to prove his results by using archaeology and anthropology. Lehtikoinen 1988: 113–115; Edgren 1988: 128–130; Salminen 2003b: 47–49. (TS)

714 *detta* || m

715 *ännu* [...] *Sibirien* || 1. ända till Altaj || 2. ända till medlersta Altaj

- 716 *jag [...] tid* || 1. vi wilja uppskjuta härmed intill dess || 2. jag vill spara härmed intill den
- 717 *då [...] vandringar* || då wi sjelfva besökt ~~den~~ nämnda bergsbygd, ~~samt~~ och der måhända funnit ännu tydligare af ~~våra förfäders~~ Finnarnes forntida wandringar
- 718 *det torde* || hoppas kunna
- 719 *wida rikhaltigare* || Castrén 1844: rikhaltigare
- 720 On p. 163 of the manuscript there is a list of local names (toponyms) assumed to be Finnic by Castrén. The same names are also repeated in his travel notes and diaries from Siberia. Surgut is a town in western Siberia at N61°13'55" E73°26'46". (TS)
- 721 *Салымская* || Sal[ymskaja]
- 722 It was relatively typical of Castrén to write a word or place-name partly with Cyrillic and partly with Latin alphabet as he also did here. (TS)
- 723 The town of Minusinsk is situated in Minusinsk Valley on the river Minusa, a tributary to the Yenisei on its upper course in western Siberia at N53°42'34" 91°41'7". Its surroundings have been famous since early 18th century for its prehistoric graves. For a map of the most important archaeological sites in the area, see Salminen 2003b: 214–215. (TS)
- 724 The manuscript KK Coll. 539.29.13 (Varia 4.13) p. 589–608 consists of a notebook or loose sheets, the size of which is ca. 18.5 x 22 cm. It is untitled, and the title under which the article was published has been provided by the editor of *NRF*, Castrén 1870b.
- 725 The manuscript begins with three fragmentary beginnings, which Castrén has stricken out: 1. De colossala grafstenar, som stodo uppresta, wid kring hwarje kurgan woro så talrika || 2. öfverraskades

men jag⁷¹⁶ vill spara härmed intill en annan tid, då⁷¹⁷ det torde⁷¹⁸ blifva mig möjligt att meddela wida⁷¹⁹ rikhaltigare upplysningar om våra förfäders forntida vandringar.

*Surgut*⁷²⁰

Селяровская. *Silja rova*
*Салымская*⁷²¹ – *Sile ma*
Пимская, pimiä
 Демианский, Немянский, niemi
 Кондинская, kanta
*Пельмский Пельт*⁷²², piilo
 Юкадинская, joki?

3 [Om kurganer eller s. k.
Tschud-kummel i den
Minusinska⁷²³ kretsen]⁷²⁴

Denna⁷²⁵ stepp hade naturen danat lika jemn och lika kal⁷²⁶, såsom alla de andra; men människorna hafwa gifvit den ett helt annat utseende. De hafva förwandlat steppen till en begravningsplats, staplat⁷²⁷ derpå höga kummel och kring kumlen uppreßt en⁷²⁸ skog af colossala grafstenar. Allt⁷²⁹ detta sägas Tschuderne hafva tillwägabragt⁷³⁰, och kumlen⁷³¹ hafva derföre både af bildade och obildade wanl. bl. benämnde Tschud-kummel eller Tschud-grafwar.⁷³²

Ifråg[avarande]⁷³³ kummel anträffas sällan och sparsamt på berg och höjder, men deremot i ganska stor mängd på lågländta stepper i⁷³⁴ närheten af⁷³⁵ sjöar eller floder. Till⁷³⁶ sin form äro de fyrkantiga, stundom⁷³⁷ qvadratformiga, men vanligen parallelogrammer.^{xxv} Somliga bland dem äro jemna⁷³⁸, andra i⁷³⁹ midten insjunkna⁷⁴⁰ något nedanom jorden, de flesta höja sig 1–2 fot öfver⁷⁴¹ jordytan, och man träffar till och med kummel, som äro mera än en sashen⁷⁴² höga. Deras längd omvexlar ifrån 2–3 ända till

xxv. Se p. [91].

mitt öga att <-> || 3. såg jag mig från alla håll omgifven från kurganer och kurgan-stenar.

726 kal || skoglös

727 staplat || rest

728 en [...] grafstenar || 1. colossala || 2. grafstenar af sådan storlek i en sådan mängd, att

729 Allt [...] Tschud-grafwar. || Folket säger att endast en ochristen jättekraft sådan de tilldela de gamla Tschuderne, förmått uppresa dessa kummel och grafstenar; wi äro förpliktade att skänka dessa märkvärdiga fornlemningar några ögonblicks uppmärksamhet.

730 Castrén refers to the folklore about Chuds in his article *Om Savolotscheskaja Tschud* as well as in his travel notes of 1842 from the region of Pinega and of 1847 from southern Siberia. Furthermore, the same folklore was related by Johan Reinhold Aspelin (1842–1915) by quoting the beginning of this article by Castrén. Aspelin 1875: 69–72. (TS)

731 kumlen [...] benämnde || kumlen benämnas

732 Tschud-grafwar. || 1. ~ I sednare tider har || 2. ~ Wi anse oss förpliktade att skänka några ögonblicks uppmärksamhet

733 Ifråg. [...] stepper || 1. De anträffas wanl[igen] wid || 2. De anträffas wanl. på långländta [sic] || 3. De anträffas wanl. på stepper

i || wi[d].

735 af sjöar || af en

736 Till sin form || 1. Endast undantagswis || 2. Deras form är fyrkantig.

737 stundom || sällan

738 jemna, andra || jemna med

739 i midten || till och med ~

740 insjunkna || någon

741 öfver || ofvanom

742 Sažen (сажень) = 3 arshin, ca. 213 cm.

743 20–30 *sasch. och* || 1. 20 *saschener*
och || 10

744 The size and height of the kurgans vary in different cultures. The earliest kurgans of the Chalcolithic Afanas'eva Culture (ca. 3300–2000 BCE) are low. Some of them are personal burial mounds, while others are small collective ones. In the Okunev phase (2000–1500 BCE) there are small quadrangular graves with stone walls, and in the Andronovo horizon (ca. 1500–900 BCE) wooden grave chambers (in the west stone chambers). Every grave in an Andronovo collective burial mound is surrounded with stones, which has been interpreted as a sign of social change. Several Andronovo burials also contain animals and chariots as well as other wheeled vehicles. The most common kurgans in the Minusinsk area are those of the Karasuk Culture (ca. 1500–800). In Karasuk kurgans there are stone cists surrounded with quadrangular stone walls; in the Altai region the Karasuk kurgans are very low, without any marker on the surface of the earth above it, but in the Minusinsk area they are higher. The mounds contain only male burials. The most splendid finds are from the Tagar Culture (700–100 BCE), and the largest kurgans belong to this period. On the other hand, there are also small Tagar kurgans. It is typical for them to have stone steles in each corner and also be surrounded by similar steles. The inner structures vary, but in the large kurgans of the latest phase there are often wooden chambers that have been burnt. All these cultural phases and horizons belong to the Bronze Age. Simultaneously

20–30⁷⁴³ *sasch[en]* och *bredde[n]* är lika omvexlande.⁷⁴⁴ Kurganerna⁷⁴⁵ äro på alla sidor omgifna af en *stenvägg*⁷⁴⁶, som *stundom*⁷⁴⁷ är *insjunknen* och *öfvervuxen* med *jord*, men *wanligen* höjer sig några tum öfver den *angränsande jordytan*. Enahanda *wäggar löpa ofta twersöfver kumlen* och *dela grafvarna i skilda afdelningar*.⁷⁴⁸ Nämnda *wäggar bestå wanligen af tunna*⁷⁴⁹ *schiffer-sten*⁷⁵⁰, *stundom äfven af annan stenart*.⁷⁵¹ Äger⁷⁵² *kumlet formen af en parallelogram*, så äro dess *smala ändar ställda i n[ord]v[est]*⁷⁵³ och *s[yd]o[st]*. I *qvadratformiga* och *alla slags*⁷⁵⁴ *rectangulära kummel löpa*⁷⁵⁵ *diagonalerna i det närma ste mot norr och söder, öster och vester*. *Kring*⁷⁵⁶ *de flesta kummel ser man ett större eller mindre antal ansenliga*⁷⁵⁷ *stenar, hvilka stå uppresta*⁷⁵⁸ *så wäl wid hörnen som sidorna af kumlet*.⁷⁵⁹ *Somliga*⁷⁶⁰ *kurganstenar höja sig blott några*⁷⁶¹ *tum, andra deremot flera (1–5) alnar öfver jorden*. De⁷⁶² *bestå vanl[igen] af schiffer och äro ställda stundom med breda*⁷⁶³, *oftare med smala ändan mot kurganen*. *Ehuru m[yc]k[e]t olika formade äro dock de ojemförligt flesta kurganstenarna i*⁷⁶⁴ *öfra ändan något spetsade*. *Många bl[and] dem hafva utseendet af trianglar*⁷⁶⁵. I⁷⁶⁶ *andra observerar man oformliga conturer af*⁷⁶⁷ *hufvud och axlar*. På en *graf på Sag[aiska] steppen*⁷⁶⁸ *stod tillföre en sten med uthugget upp-*⁷⁶⁹ *och*

nedvändt manligt beläte, men kurganen⁷⁷⁰ är nu uppgräfvnen och stenen kullstjelp⁷⁷¹[.]⁷⁷² På samma kurgan stod äfven en sten med 59 streck, betecknande tvifvelsutän, att den af lidne varit 59 år gammal. Ej långt ifrån detta ställe stod på⁷⁷³ en annan kurgan en qvinlig bild, inhuggen i en flat sten. Äfven denna kurgan har bl[ifvit] upp-röddjad utan n[å]g[ot] gagn för vet[enskapen]. Begge dessa bilder äro aftecknade i Bil[aga] 1.⁷⁷⁴ №. På samma Bil[aga]⁷⁷⁵ finnes dessutom en bild, befintlig ej långt ifrån den Sag[aiska] do-men⁷⁷⁶, som njuter en Gudomlig dyrkan. Bilden är aftagen både <en face> och profil.⁷⁷⁷ Bekant är att på somliga kurganstenar äro⁷⁷⁸ inristade tecken, som likna sig till bokst[ä]fver]. Sådana äro anförda i Bil[agor].⁷⁷⁹

Alla⁷⁸⁰ de af mig öppnade Tschudgrafwar hafwa inwändigt varit af ungefär enahanda construction. Efter⁷⁸¹ att hafva uppkastat det öfversta jordlagret, har jag nästan⁷⁸² alltid, åtminstone i midten af grafwen funnit ett stenröse. Ofta hafva⁷⁸³ ofwanom röset anträffats m[enni]sko-skeletter, bland⁷⁸⁴ hvilka många varit af m[yc]k[e]t sentida ursprung.⁷⁸⁵ Nedanom stenröset har jag nästan alltid funnit ruttet träd, ben af hästar, får och menniskor, söndrade lerkrus m. m., men sällan något fullständigt mennisko-skelett. Det tyckes såsom skulle den stora stenmassan hafva krossat de ruttande benen. På sidorna om

with the Tagar Culture there is the Pazyryk Culture in the Altai region, and they are followed by the Taštyk Culture (0–400 CE) that has been connected to the arrival of the Kyrgyz to the area. The Taštyk Culture also built kurgans. Mallory 1997a; Mallory 1997b; Mallory 1997c; Grjasnow 1970: 51–52, 64–65, 95–96, 104–106, 158–160, 235–238; Anthony 2007: 307–311, 448–450. (TS)

- 745 *Kurganerna* || De flesta
 746 *stenvägg* || vägg
 747 *stundom är insjunken* || 1. stundom || 2. ofta insjunkit
 748 Castrén's words about stone walls and separate departments make it probable that these kurgans are from the Karasuk Culture. Cf. above. (TS)
 749 *tunna* || smala
 750 *schiffer-sten* || schiffer-skifvor
 751 Here Castrén has marked a footnote a), which can be the same "se p. 10" as in the previous manuscript page. There are no other footnotes here.
 752 *Äger kumlen* || Är grafven
 753 *nv. och so.* || 1. nv. och so dial || 2. nv. och so men om uppgifva || 3. nv. och so och i alla slags rectan[gulära]
 754 *slags* || andra.
 755 *löpa* || ut
 756 *Kring de* || De
 757 *ansenliga stenar* || stenar
 758 *uppresta* || wa
 759 Such stone steles are typical especially for Tagar Culture graves but they can be found also on Okunev, Karasuk and Taštyk graves. Esin 2009; Esin 2010; Леонтьев et al. 2006 and the references above. (TS)
 760 *Somliga kurganstenar* || Somliga bland dem
 761 *några* || en.

- 762 *De bestå vanl[igen] [...] || 1. Till sin form äro de m[yc]k[e]t olika, men || 2. Dessa stenar hafva ofta en*
 763 *breda || smalare*
 764 *i [...] spetsade || 1. sp[etsade] || 2. något spetsade*
 765 *trianglar || ordentliga ~*
 766 *I || Wid*
 767 *af || och*
 768 *The Sagajsk steppe is situated around the village of Sagajskoe and the Karatjuga River at ca. N53°39' E92°47'. (TS)*
 769 *upp- [...] beläte || m[enni]sko-beläte*
 770 *kurganen || stenen*
- 771 *kullstjelpt || kullstjelpt (se Bil. A*
 772 *Anthropomorphic figures are represented on stone steles of various periods. The more naturalistic figures are from the Okunev and Tagar periods, but the ones from the Karasuk Culture are usually of a more schematic type. Кожин 2013; Esin 2009; Есин 2010. (TS)*
 773 *på [...] bild || en qvinlig bild*
 774 *The pictures referred to here will be published together with Castrén's field notes in the volume of his travels in this series. They have*

- previously been published in Aspelin 1901.
- 775 *Bil.* || <--->
- 776 The village of Sagajskoe at N53°38'32" E92°47'32". (TS)
- 777 *profil.* || ~ De består ofta merendels af schiffer-sten och stå äro ställda än stundom med sin breda, oftare med sin smala sida emot kurganen.
- 778 *på somliga kurganstenar äro* || somliga kurganstenar äga
- 779 Published in the volume of Castrén's travel diaries in this series.
- 780 *Alla [...]* || Kurganernas inre construction
- 781 *Efter* || 1. Nedanom || 2. Efter att bortkastat det öfra jordlagret har jag åtminstone midt på grafwen alltid mött ett stenröse stundom har jag || 3. Ofvanom röset har jag ofta funnit lik.
- 782 *nästan alltid* || alltid
- 783 *hafwa [...]* *anträffats* || hafva jag ofvanom röset anträffat
- 784 *bland [...]* *warit* || 1. hvilka blifvit ofta || 2. hvilka blifvit stundom
- 785 *ursprung.* || ursprung, ty det är Tat[arerne]s sed att begrafva sina döda i gamla Tschud-kummel, då inga berg finnas i närheten.

- 786 *har [...] saknats* || är stenröset wi
 787 *åtminstone* || också
 788 *Här hafva* || Deremot har
 789 *i [...] graf* || i graf
 790 *kullfallna och rubbade* || rubbade
 791 *det [...] liken* || det ena liket
 792 *på [...] anmg* || på sida, de sistnämnda
 793 *de sistnämnda* || de på sida
 794 *vanl. varit* || äro
 795 *och* || äfven
 796 *merendels begrafna* || 1. att de oftast antr || 2. sådana lik oftast anträffas || 3. merendels lagda
 797 *Alla lik [...] solen.* || 1. Alla || 2. ~~Liken~~ De döda äro lagda på tvärsidan af grafven och så ställda alla de på sida, att hos alla de på sida lagda lik ögonen äro riktade mot den uppåtgående solen.
 798 Here Castrén wrote a footnote that he did not complete and eventually struck out: Må man härwid erinra sig hvad som
 799 *I förhållande [...]* || Erinrande
 800 *träffas* || ligg[a/er]
 801 *djup.* || djup eller n[å]g[o]t deröfv
 802 *kistan* || grafven
 803 It is apparent that these burials are from the Chalcolithic Period or Bronze Age, but there are some inconsistencies in Castrén's description of their contents. The burials, in which the dead have been buried lying on their side, facing northeast are typical, above all, of the Andronovo Culture, but usually the Andronovo graves do not contain more than one set of human remains each. Also there are usually not daggers in them, but daggers appear in the Tagar burials of the Late Bronze Age. Knives are typical of Karasuk and Tagar burials. Grjasnow 1970: 95–96. (TS)

grafven har⁷⁸⁶ stenröset antingen saknats eller åtminstone⁷⁸⁷ varit ganska obetydligt. Här⁷⁸⁸ hafva äfwen skeletterna varit bättre bewarade. Jag har i⁷⁸⁹ hvarje graf wanligen funnit ett större antal (4–12) mer eller mindre fullständiga m[en]ni]sko-skeletter. De synes alltid hafva blifvit lagda i kistor antingen af träd eller sten, ehuru trädkistorna redan till det mesta äro förruttnade och stenkistorna äfven ofta kullfallna⁷⁹⁰ och rubbade. På de flesta ställen har jag funnit tvenne lik lagda i samma kista tätt inwid h[varan]dra. Då det⁷⁹¹ ena af liken ofta varit rubbadt och mycket illa faret, så kan häraf slutas, att grafven blifvit öppnad för att gifva rum åt den aflidnes andra hälft. Liken har jag funnit liggande än på rygg, än på⁷⁹² sida, och härvid trott mig göra den anm[ärknin]g, att de sistnämnda⁷⁹³ liken vanl[igen] varit⁷⁹⁴ äldre än de öfriga, och⁷⁹⁵ merendels begrafna⁷⁹⁶ i midten af grafven. Alla⁷⁹⁷ lik hafva blifvit lagda på tvärsidan om grafven och så ställda, att de aflidnes ögon, i s[y]nner]het de på sida begrafna likens, äro riktade gent mot den uppåtgående solen.⁷⁹⁸ I⁷⁹⁹ förhållande till den omgifvande jordytan träffas⁸⁰⁰ liken gemenl[igen] på vid pass 1. arsh[in]s djup.⁸⁰¹ Något högre finnas, såsom redan nämndt är, ben af hästar, får, hundar, m. m. I sjelfva kistan⁸⁰² har jag esomoftast upptäckt bräckliga lerkrus, knifwar, dolkar, sadeltyg af koppar, men intet af jern.⁸⁰³

De af mig sålunda i korthet beskrifna grafvarna delas af många andra förf[attare] i 2^{ne} slag, som på måfå blifvit kall[a]de Tschud[iska] och Kirg[isiska].⁸⁰⁴ De förra sägas wara högre och försedda med stora grafstenar, de sednare deremot jemnhöga med marken och i⁸⁰⁵ saknad af några⁸⁰⁶ kurganstenar. Detta är en högst märkvärdig dist[inction], ty enl[igt] mina undersökningar höra ju de med marken jemnhöga till de uräldsta⁸⁰⁷ kurganer. I dem är redan⁸⁰⁸ allt förmultnat och orsaken till deras lågländta besk[affenhet] är påt[agligen] den, att kumlet under tidernas lopp insjunkit. I⁸⁰⁹ grund falsk är den uppgift, att endast höga kurg[aner] äro försedda med grafstenar. Dessa anträffas wid höga⁸¹⁰ och låga, stora och små kurganer. Att det äfven gifves höga kurganer som äro⁸¹¹ ganska gamla, kan väl icke bestridas; men man är alltid säkrare att finna ett oförruttnadt skelett i de n[å]g[o]t upphöjda, än de låga och insjunkna kurganerna.⁸¹² Hos Pallas skall⁸¹³, enl[igt] Ryska förf[attare]s vittnesbörd, äfven förekomma⁸¹⁴ en indelning i enskilda [och]⁸¹⁵ familje-grafvar, samt i sten-kurganer⁸¹⁶ (majaker), jord- och schiffer-kurganer⁸¹⁷ eller de så k[al]l[a]de *pliti*.⁸¹⁸ Tillvaron af enskildta grafvar⁸¹⁹ lemna jag derhän⁸²⁰, men vill⁸²¹ dock anmärka, att jag ej öppnat en enda *gammal* graf, som skulle innehållit blott [ett] enda lik. Indelningen i

804 It is unclear whose division Cast-rén actually refers to. On the other hand when concepts like “Chud” were applied to anything unknown or alien, it also referred to everything belonging to the disappeared inhabitants of the area, and by that way it was easy to set as a counterpart of Kyrgyz that continued living there. Grigorij Ivanovič Spasskij (1784–1864) divided the kurgans explicitly to “Chud” and “Kyrgyz” types. Спасский 1818: 32 (159). Also in main features the divisions by Peter Simon Pallas (1741–1811) and Johann Georg Gmelin (1709–1755), see Pallas 1776: 361–362, 384–385 and Gmelin 1752: 317–318. The divisions of both of them are, however, more detailed, see Pallas 1776: 356–362; Gmelin 1752: 311–319. See also Gmelin 1999: 407–408 where Dahlmann identifies other mounds described by Gmelin with Tagar Culture *tumuli* except his *slanec* type that is younger. Pallas considered the kurgans with copper artefacts to have belonged to “Chuds” who had originated in the Altai and Sayan Mountains and migrated as far as Hungary from there. Philipp Johann von Strahlenberg (1676–1747) also lists different features of the graves but does not divide them into defined groups. Strahlenberg 1730: 356–358. Daniel Gottlieb Messerschmidt (1685–1735) divides the graves into two groups calling one type Scythic and the other Tatar. Белокобыльский 1986: 17–18, 21, 35–36, 45. (TS)

805 *i saknad* || utan

806 *några kurganstenar* || 1. alla stenar || 2. några hörnstenar

807 *uräldsta* || allra äldsta

808 *redan allt* || allt

- 809 *I [...] är* || Dessutom är
 810 *höga* || <----->
 811 *äro [...] gamla* || 1. sakna || 2. <--> ||
 3. äga en hög <----> || 4. äro ganska
 åldriga
 812 *kurganerna.* || 1. ~ Hvad || 2. ~
 Wisseligen finnas äfven sto-
 ra kurg[aner] som äro af tidi-
 gare urspr[ung]. || 3. ~ För öfrigt
 måste emot ~~den~~ nämnda
 dist[inction] äfven anm[ärka]s att
 det gifves höga ~~kurganer~~ kummel
 som sakna, och låga grafvar, som
 äga kurganstenar, och då det äf-
 ven finnas låga ~~kummel~~ grafvar
 som äga och höga grafvar, som
 sakna ~~och kurganer~~ st grafstenar,
 så synes denna distinction af sig
 sjelf förwalla. Dessutom bör här-
 vid ihågkommas, att äfven de låga
 kumlen fordom höjt sig n[å]g[o]t
 öfver jordytan, men und. tidernas
 lopp insjunkit. ~~Man talar~~ Rysk[a]
 förf[attare] tala äfven ~~om stor~~ för-
 modligen på Pallas auctor[it]et,
 om om sten- och jord-kurganer.
- Here Castrén is referring to the
 groups presented in Pallas 1776:
 356–362. (TS)
 813 *skall* || skola
 814 *förekomma en indelning* || före-
 komma många andra distinctio-
 ner, såsom ~
 815 Mscr.: i
 816 *sten-kurganer* || sten- och
 817 *sten-kurganer [...] schiffer-kurganer*
 || sten- och jord-kurganer m. m. ||
 [Here an unfinished footnote:]
 Sten-kurganerna torde vara syno-
 nyma med de Tschudiska, och jord
 818 Pallas 1776: 361–362 mentions
 two types of kurgans: “common
 graves” (gemeine Gräber), which
 the grave diggers call, according
 to him, *Slanzi* or *Mogilniki*, and
 high earth tumuli (*Kurgani*). He
 assumes that these two types be-
 long to different nations, and the
 people who built the large kurg-
 ans would have been the same
 people who controlled the ancient
 metal mines found in Siberia. He

- calls the people Chud. Pallas 1773: 608–611. Pallas 1776: 384–385 divides the tumuli into two groups: stone monuments (steinerne Denkmäler) and large tumuli without stones (die grossen Grabhügel von blosser Erde). The division between stone and earth kurgans is originally a part of J.G. Gmelin's typology of the kurgans. Gmelin 1752: 317–318. (TS)
- 819 *grafwar lemnar* || 1. grafwarna kan jag wäl || 2. grafwar måste jag
- 820 *derhän* || oafgjord
- 821 *vill* || bör
- 822 *anstår knappt* || anstår endast en Rysk bonde, men icke
- 823 As stated above, Castrén is mistaken here, although this kind of division emerges only when the two different group divisions by Pallas are brought together. (TS)
- 824 *benämna* || kallas af
- 825 *grofva [...] stenar* || de grofva och kolossala stenar, som
- 826 *äro ställda* || stå
- 827 *en kurgan* || 1. grafven || 2. kurganen
- 828 *på marken* || på jemna marken
- 829 *hållas de likwäl* || 1. <----> de || 2. sägas de likwäl wara
- 830 *Tschudiska* || schiffer
- 831 *dess mening* || allmogens begr[ep]p
- 832 Xna
- 833 *omöjl.* || ej
- 834 *så [...] hylla* || sådana kolosser, och Pallas synes hafva ant[agit] d[en]na men[in]g utan all egen undersökn[in]g
- 835 *de stora* || ku[rganer]
- 836 *är [...] kurgan-stenar* || 1. äro helt enkelt || 2. är en benämning på och brukas om kurgan
- 837 Change in the footnote: *kurgan* || kurganen
- 838 *Med jordkurganer [...]* || Då oftast antr[äffas]s såd[ana] stenar wid höga och stora
- 839 G.I. Spasskij
- 840 *skilled* || så kallad

- 841 Pallas 1776: 385 also makes the distinction concerning the location of different graves. Spasskij followed Pallas in his division of the antiquities of Siberia. See Спасский 1818: 31–34 (158–161); Белокобыльский 1986: 45. (TS)
- 842 *är ogrundad* || äger ingen allmän tillämpning
- 843 According to what we now know, there is variation in the construction of the kurgans from one period (archaeological culture) to another. Castrén was right that kurgans of different periods can be found in the same cemeteries. Grjasnow 1970 passim; Членова 1972: 53, 61, 98. (TS)
- 844 *För öfrigt [...]* || Öfverhufvud är det den åsigt i grunden ~~falsk~~ ~~föreställning~~ att falsk, som af g[enom] grafstenarna och
- 845 *bör [...]* äger || äga kurganstenen alldeles ingen
- 846 *män* || nationer
- 847 *och* || 1. öfver || 2. och <--> || 3. dett
- 848 *lika allmän* || wida allmännare
- 849 *slutar [...]* folk || 1. slutar jag af den högre betydelse, som grafv[arna] || 2. slutar jag åtminstone för de flesta Sib[iriens] || 3. slutar jag åtminstone för Sib. folkslag gemensamma
- 850 *religiösa* || allmänna
- 851 *mga* || 1. n<----> || 2. måhända
- 852 *har* || 1. har || 2. blir || 3. får || 4. blef || 5. har utan tvifvel
- 853 Change in the footnote: innehållit || åtminstone ~
- 854 *I [...]* för || 1. ~ || 2. Man kan utan misstag, att an
- 855 *förfärdiga* || göra
- 856 *[...] Ostjak-st.* || ~ <Samtliga> dessa Dessutom ~~bevisa~~ ~~föräras~~ af betraktar Ostj[akerne] och Tat[arerne] ~~en~~ med Gudoml[ig] dyrkan ~~at~~ stenar hv[il]ka äro formade i likhet

sten- och jord- och schiffer-kurganer anstår⁸²² knappt en så upplyst forskare som Pallas.⁸²³ Majaker benämna⁸²⁴ bönderna grofva⁸²⁵ och kolossala stenar, antingen de äro⁸²⁶ ställda wid en⁸²⁷ kurgan eller stå isolerade på⁸²⁸ marken. Ehuru påtagl[igen] m[ån]ga med såd[ana] majaker försedda kurganer äro af ganska sentida ursprung, hållas⁸²⁹ de likväl af allmogen Tschudiska⁸³⁰, emedan enl[igt] dess⁸³¹ mening den "[Christna]⁸³² kraften omöjl[igen]⁸³³ förmått handtera så⁸³⁴ stora kolosser[,] en m[en]ig, som äfven Pallas och andra förf[attare] synas hylla då de tvert emot all raison för Tschudiska utgifva de⁸³⁵ stora med majak-stenar försedda kurg[aner]. *Pliti* är⁸³⁶ en benämning på kurganstenar af schiffer.^{xxvi} 837 Med⁸³⁸ jordkurganer lærer man förstå grafwar, som äro i saknad af alla kurganstenar. *Spaski*⁸³⁹ anför att jordkurganerna stå afsides ifrån de så k[al]l[a]de stenkumlen och äro af en skilld⁸⁴⁰ constr[uction].⁸⁴¹ Äfven denna distinction är⁸⁴² ogrundad, ty först och främst träffas alla slags kurg[aner] om h[varan]dra, och för det andra äga de alla en lika constr[uction].⁸⁴³ För⁸⁴⁴ öfrigt bör⁸⁴⁵ anm[ärka]s att kurganstenen alldeles icke äger

---

xxvi. Sjelfva ordet kurgan betecknar rättel[igen] i Ryska allmogens mun icke grafkumlet, utan grafstenen.

n[å]g[o]n ethnogr[aphisk] betydelse. Grafstenar uppresas öfver berömda män⁸⁴⁶ ännu i d[en]na dag af alla nationer, och⁸⁴⁷ att denna sed i fordna tider varit lika⁸⁴⁸ allmän, om ej allmännare, slutar⁸⁴⁹ jag af den religiösa⁸⁵⁰ kult, hvarmed den aflidne tillbedes af m[ån]ga⁸⁵¹ och kanske alla Sibiriens folk. Grafstenen representerar hos dem den aflidnes person och har⁸⁵² fordom blifvit hedrad med offer.^{xxvii} ⁸⁵³ I⁸⁵⁴ st[ället] för grafst[enar] uppresade nuw[arande] Tat[arerne] wid grafven för beqvämlighets skull en trädstör och upphänga ett hästhufvud i dess ända. Samojederne förfärdiga⁸⁵⁵ i brist på sten en bild af träd och förära den i tre år efter den aflidnes död. Samma bruk förekommer äfven hos flere Ostjak-st[ammar].⁸⁵⁶ Derjemte har jag wid somliga kojbal-grafvar i st[ället] för trädstören anmärkt ordentliga kurganstenar, och de⁸⁵⁷ nordliga Samojederne samt andra Sibiriska folk förära s[am]ma⁸⁵⁸ slags spetsiga stenar, som de Tschudiska kurganstenarna, der de träffa dem färdigdanade af naturen.⁸⁵⁹ Att⁸⁶⁰ hvarken Tat[arer] eller Samoj[eder] nu förtiden uppresas⁸⁶¹ dylika stenar vid sina grafvar, härrördels af fattigdom⁸⁶², dels af en missgynnande

xxvii. Man kan utan fara för misstag antaga, att hvarje graf innehållit åtminstone lika m[ån]ga lik, som dervid finnas grafstenar.

med Tat[arerne]s ~~Gude~~ kurganstenar Det är troligt att trädet hos de resp[ective] folkslag endast är ett surrogat för stenen och hvad särsk[ildt] Samoj[ederne] beträffar, har jag verkl[igen] hos dem funnit stenbilder, h[vil]ka ~~utan att vara grafstenar likväl äras med offer~~ aktas med en gudoml[ig] wördnad och hafva ega m[yc]k[e]t likhet med de Tschud[iska] grafstenarna d. ä. en spetsig form. ~~Till detta ämne torde wi i det följ[ande] ännu återkomma. Å andra sidan torde man kunna taga för afgjort, I sjelfwa w[erket]~~ Wid några äldre kojbal-grafvar har jag jemväl funnit ordentliga kurganstenar i stället för den vanl[iga] trädstören. Å andra sidan torde man kunna taga för afgjort, att vid de Tschud-grafvar, som ~~nu för~~ sakna kurganstenar, ~~tillhört fattiga fam[iljer]~~ fordomtida varit uppresta monumenter af träd, ty allt utvisar, att sådana grafvar tillhört fattiga familjer, hvilka ~~Att~~ och ingen ting är troligare, än att de Tschud-grafvar, som sakna kurganstenar, fordom varit försedda med monumenter af träd, ty

857 *de* || äfven ~

858 *sma slags* || 1. likartade || 2. dylika

859 By this sentence there is an addition in the margin that Castrén has not placed anywhere but has not stricken out either: Annars bör man <---> sakl förmodar sig <öfver kurgg-stenar> kumlen och <grafstenar storlek. Fattig ---- att> gräfva grafvar.

860 *Att hvarken [...]* || Det är endast fattigdomen, ~~och~~ en missgynnande natur och en stigande civilization, som <-> hindrar

861 *uppresas* || härrör

862 *fattigdom* || en

- 863 *inga grafstenar* || ifrågaw[arande] stenar ej
- 864 *kurganerna* || 1. ~, ty allt utvisar till || 2. ~, ty allt utvisar fattigdom
- 865 *Så* || Allt d
- 866 *utvisar* || till
- 867 *nu [...]* *monumenter* || monumenter
- 868 Missing word added in Castrén 1870b.
- 869 *man [...]* *kunna* || man kunna
- 870 Aleksandr Petrovič Stepanov (1781–1837): the first Governor of Enisejsk Governorate 1822–1831, privy councillor, poet, and writer. He published several descriptions of his administrative area and collected historical and archaeological material as well as studied Siberian languages. Энциклопедический словарь XXXI: 594–595 [Степановъ, (Александр Петрович)]. For Stepanov's description of the kurgans in Minusinsk area and to some extent in Siberia in general, see Степановъ 1835 I: 123–133; ethnographical description of the peoples in western Siberia with samples of their languages Степановъ 1835 II: 32–117. (TS)
- 871 *antaga, att* || antaga, Det gifwes med ett ord intet skäl till att tillä i kurgan
- 872 The largest and highest kurgans of the so-called Saragaš and especially Tes' phases of Tagar Culture are common graves. Some of them belonged to the elite of the society but, according to M.P. Grjaznov, they do not differ externally from common family kurgans. Grjasnow 1970: 236–241. (TS)
- 873 *af* || <-->
- 874 *hka* || men man upptäcker äfven nedanom det öfra jordlagret
- 875 *som* || af m[yc]ket åldrig

natur, dels af en stigande civilisation. Fattigdomen har troligen varit den enda orsak, som föranledt att inga⁸⁶³ grafstenar blifvit uppresta wid åtsk[illiga] bland de gamla kurganerna⁸⁶⁴. Så⁸⁶⁵ wäl den yttre, som inre constr[uctionen] utvisar⁸⁶⁶, att nyssnämnda grafvar tillhört fattiga familjer, h[vil]ka kanske liksom Samoj[ederne] och de nuw[arande] Tat[arerne] i st[ället] för stenkurganer upprest nu⁸⁶⁷ mera försv[unna] monumenter af träd. Å andra [sidan]⁸⁶⁸ torde man⁸⁶⁹ med Stepanow⁸⁷⁰ kunna antaga, att⁸⁷¹ höga kurganer blifvit rešta öfver krigiska hjeltar och ansedda personer.⁸⁷² Derjemte hafva egna undersökningar öfvertygat mig om sanningen af⁸⁷³ en folktrad[ition], enl[igt] h[vil]ken kurganernas höjd tillvuxit d[eri]g[enom] att de döda ofta blef lagda ofvan på h[varan]dra. Denna sed tillhör, sås[om] redan anmärkt, eg[entligen] de nuvarande Tatarerne, h[vil]ka⁸⁷⁴ begrafva sina döda i gamla kurg[aner] då inga berg finnas i närheten. Dessutom upptäckas äfven lik och stengrafvar som⁸⁷⁵ synas tillhöra en äldre gener[ation]. Det är min bestämda åsigt, att man i⁸⁷⁶ de gamla Tschudgrafwarnes läge, riktning, storlek⁸⁷⁷, yttre form och inre constr[uction] icke finner n[å]g[ot] skäl för de[n] förmodan, att dessa⁸⁷⁸ grafvar tillhört skillda folkslag. Hvad åter de gjorda fynden beträffar, så skall Pallas i Tschudgrafwarnas⁸⁷⁹ hafva upptäckt både koppar- och jernredskap⁸⁸⁰. Kopparn har naturligtvis⁸⁸¹ blifvit

funnen i de Tschudiska, och jernet i de Kirgis[is]ka, Tat[ariska] grafvarne⁸⁸². Men nu enl[igt] hvad i det föreg[ående] redan bl[ifvit] anför[d]t äro de så kallade Kirgis-grafvarna, d. ä. de låga, fattiga kurganerna öfverh[ufv]u[d] af äldre ursprung än de Tschudiska d. ä. de högre, med grafstenar försedda kumlen[.]⁸⁸³ Här af skulle följa att man⁸⁸⁴ upptäckt jern i gamla och koppar i unga kurg[aner], hvilket strider emot alla historiska vittnesbörd. Hvad⁸⁸⁵ mig betr[äffar], har jag i de äldre kurganerna alldrig upptäckt n[å]g[o]t jern-redskap och samma intyg meddelas äfven af alla andra, som i sednare tider sysselsatt sig med kurgan-gräfning. Jag förmodar att de jern-redskap, Pallas öfverkommit, alldeles⁸⁸⁶ icke blifvit funna i kurganerna, utan ofvanpå marken⁸⁸⁷, eller strax nedan om jordytan. Sådana jordfynd äro äfven i våra dagar m[yc]k[e]t allmänna och förväxlas med kurgan-fynd⁸⁸⁸. Winnings[-]lystna specularter bära till mig alla⁸⁸⁹ dagar diverse Ryskt och Tatariskt kram, som de vilja utprängla för höga penningar under förewändning att de gjorda fynden äro Tschudiska⁸⁹⁰.

Utom de gamla eller Tschudiska kurganerna finner⁸⁹¹ man i den Minus[inska] kretsen äfwen grafvar, hvilka påtagl[igen] äro af ett annat urspr[ung]. De anträffas mest på⁸⁹² höjda, af en wacker natur gynnade nejder. Dessa⁸⁹³ grafvar äro aflånga, öfverst⁸⁹⁴ betäckta med sten, 3-5⁸⁹⁵ arsh[in]⁸⁹⁶ långa och 1-2 breda.⁸⁹⁷ De

- 876 *i [...]* Tschudgrafwarnes || i grafvarnes
- 877 A stricken out footnote: Det bör noga märkas, att Ryska allmogen och <----> äfven fl[ere] förf[attare] för Tschud[iska] anser
- 878 *dessa grafvar* || 1. de skilda || 2. de gamla Tschudgrafvarna
- 879 *Tschud-grafvarna* || 1. <-----> || 2. de höga eller Tschud-grafvarna
- 880 *koppar- och jern-redskap* || 1. jernsaker || 2. koppar-redskap men i de låga jernredskap
- 881 *naturligtvis* || förmodligen
- 882 *grafvarne* || <--->
- 883 The kurgans of the Taštyk Culture (2nd century BCE–5th century CE) are again smaller and lower than the ones of the Tagar Culture, and it seems that Pallas was referring to these graves when describing low kurgans with iron artefacts. Бадецкая 1999: 13–17, 65–67. (TS)
- 884 *man upptäckt [...]* || jernet varit tidigare känt än kopparn
- 885 *Hvad mig betr.* || För min del nödg
- 886 *alldeles icke [...]* || 1. blifvit funna på jorden, men ej i kurganerna liksom m || 2. ej i kurganerna, utan blefvo utom || 3. ej i kurganerna, utan blefvo ofvan jord || 4. blifvit
- 887 *ofvanpå marken* || wid jordytan. Sådana jordfynd äro
- 888 *kurgan-fynd* || Tschud-fynd
- 889 *alla [...]* Ryskt || allehanda Rysk
- 890 *Tschudiska.* || Tschudiska och
- 891 *finner* || up[ptäcker]
- 892 *på [...]* nejder || 1. på höjden || 2. på upphöjda ställen
- 893 *Dessa [...]* äro || Till sin form äro de
- 894 *öfverst betäckta* || bet[äckta]
- 895 3-5 || 4-5
- 896 *arsh.* || sash[en]
arshin = ell = ca. 71 cm
- 897 *breda. [...]* ställda || 1. breda, ställda in || 2. Breda. Deras riktning

- 898 *Wid* || In
 899 *lik. Man* || 1. lik, som || 2. lik. Det synes
 900 *Tschud.* || K[irgisiska]
 901 *redan* || wanl[igtwis]
 902 *Likaså [...] dem* || Äfven i dem träffas
 903 *med* || o [ögonen?]
 904 *men* || <---->
 905 *wäggar* || ~ och några kurganstenar
 906 *har* || är
 907 *Saknaden [...] || Den Tat[ariska]* grafven är en Tschud[isk] graf i miniatyr. Det är eg[entligen] blott den fyrkantiga formen, som skiljer Tschud-grafvarne ifrån de Tata-riska. Brist[en]
 908 *kurganstenar* || gra[fstenar]
 909 *ursprungl. bl.* || bl[ifvit]
 910 *träd-störar* || träd-störar de<--> och i sta [=stället]
 911 *de [...] boningar* || sina grafvar
 912 *de [...] varit [...] || 1. de äfven || 2. de* lefvandes logerat i fyrkantiga tält
 913 Missing word added in Castrén 187ob.
 914 *wittnesbörd* || upp[gifter]
 915 *Jenis.* || Abak[an]
 916 Missing words added in Castrén 187ob.
 917 The Belyj Ijus runs on the steppe west of the Yenisei, around N55° E89°35'. (TS)
 918 It is unclear whether Castrén originally intended to include this short paragraph in the subsequent paragraph or as a footnote at the end of the previous one.
     Höger om || 1. På högra sidan || 2. ~ Jenisej träffas kurganerne mera sparsamt, och äfven på venstra sidan förekomma de blott på stepperna, men ej i skogsbygden hv[ar]ken wid Jenis[ei] [eller] Abakan.
 919 *förekomma* || är
 920 *blott [...] skogsbygden* || endast på stepperna men ej i skogsbygden

äro ställda med långsidan i en östlig och västlig riktning. *Wid*⁸⁹⁸ öppnandet af dessa grafvar har jag endast funnit ett enda lik.⁸⁹⁹ Man finner lätt, att liket i dem, liksom i de Tschud[iska]⁹⁰⁰ kurg[anerna] vanl[igen] varit lag[d]t uti en redan⁹⁰¹ förruttnad trädkiästa. Likaså⁹⁰² träffas i dem liket på vid pass 1. arshins djup, med⁹⁰³ ögonen riktade mot solens uppgång. Dessa grafvar tillhöra de nu warande Tatarerne; men⁹⁰⁴ om man kring dem uppreser fyra wäggar⁹⁰⁵ samt betäcker röset med jord, så har⁹⁰⁶ man Tschud-grafven färdig. Saknaden⁹⁰⁷ af kurganstenar⁹⁰⁸ har i de Tat[ariska] grafvarne urspr[ungligen]⁹⁰⁹ bl[ifvit] ersatt g[enom] träd-störar⁹¹⁰ och för att slip[p]a omaket med kumlen ställt grafwar[n]a på högländta ställen. Den enda wäsentliga skillnaden emellan de gamla och nya grafvarna är deras olika form. Med afseende härå har jag hört Tat[arerne] anföra den trad[ition], att de resp[ective] Tschuderna gjort de⁹¹¹ dödas boningar fyrkantiga, emedan de⁹¹² lefvandes boningar varit formade på lika sätt. Detta erinrar om Kirgisernas ännu i dag gängse sed att bygga fyrkantiga tält. Kirgiserna hafva i sekler bebott detta land, och det [är]⁹¹³ anmärkningsvärdt, att kurg[aner] förekomma i mängd jußt på de ställen, hvarest Kirg[iserna] enl[igt] historiska wittnesbörd⁹¹⁴ skola uppeh[ållit] sig, d. ä. på venstra sidan om Jenis[ei]⁹¹⁵ emellan [denna och]⁹¹⁶ flod[en] Ijus⁹¹⁷.

Höger⁹¹⁸ om Jenisej förekomma⁹¹⁹ kurganerne mera sparsamt, och äfven på venstra sidan träffas de blott⁹²⁰ sällan i skogsbygden, ty dessa

trakter innehades af Samojed- och Ostjak-stammar, hvilka ännu i d[en]na dag begrafva sina döda ofvan jord, nedläggande⁹²¹ dem ant[ingen] i trädkiötor, eller upphängande dem till trädtoppar.^{xxviii} ⁹²²

Såsom bekant, utgöra⁹²³ Kirgiserna en Turkisk⁹²⁴ stam, och den utomordentliga likhet, som deras grafvar äga med de nuwarande⁹²⁵ Turkarnes [eller] Tat[arernes] i Minus[inska] krets, är⁹²⁶ ett ytterligare bevis för de så k[al]l[a]de Tschudgraf[varnas] Kirg[isiska] ursprung. Åtskilliga af mig i grafvarna upptäckta smärre fynd af tvetydig beskaffenhet hafva Tatar[erne] wanl[igt] wid första anbl[ick] igenkännt, yttrande att såd[ana] saker äfven hos dem äro i bruk. Den i Minus[inska] kretsen fordom gängse seden, att i klippor och allehanda äfven i grafvarna funna redskap teckna särsk[ildta]⁹²⁷ djur och allehanda figurer förek[ommer] ännu i denna dag hos Tat[arerne].⁹²⁸ Med omgående post afsänder jag till Wet[enskaps-]Akad[emien] en Tat[arisk]⁹²⁹ spåtrumma, som innehåller ett tillr[ä]ckligt antal så besk[affade] tecken. Tillika åtfölja ett antal cranier, hvilka förmodligen äfven⁹³⁰ skola leda till det resultat, att de resp[ective] Tschud[erna] varit Kirgiser.^{xxix} ⁹³¹

xxviii. Siötn[ämnda] sed förek[ommer] äfven hos Tat[arerne] ehuru mera sällan.

xxix. nb. Grafkumlen äro ej *Mongoliska*, ty på Mongol[iska] stöpperna finnas de ej, åtminstone i södra

- 921 *nedläggande* || upph[ängande]
 922 Change in the footnote: *mera sällan* || sparsamt
 923 *utgöra* || äro
 924 *Turkisk* || 1. ~ || 2. Tatarisk
 925 *nuwarande [...]* l. *Tat.* || Tataris[ka]
 926 *är* || at
 927 *särsk[ildta]* || allehanda
 928 For a recent overview of rock art in the upper Yenisei area, see Есин 2010. (TS)
 929 *Tat[arisk]* || <-->
 930 *äfven* || ännu säkrar[e]
 931 The text of the footnote is in the body text in Castrén 1870b: 136. In Castrén's manuscript it is in the margin without annotation to indicate its intended placement.
 Change in the footnote: *inom* || hos

- 932 The steppes west of the Sayan Mountains. (TS)
- 933 *Wår emot [...]* || 1. Wår emot Pallas och andra Ryska förf[attare] riktade polemik || 2. Wår emot vissa Ryska förf. || 3. Pallas och öfr[iga] Ryska förf[attare] hafva
- 934 *gäller endast* || gäller sålunda endast
- 935 *folkslag eller* || folkslag upprett
- 936 *Endast [...]* vi || Dock anse wi
- 937 *skeletter* || lik
- 938 *sida.* || 1. ~ ~~Endast~~ Emellertid en ~~utredning~~ *undersökning af skeletterna* cranierna kan ådagalägga || 2. ~ Emellertid kan blott en *undersökning af cranierna* ådagalägga om.....
- 939 *[Mongoler]* || 1. Mongoler || 2. Mongoliska || 3. enskilda individer af den Mongoliska ~~step~~ *stammen*
Castrén has stricken out all versions. The word Mongoler restored in Castrén 1870b.
- 940 *ett [...]* *Mongolisk* || 1. äfven finnas || 2. ett och annat befinnas vara Mongoliska || 3. ett och annat befinnas vara af Mongolisk
- 941 *ingen ting vidare* || endast

I sjelfva verket har man alldrig tviflat och ej kunnat tvifla derpå, att Kirgis[iska] grafvar finnas strödda på de Sajanska Stepperna⁹³². Wår⁹³³ emot Pallas och vissa Ryska förf[attare] riktade polemik gäller⁹³⁴ endast de falska på allmogens utsago grundade distinctioner af grafvarna, genom h[vil]ka man velat insinuera den åsigt, att måhända äfven andra folkslag⁹³⁵ eller de mythiska Tschuderna upprett åtskilliga bland nämnda grafvar. Wi hafva i det föreg[ående] sökt bewisa, att hvarken grafvarnes yttre form eller inre constr[uction] ger anl[edning] till en sådan förmodan. Endast⁹³⁶ den omständighet anse vi förtjena n[å]g[o]n uppmärksamhet, att soml[iga] skeletter⁹³⁷ anträffas liggande på rygg, andra på sida.⁹³⁸ Denna observation synes förlora all vikt d[er]i g[enom] att i samma graf anträffas skeletter i begge dessa position[er]. Dock rekommendera wi saken till Physiologernas begrundande af det skäl, att man på vissa historiska och antiquariska grunder kunde tilldela äfven [Mongoler]⁹³⁹ ett hvilo-rum i de Minusinska grafvarna. Skulle bland de funna cranierna ett⁹⁴⁰ och annat verkli-gen befinnas vara af Mongolisk härkomst, så bevisar detta ingen⁹⁴¹ ting vidare, än att Mongoler

---

delen af Mongoliet. – Icke heller hos Ostj[aker] och Samoj[eder], ty de finnas ej inom [outstr.: hos] deras gebiet, ex. omkring Krasnojarsk. Obs. I de inhuggna fig[urerne] förek[omma] p[isken], m[ån]ga djur etc. som Ostj[akerne] och Samoj[ederne] ej ägt.

och Kirgiser jordat sina döda på samma wis och till och med i samma grafvar.⁹⁴²

Efter⁹⁴³ att hafva upprödjat några⁹⁴⁴ kurganer⁹⁴⁵ på den Sajanska steppen, satte jag mig öfver floden Abakan⁹⁴⁶ och började en ny series af resor på⁹⁴⁷ den Kojbalska steppen. Denna stepp⁹⁴⁸ utbreder sig längs⁹⁴⁹ högra stranden af Abakan emellan Jenisej⁹⁵⁰ och den i Abakan utfallande lilla floden⁹⁵¹. Till sin natur är Kojbalsteppen⁹⁵² likartad⁹⁵³ med den Katschinska⁹⁵⁴, kanske n[å]g[o]t mera fruktbar och bättre egnad för åkerbruk. På den⁹⁵⁵ stepp uppehålla sig utom Kojbaler ett antal Katsch[inska] och Sag[aiska] Tat[arer]. Äfven finnas här åtskilliga Ryska byar, sås[om] Sor⁹⁵⁶, Beja⁹⁵⁷, Sobinsk⁹⁵⁸, Kol, att ej tala om de wid sjelfva Jenisej belägna. Dessutom⁹⁵⁹ hafva⁹⁶⁰ n[å]gra⁹⁶¹ fattiga Kojbal[er] bildat en liten by wid namn Ut⁹⁶², der de lefva och bo på Ryskt wis. I d[en]na by uppehöll jag mig⁹⁶³

- 942 If Castrén had followed this conclusion to its logical end, he would actually have had to admit that there may have been also peoples living in the area other than Kyrgyz. Nowadays, at least the advent of Afanas'eva and Andronovo are assumed to bear significant traits of new migrations to the steppes. Mallory 1997c; Keyser & al. 2009: esp. 408–409; see also Grjasnow 1970: 235. Anthony 2007: 307–311. (TS)
- 943 Text from here onwards is not published in Castrén 1870b.
- 944 *några* || ett half
- 945 *kurganer* || mindre grafvar
- 946 The Abakan runs into the Yenisei from the southwest at N53°44'0" E91°30'26". (TS)
- 947 *på [...] steppen* || och undersö[k]ningar
- 948 *stepp* || steppen
- 949 *längs* || wi[d]
- 950 *Jenisej* || floderna
- 951 Castrén means the river that runs into the Abakan at the town of Abakan, N53°42'26" E91°29'5". (TS)
- 952 *Kojbal-steppen* || den
- 953 *likartad* || <---->
- 954 The steppe area around the river Kača north of Krasnojarsk, ca. N53° E92°30'. (TS)
- 955 *den stepp* || 1. st[eppen] || 2. denna
- 956 Sorsk at N53°59'48" E90°14'48". (TS)
- 957 Beja is situated at N53°3'7" E90°55'19". (TS)
- 958 *Sobinsk* || Tabat
- 959 *Dessutom* || 1. Dessutom || 2. Också
- 960 *hafva* || bo k
- 961 *ngra* || 1. åtskilliga || 2. 7 || 3. åtskilliga
- 962 Ut or Uta used to be situated at ca. N53°9' E90°49'. Salminen 2003b: 215 (No. 82 on the map). (TS)
- 963 The text is fragmentary here, which shows that Castrén originally meant it as a part of a larger entity. (TS)

- 964 The manuscript KK Coll. 539:29.15 (Varia 4.15) p. 621–626 consists of loose sheets, sized ca. 23.5 x 37 cm. The text was originally published as Castrén 1870a, but without the first and last sentences of the manuscript. Castrén sent the proposal, translated in Russian, to the Imperial Russian Geographical Society on January 16, 1851. (TS)
- 965 The Imperial Russian Geographical Society (until 1850 Russian Geographical Society) was founded in 1845 and has been working continuously since then. At the present moment (2016) the society has firm ties to the state, while its board of trustees (попечительский совет) is led by President of the Russian Federation Vladimir Putin and the chairman of the society is Minister of Defense Sergej Šojgu. <http://www.rgo.ru/en/society/history>. (TS)
- 966 § I ~
- 967 “Каждый Членъ, подающій голосъ, свернувъ листокъ свой, отдаетъ его одному изъ свидѣтелей, который кладетъ его въ назначенный для того ящикъ. По собранія всѣхъ листовъ, они вынимаются Секретаремъ Общества, и имена избранныхъ проносятся гласно и записываются тремя Членами по-рознь.” Временный уставъ §37.
- 968 *af intresse* || af något intresse
- 969 *meddela* || lemna
- 970 *är* || synes vara
- 971 The text published in Castrén 1870a begins here.
- 972 For commentary on the prehistoric graves in Siberia, see Om

4 Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen⁹⁶⁴

Eders Excellens.

Sedan jag af Kejslerliga Ryska Geografiska Sällskapet⁹⁶⁵ blifvit utwald till dess ”членомъ сотрудиномъ” och ej längesedan erhållit ett diplom ”на это званіе”, får jag nu genom Eders Excellens framföra till Sällskapet min tacksägelse för det smickrande förtroende, hvarmed jag blifvit behedad. Mitt bemödande skall blifwa att samvetsgrannt uppfylla de åligganden, hvartill Sällskapets Stadgar §⁹⁶⁶ 37⁹⁶⁷ förbinda mig. Sysselsatt för det närvarande med redaktionen af mina under resor i Ryssland och Sibirien gjorda anteckningar öfwer särskildta Finska, Samojediska och Tatariska språk äger jag för det närvarande inga свѣденія utarbetade, som kunde vara af⁹⁶⁸ intresse för Sällskapet, men så snart jag hunnit widtaga bearbetningen af mina ethnographiska, statistiska och geographiska rese-anteckningar, skall jag ej underlåta att meddela⁹⁶⁹ Sällskapet ett och annat resultat af mina forskningar. För det närvarande will jag blott fästa Sällskapets uppmärksamhet wid en omständighet, som är⁹⁷⁰ af den wigt för Rysslands äldre ethnographiska och historiska förhållanden, att den ej kan vara likgiltigt för Sällskapets medlemmar.

Det⁹⁷¹ är en länge känd sak, att i särskildta delar af Ryssland och Sibirien anträffas en talrik mängd forntida grafvar, hvilka äro kända under namn af *kurganer*.⁹⁷² Då jag åren 1845–1848 i Kejslerliga Wetenskaps-Akademien uppdrag verkställde en vetenskaplig resa till Sibirien, hade jag bland annat mig förelagdt, att i mån af mina tillgångar upprödja nämnda kurganer och söka utreda, af hvilken folkstam de blifvit uppförda. Mig intresserade denna fråga så mycket mera, som åtskilliga lärda warit af den mening, att de till större delen äro kvarlevor af den Finska stammen, hvars språk, historia

och ethnographie ifrån tidigare år utgjort det käraste föremålet⁹⁷³ för mina forskningar. Ledd af hoppet att om denna stam vinna någon upplysning genom undersökning af nämnda fornlemningar⁹⁷⁴ lät jag oakadt mitt ringa rese-understöd upprödja wid pass 30 grafwar i Minusinska kretsen samt dessutom ännu några få i trakten af Njertschinsk. Jag gjorde⁹⁷⁵ en noggrann beskrifning öfwer dessa grafwar, deras⁹⁷⁶ läge, yttre och inre construction m. m., som jag framdeles ärnar genom trycket meddela.⁹⁷⁷ Alla de af mig i grafwarna gjorda fynd⁹⁷⁸ har jag öfverlemnadt till Kejslerliga Wetenskaps-Akademien, och bland dem wid pass 20 mera eller mindre konserverade kranier. Mig weterligen har Akademien ännu icke låtit anställa någon undersökning hvarken öfwer kranierna eller de öfriga fynden; men det är dock min öfvertygelse att genom deras tillhjälp något ljus öfwer Sibiriens äldre⁹⁷⁹ innewånare bör kunna winnas. Hvad jag genom egna undersökningar tror mig hafva utredt, är att de Sibiriska kumlen äro ett verk af den utaf mig så kallade Altaiska folkrasen, hvar till jag räknar både Mongoler, Tunguser, Turkar⁹⁸⁰, Finnar och Samojejer. Enligt⁹⁸¹ min åsigt äro alla⁹⁸² yngre grafwar⁹⁸³ dels af turkisk, dels af mongolisk och tungusisk härkomst, men jag anser det tillika⁹⁸⁴ för ganska sannolikt, att bland de äldre grafwarna kunna finnas sådana, som äro ett verk af den finska stammen.⁹⁸⁵ För⁹⁸⁶ att likwäl finna en grundad öfvertygelse i detta ämne, wore det nödwändigt att jemföra de Sibiriska kumlen med dem, som i Finland förekomma.⁹⁸⁷ Antalet⁹⁸⁸ af grafkummel är äfven i sistnämnda land ganska talrikt, men de hafwa hitintills ej blifvit gjorda till föremål för någon närmare undersökning.⁹⁸⁹ För min del hade jag wisseligen för wid pass ett decennium tillbaka börjat samla alla slags upplysningar om dessa grafwar, men min kort derpå inträffade resa till Lappland och Sibirien hindrade mig att fortsätta dessa undersökningar. Emellertid⁹⁹⁰ hade jag med anledning af den yttre likhet, som nämnda⁹⁹¹ grafkummel erbjuda med de i Skandinawien förekommande uppkastat den förmodan, att de tilläfwentyrs

kurganer eller s. k. Tschudkummel i den Minusinska kretsen and Castrén's travel diaries of 1847-1848 in this series.

- 973 *föremålet* || ämnet
 974 *fornlemningar* || ~ i jordens sköte
 975 *gjorde* || äger
 976 *deras* || <ba-->
 977 Castrén means either his article *Om kurganer eller s. k. Tschudkummel i Minusinska kretsen*, which came out posthumously, or some other text that has disappeared or never even existed. (TS)
 978 They have not been found in St Petersburg since then. There are some lists of them in Castrén's travel diaries and calendars. See a later volume in this series. (TS)
 979 *äldre innewånare* || aborigines
 980 *Turkar* || Finn[ar]
 981 *Enligt [...]* äro || Jag håller det ej för ganska sannolikt, att
 982 *alla* || de
 983 *grafwar dels* || grafwar bestämdt dels
 984 *tillika för* || tillika wara
 985 Cf. *Om kurganer eller s. k. Tschudkummel i den Minusinska kretsen* above where Castrén considers it improbable that there would be other than Kyrgyz burials in the mounds. (TS)
 986 *För* || Men
 987 See also *Utdrag ur ett bref...* among his travels in this series.
 988 *Antalet [...]* talrikt || Äfven i sistnämnda land finnes en talrik mängd grafkum[mel]
 989 Castrén probably means the Bronze Age grave cairns known especially along the coasts, but possibly also the so-called Lapp cairns that he had

- excavated in his travels of 1838 and 1839. Cf. the publication of his travels in this series. On burials in cairns in Finland, see Lavento 2015: 160–170; Rani-
nen – Wessman 2015: 235. (TS)
- 990 *Emellertid* || Med
- 991 *nämnda [...] erbjud*a || de Finska kurganerna förete
- 992 See *Utdrag ur ett bref, dateradt Kuolajärvi den 3 December 1841* among his travels in this series.
- 993 Sven Nilsson (1787–1883): Swedish zoologist, ethnologist, and archaeologist. Tallgren 1914.
- 994 *grundliga undersökningar* || unders[ökningar]
- 995 *sjelfva* || äfven
- 996 On a craniological basis, Nilsson 1838–1843 III: 26 interprets them belonging to "Lapps"; cf. Nilsson 1838–1843 II: 9–16. (TS)
- 997 Johann Karl Ullrich Bähr (1801–1869) was a Baltic-German-born painter who excavated assumed Livian graves in Livonian Governorate and published them as a monograph in 1850. Bähr 1850: esp. 1–3; Sauer 1953 (<http://www.deutsche-biographie.de/pnd116033908.html>). The graves excavated by Bähr were, however, from the Late Iron Age (10th to 11th centuries CE). Mugarēvičs 1974: 194–203. (TS)
- 998 The Bronze Age culture along the Finnish coasts shows a clear Scandinavian influence, but it is ambiguous to what extent this could also be a sign of immigration from the west. The meaning of the concept of Finns or Finnishness depends on the definition, but if it is used to refer to a population speaking the Finnish language in the present-day sense, a

äro af ett skandinaviskt ursprung – en förmodan, som äfwen tycktes vinna ett stöd deri, att de finska kumlen till större del anträffas längs kusten af Finska och Bottniska viken, der den svenska befolkningen nedslagit sina bopålar.⁹⁹² Sedermera har jag dock nödgats öfvergifwa denna åsigt, emedan det genom den frejdade Svenska fornforskaren Nilsons⁹⁹³ grundliga⁹⁹⁴ undersökningar blifvit utredt, att sjelfva⁹⁹⁵ de skandinaviska grafkumlen till en icke ringa del äro af finsk härkomst.⁹⁹⁶ Nyligen har äfven J. K. Bähr⁹⁹⁷ uti ett arbete med titel: "Die Gräber der Liven" ådagala[g]dt, att i Livland finnas enahanda kummel, hvilka af honom jemväl tillskrifwas den finska stammen. Det synes sålunda wara utom allt tvifvel, att äfwen och i synnerhet de grafwar, som anträffas på finsk jord, äro Finnarnes eget verk.⁹⁹⁸ Men äga wäl dessa grafwar någon gemenskap med de i Sibirien förekommande?⁹⁹⁹ Man inser lätt, att på denna¹⁰⁰⁰ fråga, huru den ock må komma att besvaras, bero wigtiga resultat. Utfaller svaret jakande, så kan man med wisshet sluta att den Finska folkstammen, såsom jag äfven på andra grunder antagit, leder sin härkomst ifrån de Altaiska bergen, och att det är samma stam, som i äldre tider bebott äfven¹⁰⁰¹ det Europeiska Ryssland och der qvarlemnad samma slags minnesmärken, som i Sibirien.¹⁰⁰² Blir svaret åter nekande, så kan det nästan tagas såsom en afgjord sak, att nämnda minnesmärken, både i Ryssland och Sibirien äro ett verk af Tatariska¹⁰⁰³ stammar, hvilka onekligen spelat en wigtig rol i Rysslands äldre historia, ehuru det ännu icke lyckats¹⁰⁰⁴ häfdeforskningen att behörigen åtskilja dem ifrån Finska folkslag. Äfwen till bestämmande af många redan förgångna folkslags (Bolgarers¹⁰⁰⁵, Chasarers m. m.) nationalitet, torde en komparativ undersökning af grafkumlen i Ryssland, Finland och Sibirien komma att lemna rika bidrag. Men utan allt afseende på de resultat, som genom en sådan undersökning kunna vinnas, ligger det dock ovilkorligen i vetenskapens intresse, att framfarna slägters alla minnesmärken med all möjlig noggrannhet undersökas, att sjelfwa de dödas ben framdragas ur mullen, för att om forntiden wittna hvad de kunna.¹⁰⁰⁶

Jag tager mig derfor friheten att till Kejsrerliga Geographiska Sällskapet bepröfwande hemställa, huruvida det ej skulle anse en undersökning af de i Finland befintliga grafkumlen wara öfwerensstämmande med dess wetenskapliga ändamål. För min del åtager jag mig beredwilligt att gå Sällskapet tillhanda med alla de notiser, jag varit i tillfälle om nämnda kummel insamla.

Med fullkomligaste högaktning har jag äran framhärda

Eders Excellens

Baltic-Finnic continuity in language cannot be placed earlier than the beginning of the Common Era. Lavento 2015 passim; Häkkinen, J., 2010: 58. (TS)

- 999 Already J.R. Aspelin had abandoned the idea of connection between the kurgans of Siberia and the cairns of Finland, interpreting the latter ones as Scandinavian. Aspelin 1875: 58–59; Aspelin 1885: 34–38. (TS)
- 1000 *denna [...] besvaras* || denna frågas besvarande
- 1001 *äfven [...] Ryssland* || Ryssland
- 1002 This idea got its archaeological application in J.R. Aspelin's work in the 1870s and 1880s. See esp. Aspelin 1875; Aspelin 1877–1884. (TS)
- 1003 *Tatariska* || Turkiska
- 1004 *lyckats häfdeforskningen* || lyckats för häfdeforskningen
- 1005 *Bolgarers* || såsom ~
- 1006 The text published in Castrén 1870a ends here.

1007 This text was originally a lecture delivered at Henrik Gabriel Porthan's (1739–1804) anniversary. Porthan was a professor of eloquentia and poetry at the University of Turku and is especially remembered for his work on the topics of Finnish folk poetry and history. In 1779 he made a journey to Göttingen where he was strongly influenced by A.L. von Schläzer. Klinge 1989; Tarkiainen 2000/2012. (TS)

The manuscript has not been preserved. The text has been published as Castrén 1849 and 1858b. This publication follows the version of 1849 except that misprints have been corrected. The editor of *Litterära soiréer* changed and unified the spelling of Castrén's original manuscript (e.g. äga > ega), which can be noticed at the few points where he has not done this. Cf. also Castrén's letter to D.E.D. Europaeus, Irkutsk, March 10, 1848, partially published in Finnish in the newspaper *Suometar* 17/1848 (April 28, 1848).

For an earlier version of some parts of the lecture, see Castrén's travel diary (1 Sept. 1845), published in a later volume of this series.

1008 Pe(h)r Brahe (1602–1680) was a Swedish nobleman who held several of the most influential offices of Sweden in the 17th century. He was Governor General of Finland 1637–1640 and 1648–1654. In Finland, he is remembered especially for his attempts to promote the economy of the area. The university

5 Hvar låg det Finska folkets vagga?¹⁰⁰⁷

Föredrag, hållet i Universitetets Solennitetssal, den 9 November 1849.

Mina Herrar och Damer! – Denna dag står tecknad i Finlands häfder såsom en af de ljusa, glada dagar, som af försynen blifvit vår högskola beskärda. Det är i dag Porthans födelsedag. Vid detta universitet har ej funnits ett namn, som i glansfull ära skulle öfverstråla namnet Porthan. Med detta namn börjas ett nytt tidskifte uti vårt universitets och hela vårt lands annaler. Pehr Brahe¹⁰⁰⁸ grundade ett Universitet i Åbo och Porthan döpte det till ett Finskt Universitet. Han var den förste, som höjde sin stämma för odlingen af fosterlandets språk, häfder, skaldekonst och hela litteratur, och han var äfven den förste, som med allvar lade hand vid verket. Porthan har såsom vetenskapsman verkat i många rigtningar, men under all sin verksamhet har han i främsta rummet haft fosterlandet för ögonen, och sin största ära har han hos efterverlden skördat såsom Finlands häfdatecknare.¹⁰⁰⁹

Det är till en icke ringa del aktningen för den store mannens minne, som förmått mig att på denna hans födelsedag till föremål för min framställning välja ett ämne, som eger både ett fosterländskt och ett historiskt innehåll. Denna fråga, hvarpå jag utbeder mig att för några ögonblick få fästa uppmärksamheten, lyder så:

Hvar låg det Finska folkets vagga?

Det är en fråga, som både i äldre och nyare tider utgjort ett viktigt föremål för lärda mäns forskning.¹⁰¹⁰ Historieforskare, språkforskare, naturforskare hafva hvar på sin väg sökt utreda denna dunkla fråga. Få ämnen hafva blifvit så mångsidigt behandlade som detta, och likväl veta vi ännu i dag föga mera än intet om

vår härkomst.¹⁰¹¹ Med anledning af de vidunderliga meningar, som häröfver stundom blifvit uttalade, har sjelfva denna undersökning råkat i vanrykte och blifvit föremål för den hårdaaste af all kritik – för åtlöjet. Trottsande till och med denna kritik, fördristar jag mig att här inför en bildad allmänhet uttala mina tankar i ämnet. Skulle min framställning misslyckas, så beder jag att felet icke skall tillräknas ämnets beskaffenhet, utan min oförmåga att behandla detsamma.

Huru min framställning af ifrågavarande ämne äfven kommer att utfalla, så hoppas jag att det i intet fall bör kunna ställas vid sidan af de lärda undersökningar om paradiset läge och mensklighetens gemensamma härkomst ifrån Adam och Eva.¹⁰¹² I vår tid äro så beskaffade undersökningar högst osmakliga, emedan de ej leda till annat än luftiga, haltlösa fantasier. Här kan derföre icke blifva fråga om den Finska stammens första, paradisiska hem, utan jag skall blott bjuda till att påpeka den plats på jorden, der denna stam ännu lefde osöndrad i en grupp eller liksom en folk-familj.¹⁰¹³ Såsom bekant är, hafva de Finska folken ända ifrån den tid, de ega en tillförlitlig historie, lefvat vidt skillda från hvarandra, somliga i Asien, andra i olika delar af Europa. Man har funnit spår af dem i Skandinavien och Danmark, i Tyskland och England. En icke ringa yta af Ryssland och västra Sibirien bebos ännu i dag af Finska folkslag. Den egentliga kärnan af Ungerns befolkning tillhör likaså den Finska stammen. Berömda forskare hafva yttrat den förmodan, att till och med Spaniens äldsta invånare, *Iberer* och deras afkomlingar, de så kallade *Baskerna*, äro af Finsk härkomst.¹⁰¹⁴ När man för sin betraktelse framhåller dessa från hvarandra fjerran belägna nejder, hvilka utgjort sätet för Finska folkslag, så kan man ej värja sig för frågan: på hvilket ställe af jorden lefde dessa folkstammar ännu förenade med hvarandra? Det är ur denna synpunkt, jag ärnar behandla frågan om det Finska folkets vagga.

För en närmare utveckling af ämnet är det af högsta vikt, att åtminstone i största allmänhet vidröra Finnarnas

was founded in Turku during Brahe's period in office. Teerijoki 2001. (TS)

1009 In fact, Porthan was convinced that the Finnish language would disappear sooner or later, and he had no ideological programme to prevent this development. His attitude towards Finnish folk poetry was also rather negative. Klinge 1989: 45–48. (TS)

1010 Before Castrén's time there had been several different original homelands proposed for the Finns. Originally it had been sought on a biblical basis and Finns were considered to be related to Scyths. Porthan abandoned that approach and, in his explanations of Paulus Juusten's (ca. 1520–1575) Chronicle of the Bishops of Finland, states that there is no doubt that Finns originally lived between the Caspian, Baltic, and White Seas. Closer to Castrén's time, Julius Klaproth placed the original homeland in the Ural Mountains. When Castrén refers to the theories that had made the whole problem ridiculous in some people's eyes, he may mean D.E.D. Europaeus's hypotheses, published in the newspaper *Suometar* in 1847. Porthan 1799: 71; Klaproth 1823: 182; Europaeus 1847; on explanations of the origin of Finns, see Kemiläinen 1993: 31–37, 46–53, 68–75; Häkkinen, K., 1996: 65–67; Fewster 2006: 100–101. (TS)

1011 The question about the "original homeland of the Finns" maintained with slight modifications its central position

in Finnish (pre)history writing until the 1970s. Thereafter it has been formulated otherwise, when it has become clear that there is no single original homeland from where the Finns as a developed, unified nation would have departed, but there were several different waves of migration that brought new inhabitants to the area of present-day Finland. See, e.g., Aspelin 1885: 54–56; Setälä 1923: 160; Tallgren 1931: 141–144; Kivikoski 1961: 109–121; Salo 1984: 220; Kulonen 2002; Norio 2002; Carpelan 2002; Häkkinen, J., 2010; Halinen 2015. (TS)

- 1012 From the early Middle Ages to the 16th century, history-writing was based on the Bible. It influenced the viewpoints of history still in 17th-century Scandinavia. Litzen 1983: 24–27; Kemiläinen 1993: 31–37, 55; Korhonen 1986: 25–26; Alkarp 2009: 67–69; Fewster 2006: 54. (TS)
- 1013 The idea of a shared original homeland was a logical consequence of the idea of language kinship. It was established in the Finno-Ugrian case by the early 18th century. Korhonen 1986: 28–33; Kemiläinen 1993: 46–53. (TS)
- 1014 One of the scholars who proposed a relationship between Basque and the Uralo-Altaic languages in the early 19th century was Christian Gottlieb von Arndt (1743–1829) in his work on the relationships between European languages in 1818. Morvan 1996: 31, 273; Deutsche biographische Enzyklopädie 1: 215. (TS)

och hela den Finska stammens släktskaps-förhållanden. I detta afseende äro likväl de lärdas meningar mycket delade. Ty då några hänföra Finnar och deras stamförvandter till den *gula* eller *Mongoliska* rasen, anse åter andra, att de böra räknas till den *hvita*, den *Kaukasiska* eller *Indoeuropeiska* rasen, och ännu andra antaga en *nordlig* eller *polar-ras*, hvartill de räkna både Finnar, Samoieder och många andra bland nordens folk.¹⁰¹⁵ Mig vill det synas, såsom skulle de Finska, de Turkiska och Samojediska folken bilda en inom sig slutna grupp, hvilken så till sägandes utgör en förbindande länk mellan de *gula* och *hvita*, de Mongoliska och Kaukasiska raserna. Huru härmed äfven må förhålla sig, så är det åtminstone säkert, att ett bestämdt släktskapsförhållande eger rum mellan nysnämnda tre folkstammar: den Finska, Turkiska och Samojediska.¹⁰¹⁶ Släktskapen mellan Finnar och Turkar har i sjelfva verket redan länge varit af språkforskare antagen, och äfven bland naturforskare har Prof. Retzius¹⁰¹⁷ i Stockholm nyligen på det bestämdaste erkännt nämnda släktskap. Hvad åter den Samojediska stammen beträffar, så har väl dess förvandtskap med Finnarna ur den naturvetenskapliga synpunkten stundom blifvit betviflad, men språkforskaren kan ej annat än tillerkänna äfven Samojederna ett gemensamt ursprung med både Finnar och Turkar eller Tatarer.

Det kan här ej blifva fråga om att för nyss antydda släktskaps-förhållande åberopa några bevis, allraminåt sådana, som grunda sig på språkliga och naturvetenskapliga undersökningar. Mera egnande vore det för tillfället, att vidröra förvandtskapen i de förrberörda folkens seder och lefnadssätt, i religions-kulten, i känslö- och föreställnings-sättet; men då äfven detta skulle leda utöfver gränserna för närvarande framställning, vill jag denna gång endast fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som framför andra synes mig vigtig och anslående. Det är den obegränsade, öfvernaturliga tro, som dessa folkstammar hyste och till en del ännu hysa för sångens undergörande makt. Med sången trodde de sig kunna besegra hvarje fiende, afböja hvarje fara, bota hvarje sjukdom, tjusa ormar, tämja vilddjur, och med ett

ord åstadkomma det omöjliga. Enligt deras föreställning voro sång och vishet samma sak, och de skattade ingen förmåga så högt som denna. Huru stor tillit de äfven satte till svärdet, så tillerkände de likväl åt sången en vida större makt. Vi läsa i våra gamla runor, att de allratappraste hjeltar verkade mera med sina sånger, än med sitt svärd, och om de någon gång under sina idrotter råkade förgäta blott ett enda ord, så kunde ingen makt mera hjälpa dem, utan det saknade ordet måste uppsökas, om det ock låg fördoldt i Wipunens graf eller i Tuonis dystra rike. Alldeles i samma anda qväda äfven vilda Tatarer och Samojeder om mäktiga hjeltar, som begifva sig bakom länder och haf, för att komma i besittning af det allmäktiga ordet, den allt besegrande sången och visheten. Så underbart mäktig och hänförande var sången enligt de gamla Finnarnas föreställning, att de trodde sjelfva Gudarna lyssna förtjusta till sångens toner, och likaså förtälja äfven Tatarernas sagor, att himmelens sju Gudar, sittande på en molnspets, låna sitt öra åt de dödligas qväden, att sjelfva underjordens mörka makter ila till ljusets rymder, för att hugsvala sig vid ljudet af harpans toner.

Denna utomordentligt tjugusande kraft troddes i synnerhet ligga fördoldt i de magiska eller trollsångerna. Utom dem ega nämnda folk ett stort förråd äfven på lyriska och episka sånger. Hvardera slaget af qväden skulle lemna ett rikt ämne till jemförande betraktelser, men jag kan här endast i få ord vidröra de allmänna beröringspunkter, som nämnda qväden erbjuda hos de omförmälda folkstammarna. Hvad först de lyriska sångerna beträffar, så hafva de fullkomligt enahanda character såväl hos Finnar och Samojeder, som hos hedniska Turkar eller Tatarer. Såsom man redan kan sluta af dessa folkslags yttre läge, så har man ej i deras qväden att söka glada, tjugusande drömmar om lycka och sällhet, utan de äro – dessa qväden – att liknas vid djupa suckar, frampressade ur ett lidande, sorgbetyngt hjerta. ”Min harpa”, så qväder den Finska sångmön,

- 1015 Peoples of the Arctic region were conceived as a group by, e.g. J.G. von Herder. The Mongolic theory was established above all by Johann Friedrich Blumenbach (1752–1840). For an overview of these differing viewpoints in different periods of time, see Kemiläinen 1993: esp. 56–57, 65, 107–135. (TS)
- 1016 In Castrén’s time, above all, Wilhelm Schott (1807–1889) and Ferdinand Johann Wiedemann (1805–1887). Korhonen 1986: 60–61. (TS)
- 1017 Anders Retzius (1796–1860): a Swedish anatomist who developed the cephalic indexes used to define human races in the 19th and 20th centuries. He had just given a presentation on the skull forms of the inhabitants of the north at the fourth Scandinavian meeting of natural scientists in Kristiania in 1844, and it had been published both in Swedish, French, and Dutch. Hanson 1998 (<https://sok.riksarkivet.se/SBL/artikel/6598>). (TS)

- 1018** The quotation comes from *Eräkummainen kantele*, the first song of the folk-song collection *Kanteletar*, published by Elias Lönnrot in 1840: 'Soitto on suruista tehty, / Murehista muovaeltu: / Koppa päivästä kovista, / [Emäpuu ikipoloista, /] Kiellet kiusoista kerätty, / [Naulat muista vastuksista. /] Sentä ei soita kanteleni, / Ei iloitse ensinkänä, / [Soitto ei soita suosioiksi, / Laske ei laatuista iloa, /] Kun on huolista kuvattu, / Murehista muovaeltu. *Kanteletar*: 1. (TS)
- 1019** In Castrén 1858b there is a footnote here: *Nordiska Resor och Forskningar. Andra Bandet*; ss. 176 ff. See Castrén's 1841–1844 journey in this series.
- 1020** The oral, epic poetry of the Tundra Nenets reflects a patrilineal system of relations, in which parents decide marriages and the married wife moves to her husband's parents' nomadic village (*kotakylä*). Marriage with its positive and negative consequences is a main theme of epic poetry. Women's position is not as unambiguously poor as Castrén describes it: mistreatment of a wife leads unavoidably to her rescue from the village. Women moving to different kinship groups often represent in the poems knowledge based on kinship and constructing solidarity that men do not possess. Пущкарёва 2000; Lukin 2015. (KL)

"Min harpa är af sorger bildad,
 Af bekymmer sammanfogad,
 Kupan gjord af onda dagar,
 Strängarna af sorger snodda;
 Derför ej min harpa klingar,
 Ljuder ej i glädjetoner,
 Att hon är af sorger bildad,
 Af bekymmer sammanfogad."¹⁰¹⁸

Sådan är den Finska harpans natur. Den eger sällan något ljud för glädjen, men låter oss deremot i tusende variationer förnimma människohjertats sorger och lidanden. Samma vemodsfulla skaplynne röja äfven Samojedernas och Tatarernas lyriska utgjutelser. Jag har förut¹⁰¹⁹ meddelat allmänheten några prof på Samojedernas sånger, bland hvilka en lyder sålunda:

"Då jag blef till hustru tagen,
 Bittert sörjde jag mitt afsked
 Från min hulda fostrarinna;
 Men en liten tid jag lefde
 Med min man, den ädle vännen,
 Och min hela sorg förglömde.
 Förr jag tänkte så: det ges ej
 Någon annan afskeds-smärta,
 Än att skiljas från sin moder,
 Men nu kom också en annan:
 Han dog bort, den ädle maken,
 Och jag sörjer honom mera,
 Än jag förr min moder sörjde.
 Utom mig har efterlemnad
 Fyra späda barn i hemmet;
 O! när skola vi förgäta
 Sorgen efter den försvunna?
 Nu på sådant sätt jag lefver,
 Att jag hälften af min smärta
 Söker genom sånger skingra,
 Men med tårar andra hälften
 Af min djupa sorg förmildra."¹⁰²⁰

Om denna sång har redan af andra den åsigt blifvit ytt-rad, att den, öfverflyttad i Finsk drägt, ingalunda skulle kunna skiljas ifrån genuint Finska sånger, och detsamma kan äfven sägas om de flesta andra bland Tatarernas och Samojedernas sånger. Men en så stor öfverensstämmelse kan ej vara blott tillfällig, utan det grundar sig helt visst på en förvandtskap emellan folken.

På en sådan förvandtskap tyda äfven flera öfverensstämmelser i de förrberörda folkens *episka* eller *hjeltesånger*. Redan sjelfva ämnet för nämnda sånger är af fullkomligt enahanda beskaffenhet. I de Finska hjeltesångerna utgör vanligen ungmöns hand det yttersta målet för hjeltarnes bragder. Samma thema genomgår äfven Turkarnes och Samojedernas sånger. Det gifves äfven bland dem knappt en enda, der hjeltebragden icke ytterst afser besittningen af en genom skönhet, börd och rikedom frejdad jungfru. Sannt är väl, att detta ämne äfven blifvit af flera europeiska folkslag besjunget, i synnerhet under riddare-lifvets sköna tidehvarf; men det är naturligt, att Asiens vildar ej kunnat uppfatta ämnet ur samma synpunkt, som Europas bildade nationer. Hvad särskildt den nyssnämnda riddare-tiden beträffar, så var hjeltebragden vid denna tid blott ett medel, hvarigenom riddaren ville försäkra sig om ungmöns kärlek och tillgifvenhet. Efter att i årtusenden hafva försmäktat under ett ok af trældom och förnedring, hade qvinnan omsider genom kristendomens öfver barbariet vunna seger fått en af sina heligaste rättigheter sig tillerkänd – den att sjelf vara sitt hjertas herrskarinna, att efter fritt behag kunna råda öfver sina känslor. Det låg uti riddaretidens anda, att ungmön företrädesvis skänkte sitt hjerta åt den, som på stridernas fält skördat ärans lager. Hoppet om ungmöns ynne st var derföre den sporre, som manade riddaren till ädel bragd, den ledstjerna, som genom tusende faror förde honom till seger. Det är i denna anda, som ifrågavarande ämne skildras i medeltidens hjeltesånger och riddare-sagor.

På en helt annan grund stöder sig ämnet för hjeltesången hos de folkslag, hvilka frågan här gäller. Hos dem var qvinnan förut, och är till en del ännu en betryckt

1021 Castrén relates his observations about the situation and treatment of women among the Siberian peoples in his travel reports. See them in this series. (TS)

och misshandlad sla[f]vinna, en viljelös varelse, en vara, som köpes med en annan vara. Det är henne icke tillåtet att hysa några önskningar i lifvet, hon får åtminstone icke gifva luft åt dem, utan klokheten bjuder, att hon liksom ett ogräs utrotar hvarje förhoppningsrik känsla, som efter naturens ordning vill arbeta sig fram i hennes bröst. Till trälinna född, måste hon med lugnt mod åse, huru fäder och bröder köpslaga om hennes hjerta och bortsälja det för mindre än trettio silfverpenningar. Sjelf får hon vid denna handel icke ega någon talan.¹⁰²¹

Är nu qvinnans ställning så ofri och beroende, så frågas: hvad kan väl då vara motivet för hjeltebragden? Hvad är det, som förmår mannen att våga lif och blod för en svag, misshandlad och föraktad slafvinnas skull? Man bryr sig ju icke om hennes kärlek och tillgifvenhet; det är endast hennes person man vill ega, och då den kan vinnas med några rendjur eller ridhästar, hvarföre skall man då strida?

För att besvara denna fråga, nödgas jag framhålla en paragraf ur den Samojediska och Tatariska äktenskapsbalken. Det är den paragraf, som stadgar att äktenskapliga förbindelser ej få ingås emellan individer af samma stam, utan de begge contrahenterna måste nödvändigt tillhöra tvenne skilda stammar. Men fordom stodo de olika stammarne merendels i ett högst fiendtligt förhållande till hvarandra. Färden till en främmande stam måste, för att begagna mig af hjeltasångens egna ord, banas ”genom männens svärdsegg och hjeltars stridsyxor.” Det var åtminstone ganska ofta omöjligt att genom fredlig bemedling vinna en maka ur den fiendtliga stammen. Härtill kom ännu, att den rådande polygamien föranledde en stark afsättning på den handelsvara, som man kallade qvinna, i följd hvaraf unga flickor voro både sällsynta, mycket eftersökta och svåra att vinna. Därföre kunde äfven i bästa fall äktenskapliga förbindelser ej afslutas utan långvariga underhandlingar, mer eller mindre betydliga omkostnader och andra olägenheter. För att med ens afböja alla dessa hinder och svårigheter, hände det icke sällan att den starke med väpnad arm

tillkämpade sig en maka. Det är företrädesvis bragder af detta slag, som Tatarer och Samoieder i sina hjertesånger förherrligat.

Jag är öfvertygad derom, att det ursprungligen är samma grund, hvarpå äfven den Finska hjertesången stöder sig, ehuru den under tidernas lopp antagit en skönare, vekare, mera human character. Qvinnans rättighet att sjelf bestämma sitt öde är i våra hjelterunor redan i någon mon erkänd, och såsom villkor för sin ynest fördrar ungmön äfven i dessa runor att den man, som gör anspråk på hennes hjerta, skall hafva utmärkt sig genom ärofullt utförda bragder. Emellertid framskymtar genom denna ridderliga slöja ännu ett och annat asiatiskt drag. Liksom Tatarer och Samoieder, voro äfven Finnarne fordom söndrade i stammar, hvilka lefde i en inbördes fiendskap. Runorna omtala endast tvenne sådana stammar, men traditionen känner långt flera, bland hvilka somliga ännu i dag lefva i spändt förhållande till hvarandra. Oaktadt den hätskhet och fiendskap, som de särskilda stammarna närde mot hvarandra, måste likväl enligt våra fornsängers vittnesbörd äfven den Finske hjelten välja sig en brud ur en främmande stam, och hade han en friare[-]färd i sinnet, så plögade han stundom

”Kläda sig i jernsmidd skjorta,
Stålsmidt bälte på sig spänna”,¹⁰²² eller åtminstone
Taga guld, hvad mössan fyllde,
Hattens kupa full med silfver.”¹⁰²³

Uttryckligen angifva våra gamla runor, att de Finska hjeltarna ej skydde att med armens rätt bemäktiga sig jungfruns hand, och många skäl finnas äfven till den förmodan, att en mössa, fylld med silfver och guld, varit en af de yppersta talmän hos våra förfäder. Vi finna med ett ord i de Finska, Turkiska och Samoiediska folkens hjertesånger ursprungligt samma grunddrag, men dessa drag hafva dock, såsom jag redan nämnde, i våra sånger blifvit i betydlig mon mildrade och förädlade. En

1022 Lemminkäinen leaving to Pohjola to get a bride: “Hyöteleksen, vyötteleksen, / Rautapaitohin paneksen, [...]” Kalewala: V/95–96. (TS)

1023 Castrén has taken these words out of their context and uses them differently from the text of the Kalevala. There, they are connected from the episode, where Ilmarinen is smithing a wife of gold and silver for himself and using for it “kultia kypärin täyen, / hopehia huowan täyen”. Kalewala: XX/89–90. (TS)

flägt af medeltidens riddare-anda har äfven inträngt till våra bortgömda dalar och tryckt sitt insegel på våra hjeltesånger, hvilka derföre i sitt nuvarande skick erbjuda många öfverensstämmelser med Germaniska folkens riddare-sånger.

Man måste öfverhufvud i fråga om de finska folkens släktskap med Turkar och Samoieder taga i betraktande, att flera grenar af den Finska stammen i mera än tusen år lefvat i nära beröring med såväl Germaniska som Slaviska nationer, hvilka inympat sin bildning på nämnda stam och till en icke ringa del utplånat dess ursprungliga skaplynne. Men så vidt detta ännu kan uppdragas, röjer det en omisskännelig likhet både hos Finnar, hedniska Turkar och Samoieder. Man kan af sådan anledning knappt hysa något tvifvel om dessa folkstammars inbördes förvandtskap. Men det förhåller sig med befryndade nationer, liksom med befryndade individer: att de en gång måste hafva haft ett och samma hem, att de utgått ur ett gemensamt bo. Det har utan tvifvel gifvits en tid, då Finnar, Turkar och Samoieder ännu lefde i broderlig förening med hvarandra. Men skulle äfven forskaren på grund af sin första trosartikel, som bjuder honom att ingenting tro, att ingenting antaga utan exakt bevisning – skulle, säger jag, forskaren betvifla förvandtskapen emellan ifrågavarande tre folkstammar, så berättigar dock i hvarje fall den obestridliga likheten i deras språk, seder, lefnadssätt m. m. till det antagande, att de åtminstone i uräldsta tider lefvat i yttre beröring med hvarandra, att de någon gång i verlden egt gemensamma boningsplatser. Häfderna hafva lemnat oss i okunnighet om Finnarnes äldre hemvist, och skall det lyckas oss att om dem erhålla någon tillförlitlig kännedom, så måste det ske derigenom, att de omförmälda turkiska och samoiediska stammarnes äldsta bostäder blifva utredda.

I och för utredande af Samoiedernas språk, historie och öfriga förhållande har jag anställt mångåriga forskningar och dervid kommit till det osvikliga resultat, att den Samoiediska stammen utgått ifrån Högasien och

varit der bosatt i den Sajanska bergsbygden eller i det öfra området af Jeniseiska flodsystemet. Här träffade jag många små Samojed-stammar, hvilka nu lefde kring-skurna af turkiska och mongoliska folkslag. Bland de öfrigblefne Samojederna hade blott en enda liten stam, eller så kallad uluss, räddat sitt språk och sin nationalitet¹⁰²⁴; alla de öfriga stammarne hade redan antagit de Turkiska och Mongoliska folkens tungomål, deras seder och lefnadssätt. De erinrade sig icke desto mindre sin Samojediska härkomst, hvilken för öfrigt på det klaraste framträdde både i språkliga och andra minnesmärken. Så upptäckte jag, att endast nämna ett exempel, hos den inom Chinas gränser boende Sojot-släkten några familje-namn, hvilka äfven förekomma hos de vid Ishafvets stränder irrande Samojederna. – Det kan således intet tvifvel ega rum om de nordliga och sydliga Samojedernas gemensamma härkomst, men väl kunde af de författare, som antaga en polar-ras, det inkast möjligen göras, att de sydliga Samojederna tilläfventyrs skulle ifrån Ishafvets bygder hafva invandrat till sina nuvarande bostäder inom den Sajanska bergsbygden. Ett sådant antagande strider dock emot historiens vittnesbörd, ty så långt mennisko-slägtets häfder gå tillbaka, hafva alla större folkrörelser för sig gått ifrån söder till norr och ej tvertom: från norr till söder. Det ligger också helt och hållet utom sannolikhetens område – detta antagande af en polar-ras, som skulle hafva haft sin vagga vid den norra oceanens isbelagda stränder. En natur, som med möda förmår mana till lif en och annan nödvuxen planta, huru skulle väl den hafva kunnat ur sitt sköte framalstra ett mennisko[-]par. Hvad särskildt Samojederna beträffar, så bevisar äfven deras släktskap med Turkarne, att de härstamma från sydliga nejder. Detsamma bekräfta äfven deras egna traditioner, hvilka uttryckligen hänvisa på de Sajanska bergen såsom den punkt på jorden, hvarifrån den vidt spridda Samojed-stammen utgrenat sig öfver det nordliga Asien och Europa.

Det är en annars mycket gängse tradition hos flera Asiatiska folkslag, att de i tidens begynnelse lefvat

1024 Castrén means Kamassian Samoyeds. Cf. travel diaries of 1847 in a later volume of this series. (TS)

- 1025 Castrén's most likely source on the flood myths was Klaproth 1823: 19–34, 41–42. For an extensive survey on deluge myths of different peoples and regions, see Dundes (ed.) 1988. (TS)
- 1026 Tannu-Ola or the Tangdy-Uula Mountains: situated at N51°4' E92°25'. It is not known, what Chinese sources Castrén knew, but he apparently knew them from literature, most probably Klaproth 1823: 203–216. Their relation to Turkic peoples of Central Asia was related in Castrén's time also in Prichard 1844: 304–317. (TS)
- 1027 Castrén means here the German geographer Carl Ritter (1779–1859) who expressed this assumption in Ritter 1832: 193. See also Klaproth 1823: 210. (TS)
- 1028 Abu al-Ghāzī Bahādur (1603–1663): khan of Khiva, author of works on the history of Turkic peoples in Central Asia. The New Encyclopædia Britannica 1: 43. (TS)

concentrerade vid någon större bergskedja och derifrån efterhand utbredd sig öfver slättlandet. Denna tradition har utan tvifvel sin sannfärdiga grund och eger sin hän tydning på den stora vattenflod, som enligt flera folkslags samstämmiga vittnesbörd öfversvämmat jorden och tvungit dess invånare att söka sin räddning på de högsta bergspetsarne. Greker, Judar, Chinesare, Tibetanare, Hinduer, ja till och med Amerikanare ega traditioner om den så kallade syndafloden.¹⁰²⁵ På särskilda delar af jorden omtalar man höga berg, som under öfversvämningen skulle hafva räddat menniskoslätet ifrån fullkomlig undergång. Berget Ararat var troligen icke mensklighetens enda tillflyktsort och Noachs ark icke dess enda räddnings-planka. Samma rätt till erkännande som Judarnes, hafva äfven andra folkslags traditioner, och erkänner man en gång syndafloden för ett historiskt factum, såsom den af nyare forskare nästan allmänt erkännes, så äger man häri en naturlig förklaring till de gängse berättelserna om folkslagens utgång ur höga bergskedjor. Jag anser det på sådan grund för sannolikt, att de Sajanska bergens skyhöga toppar tjentat Samojederna till ett landningsställe under den stora öfversvämningen. Så mycket kan åtminstone anses för afgjort, att Samojedstammen ganska tidigt varit bosatt inom detta bergssystem, och att de sista spåren af nämnda stam här försvinna.

I en oafbruten fortsättning med de Sajanska bergen förtlöper den vestra *Altai-gruppen*, hvars egentliga kärna utgöres af *Stora Altai*, som utbreder sig emellan Ob- och Irtisch-flodernas källor. En annan ganska mäktig knut af de Altaiska bergen bär namnet *Tangnu-Ola*¹⁰²⁶, som ligger i söder om Jenisei, ej långt ifrån de Sajanska bergen. Enligt hvad Chinesiska källor antyda, voro *Stora Altai* och *Tangnu-Ola* af ålder sätet för den turkiska stammen. Tvenne af nutidens största forskare Klaproth och Ritter¹⁰²⁷ förmoda, att dessa berg varit Turkarnes tillflykt under öfversvämningen. Åtminstone har nämnda stam sedan uråldriga tider varit hemma stadd i denna bergsbyggd. Detta intygar, utom Chinas annalister, äfven en inhemsk historie-skrifvare Abulghasi-Bahadur-Chan¹⁰²⁸,

som förtäljer att Turkarnes stamfader nedsatt sig i den Altaiska bergstrakten, nära sjön Issikol¹⁰²⁹. Hos Abulghasi bär denne stamfader namnet Turk, och det säges uttryckligen att han varit en son af Japhet. Följaktligen skedde äfven enligt den Muhamedanska författarens uppgift Turkarnes bosättning vid Altai i en ganska tidig ålder, men såsom rättrogen Muselman kunde han icke anse Turkarne för ortens urinnevånare, utan lät dem på grund af den Mosaiska traditionen, som äfven de Muhamedanska Turkarne erkänna, utgå ifrån paradiset och det förlofvade landet.

Det är i sanning en i högsta grad öfverraskande företeelse, att äfven hädforskningen tyder på ett gemensamt hem för de med hvarannan befryndade Turkiska och Samojediska folkstammarna. Detta hem var enligt min föregående framställning beläget i västra Högasien vid de Sajanska bergen och västra Altai-kedjan, inom området af källorna för Ob, Irtisch och Jenisei. Det är i samma nejd, som äfven den Finska stammens vagga på grund af dess förvandtskap med Turkar och Samojeder måste sökas. En lärd Ungrare vid namn Czoma de Körös¹⁰³⁰ hoppades finna den Ungerska och hela den Finska stammens ursprungliga fädernesland i en annan trakt af Högasien, i Tibet. Ledd af denna förhoppning banade han sig väg ända till Dalai Lamas rike, dvaldes der 11 år i klostret Zimskar¹⁰³¹ och fullföljde rastlöst sitt föresatta ändamål under mödor och försakelser af alla slag. Frukterna af Körös' bemödanden äro den lärda verlden bekanta. Han har lemnat oss nyckeln till Tibets rika litteratur, men den finska stammens första fädernesland har han ej funnit, och med sitt compass ej kunnat finna. Jag har med uppmärksamt öga följt den Finska folkvandringen, och om jag icke mycket misstagit mig, så förlora sig de sista spåren af Finnarne och den Finska stammen, såsom jag redan nämnde, inom de Altaiska och Sajanska bergssystemerna. Här hör man ännu i dag Tatarerna förtälja om en ljusögd¹⁰³² folkstam, Akkarak benämnd, hvilken af ålder skulle hafva varit bosatt i landet och tros hafva uppreßt de åldriga grafkummel,

- 1029 Issyk-Kul/Isyk-Köl/Yssyk-Kul is a lake in Central Asia at N42°25' E77°12'. (TS)
- 1030 Sándor Körösi Csoma (Alexander Csoma de Körös, 1784/8–1842) was a Hungarian linguist who attempted to find the Hungarians' original home in Asia. Therefore he travelled especially in Middle East, Central Asia, and northern India in 1820–1842. Fox 2001. (TS)
- 1031 Phugtal Gompa Monastery in Zanskar in Yammu and Kashmir, situated at N33°16'6" E77°10'51". Rizvi 2012: 88, 284–285. (TS)
- 1032 Mscr.: ljus-/ögd.

- 1033 The Ija discharges into the Angara, a large tributary of the Yenisei, at N55°31'51" E102°9'13". (TS)
- 1034 The Simojoki discharges into the Gulf of Bothnia at N72°79'25.6 E41°00'54 (N65°37'22" E25°2'48"). (TS)
- 1035 The Kolva runs into the river Uza at N65°55'35" E57°19'0". (TS)
- 1036 These comparisons are not accepted by linguistics today. (TS)

som öfverallt anträffas på stepperna. I öfverensstämmelse med denna tradition angifver äfven den chinesiska historien att ett folk af blond ras fordom skulle hafva bott norr om det nyss omförmälda berget *Tangnu-Ola*, liksom åter Turkarne påstås hafva varit bosatta söder om detsamma. Det är icke otroligt, utan tvertom högst sannolikt, att man med folk af den blonda rasen har att förstå Finska stammar, ty i alla tider har den blonda färgen blifvit ansedd såsom ett af deras mest characteristiska kännetecken. Märkvärdigt nog finnes också inom Irtischska flod-området ett Ortsnamn *Sumi*, som nästan bokstafligen öfverensstämmer med den för Finland inhemska benämningen *Suomi*. Utom denna anträffas i förrberörda nejd många andra locala benämningar, hvilka äfven förekomma i Finland och till en del jußt i Finskan ega sin förklaring. Jag vill exempelvis anföra några bland de viktigaste. Floden Jenisei kallas af Tatarerna *Kem*, och samma namn ega äfven åtskilliga floder både i Finland och Ryska Karelen. Ordet ljuer i våra dialekter *Kem*, *Kemi*, *Kymi*, och eger i Finskan betydelsen af "stor flod" eller "moderflod." Till det Jeniseiska systemet höra bifloderna: *Sim*, *Ija*¹⁰³³ och *Ijus*, hvilka benämningar ega en öfverraskande likhet med de Finska flodnamnen: *Simo*¹⁰³⁴ och *Ijoki*, som jemväl förekomma i trakten af *Kemi* i Norra Österbotten. Bland öfriga bifloder till Jenisei förtjena att nämnas: *Oja*, som i Finskan betecknar en bäck; *jaga*, beslägtadt med det Finska *joki* och det lappska *joga*; *Kolva*¹⁰³⁵, ett namn, som äfven förekommer i Finland, Perm, Archangel, och i de Finska språken eger betydelsen af ett "fiskrikt vatten." Vid källorna af Jenisei ser man tvenne bergstoppar eller taskyler, af hvilka den ena i betydlig mon höjer sig öfver den andra. Den högre toppen kallas af Tartarerna *kyrky-taskyl*, och den lägre *ala-taskyl*, hvilka benämningar ofrivilligt erinra om de Finska orden *korkia* hög och *ala* låg.¹⁰³⁶ Skulle nu ett och annat af dessa benämningar äfven kunna härledas ifrån de Tatariska språken, så bevisar i alla tillvaron af lika ljudande ord i Finland och Altai, att de Finska och Altaiska språken måste vara beslägtade, och att följaktligen

Finnarne ifrån Altai-bergen invandrat till sina nuvarande bostäder.

Med förbigående af åtskilliga andra bevis, som ännu kunde anföras till stöd för min mening om Finnarnes utvandring ifrån trakterna af Altai, vill jag endast omnämna den högst viktiga omständighet, att enskildta grenar af den Finska stammen ännu i denna dag anträffas i närheten af detta sitt urgamla säte. De äro vanligen kända under namn af *Ostjaker* och *Woguler*, men inbegripas äfven under den gemensamma benämningen af *Ugrier* eller *Jugrier*. För det närvarande äro dessa stammar bosatta längs hela det nedra loppet af floderna Ob och Irtisch. Här bodde af ålder en Turkisk stam, benämnd *Ōgur* eller *Jōgur*¹⁰³⁷, och de Finska stammarna blefvo tvifvelsutän för sitt nära granskap af främmande nationer förvexlade med de Turkiska Ugrierna. Det är för öfrigt icke Ostjaker och Woguler allena, som erhöilo detta namn. Äfven Magyarernes benämning af Ungrer är af samma ursprung, liksom äfven sjelfva det Ungerska folket till sina närmaste stamförvandter räknar Ostjaker och Woguler.

Ungrarne vilja, såsom bekant är, af national-fåfänga icke erkänna denna förvandtskap, och kanske var det till en del äfven denna fåfänga, som förledde Körös att söka Ungrarnes vagga i Tibet, der jemväl enligt Chinesiska annalistens vittnesbörd en gren af den vidt frejdade Turkiska Uigur-stammen fordomtima skall hafva uppehållit sig. Utom Körös hafva äfven andra både Ungerska, Tyska och Franska lärda uppsökt alla möjliga skengrunder för att, tvertemot all sanning och rättvisa, afskilja Ungrarne ifrån den ringa aktade Finska stammen.¹⁰³⁸ Vi kunna ej förundra oss deröfver, ty äfven vår egen känsla vill uppresa sig vid åtankan derpå, att Lappar och Samojeder äro våra blodsförvandter.¹⁰³⁹ Det är ju just denna känsla – den vördnadsfulla känslan för höga och lysande anor, som äfven förmått flere bland vårt lands lärda att söka vår vagga i Grekland och det förlofvade landet. Vi måste dock resignera ifrån all förvandtskap med Hellener, med Israels tio stammar, med jordens stora, privilegierade

1037 Uyghur. (TS)

1038 The discussion has continued with strong political connotations since then in Hungary. See, e.g., Laakso, Johanna, *Brave New Linguistics* (<https://hungarianspectrum.wordpress.com/category/finno-ugric-linguistics/>). (TS)

1039 The genetic roots of a people and the origin of its language are no longer considered dependent on one another. See, e.g., Häkkinen, J., 2010. (TS)

1040 This idea of the decisive significance of a man's work is reflected also in Castrén's lectures at the university. See them in this series. (TS)

nationer i allmänhet, och vare det härvid vår tröst, att ändå "en och hvar är sina handlingars son," att all sann och verklig adel måste vara sjelfförvärfvad. Det kan vara ovisst, om det Finska folket förmår tillvinna sig ett aktadt namn i häfderna, men visst är att efterverldens dom öfver oss kommer att grunda sig, icke på våra anors, utan på våra handlingars beskaffenhet.¹⁰⁴⁰

Appendix 5.1

Skulle¹⁰⁴¹ nu de omförmälda Tschud-grafvarna vara af Tatarisk härkomst, hvilket tills vidare må lemnas oafgjordt, så kan likwäl genom gängse traditioner och åtskilliga från de Finska språken lånade ortsnamn klarligen ådagaläggas, att Finska folkstammar fordom ströfvat öfver de Sajanska stepperna. Ännu flere spår hafva Samoiederne qvarlemnad i landet, och det har i högsta grad öfverraskat mig att hos de Kojbaliska Tatarerne igenfinna slägtnamnet Baj, som äfven förekommer hos de Jenisejska Samoiederne. Denna släkt är numera fullkomligen tatariserad, och detsamma skall förhållandet vara med de få öfrigblifna *Matorerne*¹⁰⁴², samt dessutom med *Arinerne*¹⁰⁴³, hvilka nu äro 60 man starka och lefva tillsammans med de Katschinska Tatarerna. De¹⁰⁴⁴ nyssnämnda Arinerna äga talrika traditioner om sin fordna wälmakt, sin strid med ormen och mera dylikt, som jag här förbigår, för att äfven hinna widröra några af H[er]r von Köppen¹⁰⁴⁵ förelagda spörsmål. — — —

Sin uzuptjatkada, min alqaben, ты когда спалъ, я взялъ.¹⁰⁴⁶

- 1041 This fragment probably belongs to an unidentified presentation or lecture. Its original KK Coll. 539.26.22 (Varia 1.22) p. 275–278 consists of two sheets, measuring 13 x 21.5 cm or one sheet sized 26 x 43 cm. The text is closely related to the lecture *Hvar låg* but does not belong to its actual composition. (TS)
- 1042 *Matorerne* || Tatarer[ne] – The Mator were a south Samoyedic people in southern Siberia. Extinct (Tatarized) since 1840s. Unesco Red Book, http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html. (TS)
- 1043 The Arin was a south Yeniseian people, extinct since late 18th century. Unesco Red Book, http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html. (TS)
- 1044 *De [...] Arinerna* || Sistnämnda folkstam
- 1045 Peter von Köppen (1793–1864) was a German-born statistician and ethnographer working at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. Ригер 2009. (TS)
- 1046 Koybal: While you were sleeping, I took. (JJ)

Sources and Literature to Archaeologica et historica

Archival Sources

National Library of Finland, Helsinki (KK)

Coll. 539 M.A. Castrén's collection

2.5 Utdrag ur Solovetska kloster-krönikan

26.22 [Untitled fragment]

29.13 [Om kurganer eller s. k. Tschud-kummel i den Minusinska kretsen]

29.15 Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen

National Museum of Finland, Helsinki (KM): catalogues of archaeological collections

Newspapers

Suometar 17/1848 (28.4.1848)

Published Sources and Literature Used as an Original Source

Abbreviation: NRF: Nordiska resor och forskningar af M. A. Castrén. Till trycket befordradt af Kejslerliga Alexanders-Universitetet i Finland.

Aspelin, J.R., 1875. *Suomalais-ugrilaisen muinaistutkinnon alkeita*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 51. Helsinki.

Aspelin, J.R., 1877. Vertailevasta muinaistutkinnosta. *Suomen Muinaismuisto-Yhtiön Aikakauskirja* II: 137–154.

Aspelin, J.R., 1877–1884. *Muinaisjännöksiä Suomen suvun asuma-alueilta – Antiquités du nord finno-ougrien* I–V. G. W. Edlund, Helsinki.

Aspelin, J.R., 1885. *Suomen asukkaat pakanuuden aikana*. K. E. Holm, Helsinki.

Aspelin, J.R., 1901. M. A. Castréns Aufzeichnungen über die Altertümer im Kreise Minusinsk. *Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja* XXI:1 (p. 1–54).

Bähr, Johann Karl, 1850. *Die Gräber der Liven. Ein Beitrag zur nordischen Alterthumskunde und Geschichte*. Rudolf Kuntze, Dresden.

Castrén, M.A., 1843. Utdrag ur Solovetska kloster-krönikan. *Suomi* 4/1843: 191–212.

Castrén, M.A., 1844. Anteckningar om Savolotschesskaja Tschud. *Suomi* 1844: 1–22.

Castrén, M.A., 1849. Hvar låg det Finska folkets vaggå? *Litterära soiréer i Helsingfors under hösten 1849*. *Andra soiréen*: 1–21.

Castrén, M.A., 1858a. Anmärkningar om Savolotschesskaja Tschud. *NRF* V: 40–61.

Castrén, M.A., 1858b. Hvar låg det Finska folkets vaggå? *NRF* V: 126–142.

- Castrén**, M.A., 1858c. Utdrag ur Solovetska klosterkrönikan. *NRF* V: 18–39.
- Castrén**, M.A., 1870a. Förslag till en undersökning af de i Finland befintlige grafkumlen. *NRF* VI: 145–147.
- Castrén**, M.A., 1870b. Om kurganer eller s. k. Tschudkummel i den Minusinska kretsen. *NRF* VI: 129–137.
- Cross**, Samuel Hazzard – **Sherbowitz-Wetzor**, Olgerd P., 1953. *The Russian Primary Chronicle. Laurentian Text*. Translated and edited by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor. The Mediaeval Academy of America, Cambridge, Mass.
- Gmelin**, Johann Georg, 1752. *Reise durch Sibirien von dem Jahr 1738 bis zu Ende 1740*. Sammlung neuer und merkwürdiger Reisen zu Wasser und zu Lande. Sechster Theil. Abram Vandenhoecks seel. Wittwe, Göttingen.
- Itä-Karjala**. Uusimpien karjalaisten, venäläisten ja suomalaisten lähteiden perusteella toimittanut Akateeminen Karjala-Seura. 1:1.000.000. 2. p. Helsinki 1934.
- Kalewala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinosista ajoista**. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 2. Helsinki 1835.
- Kanteletar taikka Suomen Kansan wanhoja Lauluja ja Wirsiä**. Koonnut Elias Lönnrot. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 3. Helsinki 1840.
- Kivikoski**, Ella, 1961. *Suomen esihistoria*. Suomen historia I. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki.
- Klaproth**, Julius, 1823. *Asia polyglotta*. A. Schubart, Paris.
- Lehrberg**, A.C., 1816. *Untersuchungen zur Erläuterung der älteren Geschichte Russlands*. Hrsg. Ph. Krug. Kaiserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Müller**, Ferdinand Heinrich, 1837. *Der Ugrische Volksstamm, oder Untersuchungen über Ländergebiete am Ural und am Kaukasus in historischer, geographischer und ethnographischer Beziehung*. 1. oder geographischer Theil. Erste Abtheilung. Duncker und Humblot, Berlin.
- Nilsson**, Sven, 1838–1843. *Skandinaviska Nordens urinvånare. Ett försök i komparativa ethnografien och ett bidrag till människoslågtets utvecklings-historia. Första delen*. S. n., Lund.
- Pallas**, Peter Simon, 1773. *Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reichs, Zweyter Theil. Vom Jahr 1770 und 1771*. Kayserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Pallas**, Peter Simon, 1776. *Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reichs, Dritter Theil. Vom Jahr 1772 und 1773*. Kayserliche Akademie der Wissenschaften, St. Petersburg.
- Porthan**, Henricus Gabriel, 1799. *M. Pauli Juusten Episcopi quond. Aboënsis Chronicon episcoporum Finlandensium, annotationibus et apparatu monumentorum illustratum*. Frenckell, Aboæ.
- Prichard**, James Cowles, 1844. *Researches into the History of Asiatic Nations. Research into the Physical History of Mankind*, 3rd ed., Vol. IV. Sherwood, Gilbert & Piper, London.
- Rein**, Gabriel, 1831. *Finlands forntid i Chronologisk öfversigt, åtföljd af de förnämsta händelser ur Rysslands och Sveriges Historia*. Helsingfors.
- Ritter**, Carl, 1832. *Die Erdkunde im Verhältniß zur Natur und zur Geschichte des Menschen oder allgemeine vergleichende Geographie als sichere Grundlage des Studiums und Unterrichts in physicalischen und historischen Wissenschaften. Zweiter Theil. Zweites Buch. Asien. Band I. Der Norden und Nord-Osten von Hoch-Asien*. Zweite [– –] Ausgabe. G. Reimer, Berlin.
- Schlözer**, August Ludwig von, 1771. *Allgemeine nordische Geschichte. Aus den neuesten und besten nordischen Schriftstellern und nach eigenen Untersuchungen beschrieben, und als eine geographische und historische Einleitung zur richtigern Kenntniß aller skandinavischen, finnischen, slavischen, lettischen und sibirischen Völker, besonders in alten und mittleren Zeiten*. Johann Justinus Gebauer, Halle.
- Schlözer**, August Ludwig von, 1802a. *Handbuch der Geschichte des Kaisertums Rußland vom Anfange des Stats, bis zum Tode Katharina der II. Philipp Georg Schröder, Göttingen*.
- Schlözer**, August Ludwig von, 1802b. *Исторія. Руссische Annalen in ihrer Slawonischen Grundsprache*. Zweiter Theil. Heinrich Dietrich, Göttingen.
- Schlözer**, August Ludwig von, 1807. *Handbok i Ryska Historien ifrån Statens början intill närwarande tid*. Öfvers. af J. F. Lundblad. Lund.
- Setälä**, E.N., 1923. Suomen kieli. *Suomi. Maa, kansa, valtakunta* I: 156–166. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Sjögren, A.J., 1832a. Ueber die älteren Wohnsitze der Jemen. Ein Beitrag zur Geschichte der Tschudischen Völker in Russland. *Mémoires de l'Académie Impériale des sciences de Saint-Pétersbourg*. Sixième Série, Tome I: 263–346.

Sjögren, A.J., 1832b. Wann und wie wurden Sawolotschje und die Sawolokschen Tschuden russisch? Ein kritischer Versuch zur Aufklärung der Geschichte des Russischen Nordens. *Mémoires de l'Académie Impériale des sciences de Saint-Pétersbourg*. Sixième Série, Tome I: 491–526.

Strahlenberg, Philip Johann von, 1730. *Das Nord- und Ostliche Theil von Europa und Asia in so weit solches Das ganze Russische Reich mit Siberien und der grossen Tataren in sich begreiffet, in einer Historisch-Geographischen Beschreibung der alten und neuern*

Временный уставъ Русскаго географическаго общества. *Записки Русскаго географическаго общества*. Книжка I и II, издание второе: 1–8. Санктпетербургъ 1849.

Досиоей 1833: *Летописецъ Соловецкій на четыре столѣтія отъ основанія Соловецкаго монастыря до настоящаго времени то есть съ 1429 до 1833^и годъ*. Издание третіе, вновь исправленное и пополненное изъ архивныхъ монастырскихъ дѣлъ и старинныхъ документовъ, трудами настоятеля сего монастыря, Архимандрита и Каваллера Досиоея. Москва 1833.

Досиоей 1836/1853 I: *Географическое, историческое и статистическое описаніе ставропигіального первокласнаго Соловецкаго монастыря [...] составленное трудами Соловецкаго Монастыря Архимандрита Досиоея*. I–III. Москва 1836/1853.

Zeiten, und vielen andern unbekanntten Nachrichten vorgestellt, Nebst einer noch niemals ans Licht gegebenen TABULA POLYGLOTTA von zwey und dreysigerley Arten Tatarischer Völker Sprachen und einem Kalmuckischen Vocabulario, Sonderlich aber Einer grossen richtigen Land-Charte von den benannten Ländern und andern verschiedenen Kupfferstichen, so die Asiatisch-Scythische Antiquität betreffen; bey Gelegenheit der Schwedischen Kriegs-Gefangenschafft in Russland, aus eigener sorgfältigen Erkundigung, auf denen verstatteten weiten Reisen zusammen gebracht und ausgefertigt von Philipp Johann von Strahlenberg. Stockholm, in Verlegung des Autoris.

Tallgren, A.M., 1931. *Suomen muinaisuus*. Suomen historia I. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki.

Лаврентіівський літопис [Лаврентьевская летопись. Полное собрание русских летописей 1. Издательство Академии Наук СССР, Ленинград 1926.]. <http://litopys.org.ua/lavrlet/lavr.htm>. Read 31 March 2016.

Спасо-Преображенский Соловецкий ставропигіальный мужской монастырь. <http://solovki-monastyr.ru/>. Read March 18, 2016.

Миллер, Г.Ф., 1999. *История Сибири* I. Восточная литература, Москва.

Спасскій, Г.И., 1818. Древности Сибири. Отдѣленіе второе: О сибирскихъ древнихъ курганахъ. *Сибирскій вѣстникъ* 1818, ч. 2: 147–177 (parallelly with page numbering of Spasskij's text: 20–50).

Literature

- Ahola**, Joonas – **Lukin**, Karina, 2016. Matthias Alexander Castrénin suomalaisen mytologian taustoja. Castrén, M.A., *Luentoja suomalaisesta mytologiasta*. Suom. ja toim. Joonas Ahola. Tietolipas 252. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Aikio**, Ante 2015: The Finnic secondary e-stems and Proto-Uralic vocalism. *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 95: 25–66.
- Alkarp**, Magnus, 2009. *Det Gamla Uppsala. Berättelser och metamorfiser kring en alldeles särskild plats*. Occasional Papers in Archaeology 49. Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet.
- Anthony**, David W., 2007. *The Horse, the Wheel and Language*. Princeton University Press.
- Bjørnflaten**, Jan Ivar, 2006. Chronologies of the Slavization of Northern Russia Mirrored by Slavic Loanwords in Finnic and Baltic. Nuorluoto, J. (ed.), *The Slavization of the Russian North, Mechanisms and Chronology*: 50–77. Slavica Helsingiensia 27. Department of Slavonic and Baltic Languages, University of Helsinki.
- Branch**, Michael, 1973. *A. J. Sjögren, Studies of the North*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 152. Helsinki.
- Campbell**, Gordon, 2003. *The Oxford Dictionary of the Renaissance*. Oxford University Press.
- Carpelan**, Christian, 2002. Arkeologiset löydöt aikaportaina. *Ennen, muinoin. Miten menneisyyttämme tutkitaan*: 188–212. Tietolipas 180. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Davidson**, H.R. Ellis, 1994. *Scandinavian Mythology*. Hamlyn, s. 1.
- Deutsche biographische Enzyklopädie*. 2. Ausg. Bd. 1. K. G. Saur, München 2005.
- Dundes**, Alan (ed.), 1988. *Flood Myths*. University of California Press, Berkeley – Los Angeles – London.
- Edgren**, Torsten, 1988. Europaesus ja muinaistiede. *D. E. D. Europaesus. Suurmies vai kummajainen*. Kalevalaseuran vuosikirja 67: 127–138.
- Eesti kohanimeraamat*. Koost. Marja Kallasmaa & al. Eesti Keele Sihtasutus, Tallinn 2016.
- Esin**, Y.N., 2009. Stone stele bearing a “sun-headed” deity on the Tuim River, Khakassia. (In commemoration of the Finnish Antiquarian Society expedition to the Yenisei headed by J.R. Aspelin 120 years previously.) *Archaeology, Ethnology and Anthropology of Eurasia* 37/3: 85–94.
- Europaesus**, D.E.D., 1847. Tutkistelemuksia suomalaisten esi-isistä ja niiden asumapaikoista. *Suometar* 3/1847.
- Fabian**, Johannes, 2014. *Time and the Other. How anthropology makes its object*. Columbia University Press, New York.
- Fewster**, Derek, 2006. *Visions of Past Glory. Nationalism and the Construction of Early Finnish History*. Studia fennica, Historica 11. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Forsman**, Jaakko – **Mikkola**, J. J., 1912. Karamzin. 1. Nikolai Mihailovitš K. *Tietosanakirja IV*: 345–346. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Fox**, Edward, 2001. *The Hungarian who walked to Heaven: Alexander Csoma de Koros, 1784–1842*. Short, London.
- Gmelin**, Johann Georg, 1999. *Expedition ins unbekante Sibirien*. Hrsg., eingeleitet und erläutert von Dittmar Dahlmann. Fremde Kulturen in alten Berichten 7. Jan Thorbecke Verlag, Sigmaringen.
- Grjasnow**, Michail, 1970. *Südsibirien*. Übers. aus dem Russischen Hans Jürgen Jordan. Nagel Verlag, Stuttgart – München – Genf – Paris.
- Grünthal**, Riho, 1997. *Livvistä liiviin. Itämerensuomalaiset etnonymit*. Castrenianiumin toimitteita 51. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.
- Haggrén**, Georg, 2015. Keskiajan arkeologia. *Muinaisuutemme jäljet. Suomen esi- ja varhaishistoria kivikaudelta keskiajalle*: 369–597. Gaudeamus, Helsinki.
- Häkkinen**, Jaakko, 2010. Jatkuvuusperustelut ja saamelaisen kielen leviäminen (osa 2). *Muinaistutkija* 2/2010: 51–64.
- Häkkinen**, Kaisa, 1996. *Suomalaisten esihistoria kielitieteen valossa*. Tietolipas 147. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Häkkinen**, Kaisa, 2006. Suomen kielitieteen nousu 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa. Ollitervo, S. & Immonen, K. (eds.), *Herder, Suomi, Eurooppa*: 291–311. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia. 1060. Helsinki.
- Halila**, Aimo, 1985. Suomi suurvalta-aikana. *Suomen historia* 3: 8–219. Weilin + Göös.

- Halinen**, Petri, 2015. Suomalaisen kielihistoria. *Muinaisuutemme jäljet*: 211–212. Gaudeamus, Helsinki.
- Heikkinen**, Reijo, 2004. *Kajaanin linna. Västinki vuosisatojen virrassa*. Kainuun museo & Lönnrot-insituutti, Kajaani.
- Huovila**, Marja, 1995. *Käkisalmen läänin vaiheita esihistoriasta vuoteen 1811*. S. n. & I.
- Itkonen**, Erkki – **Joki**, Aulis J., 1983. *Suomen kielen etymologinen sanakirja* IV. Lexica Societatis Fennougricae XII,4. Helsinki.
- Itkonen**, Terho, 1982. Suvannosta tyveneeseen. *Språkhistoria och Språkkontakt i Finland och Nordskandinavien. Studier tillägnade Tryggve Sköld den 2. november 1982*. Kungliga Skytteanska Samfundets Handlingar 26: 157–165.
- Julku**, Kyösti, 1987. *Suomen itärajan synty*. Studia historica septentrionalia 10. Societas historica Finlandiae septentrionalis, Rovaniemi.
- Juškova**, M.A., 2006. North-Western Russia before its Settling by Slavs (8th Century BC – 8th Century AD). Nuorluoto, J. (ed.), *The Slavicization of the Russian North, Mechanisms and Chronology*: 140–153. Slavica Helsingiensia 27. Department of Slavonic and Baltic Languages, University of Helsinki.
- Jussila**, Osmo, 1983. Venäjän keisarikunnan historiankirjoitus. *Historiankirjoituksen historia*: 126–141. Gaudeamus, Helsinki.
- Jutikkala**, Eino, 1980. Suurten sotien ja uuden asutuseksansion kaudet. *Suomen taloushistoria 1. Agrariin Suomi*: 147–239. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Kaila**, E.E., 1910. Fedor. *Tietosanakirja* II: 1013. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Kalima**, Jalo, 1919. *Die Ostseefinnischen Lehnwörter in der Russischen Sprache*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne XLIV. Helsinki.
- Kemiläinen**, Aira, 1983. Valistuksen historiankirjoitus. *Historiankirjoituksen historia*: 49–60. Gaudeamus, Helsinki.
- Kemiläinen**, Aira, 1993. *Suomalaiset, outo Pohjolan kansa. Rotuteoriat ja kansallinen identiteetti*. Historiallisia tutkimuksia 177. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.
- Keyser**, Christine & al., 2009. Ancient DNA provides new insights into the history of South Siberian Kurgan people. *Human Genetics* 126: 395–410.
- Kilpeläinen**, Jouko, 1985. Rotuteoriat läntisistä suomalais-ugrilaisista kansoista Keski-Euroopan antropologiassa 1800-luvulla ja suomalaisten reaktiot niihin. *Mongoleja vai germaaneja? Rotuteorioiden suomalaiset*. Historiallinen Arkisto 86: 163–193.
- Kirkinen**, Heikki, 1970. *Karjala idän ja lännen välissä*. Historiallisia tutkimuksia 80. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.
- Kirkinen**, Heikki, 1994. Karjalan historia juurista Uudenkaupungin rauhaan. Kirkinen, Heikki & al., *Karjalan kansan historia*. WSOY, Porvoo – Helsinki – Juva.
- Klinge**, Matti, 1989. *Mikä mies Porthan oli?* Tietolipas 116. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Klinge**, Matti, 2012. *A History both Finnish and European. History and the culture of historical writing in Finland during the Imperial period*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918 Vol. 16. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Koivulehto**, Jorma 1997. Were the Finns clubmen. Pitkänen, R.L. – Mallat, K. (eds.), *You name it. Perspectives on onomastic research*: 151–169. Studia Fennica/Linguistica 7. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Korhonen**, Mikko, 1986. *Finnougric Language Studies in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 11. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Korhonen**, Mikko – **Kulonen**, Ulla-Maija, 1991. Samojedit. Laakso, J. (ed.), *Uralilaiset kansat. Tietoa Suomen sukukielistä ja niiden puhujista*: 302–317. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki – Juva.
- Koskela Vasaru**, Mervi, 2014. Bjarmaland and Contacts in the Late-Prehistoric and Early-Medieval North. *Fibula, Fabula, Fact. The Viking Age in Finland*: 195–218. Ed. by Joonas Ahola & al. Studia fennica, Historica 18. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Kotshkurkina**, Svetlana, 1994. Vepsäläisten arkeologiasta ja vanhasta historiasta. Heikkinen, K. – Mullenen, I. (toim.), *Vepsäläiset tutuiksi. Kirjoituksia vepsäläisten kulttuurista*: 41–50. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 108. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Kulonen**, Ulla-Maija, 2002. Kielitiede ja Suomen väestön juuret. *Ennen, muinoin. Miten menneisyyttämme tutkitaan*: 102–116. Tietolipas 180. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Lavento**, Mika, 2015. Pronssi- ja varhaismetallikausi. *Muinaisuutemme jäljet. Suomen esi- ja varhaishistoria kivikaudelta keskiajalle*: 125–212. Gaudeamus, Helsinki.

- Lehikoinen**, Laila, 1988. *Europaeus kielimiehenä. D. E. D. Europaeus. Suurmies vai kummajainen.* Kalevalaseuran vuosikirja 67: 108–116.
- Leo**, metropoliitta, 1999. Petsamon ortodoksinen luostari ja seurakunta. Vahtola, J. – Onnela, S. (toim.), *Turjanmeren maa. Petsamon historia 1920–1944*: 433–464. Petsamo-Seura r.y., Rovaniemi.
- Ligi**, Priit, 1993. National romanticism in archaeology: The paradigm of Slavonic colonization in North-West Russia. *Fennoscandia archaeologica* X: 31–40.
- Liţen**, Veikko, 1983. Keskiajan historiankirjoitus läntisessä Euroopassa. *Historiankirjoituksen historia*: 24–33. Gaudeamus, Helsinki.
- Luukko**, Armas, 1954. *Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku.* Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia III. Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntaliittojen yhteinen historiatoimikunta, Oulu.
- Mallory**, John P., 1997a. Afanaseva Culture. *Encyclopedia of Indo-European Culture*: 4–6. Fitzroy Dearborn Publishers, London.
- Mallory**, John P., 1997b. Andronovo Culture. *Encyclopedia of Indo-European Culture*: 20–21. Fitzroy Dearborn Publishers, London.
- Mallory**, John P., 1997c. Karasuk Culture. *Encyclopedia of Indo-European Culture*: 325–326. Fitzroy Dearborn Publishers, London.
- Morvan**, Michel, 1996. *Les origines linguistiques du basque.* Presses universitaires de Bordeaux.
- Mugurēvičs**, Ēvalds, 1974. Libieši. *Latvijas PSR arheoloģija*: 191–204. Zinātne, Rīga.
- Nenonen**, Kaisu-Maija – **Teerijoki**, Ilkka, 1998. *Historian suursanakirja.* Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki – Juva.
- (The) *New Encyclopædia Britannica*. Vol. 1. Encyclopædia Britannica, Chicago 2010.
- Nisbet**, H.C., 1999. Herder: the nation in history. Branch, Michael (ed.), *National History and Identity. Approaches to the Writing of National History in the North-East Baltic Region. Nineteenth and Twentieth Centuries*: 78–96. *Studia fennica, Ethnologica* 6. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Nordman**, C.A., 1968. *Archaeology in Finland before 1920.* History of Learning and Science in Finland 1828–1918 Vol. 14a. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Norio**, Reijo, 2002. Suomalaisten mutkalliset geenijuuret. *Ennen, muinoin. Miten menneisyyttämme tutkitaan*: 174–187. Tietolipas 180. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Raninen**, Sami – **Wessman** Anna, 2015. Rautakausi. *Muinaisuutemme jäljet. Suomen esi- ja varhaishistoria kivikaudelta keskiajalle*: 215–365. Gaudeamus, Helsinki.
- Rizvi**, Janet, 2012. *Ladakh – Crossroads of High Asia*. 3rd ed. Oxford University Press.
- Ross**, Margaret Clunies, 2010. *Cambridge Introduction to old Norse-Icelandic Saga.* Cambridge University Press.
- Rundt**, Olav, 1989. Kamreraren Sigfrid Sigfridsson och hans släktkrets. *Genos* 60: 63–70. Internet: http://www.genealogia.fi/genos-old/60/60_63.htm.
- Rytkönen**, Seppo, 1983. Saksalainen historiankirjoitus 1800-luvun alkupuolella. *Historiankirjoituksen historia*: 64–69. Gaudeamus, Helsinki.
- Saarikivi**, Janne, 2004. Über die Saamische substrat. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 56: 162–234.
- Saarikivi**, Janne, 2006. *Substrata Uralica. Studies on Finno-Ugrian Substrate in Northern Russian Dialects.* Tartu University Press.
- Saarikivi**, Janne, 2007. Arkangelsk region. *Onomastica Uralica* 4: 87–150.
- Saarikivi**, Janne 2009. Itämerensuomalais-slaavilaisen kontaktien tutkimuksen nykytilasta. Ylikoski, J. (ed.). *The Quasiquicentennial of the Finno-Ugrian Society*: 109–160. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 258. Helsinki.
- Saarikivi**, Janne (forthcoming): Finnic borrowings in Permian. Holopainen – Saarikivi (eds.), *Peri orthoteton etymoon. Uusiutuva uralilainen etymologia*. 60 pp.
- Salminen**, Timo, 2003a. National and International Influences in the Finnish Archaeological Research in Russia and Siberia. *Fennoscandia Archaeologica* XX: 101–114.
- Salminen**, Timo, 2003b. *Suomen tieteelliset voitto-
maat. Venäjän- ja Siperian-tutkimus suomalaisessa arkeologiassa 1870–1935.* Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 110. Helsinki.
- Salminen**, Timo, 2006. Searching for the Finnish roots – archaeological cultures and ethnic groups in works of Aspelin and Tallgren. Herva, V.-P. (ed.), *People, material culture and environment in the north. Proceedings of the 22nd Nordic Archaeology Conference, University of Oulu, 18–23 August 2004.* *Studia humaniora ouluensia* 1: 26–32. S. I.

- Salminen**, Timo, 2007. The Ural-Altai Bronze Age as seen by J. R. Aspelin and A. M. Tallgren. *Fennoscandia Archaeologica* XXIV: 39–51.
- Salminen**, Timo, 2009. In between research, the ideology of ethnic affinity and foreign policy. The Finno-Ugrian Society and Russia from the 1880s to the 1940s. *The quasiquicentennial of the Finno-Ugrian Society*: 225–262. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 258. Helsinki.
- Salo**, Unto, 1984. Pronssikausi ja rautakauden alku. *Suomen historia* 1: 98–149. Weilin + Göös, s. 1.
- Sauer**, Bruno, 1953. Bähr, Johann Karl Ullrich. *Neue deutsche Biographie* 1: 519. Duncker & Humblot, Berlin. Internet: <http://www.deutsche-biographie.de/pnd116033908.html>.
- Sihvo**, Hannes, 2003. *Karjalan kuva. Karelianismin taustaa ja vaiheita autonomian aikana*. 2. tarkistettu ja täydennetty painos. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 940. Helsinki.
- Siikala**, Anna-Leena, 2013. *Itämerensuomalaisten mytologia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1388. Helsinki.
- Soininen**, Arvo M., 1980a. Kaskiviljely. *Suomen taloushistoria 1. Agraarinen Suomi*: 202–210. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Soininen**, Arvo M., 1980b. Maatalous. *Suomen taloushistoria 1. Agraarinen Suomi*: 386–407. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Sommer**, Lukasz, 2012. A Step Away from Herder: Turku Romantics and the Question of National Language. *Slavonic and East European Review* 90,1: 1–32.
- Sommer**, Lukasz, 2016. "Sanskrit has guided me to the Finnish language." Herman Kellgren's writings on Finnish or the dilemmas of the Fennoman Humboldtian. *Historiographia Linguistica* 43:1/2: 145–173.
- Белокобыльский**, Ю.Г., 1986. *Бронзовый и ранний железный век южной Сибири. История идей и исследований XVIII–первая треть XX в.* Наука, Новосибирск.
- Большая российская энциклопедия** 5: 671–672 (Волость). Изд. Большая российская энциклопедия, Москва 2006.
- Stipa**, Günter Johannes, 1990. *Finnish-ugrische Sprachforschung von der Renaissance bis zum Neupositivismus*. Red. Klaas Ph. Ruppel. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 206. Helsinki.
- Tallgren**, A. M., 1914. Nilsson, Sven. *Tietosanakirja* VI: 1200. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Tallqvist**, Knut, 1912. Klaproth, Julius von. *Tietosanakirja* IV: 1082. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Tiitta**, Allan, 1994. *Harmaakiven maa. Zacharias Topelius ja Suomen maantiede*. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk 147. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Trigger**, Bruce G., 2006. *A History of Archaeological Thought*. Second Edition. Cambridge University Press.
- Upton**, Anthony F., 1999. History and national identity: some Finnish examples. *National History and Identity. Approaches to the Writing of National History in the North-East Baltic Region. Nineteenth and Twentieth Centuries*: 153–165. Studia fennica, Ethnologica 6. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Vahtola**, Jouko, 1991. Oulujokilaakson historia keskiajalta 1860-luvulle. Huurre, Matti – Vahtola, Jouko, *Oulujokilaakson historia. Kivikaudelta vuoteen 1865*: 71–543. Oulu.
- Vermeulen**, Han F., 2015. *Before Boas. The Genesis of Ethnography and Ethnology in the German Enlightenment*. University of Nebraska Press, Lincoln – London.
- Vuorela**, Toivo, 1998 (1975). *Suomalainen kansankulttuuri*. Werner Söderström Oyj, Porvoo – Helsinki – Juva.
- Welinder**, Stig, 2009. *Sveriges historia 1. 13000 f. Kr.–600 e.Kr.* Norstedts, Stockholm.
- Werbart**, Bozena, 2002. *De osynliga identiteterna. Kulturell identitet och arkeologi*. Institutionen för arkeologi och samiska studier, Umeå universitet.
- Wichmann**, Yrjö. Lehrberg, Aron Christian. *Tietosanakirja* V: 739. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.
- Большая советская энциклопедия** 29: 1291–1294 (Шлиссельбургская крепость). Изд. Большая советская энциклопедия, Москва 1978.
- Булатов**, Владимир, 1993. *Русский Север. Книга первая. Заволочье. (IX–XVI вв.)*. Издательство Поморского государственного университета имени М.В. Ломоносова, Архангельск.

- Вадецкая, Э.Б.**, 1999. *Тагитыкская эпоха в древней истории Сибири*. Archaeologia Petropolitana VII. Петербургское востоковедение, Санкт-Петербург.
- Голубева, Л.А. – Кочкуркина, С.И.**, 1991. *Белозерская весь (по материалам поселения Крутик IX–X вв.)*. Карельский научный центр АН СССР, Институту языка, литературы и истории, Петрозаводск.
- Есин, Ю.Н.** 2010. *Петрогифы древней Сибири*. Галарт, Москва.
- Зенченко, М.Ю.** 2006. Воевода. *Большая российская энциклопедия* 5: 515–516. Изд. Большая российская энциклопедия, Москва.
- Зими́на, Т.А.**, 2001. Купальский костер. *Русский праздник. Праздники и обряды народного земледельческого календаря*. Искусство-СПБ, Санкт-Петербург.
- Кожеватова, О.А.**, 1997. *Финноугорский лексический пласт*. Кандидатская диссертация. Уральский государственный университет.
- Кожин, П.М.**, 2013. Древнейший портрет на Енисее. *Научное обозрение Свяно-Алтая* 1(5)/2013: 28–34.
- Королев, К.С. – Мурыгин, А.М. – Савельева, Э.А.**, 1997. *Ванвиздинская культура (VI–X вв. н. э.)* Лисов, В. А. (ред.), *Археология Республики Коми*. Изд. ДиК, Москва.
- Леонтьев, Н.В. – Капелько, В.Ф. – Есин, Ю.Н.**, 2006. *Изваяния и стелы Окуневской культуры*. Хакасский научно-исследовательский институт языка, литературы и истории – Минусинский региональный краеведческий музей им. Н.М. Мартьянова, Абакан.
- Макаров, Н.А. – Федорина, А.Н.**, 2015. Феномен «больших поселений» северо-восточной Руси X–XI вв. *Краткие сообщения Института археологии* 238: 115–131
- Матвеев, А.К.**, 2001. *Субстратная топонимия Русского Севера*. Екатеринбург Издательство УрГУ.
- Мызников, С.А.**, 2003. *Атлас субстратной и заимствованной лексики русских говоров Северо-Запада*. Наука, Санкт-Петербург.
- Мызников, С.А.**, 2004. *Лексика финно-угорского происхождения русских говоров Северо-Запада. Этимологический и лингвогеографический анализ*. Наука, Санкт-Петербург.
- Назаров, В.Д.**, 2014. Окольный. *Большая российская энциклопедия* 24: 32–33. Изд. Большая российская энциклопедия, Москва.
- Пушкарёва, Е.Т.**, 2000. *Ненецкие песни-хынабцы. Сюжетика, семантика и поэтика*. Восточная литература, РАН, Москва.
- Рабинович, М.Д.**, 1976. Стрельцы. *Большая советская энциклопедия* 24.1: 1685–1686. Изд. Большая советская энциклопедия, Москва.
- Ригер, В.Г.**, 2009. Кеппен (Кёппен), Пётр Иванович. *Большая российская энциклопедия* 13: 580. Изд. Большая российская энциклопедия, Москва.
- Рудаковъ, В.Е.**, 1901. Стольники. *Энциклопедический словарь* Ф. А. Брокгауза и И. А. Ефрона XXXI: 686–687. Дъло, С.-Петербургъ.
- Рябинин, Е.А.**, 1997. *Финно-угорские племена в составе древней Руси. К истории славяно-финских этнокультурных связей. Историко-археологические очерки*. Издательство Санкт-Петербургского университета.
- Саарикиви, Я.**, 2002. Саамская субстратная топонимия с точки зрения сравнительной финно-угристики. Матвеев, А.К., *Финноугорское наследие в русском языке*: 94–113. Издательство УрГУ. Екатеринбург.
- Саарикиви, Я.**, 2003. Прибалтийско-финская антропонимия в субстратных топонимах Русского Севера. Перспективы изучения. *Этимологические исследования* 8: 136–148. Издательство УрГУ. Екатеринбург.
- Энциклопедический словарь* Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона XXXI: 594–595 [Степановъ, (Александр Петрович)]. Дъло, С.-Петербургъ 1901.
- Степановъ, А.П.**, 1835. *Енисейская губернія I–II*. S. n., Санктпетербургъ.
- Членова, Н.Л.**, 1972. *Хронология памятников карасукской эпохи*. Материалы и исследования по археологии СССР 182. Академия Наук СССР, Институт археологии, Москва.
- Ясински, М.Э. – Овсянников, О.В.**, 1998. *Взгляд на европейскую Арктику. Архангельский север: проблемы и источники I*. РАН ИИМК & Норвежский университет естественных наук и технологии, Институт археологии, С.-Петербург.

Internet

Kansallisbiografia: *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1997.

- Bible.** Bible Study Tools. <http://www.biblestudytools.com>. Read 26 April 2016.
- Catholic Encyclopedia.** <http://www.newadvent.org/cathen/>. Read 24 March 2016.
- Eesti Keele Instituut: Place Names Database.** <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. Read 30 May 2016.
- Gabrielsen,** Trond, 2007. *Riksombudsmenn i Nord-Norge 850–1350*. Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier, Universitetet i Oslo. https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/23657/Gabrielsen_Masterxtrykkeri.pdf?sequence=1. Read 22 March 2016.
- Grankviist,** Rolf, 2009. Gerhard Schøning. *Norsk biografisk leksikon*. https://nbl.snl.no/Gerhard_Sch%C3%B8ning. Read 31 March 2016.
- Haggrén,** Georg, 2002. Boije (1400–). *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/6577/>. Read 21 March 2016.
- Hanson,** Hertha, 1998. Anders A Retzius. *Svenskt biografiskt lexikon*. <https://sok.riksarkivet.se/SBL/artikel/6598>. Read 11 April 2016.
- Jättiläis- ja lappalaistarinoita.** *Kirjastovirma*. <http://www.kirjastovirma.fi/asutusjasotatarinoita/2>. Read 18 April 2016.
- Joachim Fryderyk von Mansfeld.** *Wikipedia*. https://pl.wikipedia.org/wiki/Joachim_Fryderyk_von_Mansfeld. Read 21 March 2016.
- Laakso,** Johanna, Brave New Linguistics. *Hungarian Spectrum*. <https://hungarianspectrum.wordpress.com/category/finno-ugric-linguistics/>. Read 13 April 2016.
- Lukin,** Karina, 2015. Matka ja liike nenetsien epiikassa ja šamanistisessa runoudessa. *Elore* 22 (1): 1–31. http://www.elore.fi/arkisto/1_15/lukin.pdf.
- Кондаков,** Н.Д., 1999. Подсечно-огневая. *Традиционная культура народов европейского северо-востока России. Этнографическая электронная энциклопедия Коми*. <http://www.komi.com/Folk/komi/87.htm>. Read 29 April 2016.
- Список населенных мест Карельской АССР (По материалам переписи 1926 года.** *Karjalan A.S.N.T:n asuttujen paikkojen luettelo (Vuoden 1926 väenlaskun ainehaston mukaan)*. Статистическое управление АКССР. K.A.S.N.T:n tilastohallinto. http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf. Read 20 May 2016.
- Luukko,** Armas, 2001. Behm, Isak. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2299/>. Read 21 March 2016.
- MML karttapaikka.** Maanmittauslaitos. <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. Read 27 Sept. 2017.
- Russian Geographical Society.** <http://www.rgo.ru/en>. Read 6 April 2016.
- Syrjö,** Veli-Matti, 1997. De la Gardie, Jacob. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/527/>. Read 21 March 2016.
- Syrjö,** Veli-Matti, 1998. Boije, Göran. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/522/>. Read 21 March 2016.
- Syrjö,** Veli-Matti, 2001. Kurck, Axel. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/539/>. Read 21 March 2016.
- Tarkiainen,** Kari, 2000/2012. Porthan, Henrik Gabriel. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2599/>. Read 7 April 2016.
- Teerijoki,** Ilkka, 2001. Brahe, Per. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2547/>. Read 7 April 2016.
- Unesco Red Book on Endangered Languages: Northeast Asia.** http://www.helsinki.fi/~tasalmin/nasia_report.html. Read 31 March 2016.
- Virrankoski,** Pentti, 1998. Hare, Erik. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2326/>. Read 21 March 2016.
- Стряпчий.** *Wikipedia*. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Стряпчий>. Read 21 March 2016.
- Терещенко,** А.В., 1999 (1848). *Быт русского народа*, ч. 5. Русская книга. <http://www.booksite.ru/fulltext/4by/tru/ssk/ogo/index.htm>. Read 29 April 2016.
- Троекуров,** Иван Фёдорович. *Wikipedia*. https://ru.wikipedia.org/wiki/Троекуров,_Иван_Фёдорович. Read 21 March 2016.
- Щекатов,** Афанасий Михайлович. *Wikipedia*. https://ru.wikipedia.org/wiki/Щекатов,_Афанасий_Михайлович. Read 23 March 2016.

 Index to Archaeologica et historica

Personal names

Identified Russian personal names have been normalized according to the scholarly standard. The spellings used by Castrén are in brackets, if different from the normalized form. Also mythical persons are included in this index.

- Abu al-Ghazi Bahadur (*Abulghasi-Bahadur-Chan*)
120, 121
- Adam 111
- Aleksej Mixajlovič (*Alexej Michailovitsch*) 46
- Alfred 75
- Antonij 28, 34, 36, 37, 40, 43
- Arndt, Christian Gottlieb von 112
- Aspelin, Johan Reinhold 16, 19, 89, 109
- Bagge, Sven 26
- Bähr, Johann Karl Ullrich 108
- Behm, Isak 28, 30
- Besednyj, Elizarij Denisevič (*Jelisarij Djenisevitsch Besednovo*) 37, 38, 40
- Blumenbach, Johann Friedrich 113
- Boije, Anders 29
- Boije, Göran (*Юрeнь Боÿ*) 31
- Boris Godunov 23
- Brahe, Pe(h)r 45, 110, 111
- Carl IX 21, 26–29, 36, 38, 43
- Carl X Gustav 45
- Carl Philip 29
- Dalai Lama 121
- Dmitrij, False 26–28, 31, 32–34, 36
- Dosifej 26, 28, 33, 40
- Europaeus, David Emmanuel Daniel 87, 110, 111
- Eve (*Eva*) 111
- Fedor Ivanovič (*Feodor Ivanovitsch*) 23, 26
- Ganander, Christfrid 15
- Gardie, Jacob de la (*Jakob Pontus*) 29, 31, 34, 35, 37–40
- Gardie, Pontus de la (*Herr Pontus*) 29, 31
- Gmelin, Johann Georg 14, 95, 97
- Gurij 25
- Gustavus II Adolphus 29
- Hans, Colonel (*Gavnus*) 25, 26
- Hans Michelsson 26
- Hare, Erik 34, 36, 40, 44
- Herder, Johann Gottfried von 13, 19, 21, 83, 113
- Ilmarinen 117
- Ivan IV the Terrible (*Ivan Wasiljewitsch*) 22, 23, 26, 32, 33
- Jaxontov, Ivan Mixajlov 24
- Japhet 50, 121
- Johannes III 29
- Jur'enev, Semen 24
- Juusten, Paulus 111
- Karamzin, Nikolaj Mixajlovič 18, 53, 56, 57, 69, 75
- Klaproth, Julius von (*Claprot*) 15, 77, 111, 120
- Kobel'skij, Sevast'jan 24
- Köppen, Peter von 125
- Korjuxov, Neždanok (*Neschdanok Korjuchoff, Konjuchoff*) 39, 42
- Kőrösi Csoma, Sándor (*Czoma de Kőrös*) 121, 123
- Kur(c)k, Axel 29, 31
- Ladik, Anders (*Anders Стивартъ Ladik, Луденскій (Луленскій?)*) 34, 40
- Laurin, Maurits (*Mavrus*) 25
- Lehrberg, Aron Christian 17, 57, 58
- Lemminkäinen 117
- Lixarev, Maksim Vasilevič (*Maxim Vasiljevitsch Licharjeff*) 37, 40
- Lönnrot, Elias 114

- Maksimovič, L.M. 56
 Mansfeld zu Vorderort, Joachim Friedrich Graf von
 (*J. Fredrik M.*) 29, 31
 Messerschmidt, Daniel Gottlieb 14
 Mixail Fedorovič Romanov (*Michail Feodorovitsch*)
 29, 44, 45, 46
 Mose 50
 Müller, Ferdinand Heinrich 52
 Müller, Gerhard Friedrich 14
 Nestor 16, 48, 49, 50, 51, 56, 57, 59, 60, 78, 79
 Nilsson, Sven 14, 49, 50, 108
 Noah 120
 Other 75
 Ozerov, Mixail (*Oseroff*) 22, 23
 Pallas, Peter Simon 14, 95, 97, 98, 100, 101, 104
 Paulus 44
 Peter I the Great 13, 20, 46
 Petrus 44
 Pomponius Laetus, Julius (*J. Pomponius Sabinus*) 17,
 57, 58
 Porthan, Henrik Gabriel 49, 110, 111
 Putin, Vladimir 106
 Rein, Gabriel 17, 19
 Retzius, Anders 112, 113
 Ritter, Carl 15, 120
 Rurik 26
 Savvatij 20
- Мака, Анцу* 38
Пуховъ, Анцу 38
- Schlözer, August Ludwig 13, 17, 18, 48, 55, 57, 58, 110
 Schøning, Gerhard 79, 81
 Schott, Wilhelm 113
 Sjögren, Anders Johan 13, 16–18, 54, 56, 57, 59, 60, 82
 Šojgu, Sergej 106
 Spasskij, Grigorij Ivanovič 95, 97, 98
 Stepanov, Aleksandr Petrovič 100
 Strahlenberg (b. Tabbert), Philipp Johann von 13, 14,
 95
 Ščekatov, Afanasij Mixajlovič 18, 55–57, 59
 Šujskij, Vasilij Ivanovič (*Vasilij Ivanovitsch Schuiskij*)
 26–34, 43
 Šujskij-Skopin, Mixail (*Michajlo Schuiskij-Skopin*) 43
 Tabbert, Philipp Johann → Strahlenberg
 Tallgren, Aarne Michaël 74
 Tatiščev, Vasilij Nikitič 17, 56
 Thorer Hund 75
 Tönne Jöransson till Högsjögård (also *Тюнна
 Юренъ*) 29, 31
 Trifon 23
 Troekurov, Ivan Fedorovič (*Ivan Feodorovitsch
 Trojekuroff*) 38
 Turk 121
 Vergilius Maro, Publius (*Virgil*) 17, 57, 58
 Wiedemann, Ferdinand Johann 113
 Vipunen, Antero 113
 Zagrjažskij, Andrej 23

Place names

Not all places mentioned by Castrén could be located or otherwise verified. Such places are listed here in italics and only with the spelling used by Castrén. Thus, all names mentioned in italics follow Castrén's spelling. The names of the identified places have been normalized according to the scholarly standard. The spellings used by Castrén are in brackets, if different from the normalized form. Also mythical places are included in this index.

- Åbo → Turku
 Abakan 102, 105
Ala-Taskyl 122
 Altai 15, 77, 78, 91, 95, 108, 120, 121, 123
 Angara 122
 Ararat 120
 Arctic Ocean 45, 83, 119
 Arxangel'sk (*Archangel(sk)*) 16, 20, 21, 45, 51, 64, 67, 69, 71, 74, 77, 78, 82, 87, 122
Asapolskaja 87
 Asia 49, 51, 77, 111, 115, 119
 Baltic Sea (*Svitska/Baltiska hafvet*) 46, 47, 111
 Beja 105
 Beloe ozero/Valkeajärvi (*Bjelosero*) 56, 57, 60
 Berlin 77
 Bjarmia 54, 59, 60, 75, 76
Bystrokurja 80
 Caspian Sea 111
 Central Asia 121
Chavragorje 68, 69
Cholmogor → Xolmogor
 China 119, 120, 122
 Cil'ma (*Tsilma, Tsylma*) 83, 87
 Čuxčenema (*Tschuchtsnjemi*) 71, 72
 Čučepalskaja (*Tschuschepalskaja*) 71–73
 Čušela (*Tschuschela*) 71–73
 Denmark (*Danmark*) 111
Dub (also *Staroj Dub*) 43, 44
 Dvina (Northern D.), Land of D. 17, 21, 27, 45, 50, 51, 57, 59–64, 69, 70, 74–76, 78–82, 87
 England 111
 Enisejsk 100
 Eurasia 50
 Europe 14–16, 49, 51, 74, 108, 111, 113, 115, 119
 Finland (also *Suomi*) 15, 17–19, 21, 23, 24, 27, 34, 42, 43, 46, 72, 78, 83, 106–112, 122
 Germany 111
 Göttingen 48, 110
 Greece 123
 Gulf of Bothnia 46, 108, 122
 Gulf of Finland 108
 Hailuoto/Carlö, Ostrovsk (*Ostroffsk*) 24
 High Asia 118, 121
 Xolmogor (*Cholmogor*), Xolmogory 20, 21, 62–64, 69, 70, 74, 82
 Hungary (*Ungarn*) 95, 111
 Iijoki/Ijä 46, 122
 Ija 122
 Ijus(, Belyj) 102, 122
 India 121
 Irtyš 120, 121
 Israel 123
 Issyk-Kul (*Issikol*) 121
 Iz'va/Ižma (*Ishma*) 68, 83, 87
Jokuschi 87
Jokuschets 87
Jugrina 83
Juras 81
Jurola 81
 Jyskyjärvi/Juškozzero 41
 Kačinsk steppe 105
 Kajaani (*Kajana, Kajanaborg, Kariborg*) 22–24, 26–29, 34, 39, 47
 Kajaaninjoki 27

- Käkisalmi → Korela
Kaleschkaja 69
 Kalix 46
 Kama 75, 79, 80
 Karatjuga 92
 Karelia 13, 24, 41, 45, 46, 64, 65, 72
 Karelian Republic 23
Kargoniemskaja 70
 Karjaa 79
 Kar'epol'e 79
Kaskogorskaja 68, 71
Kaskoniemskaja 71
 Kavra70, 71
 Kegostrov (*Kägostroff*) 68
 Kello, Kolokol'sk 24
 Kem' 20, 22–24, 26, 44, 46, 78
 Kem' River 46
 Kemijoki (*Kem*) 46, 122
 Keräsjoki 46
 Keret/Kieretti 24
Ketorova 70
 Kexholm → Korela
 Kiimasjärvi/Kimasozero (*Kimasjärvi*) 41
 Kirov → Vjatka
 Kojda (*Koida*) 68
 Kojdozero (*Koidosero*) 68
 Kola 24, 25, 37, 41, 43, 45
 Kolguev (*Kalgujeff*) 84
 Kolokol'sk → Kello
 Kolva 122
 Kondinskoe (*Кондинская*) 88
 Kontokki/Kondoka 41
 Korela 78, 79
 Korela/Käkisalmi 43, 79
 Kostroma 57
Kotvas 41
 Kovda/Kouta (*Kouda*) 24
 Kovozero (*Kovosero*) 69
 Koybal steppe 105
 Kristiania 113
 Kuja 68, 87
 Kuloj 82
Kuntschukurja 80
Kurachtinskaja 71
Kuropoln 69
 Kurostrov (*Kurostroff*) 69
Kurtsev 64
 Kuškopole 74
 Kuzonem' (*Kusonjemskaja*) 70, 71
 Kuzova Islands (*Kusova*) 37
Kymskaja 87
Kyrky-Taskyl 122
 Ladoga, Lake 43
 Laja 87
 Lampožnja (*Lamposchenskaja*) 87
Lapa 68
 Lapland 13, 15, 25, 45, 107
Leipopalskaja 71
 Lentiera/Lendery (*Lendira*) 41
 Liminka/Limingå (also *Lemenga*, *Lemjanga*) 24, 46
 Liminganjoki 46
 Livonia (*Livonska landet*, *Livland*) 31, 45, 108
Ljepa 46
Ljavla 68
 Lodma 68, 71
Lopskoje 82
 Luovutsaari (*Ловымъ*) 41
 Luza (*Lusa*) 80
 Maanselkä (*Maseltä*) 47
Maglas 69
Marjegorskaja 70
 Majmaksä (*Maimaks*) 65, 66, 68
 Mezen', Land of M. (*Mesen*) 65, 67, 80, 82, 83, 85–87
 Middle East 121
 Minusa 88
 Minusinsk 12, 88, 89, 100, 101, 103, 104, 107
 Mongolia 103, 104
 Moscow (*Moskva*) 24, 29, 36–39, 41, 43, 47
 Mudjug (*Mudjuga*) 68, 70
 Nerčinsk 107
 Neva 43
Njaljestroff 70

INDEX

- Njukča (*Njuchtscha*) 80, 81
Noriga 87
 Norway 45, 75, 79, 80
 Noteburg → Orešek
 Novgorod 20, 22, 29, 37, 38, 43, 50, 56
 Ob' 80, 120, 121
Oja 122
 Oksino (*Oksinskaja*) 87
Olkinskaja 71
 Onega/Ääninen 40, 57, 60, 68, 70
 Orešek (*Orjeschok*) 43
 Ostrobothnia/Pohjanmaa (*Österbotten*) 15, 22, 23, 28, 34, 53, 122
 Ostrovsk → Hailuoto
 Oulu (*Uleåborg, Uhla, Woluj*) 24, 27, 28, 34, 39, 44
 Oulujoki (*Oula, Ovluja*) 24, 46
Padrokurja 80, 81
 Pähkinälinna → Orešek
 Palenina 66
 Palozero (*Palosero*) 68, 69, 71
 Paloščel'skaja (*Paloshelskaja*) 87
 Palovo 68, 69, 71
 Paltamo/Paldamo (*Paldomsk*) 39
 Paris 77
Patschegorskaja 82
Patschesero 82
 Pečenga/Petsamo (*Petschenga*) 25
 Pečora 55–58, 60, 80, 83, 85, 87
 Pelym 88
 Perm' 77, 122
 Pertozero (*Pertosero*) 71
 Peša (*Pješa*) 83
 Petrokrepost' → Orešek
Petschgorskaja 69
 Phugtal Gompa (*Zimskar*) 121
 Pilemskij (*Pilemskaja*) 87
 Pil'egory (*Piljegorskaja*) 71
 Pinega 50, 51, 68, 70, 71, 73, 80, 81, 83
Pinekscha 69
Pingischma 69
 Pirinem' (*Piriniemskaja*) 70, 71
 Pižma (*Pishma*) 83
 Pohjola 117
Pokschenga 68
 Poland 26
Povoi 69
 Priozersk → Korela
 Purnavolok (*Pyrnavolok*) 69
Radoma 87
 Ravdogorka (*Raudogorka*) 69, 71
 Repola/Reboly 41
 Roukkula (*Roukkola*) 41
 Rugozero/Rukajärvi (*Rugosero*) 23
 Russia 13–18, 20, 21, 24, 26–34, 38, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 51, 54, 56, 64, 74, 79, 82, 84, 106, 108, 111
 Sagajsk steppe 90, 92
 Sagajskoe (*Sagajska domen*) 91, 92, 93
Salashkoje (*Saloskoje*) 69, 70, 71
 Salym (*Salymskaja*) 88
 Sangis 46
 Šardonemskoe 74
 Savonia 79
 Sayan Mountains 15, 95, 119, 120, 121
 Sayan steppes 104, 105, 125
 Scandinavia 14, 15, 48, 50, 86, 107, 108, 111–113
 Schlüsselburg → Orešek
Schelenga 68, 69
Schomer stone 46
 Sel'gozero (*Selgosero*) 71
 Šenkursk 74
 Setala 73
 Siberia 13–16, 18, 19, 87, 97, 99, 100, 106–109, 111, 125
 Siikajoki (*Sigovka*) 24, 46
 Sija 69
Sim 122
 Simojoki 122
 Sjuž'ma (*Sjusemska*) 69, 71
Sobinsk 105
 Sojala 70, 73
 Solombala (*Sollombala*) 82
Solosero 82
 Solots 43

- Solovetsky (*Solovetskoi, Solovki*) 12, 17, 20, 21, 23, 24, 26, 30, 37, 41, 43–45
 Sorsk (*Sor*) 105
 Sotka 71
Sovka 69
 Spain 111
 St Petersburg 48, 77, 107
 Stockholm 112
 Stolbova 21, 42, 43
 Šuja (*Schuja*) 24
 Sula 87
 Šulonem' (*Suloniemskaja*) 70, 71
 Suma 23–26, 28, 38–45
Sumi 122
Sumosero 68, 71
 Sura 51, 81
 Surgut 88
Surminskaja 70
Svitska hafvet → Baltic Sea
 Sweden 18, 21, 26, 34, 36, 42, 45, 46
 Sysola (Ru.)/Syktyv (Ko.) 80
 Tanais 58
 Tannu-Ola (*Tangnu-Ola*) 120, 122
 Tavastis 34
 Tetrogorskaja 87
 Tibet 121
Tjulda 69
 Tobol'sk (*Tobolsk*) 76, 77
 Toinokur'ja (*Toinokurja*) 69
 Tolvajärvi (*Tolva*) 40
 Tornio/Torneå (also *Tornija*) 46
 Tornionjoki 46
Toroniemskaja 71
Tschopa 35
 Tšolkka (*Tscholka*) 41
 Tula 58
- Деміанскій* 88
Кейнта? 46
Немянскій 88
- Tuloma/Tuuloma 25
 Tuoni 113
 Turku (*Åbo*) 110, 111
 Tuusenia (*Тюзно-озеро*) 41
 Tver' 79
 Uxtostrov (*Uchtostroff*) 69, 72
 Ujma (*Uima*) 68, 72
 Uleåborg → Oulu
 Umba 24
 Unogra 70, 72
 Uppsala 48
 Urals 77
 Ut(a) 105
 Uza 122
 Vajmuga (*Waimuga*) 82
 Vajmuše 74
 Valdokur'e (*Waldakurja*) 71, 73, 74, 80
 Valga 55
 Valgatapalve 55
 Valtegorskaja 70, 71
 Vardøhus 25
 Vaška (*Waschka*) 80, 81
 Vavčuga (*Wavtschuga*) 64
 Viipuri/Vyborg 31, 35
 Vjatka 57, 77
 Vologda 22, 60, 77
 Volga 53, 80
 Vonkajärvi (*Vongora*) 41
 Vyčegda (*Wytschegda*) 80, 81
 White Sea (*Hvita hafvet*) 20, 23, 24, 27, 37, 40, 41, 45, 57, 61, 75, 76, 79, 81, 111
Worotin 83
 Yammu and Kashmir 121
 Yenisei (*Jenisej, Kem*) 13, 14, 102, 105, 121, 122, 125
 Zanskar (*Zimskar*) 121
 Zavoloč'e (*Savolotschje*) 48, 54–58, 60, 79
- Пимская* 88
Селяровская 88
Юкадинская 88

Topics

- Afanas'eva Culture 90, 105
 agriculture, methods of a. 74
 Akkarak 121
 Altaic languages 122
 Altaic race 107
 Americans 120
 Andronovo Horizon 90, 94, 105
 antiquities, prehistoric 12–15, 53, 54, 64, 71, 74, 85, 86, 89–104, 106–109, 121, 125
 Antiquities Collegium of Sweden 15
 Arabians 53
 Arctic race 112
 Arin 125
 artefacts, ethnographic 103
 Basque language 112
 Basques 111
 Bjarmians 59, 60, 64, 75, 78
 Bible 112
 Bolgars 108
 Bronze Age 74, 90, 94, 107–109
 burial customs, ethnographic 99, 100, 102, 103
 Caucasian race → Indo-Europeans
 Chalcolithic Period 74, 90, 94
 Chasars 108
 Cheremis → Mari
 Chinese 120
 Chuds 12, 13, 17, 48–54, 61–64, 67, 68, 71, 74–76, 78, 81, 83–86, 89, 91, 93, 95–103, 125
 Chuvashes 77
 cultural values
 customs 74, 83, 84, 112
 Danes 45
 deluge myths 15, 120
 dwellings, prehistoric 74, 85, 86
 Estonian language 55
 Estonians 52, 78
 ethnology 13
 Evenki (*Tunguser*) 107
 Finnic/Finno-Ugrian peoples/“Finnish tribe” 17, 18, 48, 49, 51–53, 57, 78, 79, 106–109, 111, 112, 118, 121, 122
 Finnish language 14, 55, 64–70, 72, 73, 82, 86, 87, 108, 110, 111, 122
 Finnishness movement 12, 13, 18, 19
 Finno-Ugric (and Finnic) languages 14, 48, 49, 65–67, 71–73, 87, 88, 106, 109, 112, 122, 125
 Finns 15, 16, 18–26, 37, 44, 48–50, 52, 54, 63, 65, 74–78, 81–83, 86, 87, 107, 108, 111–114, 117, 118, 121, 123, 124
 folklore, oral folk traditions 14, 53, 61–64, 83, 84, 86, 87, 89, 98, 100, 110–115, 117, 118, 120, 121, 122
 fortifications, prehistoric 71, 74
 Frenchmen 123
 Germanic languages 79
 Germanic peoples 118
 Germans 123
 “Germans” → *Nemtser*
 giants (*jättar*, *jotun*) 53, 54
 graves, prehistoric 12–15, 50, 71, 89–104, 106–109, 121, 125
 Greeks (*Greker*, *Hellener*) 53, 54, 120, 123
 Hamburgers 22
 Hindus 120
 Hungarians (*Ungrar*, *Magyarer*) 77, 121, 123
 Ibers 111
 Imperial Academy of Sciences 13, 103, 106, 107
 Imperial Russian Geographical Society 14, 106, 109
 Indo-European languages 66, 67
 Indo-Europeans, I.-E. race, Caucasian race 112
 inscriptions 16, 91, 103
 Iron Age 74, 108
 Japhetic peoples 49
 Jews 120, 121
 Kalevala 117
 Kamassian Samoyeds 119
 Kanteletar 114
 Karasuk Culture 90, 91, 92, 94
Karatschea 83
 Karelian language 79
 Karelians 23, 49, 50, 56, 65, 76, 78, 79, 81
 Khanty (*Ostjaker*) 77, 80, 98, 99, 103, 104, 123
 Komi (*Syrjäner*) 49, 77, 80, 81, 83, 86, 87

- Komi language (*Syrjänskan*) 65, 70, 72, 86, 87
 Koybals 105, 125
 kurgans → graves, prehistoric
 Kyrgyz 14, 91, 95, 101–105, 107
 Lapps → Saami
 Lithuanians 24, 26, 28, 30–34, 36, 38
 Livs 108
 Mansi (*Woguler*) 77, 123
 Mari (*Tscheremisser*) 57, 77
 Mator 77, 125
 Mongols, Mongolian race 53, 103, 104, 107, 112, 119
 Mordva 57
 national character (Finnish n. c.) 21
Nemtser/Nämtser/немцы 13, 20, 22, 25, 41, 44, 46, 47
 Nenets, Tundra N. 114
 Norwegians 20
 Novgorodians 55, 62, 81
 Okunev Culture 90, 92
 Ostyaks → Khanty
 Pazyryk Culture 91
 Permians 49, 57, 58, 75–77, 79, 80, 81, 82, 83
 Poles 26, 28, 31, 34, 35, 38
 Pope of Rome 33
 racial features 74, 113, 121, 122
 religion 30, 31, 33, 34, 52–54, 91, 98, 99, 112
 Russian language 50, 55, 64, 65, 67, 68, 70, 79, 82, 87
 Russians 18, 20, 21, 23, 24, 27, 30–33, 40, 41, 43, 46, 48, 49, 50, 52, 53, 61, 63, 65, 69, 74, 82–84, 95, 96, 101, 104, 105
 Saami (*Lappar*) 47, 50, 81–83, 85, 86, 123
 Saami languages 71, 72, 81, 82
 sagas 60, 63, 64, 75, 76, 83
 Samoyedic languages 106
 Samoyeds 77, 82–84, 99, 100, 103, 104, 107, 112–121, 123
 Šardonemskoe 74
 Sauolences (also *Zauolocenses*; cf. also Zavoločians) 57, 58
 Savonians 79
 Scandinavian languages 79
 Scandinavians 59, 60
 Scyths (*Scythae*) 95, 111
 Selkup, Southern 77
 Šenkursk 74
 Serbian language 67
 Serbians 26
 settlements, prehistoric 55
 Siirtje 83
 Slavic peoples 49, 78, 118
 Slavic languages 67
 society 114, 115, 116, 117
 Soyots 119
 Stone Age 15
 stone sculptures 91, 92, 99
 Swedes 20, 22, 25, 37, 38, 40, 45, 46, 52
 Tagar Culture 90, 91, 92, 94, 100
 Taštyk Culture 91, 92, 101
 Tatars 53, 93, 98–103, 105, 108, 112–117, 121, 122, 125
 Tavastians 78, 81
 Tibetans 120
 Tunguses → Evenki
 Turkic languages 106
 Turks 15, 103, 107, 112, 113, 115, 117–123
 Udmurts (*Wotjaker*) 77
 Ugrians 57, 58, 123
 university 110
 Uralo-Altaic languages 112
 Uyghurs (*Ögur*, *Jōgur*) 123
 Vanvizardinskaja Culture 85
 Vikings 61
 Veps 50, 57
 Ves' 57, 60, 77, 81
 Voguls → Mansi
 Vološanskians 26
 Votyaks → Udmurts
 Yems 54, 56, 78, 81
 Yürats 77
 Zavoločeskaja čud' 12, 16–18, 48, 49, 51, 54–57, 59, 60, 75, 78, 79
 Zavoločians (cf. also Sauolences) 56, 57, 59–61
 Zyryans → Komi

Matthias Alexander Castrén

UNIVERSITARIA

UNIVERSITY TEXTS

Edited and commentary by Timo Salminen

M.A. Castrén as University Teacher

Timo Salminen

- 1 *Docent* is used here as an equivalent to the Latin title *magister docens*, a person qualified with a special dissertation to lecture at the university (*venia docendi*).
- 2 Autio 1981: 201–205; Salminen 2002; Korhonen 1986: 51–52, 63–64.
- 3 Sommer 2012: 29–30.
- 4 Castrén’s ethnological lectures will be published in another volume of this series. See also Castrén 1857.
- 5 Castrén 1870.
- 6 The manuscript KK Coll. 539.29.10 (Varia 4.10) p. 543–546 consists of two sheets, measuring ca. 22 x 26.5 cm. These two lectures have been published previously in Castrén 1870. It is uncertain whether they have a connection with the manuscript KK Coll. 539.2.7 (*Föreläsningar om Finsk Grammatik*). According to a note by the editor of Castrén, 1870 the lectures are from 1844.
- Castrén began his lectures with an introduction (now seemingly lost), in which he gave an overview of the assumed wanderings of the Finns. After that he continued with his study *Om Savolotscheskaja Tschud* (see the archaeological and historical writings in this volume) and thereafter with the lecture KK Coll. 539.29.10 p. 543–546. After these lectures Castrén continued by analysing Finnish grammar and finally closed his series with the lecture KK Coll. 539.29.10 p. 547–556.
- 7 *enrinrande* || som erinra
- 8 *dem* || dessa runor
- 9 *wara* || just ~
- 10 *begravvas* || ~ och göda jorden

The first half of the 19th century was a period characterized by the building of a network of domestic scholarly institutions in Finland. The nationalist ideological movement of Finnishness sought to develop the status of the Finnish language and the assumed Finnish culture. It also strived to establish academic positions for research of the disciplines in this realm. Matthias Alexander Castrén was appointed Docent¹ of Finnish and Ancient Nordic Languages and Tribes at the Imperial Alexander University in Helsinki on 20 January 1840. He lectured at the university in 1841 and 1844. When the chair of Finnish language and literature was founded at the university in 1850, he applied for it and was appointed professor on 14 March 1851. He took his seat at the University Senate in the spring, and lectured the next autumn. From late 1851 he was, however, compelled to lay down his duties because of illness and was no longer able to return to his post.²

Most important in Castrén’s appointment was the establishment of a professor’s office that took the education of Finnish language and literature at the university to a new level. The idea has appeared in the public discussion already in the early 1820s³, but it took another 30 years to realize it. The domain of the chair did not extend only to philology but its holder was also compelled to teach ethnology and to some extent archaeology. Castrén, too, conceived his duty in this broad sense, which can be seen in the scope of the ethnological lectures he held during his only term of education.⁴

The lectures and Senate addresses (*vota*) published here have been partially published before in the sixth volume of *NRF*⁵ but none of them appeared in print during Castrén’s lifetime.

[Three Lectures]

M[ina] H[errar].⁶ Så hafva wi nu med en flyktig blick öfverskådat det omätliga fält, der wandraren nästan wid hvarje steg finner runor, ristade af våra fäder. Ty wärr äro dessa runor endast graf-skrifter, erinrande⁷ om alltings förgänglighet. Det är sorgligt att läsa dem⁸, icke blott derföre, att de äro graf-skrifter, utan wäsentligen derföre, att de ej annat lära, än att de aflidne warit våra fäder. De lära oss ej, hvarföre desse fäder lefwat, hvad de gjort och werkat i werlden. Icke kan det wara⁹ människans bestämelse att lefwa för att begrafvas¹⁰, utan för att verka i lifwet och befrämja sin och släktets utveckling. Men våra fäder, de dogo bort som barnet dör i waggan, hvilket kan vara skönt och godt, men föga ärorikt, och för menskl[igheten] gagnlöst¹¹. De ringa qwarlefvor, som ännu återstå af denna en gång stora och mäktiga stam, äfven de skola dö och begrafvas, ty de förneka sina fäder, och det är ju skrifvet: ”Du skall ära din fader och din moder, på det dig må väl [gå] och du må *länge lefwa* på jorden.” Hwad wilja då wi, som ock äro söner af denna urgamla ätt? Wilja wi lefwa eller dö? För att dö och wederbörligen begrafvas behöfwa wi endast fortgå på vår gamla stråt, förakta oss sjelfwa, vårt land och våra fäder[,] förtwifla om framtiden, misstro vår förmåga till all god verk och gerning, intet göra af fruktan att intet kunna,¹² nedtrycka alla stora tankar och ideer, som tidens mäktiga ande manar fram i vår själ, korteligen: lefwa i en total andelig försoffning¹³ och blott sträfwa för vårt eget wäl, våra egna nöjen och njutningar.¹⁴

Wilja wi åter lefwa, välan! må vi då våga älska vårt fosterland och med mäktig arm styra¹⁵ och befrämja dess utveckling. Det hjälper ej att wi hålla oss¹⁶ enwißt fast vid det gamla, någon ting nytt och

- 11 *gagnlöst* || utan
 12 *kunna*, || ~ hvilket således af idel modestie och anspråkslöshet,
 13 *försoffning* || 1. ~ || 2. dvala
 14 Castrén had also adopted Johann Gottfried von Herder's (1744–1803) concept of a national spirit which arose from language and was uniquely possessed by every people. Herder also emphasized the fraternity among all peoples; religions were, according to him, connected to culture, not vice versa. Echoes of such thinking can also be noticed in Castrén's attitude to the peoples he investigated. According to Herder, every society had its vices and virtues, but promoting general human well-being was for him every man's duty as a member of society. Castrén's opinion about how to subordinate individual wills to a shared goal largely follows these ideas. There was a more popular demand for such ideas in post-1809 Finland, now attached to Russia, and the research of language, culture, and history in Finland became based entirely on Herder's approach. A.J. Sjögren explicitly acknowledged his debt to Herder. Sika 2010: esp. 86, 98, 100–102; Nisbet 1999; Häkkinen 2006; Branch 1973: 36; Branch 2006. Similar ideas were represented also by Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) and Zacharias Topelius (1818–1898) in Finland; Snellman followed more the Hegelian line, although he also placed the main emphasis on the nation instead of the state. Manninen 1981; see also

Pinkard 2010; Kotkavirta 2006: esp. 185–187. In connection to Topelius, it must be mentioned that he emphasized that Finland did not have a history prior to 1809, when it had been made a Grand Duchy under Russian rule. Tiitta¹⁹⁹⁴: 60–66. An analysis of the philosophical grounds of Castrén’s thinking is beyond the scope of this project.

- 15 *styra* || gripa i
 16 *oss* || ~ vid
 17 *måste* || skola
 18 *bestämman* || 1. ~ || 2. sedan ~
 19 *samt* || och
 20 *för* || medför
 21 *för* || till
 22 Mephistopheles to Faust in *Faust I* by Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832): “Ich sag es dir: ein Kerl, der spekullirt, / Ist wie ein Thier, auf dürrer Heide / Von einem bösen Geist im Kreis herum geführt, / Und rings umher, liegt schöne grüne Weide.” Goethe s.a.: 461.
 23 *Så är ock vägen* || Så är vägen
 24 *en sandhed* || liksom heden
 25 *för att komma* || innan man kommit
 26 *till* || innan <-->
 27 *wärme* || nar [= näring]
 28 *åt* || och
 29 *mskans [...] själ* || själ och hjerta
 30 Cf. also Bible Matth. 7:13–14.
 31 *synes [...] vittna* || visan [= visar] derjemte
 32 *eller* || och
 33 *enhvar* || det arma m[enni]skohjertat
 34 The Well of Urd is a sacred well for Yggdrasil’s—the world tree (ash)—roots in Scandinavian mythology *Edda*. Snorres *Edda*: 47; Davidson 1994: 109–110.

allwarligt skola vi företaga oss. Men framför allt måste¹⁷ wi besluta att mörda egoisten i vårt hjerta och bestämma¹⁸ oss att lefva för någon idé, samt¹⁹ sedan med ståndaktighet kämpa för denna ide, så länge lifvet varar. Individen hinner ju ändå med så litet. Lifvet är kort, så mycket bättre må det användas – odeladt, egennyttigt för den sak, hvars kämpe man blifvit. Dessutom kan ju ingen tjena två H[errar.] en allmän idé och sin enskildta vinning. Väljom det ena, men väljom det bättre, om ock detta bättre för oss på mödornas och uppoffringarnas törnbeströdda bana. Det är wisst, att enhvar, som ärnar allwarligt kämpa för sin skull, skall vid hvarje steg möta ett snår af tistel och och törne. I synnerhet är detta vetenskapsmannens sorgliga lott. Utan at[t] yttre svårigheter ställer sig i hans väg, för²⁰ vetenskapen sjelf nog svårigheter med sig. Göthe jemför en speculerande man vid ett lastdjur, som vandrar på torra heden och ser gröna fält å ömse sidor af vägen, men löses ej ur rede för²¹ att beta i den gröna, wackra ängen.²² Så är ock vägen²³ till wetande – torr, tung och ledsam, en²⁴ sandhed. Mycket måste man kämpa och mycket utstå, för²⁵ att komma till målet, d. ä. till²⁶ den grad af utveckling, då vetandet blir den låga, som är ensam tillräcklig att gifva värme²⁷ och näring åt²⁸ m[enni]skans²⁹ hjerta och själ. Och under denna strid stå de gröna fälten, de wackra ängarne wid vår sida och winka oss till glädje och njutning.³⁰ Erfarenheten synes³¹ dessutom vittna, att ju mera duglighet m[enni]skan eger till stora värf, desto mera tjusande träda äfven lifvets behag – de gröna ängarne – för hennes blick och desto mera ståndaktighet behöfver hon för att hålla sig på den torra, tunga heden. Säkert är åtminstone det, att ingen af oss är hvarken så ung eller³² så gammal, att han ej vet, hvad uppoffring d[en]na strid kostar enhvar³³. Men den, som en gång fått släcka sin törst vid Urdas brunn³⁴, wet sig äfven besitta något, som är vida mera värdt, än all werldens

öfriga njutning. Är m[enni]skan en gång fattad och genomträngd af en lefvande ide, så är han i besittning af³⁵ den högsta sällhet vår³⁶ sorgsna jord har att erbjuda; då³⁷ kan [han] äfven på sitt vis trygg och lugn njuta lifvets öfr[iga] goda, och hans njutning är då högre, ädlare, renare och bättre, än den af blott sinnlig lust betagna existens.

M. H. Jag har förtäljt Eder en saga ifrån Hedenhös, ifrån sjelfva Herakles³⁸ tider. Jag vet, att mången förnäm Epikure³⁹ föraktar den; men hvarje ädelt hjerta vet, att den är sann, så sann, som vår egen tillvaro. Jag har ansett mig kunna förtälja den i ett ögonblick, då vi ärna gripa oss an med ett ämne, som ej hör till de mest underhållande. Gäller det att uppskatta philologiens absoluta värde, så förtjenar den, såsom en wetenskap om andens uppenbarelse i språket, all aktning. Men då fråga är om de allra första grund-elementer i hvarje särsk[ildt] språk⁴⁰, äro de för ingen del egnade att tillfredsställa våra andliga behof. För philologien eger visserligen hvarje, äfven den minsta enskilthet sitt intresse, emedan intet är för honom rentaf enskilt, utan står i sammanhang med tusende andra facta, ur⁴¹ hvilka han drager allmänna resultat. Men för den mera oinwigde, som ej inser detta s[amman]hang, och derföre måste låta hvarje factum blott gälla såsom ett factum, för honom kostar det grammatikaliska studium en⁴² icke ringa uppoffring. D[en]na uppoffring bör vi dock underkasta oss, emedan den är villkoret för en verklig insigt af ett språk. Och i närvarande fall få vi ej anse någon uppoffring stor, då det gäller att upprätthålla vårt modersmål och derigenom vår nationalitet. Kanske äfven det lilla, vi här med gemensamma krafter inhemta, kan blifva ett frö, som bär frukt i framtiden⁴³. Om enda vi – alla här tillstädesvarande – så betrakta⁴⁴ vår närvarande sträfvanden, blott såsom en ringa början till en allvarligare, genom hela lifvet fortsatt verksamhet för fosterlandet, så skall, jag är öfvertygad derom, skam

- 35 *af den högsta* || af lifvet[s]
 36 *vår* || g
 37 *då* || och ~
 38 Herakles/Hercules: a Greek hero and demigod, son of Zeus and Queen Alcmena. Apollodoros 2004: 83 (2,61). (TS)
 39 Epikuros (Epicur, 341–270 BCE): a Greek philosopher who emphasized the significance of the human senses and promoted a hedonistic way of life without moral reprimand. He also denied everything beyond the truth and duties emerging from that worldview. Undoubtedly, it is only this side of Epicur's thoughts that Castrén is referring to here. For a philosophical analysis, see Erler 1994: 154–159.
 40 *hvarje [...]* språk || språken
 41 *ur* || h[vilka]
 42 *en [...]* uppoffring || både möda och uppoffring
 43 *framtiden* || sinom tid
 44 *betrakta* || betraktade

45 Craniology was an innovation of the early 19th century used to define the ethnic origins of human skulls according to an index given to them on the basis of their breadth-length ratio. Skulls were classified as brachycephalic (short-skulled), dolichocephalic (long-skulled), or mesocephalic (an intermediate form between long and short skulls). The skull indices were formulated by the Swedish researcher Anders Retzius (1796–1860). See e.g. Ojala 2009: 117–118.

46 *hafva* || kunna

och vanära alldrig hölja i Suomis folk. Då behöfva Craniologer ej efter några århundranden uppgräfta våra hufvudskålar, för att derigenom bestämma, hvad slags folk vi varit.⁴⁵ Med Guds hjälp hafva⁴⁶ vi kvarlemnadt skönare minnen af vår tillvaro, än våra grenande benrangel[.]

M[ina] H[errar].⁴⁷

Jag slutar⁴⁸ med denna i dag mina lectioner för innewarande termin, och med det samma för en⁴⁹ lång tid.⁵⁰ Jag will⁵¹ ej bemöda mig att ursäktas det svaga och bristfälliga i min framst[ällnin]g af den Finska Grammatiken.⁵² Ty allt, som ej kan ursäktas sig sjelft, skall man förjäfves bjuda till att med fagra ord öfverskylla. Dessutom ligger äfven till grund för slika ursäkter den grofwa egenkärlek, att man will gälla för mera, än man kan. Men⁵³ enhvar, som med redligt intresse arbetar för sin sak, underkastar sig gerna ett⁵⁴ rättvißt tadel; han fordrar blott, att hans afsigters renhet skall erkännas.⁵⁵

I fullt medvetande deraf, att mina sträfvanen, så ringa de äfven för öfrigt må vara, åtminstone ege en ren och flärdlös bewekelse-grund, kan jag ej annat förmoda, än att de äfven af H[errarna]⁵⁶ skola så bedömas, och dermed⁵⁷ äro mina anspråk fullkomligt tillfredsställda, i afseende å min egen personlighet. Hwad åter beträffar den sak, hvars framgång vi nu med gemensamma krafter söka befrämja, så vill jag begagna mig af detta tillfälle, kanske det enda jag eger, att derom⁵⁸ ännu nämna ett par ord.⁵⁹ Wi weta det enhvar, att werlden med tvetydiga och⁶⁰ misstänksamma blickar betraktar den värma för fosterlandet, som på sednare tider begynt⁶¹ allt mer och mera utveckla sig. Wi fästa oss föga wid dessa blickar, ty vi ega derom vår⁶² andes wittnesbörd, att⁶³ fosterlandskärle[ke]n icke⁶⁴ är en illusion, allstrad i phantasters förwirrade hjernor, utan tvertom den sannaste känsla, som lefver i människans bröst. Det är sorgligt, att detta⁶⁵ ännu bör sägas i vårt fädernesland, att⁶⁶ man hos oss ännu skall arbeta för att wäcka till lif en⁶⁷ känsla, som ensamt kan höja oss till den ståndpunkt, då wi utan vanära kunna tala om ett⁶⁸ fosterland. Och likwäl är detta ett ämne, hvarom man ej kan tala nog ofta. Ty om wi

- 47 KK Coll. 539.29.10 (Varia 4.10) p. 547–556, three sheets, ca. 22 x 26.5 cm and two ca. 22 x 27 cm.
- 48 *slutar* || har kommit upp i dag endast för att sluta
- 49 *en lång* || enligt
- 50 Castrén was about to leave for his long journey to Siberia. See his descriptions and diaries of the journey in another volume of this series.
- 51 *will* || ärnar
- 52 See the volume with Castrén's writings on the Finnish grammar in this series.
- 53 *Men* || Enhvar
- 54 *ett [...] tadel* || en rättvis kritik
- 55 *erkännas. || ~ Och då jag icke betviflar derpå <—> i ring[aste] mon kan betvifla på, att ju ej mina ringa bemödanden i <—> af med hänsigt till mina med med hanger afsigterna skola tillräckligt erkännas, detta erkännande, äro mina anspråk härigenom tillfredsställda.*
- 56 *HH* || andra
- 57 *dermed äro [...] || denna öfvertygelse medtager jag*
- 58 *derom* || ännu
- 59 *ord. || ~ Dess d. ä. den Finska nationalitetens framtida utveckling*
- 60 *och* || blickar
- 61 *begynt* || begynnt
- 62 *vår andes* || andens
- 63 *att* || in
- 64 *icke* || är
- 65 *detta* || sådant
- 66 *att [...] oss* || och wi
- 67 *en* || d[en]
- 68 *ett fosterland* || Finsk

- 69 *ingen* || <-->
 70 *kunna* || måste
 71 *som [...] fram* || 1. hvilka dels med klar, dels med oren bölja bilda || 2. hvilka sträfva att som || 3. som arbeta sig sakteligen fram
 72 *Uppenbart [...] sträfvanden* || Ganska tydligt ser man deras sträfvan vara
 73 *i oceanen* || slutligen ~
 74 *utan ngn nytta* || alldeles gagnlösa
 75 *Ob* || flo[den]
 76 *ega* || hafva
 77 *betydelse* || all ~
 78 *eger den förmon* || har den lyckan
 79 *verksamhet.* || ~ Sig sjelf lemnad är individen ~~ohjel~~ ~~ør~~ ~~till~~ ~~spille~~ ~~gifven~~ individen Samhället behöfver wisseligen individen, men den individ
 80 *ändamål* || idé
 81 *Men [...]* || Hvad är nu m[akten]
 82 *känslan för fosterlandet* || fosterlandskärleken
 83 *denna* || fosterlandskärlek
 84 *vore [...] mensklighet* || 1. skulle man förjäfves söka bildning || 2. ves || 3. kunna wi ej tänka oss någon bildning, någon mensklighet
 85 *[...] mensklighet.* || 1. ~ Fosterlandskärleken är så att säga || 2. ~ Fosterlandskärleken hör till lifvets mysterer, såsom jag ville ~~de~~ benämna de höga känslor, ~~som~~ hvilka mäktigt men instictartadt arbeta i m[enni]skohjertat. Fosterlandskärleken är en ~~talisman~~, nedlagd i vårt hjerta, för att vi skola följa dess

med lugna blickar skåda omkring oss, hvar finna wi den känsla, som kunde hedras med det höga namnet – fosterlandskärlek. Bondens kärlek till sitt lilla jordstycke, den kan stundom vara vacker att åskåda, men den är ingen⁶⁹ fosterlandskärlek. Hvi skall jag tala om det öfriga? Utan att wilja lasta och tadla, kunna⁷⁰ wi jemföra de högre krafter, som arbeta i vårt fosterland wid smärre bäckar, som⁷¹ flykta sakteligen fram, hvar i sin särskildta fåra. Uppenbart⁷² är deras sträfvanden, att hvar för sig blifva någon ting stort och herrligt, men den leda erfarenheten wisar, att de antingen sina ut på vägen, bildande blott smärre gölar, eller om de ändteligen förmå bryta sig en egen bana, så försvinna de dock⁷³ oceanen, der de ingen ting betyda, och de hafva ej heller kunnat gagna det land, der de gjorde sin mödofulla bana. Tusen sådana små bäckar flyta genom Sibiriens öknar, men de äro, såsom det tyckes, utan⁷⁴ n[å]g[o]n nytta för landet och dess innewånare. Skåda wi deremot Ob⁷⁵, hvori oräkneliga små floder förenat sig om en gemensam fåra, hvad är ej detta för en flod? En liten fläck wid dess stränder är mångfalldt mera värd, än tusende hundrade quadrat mil i det närliggande landet. Så förhåller det sig äfven i ett samhälle. Der enhvar arbetar för sig och sitt enskildta ändamål, blir föga uträttadt; men der tusende ega⁷⁶ ett gemensamt sträfvande, reser sig innan kort en ståtlig byggnad. Det vill med andra ord säga, att individens förmåga i och för sig är inskränkt, utan betydelse⁷⁷; den eger sin sanning i det allmänna mål, som derigenom befrämjas. Hvarje samhälle har ett sådant mål sig föresatt, och hvarje samhällsmedlem eger⁷⁸ den förmon att deri kunna på ett förnuftigt sätt använda sin verksamhet.⁷⁹ Men eho som ej verkar för det samhällets ändamål⁸⁰, hvori han befinner sig, hela hans tillvaro är detta samhälle en lögn. Men⁸¹ hvad är nu den makt, som drifver menniskan att med åsidosättande af sina enskildta fördelar verka för ett allmänt mål? Det är känslan⁸²

för fosterlandet. Wore ej denna⁸³, så funnes i sjelfva verket intet samhälle, och utan samhälle vore⁸⁴ ingen bildning, ingen menklighet.⁸⁵

Men fosterlandskänslan⁸⁶ (för att ej begagna det lätt missförstådda ordet: fosterlandskärlek) har liksom hvarje känsla den brist, att vara, hvad man med en filosofisk term kallar subjectiv⁸⁷, att vara en dröm, sakna verklighet. Man ser ofta starka själar, hos hvilka mäktiga känslor arbeta, bära⁸⁸ dem gömda och inneslutna i sitt hjertas innersta djup. Hvarföre? Emedan de veta, att deras känslor äro drömmar. De vilja ej yttra dem, innan de mognat till att förverkligade träda ut i werlden. I förtid utkastade blifva de wanligtvis skoningslöst söndermalade i småförståndighetens mortel. Så förhåller det sig åtminstone med våra wanliga känslor. Men fosterlandskänslan⁸⁹, den tyckes⁹⁰ vara någon ting så högt, att ingen gerna lärer våga sig derpå, något som respecteras⁹¹ af hvar man. Den borde så vara, men⁹² är den det i sjelfva verket? Till vår egen blygd måste vi bekänna, att⁹³ denna känsla är den minst mäktiga känsla hos⁹⁴ våra landsmän. Den är, om icke aldeles förintad, åtminstone borttvinad⁹⁵ och öfvervuxen med allt slags ogräs. Derföre ropa vi, vi unga: den skall manas fram, den bör⁹⁶ väckas till lif. Men vi märka lätt, att då vi så ropa, le m[enni]skorna åt oss och hålla oss för narrar, fantaster och dårar. Ty se! det står så till i landet, att våra fosterländska känslor, anses⁹⁷ för idel drömmar. Men vi ropa ändå, vi trotsa opinionen. Frågas: ega vi då den kraft, som fordras för att gifva⁹⁸ verklighet åt våra så kallade fosterländska drömmar? – Wi weta det naturligtwis icke så noga, wi önska, wi hoppas det, vi hysa ett varmt⁹⁹ deltagande, ett lefvande intresse för saken – detta är blott detta intresse vi uttala. Wi kunna ej med lugn se fäderneslandets förnedring. ”Man är icke lugn”, säger Thorild¹⁰⁰, ”när man kämpar för sitt hufvud.” Hvar finns i sjelfva verket lugn? I grafven, i drifvan, i stenen. Men i grafven bo äfven

väckelse. Om vi se oss omkring i lifvet, så är känslan b all fri fri den begynner all fri och utgår i sjelfva verket all förnuftlig handling

- 86 *fosterlandskänslan* || fosterlandskärleken
- 87 The subjectivity of feelings had been dealt with, e.g., by Hegel. Jaeschke 2010: 86 etc.
- 88 *bära dem gömda* || 1. sluta dem || 2. gömma dem || 3. sluta dem i sitt hjertas innersta djup och bära dem st || 4. <->
- 89 *fosterlandskänslan* || fosterlandskärle[ke]n
- 90 *tyckes* || syn[es]
- 91 *respecteras* || inge[n]
- 92 *men* || är
- 93 *att [...] landsmän* || 1. att den mera betraktas såsom en || 2. att den ej gäller i vårt kära fädernesland || 3. att det st || 4. att fosterlandskärle[ke]n
- 94 *hos [...] landsmän* || i vårt bröst
- 95 *borttvinad* || ~ i våra hjertan
- 96 *bör* || skall
- 97 *anses* || 1. ändock ~ || 2. för liksom med alla andra, ~
- 98 *gifva [...] drömmar* || 1. bringa våra drom [= drömmar] || 2. bringa våra fosterland [= -ländska]
- 99 *varmt deltagande* || 1. varmt delta[gande] || 2. varmt och lefvande intresse
- 100 Thomas Thorild (1759–1808) was a Swedish revolutionary poet. He was exiled from Sweden in 1793. King Gustavus III had been assassinated in the previous year. Andersson 1954.

- 101 *finnes* || herrskar
 102 *Må man [...]* || 1. I ynglinga-hjertat finnas || 2. I ynglingen deremot || 3. I ynglinga-hjertat || 4. Ynglinga-hjertat är allraminst lugnets hem. Der herrskar ~~wäsendtligen~~ en ständigt växlande oro, ett stort, ett lefvande intresse, en varm entousiasm för hvarje ädel sak.
 103 *letar* || 1. fin[ner] || 2. söker
 104 *förjäfves* || det
 105 *Der må man* || Der herrskar en oupphörlig oro, en
 106 *hellre* || m<->
 107 *ett [...] nit* || 1. ett lefvande intr[esse] || 2. stundom måttlöst intresse || 3. ett lågande int[resse] || 4. en glödande låga
 108 A version in the margin without note of its whereabouts: ~~der herrskar~~ en ständigt wexlande oro, ~~det~~ der är passionernas tummelplats, men genom all denna oro ~~och uttala~~
 109 *hastigt* || plöts[l]i[gt]
 110 *stundom* || stor
 111 *äfven* || då
 112 *werksamhet*, || ~ allt kraftigt ingripande i händelsernas gång,
 113 *finnes egentl[igen]* || tillhör wanligtvis
 114 *hafva* || ens
 115 *wackraste* || kärast[e]
 116 *har* || det
 117 *realiserande* || up
 118 *kunde* || skulle
 119 *som [...] sjelfwa* || 1. som kunna missleda oss sjelfva || 2. som kunna missleda och förderfva || 3. som kunna missleda och skada oss sjelfva. Men äro vi fullkomligt betän[kta] redo att med ståndak[tigt] ihärdigt
 120 *är* || ~ wisst
 121 *derefter* || 1. ~ , wäl wetande, att || 2. ~ , icke förglömmade, att hans

m[enni]skor, i stenen finnes¹⁰¹ hårdhet, i drifvan kyla. Må¹⁰² man söka lugnet hvar som hellst, i ynglinga-hjerta letar¹⁰³ man förjäfves¹⁰⁴ derefter. Der¹⁰⁵ må man hellre¹⁰⁶ söka ett¹⁰⁷ glödande nit, en varm entousiasm för hvarje ädel sak.¹⁰⁸

Ty wärr wisar erfarenheten att denna entousiasm stundom är en hastigt¹⁰⁹ uppflammande och lika hastigt försvinnande låga, stundom¹¹⁰ åter af mera varaktighet, men äfven¹¹¹ då ej sällan af den beskaffenhet, att den skyr all förnuftlig werksamhet,¹¹² i h[vil]ken händelse den naturligtvis urartar till en vanlig rabulism. Sißtämnda ytterlighet finnes¹¹³ egentl[igen] blott hos den mognade mannen; men om vi fasthålla oss till den förra, huru många hafva¹¹⁴ ens af våra wackra¹¹⁵ känslor och förhoppningar hafva väl nått sin fullbordan? Ynglingen är djerf i sina planer, men har¹¹⁶ icke alltid allvar med deras realiserande¹¹⁷. Kanske kunde¹¹⁸ det löna mödan, att vi i de mål, som röra fäderneslandets framtid, skulle göra oss noga reda för beskaffenheten af våra känslor. Äro de bara af ögonblicket, som i nästa ögonblick åter försvinna, hvarföre utka¹¹⁹sta irrbloss, som¹¹⁹ missleda och tilläfventyrs skada oss sjelfwa. Känslan kan ljuga; hvarföre utsprida lögnen och genom dem bedåra ett älskadt fosterland? Det är för resten icke våra känslor, samhället behöfwer; dess fordran är handling. Känslan är¹²⁰ en eggelse till handling; uteblir denna, så skänker oss Samhället våra känslor. Men å andra sidan höfwes det ingalunda den entousiasm, som ville allvarligt verka för fosterlandets wäl, att dölja sig bakom förställningens lumpna mask. Det ena är likaså fegt, som det andra är fräckt. Må derföre enhvar pröfwa sig sjelf och handla derefter¹²¹. Icke ega alla rätt att ropa: ["]lefve fosterlandet!" utan endast de, som wilja med manlig bragd befrämja dess lif. Allt tal, som icke grundar sig på en djup¹²², innerlig, allvarlig föresatts att lefwa för fosterlandet, är en blå dimma, som

gagnar oss till intet, men blott¹²³ hindrar oss att se föremålen omkring oss klart och redigt. Huru ädel, hög och sublim den känsla äfven för ögonblicket må vara, som framkallar detta tal, så har man derigenom icke fört nationen ett enda steg framåt.¹²⁴ För att ett national-medvetande må¹²⁵ finnas, måste nationerna ega något objectivt, hvilket de såsom sitt verk erkänna. Om således vi erna tillwägabringa något¹²⁶ af nationell betydelse, må vi då i all ewighet icke tala derom, utan en gång med allwar gripa till verket. Jag är ohjelpigen af den mening, att man med mycket tal förslappar sin känsla och förlorar all drift till handling. En sorglig erfarenhet har hos mig alstrat denna öfvertygelse och injagat¹²⁷ en wiss fruktan för all enthusiasm, som icke röjer sig i handling. Jag är icke gammal, men så länge har jag likwäl lefwat, att jag redan en gång förut wid detta universitet erfarit, huru hundrade hjertan klappat och hundrade röster uppstämt sitt lefwe för fosterlandet.¹²⁸ Hvar äro nu dessa röster, hvi höras de icke? Hwila de i grafven, de varma Studenterna, som då voro¹²⁹ redo att lefwa och dö för fosterlandet? Gråt Suomi öfwer dem. Antingen de lefwa eller dött; för dig äro de förlorade och samma öde kommer äfven att drabba oss, om vår patriotism stadnar vid blott enthusiasm, om vi ej i tid upplåta våra hjertan för något verkligt, reelt, objectiwit för en fosterländsk sak. Så länge våra sinnen brusa af ungdomsmod, af hopp och glädje, tveka wi ej att offra sjelfva vårt hjerteblod för allt, hvad ädelt är. Men denna enthusiasm skall snart förgå under striden med en kylig werld. Nyss ungdomssäll och glad och warm waknar man plötsligt till en hård, isande verklighet. Beröfwad¹³⁰ sina ljufva fantasier står man naken, såsom Adam i paradiset, blygs och vet ej, huru man skall skyla sin nakenhet. Wäl oss, om vi, medan entusiasmen warades låtit fatta oss af en sann och lefwande idé. Endast dess makt kan nu mera upprätthålla oss – på känslan är intet att

- 122 *djup* || 1. <-> || 2. ~ och
 123 *blott* || en[dast]
 124 *framåt*. || ~ Jag är icke gammal, men så länge
 125 *må* || <-->
 126 *något* || ett verk
 127 *injagat* || ~ h<os> mig
 128 Castrén may be referring to the 1836 students' spring fête where J.V. Snellman had spoken and proposed a patriotic toast. Klinge 1978: 50.
 129 *voro* || hade varit
 130 *Beröfwad* || Man står nak[en]

- 131 *ståndaktigt* || 1. allvarligt || 2. fast
|| 3. lugnt
- 132 *döden* || striden
- 133 *fordom* – || fordom, och vi skola
<---->
- 134 *för det [...]* || 1. för det tillfälle
HH beredt mig att få framlägga
i dagen den hos mig nu stad-
gande <-> || 2. icke blott för det
tillfälle, HH beredt mig, att för
det <-> || 3. för den ihärdighet,
hvarmed HH
- 135 *en* || <härmed>
- 136 *hoppas* || förutsätter
- 137 *denna [...]* *förhoppning* || detta
hopp
- 138 *största* || ädelsta
- 139 *njutning* || <->

bygga. Dess herrawälde är en gång slut, och derefter sjunker m[enni]skan till en wanlig, beräknande egoist, så framt hon ej har en sak att kämpa för – ett mål, som oåterkalleligen drager henne till sig. Den som ej förnummit en sådan dragnings-kraft i sitt hjerta, han må se till, att han icke faller. Men eho som fullkomligt gripen och genomträngd af idens makt kämpar ståndaktigt¹³¹ för dess seger, han har bygt sitt hus på ett hälleberg, och han rubbas ej ur sin bana, huru äfven ödets lotter månne falla. Icke är den en hjelte som utan hejd och besinning, sig sjelf knapt mäktig, drifven af ögonblickets yra, vill rusa till döden¹³², utan hjelte är den, som kan tygla sin känsla i strider och ej ett ögonblick förlorar sansen. Sådant war vårt Finska mod fordom –¹³³ måtte det ej urarta sig.

Men för att icke uttrötta H[errarne]s tålmod med reflexioner, allt för wanliga kanske, att meddelas ifr[ån] en akad[emisk] Lärare-stol, beder jag endast att få frambära min warma tacksägelse för¹³⁴ det tillfälle, H[errarne] beredt mig att i min mon bidraga till en¹³⁵ närmare af vårt förgätna, men herrliga modersmål. Att min verksamhet i och för sig ingen ting betyder, inser och erkänner jag med rent och oskrymtadt hjerta. Men jag hoppas¹³⁶, jag är nästan öfvertygad derom, att åtminstone hos H[errarne] lefver ett intresse för fosterlandet, som icke är blott stundens, utan fortfar hela lifvet igenom. I denna¹³⁷ för fosterlandets framtid ljufva förhoppning skall jag äfven för mig sjelf finna den största¹³⁸ njutning¹³⁹, den gladaste erinran i de mödofulla dagar, som snart skola komma. Det är ljufware att kämpa, då man kämpar för ett mål, hvare äfven andra finna sitt behag, sitt intresse. Man kämpar då med den öfvertygelse, att man ej offrat en hel lefnads lycka och njutningar för toma griller blott, att man icke är en fruktlöst förrinnande bäck, utan en droppe i den flod, som befruktar ett armt,

men herrligt land – vårt Finska fosterland. Med denna öfvertygelse¹⁴⁰ för h[vil]ken jag allra mest har att tacka H[errarne], lemnar jag snart mitt fosterland, redo¹⁴¹ att lefva, redo att dö för dess framtid. Och härmed önskar jag hafva sagt mitt farväl åt dem, som med hjertat erkänna min ringa verksamhet – åt mina H[errar] Auditorier.

140 *öfvertygelse* || ~ i hjertat

141 *redo* || <->

- 142 The manuscript KK Coll. 539.26.18 (Varia 1.18) p. 135–150 consists most probably of loose sheets, measures ca. 23 x 37 cm. Manuscript has been catalogued as *Första föreläsningen om Finska språket*.
- 143 *språk* || ~ och litteratur
- 144 *kunskapsgren, må* || 1. vetenskap. Af uppriktigt hjerta || 2. kunskapsgren. Af uppriktigt hjerta
- 145 *wid [...] universitet* || 1. wid vår || 2. i den || 3. i detta lärosäte
- 146 *söka* || 1. söka || 2. städse ~
- 147 *Af* || Men
- 148 *utgått [...] hjerta* || våra fäder lemnat oss arf
- 149 *bragt* || 1. bragt || 2. först
- 150 *af allt [...] i arf* || 1. och dyrbaraste, som våra fäder lemnat oss i arf || 2. som jag menar
- 151 *åtagit sig* || uppträdt i
- 152 Elias Lönnrot (1802–1884) was district medical officer in Kaajaani, Castrén's successor as Professor of Finnish language at the Alexander University in Helsinki, collector of folk poetry, and compiler/author of the epic *Kalevala*. Majamaa 1997.
- 153 A *kantele* is a zither-type plucked instrument used traditionally in Finland. The traditional form of it has five strings. Музыкальный энциклопедический словарь: 234.
- 154 *folklifvets* || folkets
- 155 *atmosfer* || luft
- 156 *inre och* || inre följa en viss
- 157 *en så* || 1. en för s || 2. en i andra, wanliga

I.¹⁴²

M[ina] H[errar].

Redan i twenne sekel har ett högsäte för bildning och wetande stått upprett på Finlands jord, men det är i dag för första gången, som en af dess lärosalar upplåtes för det ändamål, att Finlands språk¹⁴³ deri må njuta samma hägn och wård som hvarje annan kunskapsgren,¹⁴⁴ må läras, odlas, bearbetas såsom vetenskap i ordets högsta betydelse. Jag har fått mig uppdraget att ifrån denna dag föra det finska språkets och den finska litteraturens talan wid¹⁴⁵ vårt universitet, och mitt warma ste bemödande skall blifwa att efter bästa förmåga söka¹⁴⁶ fylla mitt wärf. Af¹⁴⁷ uppriktigt hjerta hade jag önskat, att en annan, en bättre stämma än min skulle hafwa höjt sig att åt Eder åt Finlands unga söner! förkunna det språk och den wishet, som utgått¹⁴⁸ ur det finska folkets hjerta. Jag hade önskat, att den man, som bragt¹⁴⁹ i dagen det bästa och skönaste af¹⁵⁰ allt hvad våra fäder lemnat oss i arf, som skänkt oss den dyrbara gåfvan af forntidens herrliga runor, att äfven han skulle hafva åtagit¹⁵¹ sig det ädla kallet att i skötet af detta lärosäte befrämja det Finska språkets och den Finska litteraturens dyrbara intressen. Men Elias Lönnrot¹⁵² skulle icke wara den han är, i fall det hade stått i hans förmåga att öfvergifwa de öde bygder der hans öra så länge lyssnat och allt framgent får lyssna till kanteles¹⁵³ så ljufwa toner, och der hans hjerta får inandas det finska – det werkliga Finska folklifvets¹⁵⁴ rena atmosfer¹⁵⁵. Det är så med de flesta, som hafva kallelse att werka någon ting stort i werlden, att de ej kunna intvinga sig i alla möjliga förhållanden, utan måste till följe af en manande röst i sitt inre¹⁵⁶ och nästan liksom af en natur-nödvändighet följa en wiss gifven riktning i sina sträfwanden. Och det

är i sjelfwa verket just derigenom, att de äga denna gifna riktning, detta bestämda syfte, som deras verksamhet får en¹⁵⁷ så storartad och betydelsefull karaktär. Ända ifrån den tid, då Lönnrot tillhörde den akademiska ungdomens leder, har han i alla sina handlingar endast¹⁵⁸ lyssnat till den stämman, som bjudit honom att i¹⁵⁹ öde bygder uppgräfwå våra förfäders andliga skatter, och det är maningen af samma stämman, som han¹⁶⁰ älskar att följa ännu i dag, då hans lefnads-sol redan skridit öfver sin middags-höjd. Lönnrot har af sitt fosterland icke begärt någon lön för sin redliga möda och trogna tjänst; men hvad han begärt, är att få¹⁶¹ kvarstadna i de bygder, der¹⁶² hans bemödanden blifvit krönta och otvifvelaktigt äfven¹⁶³ framdeles skola krönas af en lysande framgång. Jag wet, att denna begäran af honom¹⁶⁴ varit ren¹⁶⁵, uppriktig, oskrymtad, och det är af aktning för en¹⁶⁶ sådan begäran, som jag och icke Lönnrot i dag inwiger den finska professionen.

Hwilka önskningsar, hvilka förhoppningar fäster ej hvarje finskt hjerta wid denna profession! Den högsinta Furste¹⁶⁷, som för första gången besatte denna tjänst, har sjelf uttalat den käraste¹⁶⁸ af våra önskningsar och förhoppningsar, då han lagt oss på hjertat att "städse förblifwa trogna, redliga Finnar"¹⁶⁹, ty det är onekligen i följe af våra warma önskningsar, för den Finska nationalitetens vårdande och upprätthållande, som wi i synnerhet glädja oss öfwer denna nya lärostol och önska den all¹⁷⁰ framgång. Men¹⁷¹ för oss äger ordet nationalitet icke denna fiendtliga,¹⁷² förstörande betydelse, som man derwid wanligen fäster annorstädes, utan vår nationalitet har varit och skall städse förblifwa af samma fridsfulla, försonliga natur, som sjelfwa den religion, hvartill wi bekänna oss.¹⁷³ När¹⁷⁴ således vår höge Cancellar uppmanat oss att jemte upprätthållande af vår nationalitet förblifwa

- 158 *endast lyssnat* || följt maningen af
 159 *i [...]* uppgräfwå || gå
 160 *han älskar* || 1. an [= ännu] || 2. han ännu
 161 *få* || allt från ännu
 162 *der hans* || dem han
 163 *äfven framdeles* || allt framgent
 164 *honom* || Lönnrot
 165 *ren* || lika ~
 166 *en sådan* || denna
 167 Prince Aleksandr Nikolaevič (1818–1881): chancellor of the Alexander University in Helsinki, Emperor Alexander II of Russia and Grand Duke of Finland in 1855–1881.
 168 *käraste* || högsta
 169 *Finnar*, *ty [...]* || 1. Finnar". Men att vara en redl || 2. Finnar". Men att <-> || 3. Finnar". Men att vara en redlig och trogen, det är att || 4. Finnar". Men att vara en redlig och dertill trogen || 5. Finnar". Men att vara en redlig och Finska || 6. Finnar". Men att vara en redlig och trogen Finne, dertill fordras i främsta rummet att vårda och upprä || 7. Finnar". Men att vara en redlig och trogen Finne, dertill fordras i främsta rummet att man skall för att
 170 *all* || ~ möjlig
 171 *Men [...]* || För oss äger or[det]
 172 *fiendtliga, förstörande* || rabulistiska
 173 Castrén explained his ideas of nationality and nationalism in more detail in his letter to Snellman on 18 Oct. 1844. See the volume of letters in this series. (TS)
 174 Castrén has drawn a curved line in the margin beginning here and ending two manuscript pages later at the words *skänka sitt beskydd åt våra bemödanden*.

- 175 *helig [...] trohetsed, som wi* || 1. heliga akta wi || 2. helig akta wi den trohetsed wi || 3. heliga hafva wi want oss att akta de trohetseder wi
- 176 *städse* || alltid
- 177 *woro Finnarne* || wille Finnarne gälla för
- 178 *i [...] otaliga* || tusende
- 179 *stundom* || ofta
- 180 *blott kan* || blott i och med vår
- 181 *Inrättandet [...]* || Men denna nationalitet hafwa wi förmått vårda och upprätthålla äfven i de tider, då Sveriges politik wille bereda dess undergång, huru skulle wi icke kunna vårda den nu, då Rysslands mäktiga Furstar skänka sitt beskydd åt våra bemödanden. [The curved line in the margin ends here.]

trogna undersåter, så har Han talat liksom ur djupet ur det finska folkets hjerta. Vår nationalitet är oss en helig sak, men ej mindre helig¹⁷⁵ hafva wi want oss att akta hvarje trohetsed, som wi svurit åt våra Furstar. Troheten för "Herrans smorda" har städse¹⁷⁶ warit en af det finska folkets största dygder, ja wi kunna anse den såsom hörande till sje[l]fwa vår nationalitet. Redan i urgammal tid, i hedenhös woro¹⁷⁷ Finnarne ett trofast folk, och denna dygd hafwa de förmått rädda intill våra dagar. De hafwa i¹⁷⁸ framfarna tider otaliga gånger spillt sitt blod på stridernas fält och de hafwa stundom¹⁷⁹ satt landets hela wäl på spel, enda för att trohetens bud ej måtte blifva eftersatta. Och det är i sjelfwa verket denna trohet, som i alla tider warit det finska folkets styrka. Ett svagt och ringa folk skulle wi genom trots och öfvermod långt för detta hafwa störtat oss i ett oundvikligt förderf, då deremot vår bepröfwade trohet skänkt oss våra beherrskares skygd och beredt vårt land fördelar, dem wi på annan wäg omöjligen hade kunnat erhålla. Men det är dock ingalunda för dessa fördelars skull, som våra fäder iakttagit en så orubblig trohet emot sina Furstar. Finnarna hafwa i alla tider warit dåliga ekonomer, och allramin st har det kunnat falla dem in att drifwa <so>cker med sin trohet. Nej wi weta, wi känna det alla, att vår trohet är af ett annat, ett bättre slag. Den grundar sig ej på någon beräkning, utan denna trohet är kärlekens trohet, som intet begär, men är redobogen till hvarje offer. Sådan har den finska troheten wisat sig wara i alla tider, sådan är den ännu i dag, och sådan skall den säkert blifwa, så länge ett finskt folk lefwer och andas på Suomis jord. Ja! jag anser troheten emot hvarje laglig öfwerhet wara så djupt rotad i Finnarnes hjertan, så införlifwad med hela vårt wäsen, att den blott¹⁸⁰ kan utplånas i och med vår nationalitet. Inrättandet¹⁸¹ af denna lärostol

och vår Höge Cancellers uttalade önskan, att wi måtte förblifva ”trogna och redliga Finnar”, detta är för oss mera än en tillräcklig borgen därför, att våra sträfwarden för vårt språk, vår kultur och hela vår nationalitet *inför tronen* gälla för ett godt och ädelt werk. Detta¹⁸² är ju också allt, hwad wi önska och någonsin önskade. Wi weta alltför wäl, att det Finska folket hvarken besitter de anlag eller de materiella tillgångar, som skulle sätta det i tillfälle att spela någon politisk rol i werlden. Dess lagrar måste nödvändigt wexa och frodas under fridens lugn i religionens, wetenskapens, konstens, med ett ord: i kulturens sköte. Se der fältet för vår ära, se der den wäg, hvarpå Finlands folk måste söka att bereda sin odödlighet.

Denna¹⁸³ wäg är i det hela taget lika svår, om ej svårare än den, som leder öfwer grafwar, härjade fält och krossade ruiner. Här lyktar ej striden genom en och annan segerwinning, utan den kräfwer sekellånga mödor och ansträngningar. Huru många seklers kraft har det Finska folket icke använt endast för att bringa¹⁸⁴ till odling wilda ödemarker¹⁸⁵ och undanrödjade de materiella hindren för kulturens rotfästade i vårt land! Och fastän wi redan i många sekler warit i besittning¹⁸⁶ så wäl af christendomen, som den europeiska kulturen, så har det likwäl gifwits tider, då det kostat oss en oerhörd möda att upprätthålla¹⁸⁷ och utbreda denna kultur i landet. Att befrämja¹⁸⁸ utvecklingen af den menskliga¹⁸⁹ kulturen, att för densamma uträtta någon ting stort och betydelsefullt har ännu¹⁹⁰ icke lyckats oss, men¹⁹¹ wi skola dock icke misströsta om framgången af våra bemödanden, utan hoppas¹⁹², att äfwen wi kunna något verka för kulturens heliga sak.

Wisst är likwäl, att om vårt arbete för den m[en]skl[iga] kulturens framsteg skall bära någon frukt i werlden, så måste våra bemödanden få en mera nationell karaktär, än fallet hitintills varit. Jag

- 182 *Detta* || Men detta
 183 *Denna* || Men
 184 *bringa till odling* || 1. betvinga ||
 2. upprödja
 185 *ödemarker* || öknar
 186 *besittning [...] af* || 1. besittning-
 en || 2. besittning icke blott af
 187 *upprätthålla och utbreda* || upp-
 rätthålla
 188 *befrämja* || i någon mån ~
 189 *menskliga* || europeiska
 190 *ännu* || ~ intill denna dag
 191 *men [...] heliga sak.* || 1. och
 det kan wara owisst || 2. och
 owisst är, huru wida det nå-
 gonsin skall lyckas oss. Men
 våra bemödanden måste i alla
 fall wara riktade åt detta mål
 och wi kunna wara || 3. = 2 ex-
 cept: wi kunna hoppas || 4. = 2
 except: wi kunna wara öfverty-
 gade derom || 5. = 2 except: wi
 kunna med wisshet hoppas, att
 vår möda i och för den mensk-
 liga kulturens sak ej skall wara
 förspild || 6. = 5 except: alldeles
 förspild. Hwad wi åtminstone
 bättre än någon annan nation
 i werlden || 7. = och owisst är,
 huru wida det någonsin skall
 lyckas oss. Men för att det-
 ta vårt arbete i och för den
 menskliga kulturen || 8. och
 owisst är, huru wida det någon-
 sin skall lyckas oss. Men för att
 detta vårt arbete skall bära nå-
 gon frukt, så är det oundgäng-
 ligen nödwändigt, att wi åt
 192 *hoppas* || låtom oss ~

- 193 *göra* || vara
 194 *bildning* || kultur
 195 Castrén has marked with a square bracket the text from here to the end of the paragraph.
 196 *söka tillegna* || tillegna
 197 *åt* || för
 198 *läsa* || o[mläsa]
 199 *omläsa* [...] *gifna* || omläsa gifna
 200 *erhålla* || betraktas såsom
 201 *nationell* || egentligen ~
 202 *finsk poesi* || 1. finsk historia || 2. finsk st[atistik]
 203 *historia* || fauna och
 204 *kulturens* || wetandets
 205 *och* || då
 206 The square bracket in the margin ends here.
 207 *nämnde* || har sagt
 208 *det* || den
 209 *något* || anna[t]
 210 *alltför* || och ~
 211 *folket*, [...] *förmått* || folket haft all möda att
 212 Christina (1626–1689) was Queen of Sweden in 1632–1654. During her *förmyndarregering* (government of noblemen reigning Sweden before she gained maturity herself) in 1640 the university was founded in Turku, from where it was moved to Helsinki in 1828. Nenonen – Teerijoki 1998: 256.
 213 *det* || detta
 214 *folkets* || landets

will härmed icke hafva sagt, att wi böra utestånga ifrån oss och göra¹⁹³ oss otillgängliga för en främmande bildning¹⁹⁴. Twertom¹⁹⁵ måste det vara vår sträfwan att framgent liksom hitintills söka¹⁹⁶ tillegna oss den europeiska kulturens frukter, emedan wi annars ovillkorligen äro hemfallna till pris åt¹⁹⁷ wildheten och barbariet. Men det är ej nog dermed, att wi liksom trägna skolpiltar läsa¹⁹⁸ och i all ewighet omläsa¹⁹⁹ wissa af våra läromestare gifna lexor, utan wi böra bemöda oss om att på dessa lexor grunda en sjelfständig, nationell bildning. Det gifwes wäl inom området af mensklig bildning många ämnen, hvilka äro af en mera kosmopolitisk natur och aldrig kunna erhålla²⁰⁰ någon nationell²⁰¹ karaktär. Man kan t. ex. icke gerna tala om en fransk matematik, en engelsk astronomi, en tysk fysik, men man skulle mycket wäl kunna tala om en finsk²⁰² poesi, finsk språkvetenskap, finsk historia²⁰³ och statistik, finsk fauna och flora, finsk geologie. Det gifwes med ett ord många kulturens²⁰⁴ grenar, som omedelbart hänföra sig till en gifwen nation, och²⁰⁵ det är naturligtwis dem wi mena, då wi tala om en egendomlig, en nationell kultur.²⁰⁶

Jag nämnde²⁰⁷ att det wäsendtligen är det²⁰⁸ slags kultur, som hos oss kan med den framgång bedrifwas, att den skulle komma hela menskligheten till godo, och dermed har jag troligen icke sagt något²⁰⁹, som ej hvarje bildad Finne har sig bekant. Widt afskildt ifrån Europas mest bildade nationer, alltför²¹⁰ mycket upptaget af omsorgen för sin materiella tillwaro, har det finska folket,²¹¹ såsom jag redan nämnde knappt förmått tillegna sig den europeiska bildningen, ännu mindre befrämja denna bildnings vidare utveckling. Wi hafva sedan Drottning Christinas²¹² tid varit i åtnjutande af ett universitet, som otvifvelaktigt utöfvat det²¹³ allra största inflytande på folkets²¹⁴ kultur, men fråga wi hvad har detta universitet gjort för den *europeiska* kulturens sak? så blir svaret: föga eller intet,

som wore wärdt att nämnas. Wi kunna ur hela wår kultur-historia knappt anföra²¹⁵ ett enda namn, som på denna wäg hade förwärfwat sig²¹⁶ och sin nation något anseende. Sådana män som Hegel²¹⁷ och Humboldt²¹⁸ hafwa ej²¹⁹ blifwit födda och skola troligen aldrig födas i wårt land. Men äfwen hos oss hafwa uppstått män, dem vi äro stolta att kalla våra²²⁰. Hwad hafwa då dessa män uträttat för kulturens sak? Jo de hafwa med framgång arbetat för den nationella kulturens befrämjande. Och af detta historiens vittnesbörd kunna draga den nyttiga lärdom, att det är under den fosterländska bildningens baner wi måste²²¹ kämpa våra segrar för bildning och vetande.

Men²²² om våra bemödanden för den fosterländska kulturens sak skola äga någon framgång, så är den nödvändigt att wi upprätthålla, söka och bearbeta wårt wärnlösa språk, ty om detta går oss förloradt, så äro wi för²²³ oss sjelfva ohjelpigen förlorade. Med språket står och faller icke blott wår nationella²²⁴ kultur utan äfwen hela wår tillwaro²²⁵ såsom nation. Hwad wi intill denna dag besitta både i vetenskap och konst, i lagar och institutioner, detta²²⁶ hafva²²⁷ wi till största delen erhållit såsom lån af fremmande nationer. Hela²²⁸ wår kultur är ännu så färglös, så utblottad på all egendomlighet, att ingen derpå skall kunna igenkänna oss för Finnar. Men språket är wårt eget – det är snart sagdt wår enda sannskyldiga egendom. Om wi omsorgsfullt hägna och wårda detta språk, så kunna wi hoppas att derigenom befrämja ett werk, som skall komma att lända hela den bildade menskligheten till fromma²²⁹. Wi kunna hoppas att detta språk med tiden skall blifwa ett organ för en²³⁰ finsk kultur, och det²³¹ är wisst att en egendomlig kultur; den må²³² tillhöra hvilken nation som hellst, ej kan blifwa för menskligheten främmande och likgiltig. Till och med det ringa, som det²³³ finska folkets genius redan²³⁴ hitintills frambragt i dagen – jag menar våra

- 215 *anföra* || angifva
 216 *sig [...]* *anseende* || 1. sig aktning och <-> || 2. oss och sig sjelf
 217 Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770–1831): German philosopher.
 218 *Hegel och Humboldt* || Humboldt och Hegel
     Wilhelm von Humboldt (1767–1835), German philosopher and linguist.
 219 *ej* || aldrig
 220 *wåra* || ~ landsmän
 221 *måste kämpa* || 1. kunna || 2. måste vinna
 222 *Men [...]* *skola* || 1. Men framför allt böra wi söka att <---> || 2. Men framför allt böra wi söka att odla och bewara || 3. Men framför allt böra wi söka att bearbet[a] || 4. Men för att skall || 5. Men om den fosterländska kulturens sak skall
 223 *för [...]* *sjelfva* || såsom nation
 224 *nationella* || 1. nationella || 2. egendomligt finska
 225 *tillwaro [...]* *nation* || 1. tillwaro || 2. nationella tillwaro
 226 *detta* || med korteligen
 227 *hafva wi* || ~, såsom nämndt är,
 228 *Hela wår [...]* || Wi hafwa ännu gjort föga för
 229 *fromma* || godo
 230 *en finsk* || en egendomlig, en finsk
 231 *det är [...]* || en
 232 *må* || k[an]
 233 *det [...]* *genius* || den finska anden
 234 *redan hitintills* || hitintills

- 235 *Skulle emellertid* || Men skulle
 236 *sträfvanden* || bemödanden
 237 *blifwa* || äfwen ~
 238 Fi. ”sitä kuusta kuuleminen,
 jonka juurella asunto”.
 239 *wi enhwar* || wi
 240 *det* || jag
 241 *vandel* || lif
 242 *wisa* || tala
 243 *nog bräcklig* || mera svag
 244 *för [...] främmande* || ett för fol-
 ket främmande språk
 245 *Sedan [...] planterat* || Då det
 Svenska folket planterade
 246 *blef* || ~ äfwen
 247 *utan [...] nödvändighet* || 1. ~ i
 detta liksom allt annat erkänna
 en historisk nödvändighet || 2.
 utan wi erkänna en || 3. ~ fast-
 mer häruti erkänna ~
 248 *kulturens* || bildningens
 249 *kunna* || kunnat
 250 *tillhörighet* || kast
 251 *Om [...] gång* || Om

forttida qwäden – skall helt wisst förr eller sednare taga ut sin rätt och få gälla såsom en länk i mänskliga kulturens utveckling. Skulle²³⁵ emellertid våra sträfvanden²³⁶ i och för det Finska språket och den nationella kulturen blifwa²³⁷ för menskligheten främmande, så kunna wi dock trösta oss med det glädjande hopp, att de skola bära desto större frukt i vårt eget älskade fosterland. Skönt qväder den Finska sångmön: ”lyssna till den granens susning, wid hvars rot ditt bo är fästadt”²³⁸, och det är nog, om wi²³⁹ enhwar under våra sträfvanden endast hafva fosterlandets behof för ögonen. Men att af de största behof, som i vårt land kan nämnas, är folkets, det²⁴⁰ egentliga Finska folkets behof af bildning och upplysning. Det hjälper ej att med fagra ord öfverskyla bristerna i vår folkbildning, att skryta med det finska folkets fromma sinne och sedliga vandel²⁴¹. Brottmålslisterna, den stigande pauperismen, fyllet och otaliga andra fakta wisa²⁴² tillfyllest, att denna religiös[h]et och sedlighet stå på en nog²⁴³ bräcklig grund. Och det kan ej annorlunda vara, så länge bildningens språk är för²⁴⁴ folket främmande. Sedan²⁴⁵ Svenskarna hade planterat korsets fana på Finlands jord, blef²⁴⁶ svenska språket hos oss bildningens språk. Wi hafwa ej rätt att knota deröfwer, utan²⁴⁷ böra fastmer deri liksom i allt annat erkänna en historisk nödvändighet, äfwen om vår skumma blick ej skulle förmå att inse grunden för denna nödvändighet. Hwad wi dock utan svårighet kunna inse, är att Finland i och genom det svenska språket först kommit i besittning af bildning och sedermera fortfarande warit fästadt wid den europeiska kulturens²⁴⁸ kedja. Och detta har för oss warit en lycka, som vi ej kunna²⁴⁹ skatta nog högt. Men genom det svenska språkets införande i landet har emellertid det sorgliga inträffat, att bildningen nära nog blifvit ett monopolium för de högre stånden, en tillhörighet²⁵⁰ för de svenska kolonisterna. Om²⁵¹

någon gång landets egna barn, ledda af en oemotståndlig kunskaps-tröst, önskat winna²⁵² inträde i våra bildnings-anstalter, så hafwa de²⁵³ blifvit tillbakawisade²⁵⁴ till plogen, emedan deras modersmål olyckligtvis war²⁵⁵ Finskan.

Af²⁵⁶ sådan anledning hafva²⁵⁷ Finnarne varit tvungna att välja emellan endera af dessa tvenne vägar: att antingen bibehålla sin nationalitet och qvarstadna i råhet eller sträfva till bildning och blifwa Svenskar. Härwid bör²⁵⁸ wisseligen tagas i betraktande, att bildningens frukter ifrån de högre stånden i mera eller mindre mon äfwen framträngt till det finska folket. Men detta har ej varit nog för att fylla behofvet, ty det är i alla fall ganska ringa²⁵⁹, hvad²⁶⁰ folket lär sig ifrån predikostolen och domare-sätet. Men hvarigenom²⁶¹ skall nu detta behof tillfredsställas²⁶²? Wi²⁶³ önskar att det måtte ske derigenom, att det finska språket²⁶⁴ odlas och blir ett bildningens språk i landet. Antingen skall detta inträffas, eller måste detta land²⁶⁵ med tiden komma att bebos af ett svenskt folk. Bildningen går sin²⁶⁶ bana fram; dess fordringar kunna ej tillbakawisas, på en eller annan wäg måste den nå sitt mål.

Helt wisst skall bildningen²⁶⁷ slå allt djupare och djupare rötter äfven hos det Finska folket, men om dess eget språk ej tillfredsställer²⁶⁸ bildningens kraf, så skola Finnarne icke dröja att tillegna sig det Svenska språket. I sjelfwa verket har detta språk under seklernas lopp inkräktat ett allt större och större utrymme i landet. Till och med under de sednaeste decennierna hafva²⁶⁹ dess eröfringar varit ganska betydande. Jag har förskaffat mig någon erfarenhet i detta ämne, och ehuru det icke [är] mig möjligt att med statistisk noggrannhet uppgifva förhållandet, så tror jag mig²⁷⁰ dock med säkerhet kunna yrka²⁷¹, att en i samma progression fortgående inkräktning ifrån det svenska språkets

- 252 *winna inträde* || inträda
 253 *de* || wanligen
 254 *tillbakawisade* || tillbakastötta och varit tvungna att gripa
 255 *war* || varit
 256 *Af[...]* *anledning* || 1. Sälun[da] || 2. Och
 257 *hafva [...]* *tvungna* || har det Finska folket endast haft en
 258 *bör [...]* *betraktande* || kan wäl anmärkas
 259 *ringa* || 1. fall || 2. rik
 260 *hwad* || som
 261 *hvarigenom* || huru
 262 *tillfredsställas* || fyllas
 263 *Wi [...]* *derigenom* || 1. Utan tvifvel || 2. Troligtvis derigenom
 264 *språket [...]* *i landet*. || 1. språket odlas, blir bildningens språk och bär upp en litteratur, som är rikare än den närwarande, hvilken || 2. = språket odlas, blir bildningens språk och bär upp en litteratur, rikare än den närwarande. Det gifwes wisseligen
 265 *land* || f[olk]
 266 *sin [...]* *fram*; || fram sin gång, och
 267 *Helt [...]* *bildningen* || 1. Många finna det sannolikt, att striden || 2. Många finna det sannolikt, att den pågående striden emellan svenska och finska språkens ömsesidiga rättigheter skall slutas genom den förras seger, och || 3. Många finna det sannolikt, att följakteligen svenskan skall blifva det b<-> || 4. Många finna det sannolikt, att följakteligen svensk-an fortfarande blifva bildningens språk i landet och efterhand || 5. Kan icke bildningen
 268 *tillfredsställer* || lemnar
 269 *hafva [...]* *warit* || äro dess eröfringar
 270 *mig dock* || 1. mig || 2. dock mig
 271 *yrka* || angi[fva]

- 272 *förr [...] eftersträfw*a || förr tje-
nat ~ beherrskare, och wi efter-
sträfwa
- 273 *arb*eta [...] *bildning*. || 1. arbete
för kulturens framsteg i lan-
det || 2. arbete för kulturens
framsteg och förkofran i landet
|| 3. arbete för vår nationalitet
och vårt språk, modersmål || 4.
arbete för våra fäders språk || 5.
stöta kulturens värf || 6. arbete
för vår bildning, vår nationa-
litet och vårt språk || 7. arbete
för den nationella bildningens
förkofran i vårt land.
- 274 *innefattar [...] föremålet* || inne-
fattar det heligaste och käraste
föremålet
- 275 *sträfwanden* || önskningsar
- 276 *detta [...] svärligen* || denna öns-
kan ej
- 277 *kan lyckas* || kan blifva uppfyllt
med mindre än att
- 278 *ej widmakthålla* || uppehålla
- 279 *ej kunna* || kunna ej
- 280 *långt* || fram
- 281 *så* || uta[n]
- 282 *Wi hafva [...]* || 1. Så wäl för den
lärda bildningen || 2. Så wäl för
den lärda forskningen || 3. Så
wäl för den lärda bildningen el-
ler litteraturen, som folkets || 4.
Så wäl för den lärda bildning-
en eller litteraturen, som sjelf-
wa folkets upp[lysning] || 5. Så
wäl för den lärda bildningen
eller litteraturen, som sjelfwa
folkets bildning och upplys-
ning utgör det sv || 6. Så wäl för
den lärda bildningen eller lit-
teraturen, som sjelfwa folkets
bildning och upplysning utgör
finska språkets odlande och
bewarande ett af de förnämsta
grundvilkoren. ~~Den~~ Derpå be-
ror äfven den maktpåliggande
frågan, om wi skola fortfaran-
de blifwa trogna, redliga Finnar

sida icke rimligen kan sluta annorlunda, än genom Finskans fullkomliga förintelse.

Wi äro wisseligen beredda för detta öde, men wi tro derpå numera icke så obetingadt och önska det icke så allmänt, såsom fallet skall hafva varit ännu för ett halft sekel tillbaka. Sedan wi kommit under Rysslands spira och svurit vår trohetsed åt dess mäktiga monarker, så hafva våra svenska sympathier börjat svalna och våra önskningsar hafva fått en annan riktning. Lika trofast, som wi förr²⁷² och tje-nat Sverges, wilja wi framdeles tjena Rysslands beherrskare. Wi eftersträfw numera icke den äran att blifva ett svenskt folk, utan finna vår ställning ganska lycklig, då wi under Rysslands beskydd få i lugn arbete²⁷³ för vårt språk, vår nationalitet och vår bildning.

Ordet bildning innefattar²⁷⁴ och måste naturligtvis innefatta det högsta föremålet för våra sträfwanden²⁷⁵. Men wi hafwa sett, att detta²⁷⁶ sträfwande svärligen kan²⁷⁷ lyckas så framt wi ej²⁷⁸ widmakthålla, odla och bearbeta vårt älskade modersmål. Wi hafwa sett, att wi åtminstone såsom Finnar ej²⁷⁹ kunna skrida långt²⁸⁰ på bildningens bana, så²⁸¹ framt det finska språket ej blir ett organ för vår bildning. Wi²⁸² hafva äfven sett, att detta är ett af grundvilkoren så wäl för den lärda bildningen, litteraturens förkofran, som i s[yinner]h[e]t för sjelfwa folkets bildning²⁸³ och upp-lysning. Wi hafwa slutligen²⁸⁴ sett, att på det Finska språkets odlande och widmakthållande äfven beror den maktpåliggande²⁸⁵ frågan, om wi skola fortfaran-de förblifwa ”trogna, redliga Finnar”, eller offra²⁸⁶ upp vår nationalitet och förvandlas till ett svenskt folk.

Men då dessa för fosterlandet så wigtiga frågor äro fästade wid det Finska språket, så kunna wi icke nog glädja²⁸⁷ oss öfver inrättandet af denna nya lärostol. Wi kunna²⁸⁸ hoppas, att härifrån komma att²⁸⁹ utgå och spridas²⁹⁰ de frön, som med tiden skola utveckla det finska språket till ett kulturens²⁹¹ språk i landet. Jag tager för afgjordt att hvar och en, som beträder denna lärostol skall, genomträngd af en brinnande kärlek till sitt

foosterland, söka att efter sin bästa förmåga främja det foosterländska språkets intressen. Men den enskildta kraften är ringa, och hwad den finska professionens representanter kunna uträtta, kommer ej att gälla mycket, så framt deras bemödanden ej med deltagande omfattas af den akademiska ungdomen. På Eder, M. H! och på de slägten, som efter Eder komma, beror det i wäsentlig mon, om de frön, wi utså, skola bära någon²⁹² frukt eller sina²⁹³ bort och spårlost försvinna. Skall²⁹⁴ det Finska språket komma att äga någon framtid, så måste dess²⁹⁵ studium framför allt af ungdomen med omsorg bedrifwas wid landets lärowerk och i synnerhet wid bildningens²⁹⁶ högsäte. Hvem inser ej att det är embetsmännens²⁹⁷ bristande kännedom af modersmålet, som hitintills utgjort²⁹⁸ det största hindret för dess²⁹⁹ begagnande såsom bildningens språk, och³⁰⁰ när så förhåller sig, hwems sak är det wäl då, om icke Eder M. H! hvilka³⁰¹ snart skolen inträda i samhällets tienst, att undanrödja detta olyckliga hinder och med entousiasm åtaga Eder³⁰² det Finska språkets heliga sak. Wi lefwa jußt ej i entousiasmernas tid, men så mycken entousiasm måste wäl ändå³⁰³ finnas i den finska ynglingens bröst, att han hyser aktning för sina fäders språk och anser det för en helig pligt att lära sig detta språk. Examens-kontrollerna förbinder honom icke dertill, utan det beror helt och hållet på hans fria wilja och den kärlek, han hyser till sitt foosterland, huruwida han under³⁰⁴ sin studii-tid³⁰⁵ wid universitetet will beflita sig om sitt modersmål, eller efter gammal, häfdwunnen slentrian lära sig alla³⁰⁶ verldens språk, utom sitt eget.³⁰⁷ Statuterna innehålla inga bestämningar för Finskans studium och allra minst ärnar jag i detta afseende göra några fordringar gällande, men jag hoppas ändå, att den goda saken skall sjelf mana godt för sig och tillwinna sig Eder kärlek. Det är endast till denna kärlek jag wädjar, och jag är öfvertygad³⁰⁸

eller offra upp vår nationalitet och ty såsom jag i det föregående sökt ådagalägga, utgör det och,

- 283 *bildning och upplysning* || bildningen och upplysningen
 284 *slutligen* || ~ äfwen
 285 *maktpåliggande* || viktiga
 286 *offra upp* || up[poffra]
 287 *glädja oss* || ~ och vara nog tack samma för
 288 *kunna* || skola
 289 *komma att* || skola
 290 *spridas* || ~ ut kring hela wida landet
 291 *kulturens språk* || kultur-språk
 292 *någon* || något
 293 *sina* || sp[årlöst]
 294 *Skall [...]* språket || Om det Finska språket skall
 295 *dess [...]* ungdomen || det med deltagande omfattas af den akademiska ungdomen,
 296 *bildningens högsäte* || vårt högsäte, ty
 297 *embetsmännens* || de bli[fvande]
 298 *utgjort [...]* || 1. utgjort det wäsentliga hindret för dess upphöjelse till bildningens språk. Men för att detta olyckliga hinder en gång skall må kunna häfwas, så åligger det || 2. utgjort det wäsentliga hindret för dess upphöjelse till bildningens språk. Men för att detta olyckliga hinder en gång må kunna häfwas, så måste ungdomens allvarliga sträfvanden framdeles gå ut på || 3. utgjort det wäsentliga hindret för dess upphöjelse till bildningens språk. Men för att detta olyckliga hinder en gång må kunna häfwas, så låtom oss då med ifver och entousiasm omfatta det Finska språkets heliga sak || 4. utgjort det förna [= förnämsta]

- 299 *dess* || modersmålets
 300 *och [...] förhåller sig* || och det så förhåller sig, hvilket knapt torde kunna bestridas
 301 *hvilka* || som
 302 *Eder* || sig
 303 *ändå* || ännu
 304 *under [...] beflita sig* || kommer att taga
 305 *studii-tid wid universitetet* || studii-tid
 306 *alla* || hela
 307 *eget. [...] några* || 1. eget modersmål. Åtminstone ärnar jag icke taga min tillflykt || 2. eget modersmål. Åtminstone ärnar jag i detta afseende icke göra några
 308 *öfvertygad* || nästan ~
 309 *tror* || jag ~
 310 Klinge 1989b: 418–420.
 311 HYKA KA University Senate renovated minutes ([later: Senate] 29 March, 7 May, 21 Dec. 1851 etc.

derom, att mina förhoppningar om den akademiska ungdomens warma håg för det fosterländska språket icke skola förwandlas till en illusion. I denna fasta öfvertygelse griper jag an mitt verk med godt mod och tror³⁰⁹ ej, att den dag skall komma, då jag ångrar att hafwa hyst ett obegränsadt förtroende till Finlands ungdom och beslutit att offra mina krafter i och för dess intressen.

2 [Addresses at the University Senate]

There were 20 ordinary professors, a few extraordinary professors, and 19 adjuncts at the Imperial Alexander University in Castrén's time. Of these, the ordinary professors had seats at the University Senate (*Consistorium academicum*) which was the most important governing organ at the university.³¹⁰ M.A. Castrén was present for the first time at a meeting of the University Senate on 7 May 1851 and for the last time on 20 December of the same year. During the whole winter of 1852 he could not attend due to illness. Already before he was appointed professor, the University Senate had decided to apply for funds for his salary from the Governor of the Province of Uusimaa (Nyland).³¹¹

In July 1851 the decision of Emperor Nicholas I³¹² was sent to the university that he had not accepted the application of the university to found scholarships for young men studying Finnish language on the grounds that other measurements for promoting the study of Finnish had been taken. The application had been sent to the Emperor already in 1847, but it was not decided until 1851.³¹³

Despite its small size, the Senate was politically divided into several factions. Castrén belonged to the Finnish-minded and liberal group of professors, which is attested to by his addresses at the meetings. Because the professors voted in order of their seniority, Castrén, as the youngest in office, was always the first to vote.

In the University Senate, Castrén expressed his stand on some questions, especially those concerning the economic situation of scholarship-holders and other researchers. The university gave out two types of scholarships for study trips abroad. In June 1851, it was discussed whether Docents Edvard Grönblad³¹⁴ and Wilhelm Lagus³¹⁵ should be granted an extension of their scholarships. Grönblad had already been funded for two full periods but Lagus was only funded for one period. Lagus's scholarship was renewed, but the one held by Grönblad was given to Docent Fredrik Berndtson.³¹⁶

The scholarship was given to Lagus on the condition that he would spend two years conducting field research in Russia. In autumn 1851 he was indeed in southern Russia, but he had applied for permission to travel to Greece for two years. The deputy chancellor of the university, Major General Johan

- 312 Nicholas I (1796–1855) was Emperor of Russia and Grand Duke of Finland in 1825–1855. Nenonen – Teerijoki 1998: 351.
- 313 HYKA Senate 30 July 1851 §5. About the different stages preceding establishing the chair in Finnish, see Korhonen 1986: 61–63
- 314 Jakob Edvard August Grönblad (1814–1864) was a docent of history and clerk at the university library. He is remembered especially as publisher of medieval documents. Helsingin yliopiston opettaja- ja virkamiesmatrikkeli 1640–1917: http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehet_2/A-G.pdf; Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=U1070>.
- 315 Jakob Johan Wilhelm Lagus (1821–1909) was to become the Professor of Oriental Literature, later that of Greek literature and the rector of the University in Helsinki. Both his father Wilhelm Gabriel Lagus (1786–1859) and uncle Anders Johan Lagus (1775–1831) served as professors and rectors of the university before him. Also noteworthy is that his cousin Lovisa Natalia Tengström (1830–1881), granddaughter of Archbishop Jacob Tengström (1755–1832), was married to M.A. Castrén. Lagus's and Natalia Tengström's mothers were sisters. Väisänen 1998; Väisänen 2005; Klinge 2007/2012; Klinge 2005; Luukkanen 1999.
- 316 HYKA Senate 13 June 1851 §17. Fredrik Berndtson (1820–1881): writer, journalist, Undersecretary of State. Landgrén 2002/2009.

- 317 Johan Mauritz Nordenstam (1802–1882) had made a military career in Russia and thereafter he held several important posts in Finland, most simultaneously. One of them was the deputy chancellor of the university in 1847–1855, and he is remembered especially for the strict discipline he maintained at the university which caused an act of protest in 1851. Later he became the vice chairman of the Economics Department of the Finnish Senate. Savolainen 2006.
- 318 Alexander II: Emperor of Russia and Grand Duke of Finland. Nenonen – Teerijoki 1998: 23–24.
- 319 HYKA Senate 6 Sept. 1851 §13.
- 320 HYKA Senate 1 Nov. 1851 §4, 5 Nov. 1851 §6.
- 321 The manuscript KK Coll. 539.26.16 (Varia 1.16) p. 123–125 consists of slightly over two pages of size ca. 23 x 37 cm.
- 322 *obilligare* || *orimligare*
- 323 *föredraga* || *upptaga*
- 324 *att [...]* *understöden* || 1. som det wore || 2. att litterära understöd
- 325 *hvilka* || *som*
- 326 *att* || <->

Mauritz Nordenstam³¹⁷, supported his application, and the chancellor, tsarevich Alexander (later Emperor Alexander II)³¹⁸ accepted it.³¹⁹ In November 1851, the University Senate discussed once again the issue that Lagus had not studied in Russia for two years, as the conditions of his scholarship had demanded, but because he was considered to be doing a promising work, an exception was unanimously granted.³²⁰

For the deliberation of the Lagus case, Castrén wrote the following address (*votum*), which he apparently did not need to use, given that it is not included in the minutes.

Med³²¹ afseende å de mindre litterära understödens bortgifvande innehålla universitetets stadganden bland annat den bestämning, att nämnda understöd böra, såsom orden lyda: "tilldelas för vid universitetet sig uppehållande vetenskapsidkare." Fattas detta stadgande i dess bokstafliga mening, så leder det onekligen till de allra orimligaste konsekvenser. Ingen ting äro väl obilligare³²², än att en ung man, som för en tid lemnar universitetet för sin vetenskapliga förkofran, skall i och med detsamma dömas förlustig sin rätt till ett litterärt understöd. I alla tider hafva resor till utlandet ansetts såsom det förnämsta bildnings-medel för litteratören; huru skulle väl då universitet i sina lagar kunna föredraga³²³ ett för deras sanna väl så menligt stadgande, att³²⁴ de litterära understöden ej få bortgifvas åt sådana vetenskapsidkare, hvilka³²⁵ begifva sig till annan ort, der de bättre än vid landets eget universitet äro i tillfälle att befrämja sin vetenskapliga utveckling. Detta wore ju att principmässigt hämma vetenskapens framskridande wid vårt universitet, att afsigtligt understöda okunnigheten och slentrianen. Min känsla uppreser wid sjelfwa tanken derpå, att³²⁶ D[octo]r Wilhelm Lagus, som hitintills varit åtnjutande af ett mindre litterärt understöd och enligt lag wore berättigad att ännu framdeles bibehålla detsamma,

endast på den grund skulle blifwa sitt understöd beröfwad, att han icke³²⁷ stadnat qvar wid vårt universitet, för att antingen korrigera latinska chrrior³²⁸ eller också göra ingen ting, utan³²⁹, ledd af ett allwarligt intresse för vetenskapen, dragit till främmande land, för att under mångfaldiga mödor och försakelser förskaffa sig kunskaper³³⁰, genom hvilka han i framtiden kan bereda³³¹ gagn åt wetenskapen och heder åt vårt universitet. Ledd af mitt samvetes maning nödgas jag i detta³³² fall lemna lagens bokstaf å sido och taga dess anda till mitt enda rättesnöre. Denna kan icke wara någon annan, än att wetenskapliga resor böra af universitet befrämjas³³³. Men under förutsättning att 250 Rub[el] Silf[ver] utgöra ett för sådant ändamål alltför otillräckligt anslag, har det blifvit stadgadt, att ett³³⁴ sådant understöd tilldelas³³⁵ åt vetenskaps-idkare, hvilka uppehålla sig wid universitetet. Man har ej kommit att taga den omständigheten i betraktande, att en wetenskapsidkare kunde wara bugad att med ett så obetydligt understöd företaga sig en utrikes resa, och lagbestämningen har i anledning deraf blifvit haltande. När således § 1³³⁶ i reglementet stadgar: ”De ett Tusende Rubel Silfver, som uti den för Kejsrerliga Alexanders-Universitetet under den 28 November (10 December) 1828 Allernådigt utfärdade Stat, till understöd för unga Litteratörer under deras Studii-tid vid Universitetet och resor i vetenskapligt afseende finnas anslagne, skola sålunda fördelas, att hälften deraf eller 500 Rubel komma att bilda en Fond, hvaraf understöd för wid Universitetet sig uppehållande vetenskapsidkare tilldelas bör”, så anser jag detta stadgande böra sålunda³³⁷ förklaras³³⁸ att innehafvarena af det större understödet ovilkorligen äro förpligtade att resa, då åter besittningen af de mindre understöden ej medför denna förpligtelse. Skulle likwäl³³⁹ någon sjelfmant vilja underkasta

- 327 *icke [...]* unviersitet || begifwit sig till främmande länder
 328 *chrrior* || skrifter
 329 *utan* || ell[er]
 330 *kunskaper, [...]* hvilka || ett wetande, hvarigenom
 331 *bereda [...]* wetenskapen || 1. blifwa sitt land || 2. blifwa sitt un[iversitet] || 3. blifwa sitt land, sitt universitet gagn[elig]
 332 *detta fall* || denna fråga
 333 *befrämjas* || ~, och af sådan anledning
 334 *ett [...]* || man
 335 *tilldelas* || *kan* åtnjutas af
 336 § 1 || den
 337 *sålunda* || helt enkelt ~
 338 *förklaras* || 1. <----> || 2. tolkas
 339 *likwäl* || dock

- 340 *en sådan* || denna
 341 *förbindelser* || pligter
 342 *bokstaf* || för[eskrift]
 343 *i* || ej
 344 *derwid* || derstädes
 345 *Det* || Jag
 346 Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) was philosopher, theorist of society, senator, and one of the most influential ideological developers of the Finnish nationalist movement in Finland. Klinge 1997/2015.
- 347 Castrén means Fredrik Hertzberg (1808–1865), Docent of Greek Literature at the university in 1837–1842, later teacher and rector in Turku, and finally vicar in Loimaa. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=14389>; Helsingin yliopiston opettaja- ja virkamiesmatrikkeli 1640–1917: http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehet_2/H-O.pdf.
- 348 *Dr* || åt ~
 349 *det* || sitt
 350 William Nylander (1822–1899) was Doctor of Medicine and Professor of Botany at the university in Helsinki, and an internationally renowned researcher of lichens. After retiring, he lived the rest of his life in Paris where he continued his scientific work. Vitikainen 2000.
- 351 HYKA Senate 1 Nov. 1851 §5.
 352 The original manuscript by Castrén’s hand has not been preserved.
 353 The Chair of Aesthetics was founded in Helsinki in 1852 after a discussion of 16 years. Varpio 1990: 37–40.

sig en³⁴⁰ sådan förpligtelse och ikläda sig större förbindelser³⁴¹ än lagens bokstaf³⁴² föreskrifwer, så kan detta så mycket mindre vara honom förmenadt, som han enligt reglementet i³⁴³ och för detta understöd ej har några åligganden att uppfylla wid universitet och följakteligen intet skäl förefinnas, hvarföre han borde wara derwid³⁴⁴ närwarande. Det³⁴⁵ är mig icke obekant, att ifrågawarande lagbestämning någon gång förrut blifvit efter bokstafwen tolkad, men jag tror ej att denna tolkning ländt universitetet till heder och gagn, åtminstone icke i det fall, då det litterära understödet frantogs *Snellman*³⁴⁶ och tilldelades *Hertzberg*³⁴⁷. För att ett analogt fall nu ej måtte komma att äga rum, tillerkänner jag utan all tvekan D[octo]r³⁴⁸ Lagus rättigheten att fortfarande bibehålla det³⁴⁹ understöd, han hitintills åtnjutit.

M.A. Castrén.

In early November 1851, the University Senate discussed travel grants for young “litterateurs”. There were three applicants: Docent of History Edvard Grönblad, Docent of Aesthetics Fredrik Berndtson, and Doctor of Medicine and Surgery William Nylander³⁵⁰. Castrén said³⁵¹:

Det³⁵² är så sällan man hos oss är i tillfälle att understödja snillet och talangen, att jag, då ett sådant tillfälle nu erbjuder sig, ej kan underlåta att tilldela det ledigvarande understödet åt Doctor Berndtson, hvilken obestriddigt är nu i vårt land ganska sällsynt talang. Det är väl möjligt, att en och annan anser honom höra till antalet af dessa

poetiserande dilettanter, som förvärfvat sig den i våra dagar nog allmänna färdighet, att med en vacker och klangfull vers omhölja medelmåttiga tanken. För min del vågar jag likväl tilltro Doctor Berndtson förmågan att för vetenskap och konst uträtta något betydande, så framt han får tillfälle att utveckla sina djupa anlag, hvartill ty värr våra förhållanden äro föga egnade. Berndtsons hufvudsak är ett vetenskapligt studium af konsten, men hvilka konststudier kunna väl bedrivas i våra museer, på våra gallerier? Det kan ej gifvas mera än en röst derom, att en konstkännare, en esthetiker hos oss omöjligen kan utbilda sig. Emellertid måste hvarje bildningens vän nitälska för den hitintills så vanlottade konstens framsteg i landet. I främsta rummet bör denna pligt åligga Universitetet, ty dess ändamål är att vaka för bildning i ordets vidsträcktaste bemärkelse, och det behöfver väl i denna krets icke sägas, att konsten är en mächtig höfstång för bildningen, att bildning och humanitet i sjelfva verket ej slagit några djupare rötter hos det folk, för hvilket konstens skapelser äro okända. Inseende det stora inflytande, som konstens studium öfvar på bildningen, har Consistorium redan långt före detta förslagit inrättandet af en profession i esthetiken vid Universitetet³⁵³, och då det är mera än sannolikt, att en så vigtig och välgörande inrättning äfven skall komma i verkställighet, så tillhör det Consistorium att äfven vaka deröfver, att unga män ej skall sakna skickliga ledare och lärare i denna vetenskap. Berndtson är såväl genom sina anlag, som sina föregående studier kallad att verka på detta fält, och jag skulle anse mig handla emot pligt och öfvertygelse i fall jag ej tillerkände honom det ifrågavarande understödet framför hans medsökare. Äfven deras förtjenster är jag den första att rättvist erkänna. De

- 354 Georg August Wallin (1811–1852) was a researcher of Arabic language and literature and Professor of Oriental Literature. His works have been published as a new critical edition in 2010–2012. Öhrnberg 1998; Öhrnberg 2009.
- 355 Nils Abraham Gylden (1805–1888) was Professor of Greek Literature. He is, however, remembered for his attempts to make ancient art widely known in Finland rather than his purely academic achievements. He also spread popular knowledge of and interest in art in Finland. Riikonen 2000.
- 356 Evert Julius Bonsdorff (1810–1898) was Professor of Anatomy and Physiology and was among the founders of scientific anatomy in Finland. He had studied under Anders Retzius in Stockholm, which must be noted here because of Retzius's activity in developing craniometry. In questions of language, Bonsdorff was known as a representative of moderate thinking (redundant). Leikola 2001a.
- 357 Johan Gabriel Geitlin (1804–1871) was, at the time, Professor of Exegetics of the Bible, but had previously been Professor of Oriental Literature. He studied Oriental literature in St Petersburg and had established wide contacts in Russia during his studies. He brought comparative linguistics to Finland and published the first numismatic study in the country while he was the director of the Coin and Medal Cabinet of the university. He also published

a comparative study of Finnish and Turkish. Lastly, he belonged to the Bible Translation Committee while a new Finnish translation of the Bible was being prepared. Väisänen 2000/2008.

- 358 Wilhelm Gabriel Lagus (1786–1859) was Professor of General Law (later changed to Civil Law) and Roman Justice, but he is remembered today mainly as a historian. He was also the rector of the university in 1845–1848. Väisänen 2005.
- 359 HYKA Senate 5 Nov. 1851 §5.
- 360 Grants of the funds were left to the university by Anna Charlotta Hedenberg, the widow of Minister State Secretary, Chancellor, and Count Robert Henrik Rehbinder (1777–1841). Grotenfelt 1915: 1669; see also Tyynilä 1997; Korhonen 1986: 43.
- 361 HYKA Senate 15 Dec. 1851 §8.
- 362 Carl Vitalis Hammarin (1822–1853) was a mathematician, later Docent of Pure Mathematics. *Ylioppilasmatrikkeli* 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=16006>.
- 363 Alexis Theodor Clasen (1827–1855) was later Docent of Newer Literature and a secondary school teacher of history. *Ylioppilasmatrikkeli* 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=16133>.
- 364 Lorenz Leonard Lindelöf (1827–1908) was originally an astronomer but made an internationally renowned career as a mathematician, and later served as Professor of Mathematics, rector of the university and Director General of the Office for Educational Affairs. Lehto 2000/2015.
- 365 Henrik August Reinholm (1819–1883) was later a vicar and is best

hafva speciminerat som flitiga vetenskapsidkare och grundliga forskare, men något sådant verk, som skulle vittna om snille, hafva de åtminstone hitintills icke presterat. Deras inlemnade reseplaner lofva rika frukter inom enskildta vetenskapsgrenar, men det är dock hufvudsakligen blott de lärda, som dessa frukter skola komma tillgodo. Berndtson deremot vill icke blott afse de lärdas behof, utan äfven hela det finska folkets bildningskraf, och jag är förvissad derom att hans rika anda, om den får utbilda sig under gynsamma förhållanden och ej nedtryckas af hvardagslivets qualmiga bekymmer, skall förmå i fosterlandet väcka kärlek och håg för konstens mångfaldiga skapelser. Det är således icke blott i Universitetets, utan hela fosterlandets intresse, som jag tilldömer Berndtson rese-understödet.

Professors Georg August Wallin³⁵⁴, Nils Abraham Gyldén³⁵⁵, and Evert Julius Bonsdorff³⁵⁶ agreed with Castrén. Because all members were not present, the question was set aside. When it was decided in the next meeting, Berndtson got six votes, Grönblad eight, and Nylander nine. Professors Johan Gabriel Geitlin³⁵⁷ and Wilhelm Gabriel Lagus³⁵⁸ also took Castrén's side.³⁵⁹ One commonality among all other supporters of Berndtson, with the exception of Bonsdorff, was that they were humanists, and Gyldén and Geitlin in particular had a strong interest in spreading information about research and its achievements to the large, non-academic public.

There was still one decision of scholarship to be made during the autumn term of 1851: the recipient of the Rehbinder Scholarship³⁶⁰ was elected in December.³⁶¹ There were four applicants: Carl Vitalis Hammarin³⁶², MA, Theodor Clasen³⁶³, MA, Lorenz Leonard Lindelöf³⁶⁴, MA, assistant of the astronomical observatory, and Henrik August Reinholm³⁶⁵, MA, assistant at the University Library. The whole text of M.A. Castrén's address has not been preserved, but it has been related in the minutes:

“*Professor Castrén*, med afseende derå att ifrågavarande Stipendium, enligt Rehbinderska Stipendii Författningen, företrädesvis borde tilldelas sådana personer, som vore sinnade att framdeles fästa sig, såsom Lärare, vid Universitetet, ansåg Magisterne Clasen och Hammarin framför de öfriga böra komma i fråga, emedan dessa längsta tiden fullföljt en sådan afsigt, samt derföre redan speciminerat; Och af desse på hvilkas vetenskapliga framsteg man för öfrigt kunde bygga lika goda förhoppningar, Magister Hammarin redan någon tid innehaft ett betydligt understöd, nemligen det Hedmanska³⁶⁶, så fordrade billigheten att Professoren nu tillade Magister Clasen det Rehbinderska Stipendium.”

Clasen got five votes, but only three names are mentioned in the minutes supporting him: Castrén, Adolf Moberg³⁶⁷, and Adolf Edvard Arppe³⁶⁸. Lindelöf was victorious and got the scholarship with thirteen votes. It is difficult to say why only these three professors voted for Clasen, because there is hardly anything in common among them.

The most important and far-reaching issue in the University Senate in the autumn of 1851 was the discussion on the new statutes of the university. The project was led by Vice Chancellor Nordenstam and its aim was both to strengthen control over students after the revolutionary events in Europe in 1848 and to reorganize academic studies and grades. In addition, it was meant to modernize the academic system, bringing it up to date with the development of Finnish society, and make the Finnish system closer to the Russian one. As a result, both a regular entrance exam and an academic grade of Master of Arts (*philosophiae candidatus*) were established with certain requirements. One of the most far-reaching reforms was that the Faculty of Arts (Philosophy) ceased to be the “lower” faculty but started to represent “real” scholarly research, while the three other traditional faculties (theology, jurisprudence, and medicine) were reformed increasingly in the direction of becoming schools for aspiring officials. It was also divided into two separate faculties: those of arts and sciences. The new statutes came into force the next year and brought several changes. The student nations were abolished and replaced with special student faculties.³⁶⁹

remembered as collector of Karelian and Ingrian folklore. He collected folk poetry and other folklore together with David Emanuel Daniel Europaeus (1820–1884) in the late 1840s, but also collected information concerning archaeological remains and several other types of objects. Rausmaa 2001/2006.

366 The Hedman Scholarship was founded by the widow of Vicar Claudius Hedman (1680–1765). Hedman was a Swedish-born vicar who was known for his lively interest towards Finnish language. He also collected materials for a Finnish dictionary. Hedman, Claudius (Tietosankirja III).

367 Adolf Moberg (1813–1895) was Professor of Physics. His background was exceptional in that his father was a shoemaker and a tenant farmer, and he thus came to academia from outside the upper classes of the society. Helsingin yliopiston opettajajäsenvirka- ja virkamiesmatrikkeli 1640–1917: http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehiet_2/H-O.pdf. Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852: <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=14605>.

368 Adolf Edvard Arppe (1818–1894) was Professor of Chemistry, later also rector of the university, and held after his academic career several administrative offices, among them that of Director General of the Office for Printing Affairs, i.e. the main censor of printed material in Finland. In his youth he espoused political liberalism but gradually became conservative. It was largely Arppe’s achievement that a special institution building for

- chemistry and mineralogy, including also rooms for the historical and ethnographic museum of the university, was built in 1869. Arppe's sister was married to Carl Gustaf von Essen (1815–1895) whose brother had married J.V. Snellman's sister. Savolainen – Pyykkö 2001.
- 369 Klinge 1989a: 210–215; 1989c: 333–335.
- 370 HYKA Senate 15–25 Sept. 1851.
- 371 A chair in pedagogy had first been proposed 25 years earlier. Hausen 1968: 41; Iisalo 1979: 33–34.
- 372 Iisalo 1979: 53.
- 373 The manuscript KK Coll. 539.26.16 (Varia 1.16) p. 111–114 consists of over three pages, size 18.5 x 23 cm.
- 374 *ett [...] behof* || behofwet
- 375 *vetenskapsgrenar* || vetenskaper
- 376 *det [...] framtid* || 1. de ~~jente~~ äga en praktisk sida och kunna i n[å]g[o]n mon i sin mon på ett bidra till upphjelpandet så wäl af bergshandteringen som åkerbruket och andra näringsgrenar i landet || 2. det är min öfvertygelse, att det är geologien forbel
- 377 *Emellertid [...]* || 1. Ur en praktisk synpunkt äger den dock en ganska stor betydelse, ty den sammanhänger med frågan den viktiga frågan om undervisningen, folkbildningen || 2. Men å andra sidan || 2. Icke dess mindre synes det mig vara
- 378 *pligt* || heligaste ~
- 379 Between the lines near the end of this word Castrén has written without clear localization *ej <lemna> fr* and stricken it off again.
- 380 *erbjudes* || ~ oss

The proceedings began on 15 September and continued every workday until 25 September. Critical discussion and debate about proposed changes started on 19 September and ended also on 25 September.³⁷⁰ The discussion was not documented in the minutes, but Castrén's manuscript archive in the National Library of Finland contains manuscripts of two addresses (*vota*) that apparently belong to this process. One of them deals with the proposed chairs in geology, mineralogy, and pedagogy; the chairs in geology and pedagogy were indeed founded in 1852.³⁷¹ A seminary or training college for elementary school teachers was founded in 1863, not in Helsinki and under the Helsinki university, but in Jyväskylä as an independent non-academic institution with a two-year curriculum.³⁷²

Den³⁷³ föreslagna professionen i geologin och mineralogin anser jag wara, om icke just af ett³⁷⁴ praktiskt behof påkallad i vårt land, likwäl ganska tidsenlig, och jag tillstyrker så mycket mera inrättandet af en lärostol för dessa vetenskapsgrenar³⁷⁵, som det³⁷⁶ är min öfvertygelse, att geologien såsom wetenskap kommer att spela betydande rol bland wetenskap[erna], då deremot pedagogiken såsom en *teoretisk disciplin* betraktad ej torde kunna räkna på n[å]g[o]n framtid. Emellertid³⁷⁷ anser jag Konsistorii pligt³⁷⁸ att wid detta tillfälle, måhända det enda, som på decennier³⁷⁹ erbjudes³⁸⁰, söka i³⁸¹ sin mon bidra till upphjelpandet af den hos³⁸² oss i så hög grad åsidosatta pedagogin eller skolundervisningen. På³⁸³ denna undervisning beror i wäsentlig mon icke blott framgången af studierna wid universitetet och wetenskapens förkofran i landet, utan äfven³⁸⁴ det egentliga finska folkets³⁸⁵ intellectuella och moraliska bildning. Erkännandet³⁸⁶ af Skollärarnes stora betydelse i samhället har i andra

länder föranledt inrättandet af instituter³⁸⁷, hvarest de ordentligen bildas för sitt wigtiga³⁸⁸ kall, medan³⁸⁹ hos oss hvar och en, som författat³⁹⁰ eller låtit författa några latinska theser, anses värdig att bewaka det uppväxande släktets högsta intressen. Enligt min öfvertygelse bör Kons[iistorium] Akad[emikum], åtminstone för sin egen heders skull, yrka på en ändring i detta allmänt och med skäl öfverklagade förhållande³⁹¹. Allraminst bör Kons[iistorium] låta komma sig till last den förebråelsen att utan anförande af wigtiga motiver upphäfwä Komitens förslag angående inrättandet af en pedagogie-profession. Det wid Kons[iistorii] sednaste sammanträde anförda skäl att en pedagogie-profession i och för sig ej är tillfyllest för de blifvande skollärarnes bildning, äger wisseligen sin giltiga grund, men äfven³⁹² Komiten har ej förbi-sett detsamma³⁹³, utan twertom hafwa åtminstone några bland dess medlemmar yrkat³⁹⁴ på och äfven uppsatt ett förslag till³⁹⁵ inrättande af ett pedagogiskt Sem[in]arium i H[elsing]-fors stad, der den blifvande professoren wore i tillfälle att praktiskt handleda de studerande, hvilka ärna egna sig åt skollärare-yrket. Detta förslags öde är mig obekant, men man bör hoppas att en³⁹⁶ så nyttig och välgörande inrättning ej länge kan uteblifva. Dertill erfordras³⁹⁷ enligt det af wid Komiten behandlade³⁹⁸ förslaget intet vidare, än regeringens tillstånd om förenandet af en gymnasii-inrättning med den i staden redan förut befintliga elementar-skolan samt en anslags[-]summa för tre wid nämnda gymnasium tjänstgörande lärare. De öfriga lärare[-]tjänsterna skulle enligt förslaget bestridas under Pedagogie-professorens ledning af sådana unga män, hvilka wid universitetet utbilda

381 *i [...] bidra*ga || upphjelpa den
382 *hos [...] skolundervisningen*. || i så hög grad åsidosatta skolundervisningen i vårt land.

Castrén has marked an X here as a sign of an addition but the only added chapter on the page is the sequence *det är min öfvertygelse [...] folkbildning*.

383 *På denna [...]* || 1. Det är i sanning ett ganska märkwärdigt förhållande, att ett stort misskännande af || 2. På underwis[ningen]

384 *äfven [...] finska* || hela det finska

385 By this Castrén means Finnish-speaking lower-class people.

386 *Erkännandet* || Insigten

387 *instituter* || seminarier

388 *wigtiga* || höga

389 *medan* || men

390 *författat [...]* några || författat några

391 *förhållande* || ~ och åtminstone

392 *äfven* || också

393 *detsamma* || den

394 *yrkat* || ingifvit

395 *till inrättande* || om inrättandet

396 *en så nyttig* || ett så nyttigt

397 *erfordras* || erfordrar

398 *behandlade* || inlemnade

399 There had been special committees planning the reorganization of elementary school education in Finland in 1826 and 1835, and the committee Castrén refers to was working in 1851. The committee, called “a committee for promoting the religious education of people”, was primarily a tool to protect Finnish common people from revolutionary and other liberal ideas spreading in Europe. The same committee also had to find ways to keep order in the Grand Duchy and organize poverty relief. The planned schools were meant only to teach reading and elements of Christianity. The committee proposal was ready in 1853. Halila 1949: 190–198.

- 400 *faller* || 1. *faller* || 2. är förf
 401 *den händelse* || det fall
 402 *om* || så väl om
 403 *af ett* || ett af
 404 *skollärare-Seminarium* || Seminarium för skollärare
 405 Klinge 1989b: 418.
 406 The manuscript KK Coll. 539.26.16 (Varia 1.16) p. 115–122 consists of approximately six and a half pages, sized 18.5 x 23 cm.
 407 *hos oss* || vid vårt universitet

sig i och för skollärare-yrket. Jag förmodar att detta förslag ytterligare kommer att behandlas wid den nuvarande skolkommittén³⁹⁹, men det faller⁴⁰⁰ af sig sjelft, att förslaget åtminstone i den⁴⁰¹ händelse måste förfalla, om ingen pedagogie-profession kommer att wid universitetet inrättas. Jag hemställer med anledning häraf till Kons[iistorii] bepröfvande, huruwida det ej wore anledning att wi uti vårt blifwande betänkande till Kansler skulle i underdånighet anhålla om⁴⁰² inrättandet af en profession i pedagogiken samt af⁴⁰³ ett under universitetets uppsigt befintligt skollärare-Seminarium⁴⁰⁴.

In another opinion on the statutes, Castrén made a case for adjunct offices; maintaining the existing ones and founding new ones. In the end, however, the offices were closed due to the fact that the Faculty of Arts was no longer expected to give elementary education to the students. They were reopened from the 1880s onwards.⁴⁰⁵

I⁴⁰⁶ alla tider har man hos⁴⁰⁷ oss klagat öfwer svårigheten att på ett värdigt sätt fylla de ledigblifna professorsplatserna, och huru mycket i detta afseende äfven blifvit stadgadt och förordnadt, så ljuder denna klagan allt ännu högljudt öfwer hela vårt land. Det synes ej hjälpa att genom reglementer söka framdrifwa vetenskapens intressen, men det är i alla fall wigtigt att åtminstone de materiella wilkoren för erhållande af akademiska lärare genom reglementen i möjligaste motto undanrödjas. Detta har enligt min åsigt den akademiska lagkommiten

ingalunda⁴⁰⁸ åstadkommit, då den utfärdat⁴⁰⁹ ett stadgande, hvarigenom de så kallade adjunkturerna skulle komma att för framtiden indragas. Alla tiders erfarenhet lemna⁴¹⁰ wid vårt universitet ett vittnesmål derom, att universitetet wid lediga professioners besättande ej kan räkna på några yttre resurser, utan måste ur sitt eget sköte kora⁴¹¹ ut de män, som skola hos oss bewaka wetenskapers högsta intressen. Det är åtminstone under ännu gällande förhållanden för oss omöjligt att ifrån lägre underwisningsanstalter eller ifrån embetsverken [söka] wärdiga representanter för vetenskapen; och ännu mindre kunna wi hoppas, att utmärk[t]are⁴¹² wetenskapsmän från främmande länder skulle nedsätta sig bland våra drifvor för att förkunna ljusets evangelium. Det återstår således ingen ting annat än att Alexanders-universitetet inom sin korporation fostrar⁴¹³ och bildar de blifvande professorerna. Men på hvad sätt skall en med utmärktare anlag begåfvad ung man, som har många andra mera lockande banor öppna för sig i lifwet, kunna förmås att qvarstadna vid universitetet, för att år ut och år in wänta på någon ledigblifvande professorstjänst och måhända gråna under denna väntan? Naturligtwis måste universitetet kunna erbjuda honom sådana förmåner, att han i likhet med hvarje annan samhällsmedlem, om redligt arbetar, åtminstone kan hafva sin dagliga bergning betryggad. Sörjer icke universitetet för sina alumners materiella subsistens, så blir det en oundviklig följd, att alla utmärktare talanger lemna universitetet och draga sig⁴¹⁴ till andra sferer af det medborgerliga lifwet, der de lättare och snarare finna⁴¹⁵ sin nödtorftiga utkomst.

Det är hufvudsakligen för att betrygga universitetet för wådan att antingen blifwa helt och

- 408 *ingalunda* || icke
 409 *utfärdat* || stadgat
 410 *lemnar* || bär
 411 *kora ut* || wälja
 412 *utmärk[t]are* || ifrån
 413 *fostrar* || bildar
 414 *sig* || till
 415 *finna* || er

- 416 *nödstålld* || på
 417 *så* || wi[d]
 418 *fått* [...] sig || fått sig
 419 *än* || att
 420 *pension* || dem
 421 *man-na-ålder* || man-na-år
 422 *fortfara* || till univ[er]sitetet]
 423 *skall medföra* || skola lemna
 424 *Denna* || På denna
 425 *åt* || på
 426 *känbar* || ~ , i det åtskilliga adjunkturen under en lång följd af år varit obesatta
 427 *tjenstens åligganden* || tjensteåliggande<na>
 428 *Så* || Den
 429 *kan* || lätt ~

hållet nödstålld⁴¹⁶ på professorer eller endast försedd med för detta ändamål olämpliga personligheter, som adjunkturen blifvit så⁴¹⁷ väl vid vårt som många andra universiteter inrättade. Dock synes wid inrättandet af dessa tjänster det fel blifvit hos oss begånget, att deras förståndare fått⁴¹⁸ få eller snart sagdt inga tjensteåligganden sig föreskrifna. Här af har följden varit den, att många adjunkter i egenskap af universitets medlemmar föga mera utträttat, än⁴¹⁹ att de fyra gånger om året uppburit den pension⁴²⁰, som vanligen blifvit dem tildelad i deras bästa manna-ålder⁴²¹. Det är med största skäl, som den akademiska komittén sökt vinna en ändring i detta olyckliga förhållande, som ty värr redan alltför länge fått fortfara⁴²². Men kan man hoppas, att inrättandet af de litterära understöden skall⁴²³ medföra ett för universitetet fördelaktigare resultat? Denna⁴²⁴ fråga måste väl en och hvar, som äger den ringaste bekantskap med våra akademiska förhållanden, besvara med ett obetingadt *nej*. Erfarenheten har visat, att med de wida förmånligare vilkor, som universitetets hitintills gällande stadganden erbjuda åt⁴²⁵ yngre wetenskapsidkare, bristen på dem ändock varit ganska känbar⁴²⁶. Det är ett ganska anmärkningsvärdt förhållande, att åtskilliga adjunkturen ofta under en lång följd af år varit obesatta, ehuru man wisseligen skulle anse, att dessa embeten i förhållande till tjenstens⁴²⁷ åligganden äro ganska förmånliga. Så⁴²⁸ förmånliga äro de dock ej, att deras innehafware skulle blott genom dem se sig i stånd att fylla sina mest nödvändiga behof. Sannt är väl det att en adjunkt, såsom icke synnerligen graverad af sin tjänst, kan⁴²⁹ ersätta det bristande genom annan slags verksamhet; men i detta fall löper han dock alltid [i] fara att ej kunna med tillräcklig energi omfatta de wetenskapliga intressen. Erfarenheten wittnar också,

att detta hörer till den vanliga ordningen, och därför fruktar en hwar att beträda en bana, der han så⁴³⁰ lätt kan blifva antingen en odugling för sitt egentliga kall eller en proletär i vetenskapens tjänst.

Men äro de nuvarande adjunktslönerna alltför knapt tilltagna och föga lockande, huru mycket mera skall detta ej vara förhållandet med de af kommittén föreslagna understöden för yngre litteratörer? De kunna wäl i bästa fall motsvara Adjunktslönerna, men med afseende å den ringa anslags[-]summan, som för detta ändamål enligt förslaget kan disponeras, är det högst sannolikt, att de i allmänhet komma⁴³¹ blifva wida mindre, aldenstund hvarje om sin vetenskap nitälskande Professor måste söka att få en yngre medlem för denna⁴³² engagerad. Då⁴³³ härtill ännu kommer, att de litterära understöden efter några års förlopp kunna enligt⁴³⁴ Konsistorii godtfinnande innehafvarena [blifva] fräntagen, så är det i sanning svårt att inse, huru universitetet genom den föreslagna ringa och godtyckliga aflöningen skall få några utmärkta yngre lärare derwid⁴³⁵ fästade. Att deras löner icke böra förminska, utan om möjligt förhöjas, ligger således ovilkorligen i universitetets⁴³⁶ sanna intresse. Och lika viktigt är äfwen, att innehafvarena få⁴³⁷ ostördt besitta dessa löner, så länge de sin tjänst oförvitligt utföra, ty på ett temporärt och godtyckligt understöd lärer wäl ingen⁴³⁸, som wet sig äga helst någon förmåga, vilja bygga sin framtids timliga öde. Men jemte det att lönevilkoren⁴³⁹ sålunda förbättras, anser jag det jemväl vara af högsta vigt, att äfven de yngre lärarena genom redlig möda godtgöra den lön de af samhället uppbära. De böra få sig några bestämda åligganden föreskrifna, ty Finland är för fattigt att löna⁴⁴⁰ dagdrifware, och dessutom är⁴⁴¹ ju⁴⁴² äfven pligten en mäktig sporre i lifvet. Älägges det de yngre, löntagande lärarena att åtminstone ett par

- 430 så || anti[n]g[en]
 431 komma || ej
 432 denna || sin
 433 Då || Och då
 434 enligt || efter
 435 derwid fästade || fästade wid univ[ersitetet]
 436 universitetets || vet[enskapens]
 437 få [...] besitta || garanteras i besittning
 438 ingen || föga någon
 439 lönevilkoren || s[ålunda?]
 440 löna || föda
 441 är || j[u]
 442 It is unclear whether Castrén has stricken the word *ju* off.

- 443 *Ett [...]* || Emot
- 444 Alexander von Nordmann (b. Nordman, 1803–1866) was Professor of Zoology. He is said to have been the first internationally renowned Finnish zoologist. He had also studied and worked in Berlin and several places in Russia. He also studied palaeontology. Because of his cosmopolitan thinking, he could not very easily adapt himself to the nationally-minded circles in Helsinki. Leikola 2001b.
- 445 Fredrik Woldstedt (1813–1861) was Professor of Astronomy. Helsingin yliopiston opettajaja virkamiesmatrikkeli 1640–1917: http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehiet_2/P-O.pdf.
- 446 Jakov Karlovič Grot (1812–1893) was Professor of Russian Language, Literature, History and Statistics, and later an academician of the Imperial Russian Academy of Sciences. He lived in Helsinki from 1840 until 1853 and had wide contacts in the academic and cultural circles of the Grand Duchy. Klinge 2001.
- 447 Carl Wilhelm Törnegen (b. Valbäck, 1817–1860) was Professor of the History of Learning and a librarian at the university library. He is considered to have founded world history and literature history studies in Finland, especially that of southern European literature. He was also a published poet. In questions of language politics, he represented liberalism, trying to promote the Finnish language but simultaneously also trying to save the Swedish cultural heritage of Finland. Klinge 2007.
- 448 Edvard af Brunér (b. Brunér, 1816–1871) was Professor of Roman Literature and is considered

timmar i veckan anställa föreläsningar, så är jag öfvertygad, att de klagomål, hvilka hitintills ägt rum i afseende å adjunkterna[s] bristande nit för vetenskapen, skola i betydlig mon aftaga. Ett⁴⁴³ ytterligare korrektiv mot det öfverklagade onda skulle enligt min tanke ligga deri, att Adjunkts-tjänsterna ej wore inrättade för vissa bestämda vetenskaper, utan skulle utdelas åt de utmärkta bland universitetets yngre lärare.

In October 1851, the elimination of the preliminary exam, the so-called *Logices examen*, was discussed. Castrén supported the elimination: “*Professor Castrén* yttrade: det Professoren ansåg ifrågavarande examen kunna framdeles försvinna, derest vissa vetenskaper, företrädesvis Philosophi, skulle uti Gymnasierna bättre bedrifvas, samt fordringarne i Student-examen således uti dessa ämnen blifva större.” Professors Alexander von Nordmann⁴⁴⁴, A.E. Arppe, Fredrik Woldstedt⁴⁴⁵, Jakov Grot⁴⁴⁶, and J.G. Geitlin agreed with him. The majority supported the proposal of Professor Carl Wilhelm Törnegen⁴⁴⁷, according to which the exam should be maintained and reorganized. Thus it remained to be decided how the renovation should be done and, especially, which subjects the *examinandi* should be examined on. Because the examination prepared students for civil offices, Castrén proposed: “*Professor Castrén* yttrade, det Professoren ansåg de ifrågakomne förberedande kunskapsprofven kunna absolveras med Skrifprof på svenska och finska språken, jemdervid ådagalagd färdighet, att tala sistnämnde språk, utan att dock någon examen uti detta språk skulle komma i fråga; samt vidare med examen i moderna språk, rätts- och sedolära, äfvensom Finsk Historia och Statistik.” Including the Finnish language in the exam was supported by professors C.W. Törnegen, Edvard af Brunér⁴⁴⁸, Adolf Moberg, A.E. Arppe, Frans Ludvig Schaudman⁴⁴⁹, Fredrik Woldstedt, Johan Philip Palmén⁴⁵⁰, J.G. Geitlin, and Lars Henrik Törnroth⁴⁵¹. They were not enough, however, and the University Senate decided to include in its motion to the chancellor the subjects of ethics and law, physics, statistics, history of the native country, a Swedish writing exam, and the German and French languages.⁴⁵²

In questions of academic education or research, Castrén often preferred solutions that would also have influence outside of academia. In many cases he was supported by colleagues from other disciplines that had contacts with wider circles in the country. When we remember Castrén's own popular publications both in the form of newspaper articles, public lectures, and as a separate travel book, this is not surprising and is consistent with his way of thinking.

There was one issue discussed that differed from the other ones during Castrén's short period in the University Senate: in December 1851 Maria Gröndahl, widow of the lecturer of English language Johan Wellmer⁴⁵³, applied for an extra year of grace. Castrén said in the discussion:

“Professor Castrén, som först i ordningen yttrade sig för sin del ville i ansökningen i underdånighet afstyrka Nådigt bifall, på den grund, att sökanden redan fått uppbära den vacanta Lectorslönen ända en större del af tjänsteåret, äfvensom det nu till den 1. nästkommande Maji löpande ordinarie nådåret, samt att den pension, som derefter komme att tillfalla henne, borde så mycket mer förslå för hennes behof, som denna pension skulle odelad tillfalla henne, emedan hon vore barnlös, under hvilka förhållanden underdåniga ansökning om ytterliga Nådår leda till uppenbar kränkning af Besparings-Cassans rätt, dit ifrågavarande Lectorslön borde under vacansen tillfalla.”

With 11 votes against 10, the University Senate decided propose to the chancellor an extra year of grace for the widow. Thus, in this case, as in most others, Castrén belonged to the minority and his opinion did not prevail.⁴⁵⁴

to have been the first internationally renowned Finnish researcher of classical antiquity. He was known especially as a researcher of the poetry of Gaius Valerius Catullus (ca. 87/84–ca. 54 BCE), Publius Vergilius Maro (70–19 BCE), and Marcus Terentius Varro (116–27 BCE). He was also the first scholar to pay attention to the medieval manuscript fragments of the university library. He was a member of the Finnish Literature Society. Väisänen 2000.

- 449 Frans Ludvig Schauman (1810–1877) was Professor of Practical Theology, later prorector of the university, and a member of the committee preparing new church law. Heikkilä 2001/2012.
- 450 Johan Philip Palmén (1811–1896) was Professor of Roman and Russian law, later holder of several other chairs of jurisprudence, prorector and deputy chancellor of the university, senator, procurator, and baron. Saastamoinen 2006.
- 451 Lars Henrik Törnroth (1796–1864) was Professor of Surgery and Obstetrics and prorector of the university, later Director General of the Board of Medicine. He developed the entire hospital and pharmacy system in Finland. Leikola 2001c.
- 452 HYKA Senate 22 Oct. 1851 §1.
- 453 Johan (John) Wellmer (1780–1850) was born in Sachsen-Weimar and moved to Helsinki in 1813. He worked as a lecturer of English at the university from 1830 until his death. Helsingin yliopiston opettaja- ja virkamiesmatrikkeli 1640–1917: http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehet_2/P-O.pdf.
- 454 HYKA Senate 15 Dec. 1851 §7.

Sources and Literature to Universitaria

Archival sources

Helsinki University Central Archives, Helsinki (HYKA)

University Senate (*Consistorium academicum*) minutes 1851–1852

National Library of Finland, Helsinki (KK)

Coll. 539 M.A. Castrén's collection

2.7 Föreläsningar om Finsk Grammatik

26.16 Tre vota i Consistorium Academicum

26.18 Första föreläsningen om Finska språket

29.10 Tvenne föredrag vid år 1844 om hösten hållna föreläsningar öfver Finska grammatiken

Published sources

Castrén, M.A., 1857. Ethnologiska foreläsningar öfver Altaiska folken. *Nordiska resor och forskningar* IV: 1–164. Ed. C.G. Borg. Kejsrerliga Alexanders-Universitetet i Finland, Helsingfors.

Castrén, M.A., 1870. Tvenne föredrag vid år 1844 om hösten hållna föreläsningar öfver Finska grammatiken. *Nordiska resor och forskningar* VI: 98–108. Till trycket befordradt af Kejsrerliga Alexanders-Universitetet i Finland, Helsingfors.

Literature

Andersson, E.S., 1954. Thorild, Thomas. *Svenska män och kvinnor. Biografisk uppslagsbok* 7: 521–523. Albert Bonniers förlag, Stockholm.

Autio, Veli-Matti, 1981. *Yliopiston virkanimitykset 1809–1852. Hallinto- ja oppihistoriallinen tutkimus Turun Akatemian ja Keisarillisen Aleksanterin-yliopiston opettajien nimityksistä Venäjän vallan alkupuolella 1809–1852*. Historiallisia tutkimuksia 115. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.

Branch, Michael, 1973. *A. J. Sjögren, Studies of the North*. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 152. Helsinki.

Branch, Michael, 2006. Herderin vaikutus Anders Johan Sjögreniin ja sen seuraukset. Ollitervo, S. – Immonen, K. (eds.), *Herder, Suomi, Eurooppa*: 312–355.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1060. Helsinki.

Davidson, H.R. Ellis, 1994. *Scandinavian Mythology*. Hamlyn, s.l.

Erler, Michael, 1994. Epikur. *Die Philosophie der Antike, Band 4. Die hellenistische Philosophie*: 29–202. Hrsg. Hellmut Flashar. Schwabe & Co. AG, Basel.

Goethe, Johann Wolfgang von. *Goethes sämtliche lyrische, epische und dramatische Werke und seine vorzüglichsten Prosaschriften*. Karl Prochaska, Teschen und Leipzig s.a.

Grotenfelt, Kustavi, 1915. Reh binder, Robert Henrik. *Tietosanakirja* VII: 1669–1670. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki.

- Häkkinen**, Kaisa, 2006. Suomen kielitieteen nousu 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa. Ollitervo, S. – Immonen, K. (eds.), *Herder, Suomi, Eurooppa*: 291–311. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1060. Helsinki.
- Halila**, Aimo, 1949. *Suomen kansakoululaitoksen historia 1. Kansanopetus ennen kansakoulua ja kansakoululaitoksen synty*. Suomen tiedettä 3,1. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo – Helsinki.
- Hausen**, Hans, 1968. *The History of Geology and Mineralogy in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 7a. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Hedman, Claudius**. *Tietosanakirja* III: 203. Tietosanakirja-Osakeyhtiö, Helsinki 1911.
- Iisalo**, Taimo, 1979. *The Science of Education in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 18. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Jaeschke**, Walter, 2010. *Hegel-Handbuch. Leben – Werk – Schule*. 2. Auflage. J. B. Metzler, Stuttgart – Weimar.
- Klinge**, Matti, 1978. *Ylioppilaskunnan historia 1. 1828–1852. Turun ajoista 1840-luvun aktivismiin*. Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunta.
- Klinge**, Matti, 1989a. Murroksen vuosikymmen. *Helsingin yliopisto 1640–1990. Keisarillinen Aleksanterin yliopisto 1808–1917*: 140–215. Helsingin yliopisto.
- Klinge**, Matti, 1989b. Professoreita ja dosentteja. *Helsingin yliopisto 1640–1990. Keisarillinen Aleksanterin yliopisto 1808–1917*: 418–482. Helsingin yliopisto.
- Klinge**, Matti, 1989c. Yliopisto ja virkamieskoulu. *Helsingin yliopisto 1640–1990. Keisarillinen Aleksanterin yliopisto 1808–1917*: 333–417. Helsingin yliopisto.
- Korhonen**, Mikko, 1986. *Finno-Ugrian Language Studies in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 11. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Kotkavirta**, Jussi, 2006. Herder ja Hegel. Ollitervo, S. – Immonen, K. (eds.), *Herder, Suomi, Eurooppa*: 167–187. SKS toim. 1060. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Manninen**, Juha, 1981. J. V. Snellman – aatteet ja elämä. *J. V. Snellman ja nykyaika. Kirjoituksia ja esitelmiä J. V. Snellmanin ajallemme jättämästä henkisestä perinnöstä*: 15–26. Suomalaisuuden liitto, Helsinki.
- Nenonen**, Kaisu-Maija – **Teerijoki**, Ilkka, 1998. *Historian suursanakirja*. WSOY, Porvoo – Helsinki – Juva.
- Nisbet**, H.C., 1999. Herder: the nation in history. Branch, Michael (ed.), *National History and Identity. Approaches to the Writing of National History in the North-East Baltic Region. Nineteenth and Twentieth Centuries*: 78–96. Studia fennica, Ethnologica 6. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Öhrnberg**, Kaj, 2009. Wallin, Georg August. *Biografiskt lexikon för Finland 2. Ryska tiden*: 944–946. Svenska Litteratursällskapet i Finland – Atlantis, Helsingfors – Stockholm.
- Ojala**, Carl-Gösta, 2009. *Sámi Prehistories. The Politics of Archaeology and Identity in Northernmost Europe*. Occasional Papers in Archaeology 47. Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet.
- Pinkard**, Terry, 2010. G.W.F. Hegel. *The History of Continental Philosophy 1*: 211–235. Ed. Thomas Nenon. Acumen, Durham.
- Sikka**, Sonia, 2010. Johann Gottfried Herder. *The History of Continental Philosophy 1*: 83–106. Ed. Thomas Nenon. Acumen, Durham.
- Snorres Edda**. Översättning från isländskan och inledning av Karl G. Johansson och Mats Malm. Fabel Bokförlag, Stockholm MCMXCVII.
- Sommer**, Łukasz, 2012. A Step Away from Herder: Turku Romantics and the Question of National Language. *Slavonic and East European Review* 90,1: 1–32.
- Tiitta**, Allan, 1994. *Harmaakiven maa. Zacharias Topelius ja Suomen maantiede*. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk 147. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.
- Varpio**, Yrjö, 1990. *The History of Literary Criticism in Finland 1828–1918*. The History of Learning and Science in Finland 1828–1918, Vol. 15a. Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.

Музыкальный энциклопедический словарь. Советская энциклопедия, Москва 1990.

Internet

Kansallisbiografia: *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1997.

- Bible.** Bible Study Tools. <http://www.biblestudytools.com>. Read 26 April 2016.
- Helsingin yliopiston opettaja- ja virkamiesmatrirkeli 1640–1917.** http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/virkamiehet_2/index.htm. Read 15 March 2016.
- Heikkilä, Markku, 2001/2012.** Schauman, Frans Ludvig. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3620/>. Read 16 March, 2016.
- Klinge, Matti, 1997/2015.** Snellman, Johan Vilhelm. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3639/>. Read 15 March 2016.
- Klinge, Matti, 2001.** Grot, Jakov. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3199/>. Read 16 March 2016.
- Klinge, Matti, 2005.** Lagus, Anders Johan. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3518/>. Read 15 March 2016.
- Klinge, Matti, 2007.** Törnégren, Carl Wilhelm. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3670/>. Read 16 March 2016.
- Klinge, Matti, 2007/2012.** Tengström, Jacob. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3658/>. Read 15 March 2016.
- Landgrén, Lars-Folke, 2002/2009.** Berndtson, Fredrik. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3137/>. Read 15 March 2016.
- Lehto, Olli, 2000/2015.** Lindelöf, Lorenz. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3536/>. Read 15 March 2016.
- Leikola, Anto, 2001a.** Bonsdorff, Evert Julius. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3147/>. Read 15 March 2016.
- Leikola, Anto, 2001b.** Nordmann, Alexander von. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3571/>. Read 16 March 2016.
- Leikola, Anto, 2001c.** Törnroth, Lars Henrik. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3673/>. Read 16 March 2016.
- Luukkanen, Tarja-Liisa, 1999.** Tengström, Johan Jakob. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3659/>. Read 15 March 2016.
- Majamaa, Raija, 1997.** Lönnrot, Elias. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2836/>. Read 17 June 2016.
- Öhrnberg, Kaj, 1998.** Wallin, Georg August. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3679/>. Read 15 March 2016.
- Rausmaa, Pirkko-Liisa, 2001/2006.** Reinholm, Henrik August. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3598/>. Read 15 March 2016.
- Riikonen, H.K., 2000.** Gylden, Nils Abraham. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3206/>. Read 15 March 2016.
- Saastamoinen, Lotta, 2006.** Palmén, Johan Philip. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3580/>. Read 16 March 2016.
- Salminen, Tapani, 2002.** Castrén, Matthias Alexander. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3164/>. Read 14 March 2016.
- Savolainen, Raimo, 2006.** Nordenstam, Johan Mauritz. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3570/>. Read 15 March 2016.
- Savolainen, Raimo – Pyykkö, Pekka, 2001.** Arppe, Adolf Edvard. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3121/>. Read 15 March 2016.
- Tyynilä, Markku, 1997.** Reh binder, Robert Henrik. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3261/>. Read 15 March 2016.
- Väisänen, Maija, 1998.** Lagus, Wilhelm. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3519/>. Read 15 March 2016.
- Väisänen, Maija, 2000.** Brunér, Edvard af. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3156/>. Read 16 March 2016.
- Väisänen, Maija, 2000/2008.** Geitlin, Johan Gabriel. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3196/>. Read 15 March 2016.

SOURCES AND LITERATURE

Väisänen, Maija, 2005. Lagus, Wilhelm Gabriel. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3520/>. Read 15 March 2016.

Vitikainen, Orvo, 2000. Nylander, William. *Kansallisbiografia*. <http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/3574/>. Read 15 March 2016.

Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852. Kotivuori, Yrjö, Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852. <http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/>. Read 15 March 2016.

General Index to Universitaria

- Adam 153
 adjunct offices 176–180
 aesthetics 170
 Aleksandr Nikolaevič (Alexander II) (*Cancellor, Kansler*) 157–159, 168, 176, 181
 anatomy and physiology 171
 ancient art 171
 antiquities, prehistoric 173
 Arabic language 171
 Arppe, Adolf Edvard 173, 180
 art galleries → museums
 astronomy 160, 173, 180
 Berlin 180
 Berndtson, Fredrik 167, 170–172
 Bible 146, 171, 172
 Bonsdorff, Evert Julius 171, 172
 botany 160, 170
 Brunér, Edvard af 180
 Catullus, Gaius Valerius 181
 chemistry 173
 Christina 160
 civil law 172
 Clasen, Theodor 172, 173
 classical antiquity 181
 Coin and Medal Cabinet of the University 171
 English language 181
 Epicur (*Epikure*) 147
 Essen, Carl Gustaf von 174
 ethics 180
 Europaeus, David Emmanuel Daniel 173
 Europe 160, 176, 180
 European culture 159, 160, 162
 exams (at the university) 180
 exegetics 171
 faculties 173
 Faust 146
 Finland (also *Suomi*) 146, 153, 155, 156, 158, 159, 161, 162, 167, 168, 171–174, 181
 Finnish language 144, 149, 154, 156–158, 161–165, 167, 172, 180
 Finnish Literature Society 181
 Finns, Finnish common people 148, 154, 157–165, 172, 174, 176
 folklore 156, 173
 French language 180
 Geitlin, Johan Gabriel 171, 172, 180
 geology and mineralogy 160, 174
 German language 180
 Goethe (*Göthe*), Johann Wolfgang von 146
 Greece 167
 Greek literature 167, 170, 171
 Grönblad, Edvard 167, 170, 172
 Gröndahl, Maria 181
 Grot, Jakov Karlovič 180
 Gustavus III 151
 Gylden, Nils Abraham 171, 172
 Hammarin, Carl Vitalis 172, 173
 Hedenberg, Anna Charlotta 172
 Hedman, Claudius 173
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 145, 151, 161
 Helsinki (also *Helsingfors*) 160, 170, 175, 180, 181
 Hercules (Herakles) 147
 Herder, Johann Gottfried von 145
 Hertzberg, Fredrik 170
 history (as a field of study) 145, 160, 167, 170, 172, 180
 Humboldt, Wilhelm von 161
 Imperial Finnish Senate 168
 Imperial Russian Academy of Sciences 180
 Ingria 173
 inscriptions 145
 Jyväskylä 174
 Karelia 173
 Lagus, Anders Johan 167

INDEX

- Lagus, Jakob Johan Wilhelm 167, 168, 170
 Lagus, Wilhelm Gabriel 167, 172
 language politics 167, 171
 lecturers (university)
 liberalism 167, 176
 Lindelöf, Lorenz Leonard 172, 173
 Loimaa 170
 Lönnrot, Elias 156, 157
 loyalty 157–159, 164
 mathematics 160, 172
 medicine 170
 Mephistopheles 146
 Moberg, Adolf 173, 180
 museums 171, 174
 national consciousness 145, 147, 149–153, 157–159, 161, 164, 165
 national culture and spirit 145, 147, 153, 159–162
 newer literature 172
 Nicholas I 167
 Nordenstam, Johan Mauritz 167, 168, 173
 Nordmann, Alexander von 180
 numismatics 171
 Nylander, William 170, 172
 Ob' 150
 Office for Educational Affairs 172
 Office for Printing Affairs 173
 Oriental literature 167, 171
 palaeontology 180
 Palmén, Johan Philip 180, 181
 Paris 170
 physics 160, 173, 180
 pedagogy 174–176
 poetry 160
 popular education 172, 181
 poverty relief 176
 professorships, founding of p. 144, 156, 157, 167, 174–176
 Rehbinder, Robert Henrik 172, 173
 Reinholm, Henrik August 172
 Retzius, Anders 148, 171
 Roman law 172, 181
 Roman literature 181
 Russia 146, 158, 164, 167, 168, 171, 173, 180
 Russian language, literature, history, and statistics 180
 Russian law 181
 Sachsen-Weimar 181
 Scandinavian languages 144
 Schauman, Frans Ludvig 180, 181
 scholarships 167–173, 178, 179
 schools 174–176
 Siberia 149, 150
 Sjögren, Anders Johan 145
 Snellman, Johan Vilhelm 145, 153, 157, 170, 174
 St Petersburg 171
 statistics 160, 180
 Stockholm 171
 surgery and obstetrics 181
 Sweden 151, 158, 160, 162, 164
 Swedes 163, 164
 Swedish language 162, 163, 180
 Tengström, Jacob 167
 Tengström, Lovisa Natalia 167
 Terentius Varro, Marcus 181
 theology 181
 Thorild, Thomas 151
 Topelius, Zacharias 145, 146
 Törnégren, Carl Wilhelm 180
 Törnroth, Lars Henrik 180, 181
 Turkish language 172
 Turku 160, 170
 university library 167, 172, 180, 181
 university statutes 169, 173, 174
 Uusimaa, Province of 167
 Urda, the Well of 146
 Wallin, Georg August 171, 172
 Wellmer, Johan (John) 181
 Vergilius Maro, Publius (Virgil) 181
 Woldstedt, Fredrik 180
 zoology 160, 180

M.A. Castrén's Journeys

- Route of 1838
- Route of 1839
- Route of 1841-44
- Route of 1845-49
- ✦ (Other) major cities and settlements in their region

